

Załącznik do uchwały
Rady Miejskiej w Złotowie
Nr XXVII.203.2017
z dnia 26 kwietnia 2017 r.

Program Rewitalizacji dla Gminy Miasto Złotów na lata 2017-2025

Złotów, 2017 r.

SPIS TREŚCI

Wstęp	3
1. Identyfikacja stanów kryzysowych w mieście Złotów	8
1.1. Metodologia badania diagnostycznego.....	9
Obszary referencyjne	9
Zakres tematyczny diagnozy ogólnej	10
Metody badań jakościowych, wykorzystanych w diagnozie pogłębionej	15
1.2 Analiza zjawisk kryzysowych.....	16
Demografia	16
Pomoc społeczna	25
Zjawisko bezrobocia	31
Zjawisko przestępczości	33
Aktywność społeczna	38
4. Obszar zdegradowany w mieście Złotów	58
5. Obszar rewitalizacji w Złotowie – Diagnoza pogłębiona	68
5.1. Sfera społeczna.....	71
Demografia	71
Pomoc społeczna	71
Bezrobocie	72
Aktywność społeczna	72
5.2. Sfera gospodarcza.....	72
5.3. Sfera środowiskowa.....	73
5.4. Sfera funkcjonalno–przestrzenna.....	74
5.5. Sfera techniczna	77
5.6. Charakterystyka obszaru rewitalizacji w opinii liderów lokalnych	79
Negatywne zjawiska występujące w mieście	79
5.7. Charakterystyka obszaru rewitalizacji w opinii mieszkańców miasta	83
5.7.1. Metodologia badań opinii mieszkańców	83
5.7.2. Wyniki badań opinii mieszkańców	86
5.6.3. Podsumowanie badania opinii mieszkańców	99
5.7. Charakterystyka obszaru rewitalizacji w opinii Zespołu ds. programu rewitalizacji	100

Diagnoza obszaru rewitalizacji – podsumowanie	100
6. Wizja obszaru rewitalizacji	107
7. Cele oraz kierunki rewitalizacji.....	111
8. Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne	115
8.1 Podstawowe projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne.....	116
Projekty i przedsięwzięcia realizujące Cel 1. Podniesienie poziomu aktywności społecznej oraz zmniejszanie skali negatywnych zjawisk społecznych.	117
Projekty i przedsięwzięcia realizujące Cel 2. Poprawa przestrzeni mieszkaniowej...123	
Projekty i przedsięwzięcia realizujące Cel 3. Podniesienie poziomu aktywności kulturalnej i handlowo-usługowej.	124
8.2. Pozostałe projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne.....	130
9. Komplementarność programu rewitalizacji	134
10. System realizacji programu rewitalizacji.....	140
10.1. Uspołecznienie	146
10.2. Zarządzanie	151
10.3. Ramy finansowe związane z realizacją programu rewitalizacji.....	153
11. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko	156
Spis map, rysunków, tabel.....	157

WSTĘP

Rewitalizacja – to **wyprowadzanie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych** poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące łącznie kwestie społeczne, ekonomiczne, przestrzenne, infrastrukturalne i środowiskowe oraz kulturowe), **skoncentrowane terytorialnie** i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany **poprzez programy rewitalizacji**.

Rewitalizacja zakłada **optymalne** wykorzystanie **swoich specyficznych uwarunkowań** oraz **wzmacnianie lokalnych potencjałów** i jest procesem wieloletnim, prowadzonym we współpracy z lokalną społecznością i na jej rzecz.

Działania służące wspieraniu procesów rewitalizacji prowadzone są spójnie wewnętrznie (poszczególne działania pomiędzy sobą) oraz zewnętrznie (z lokalnymi politykami sektorowymi, np. transportową, energetyczną, celami i kierunkami wynikającymi z dokumentów strategicznych).

Wytyczne Ministerstwa Rozwoju Regionalnego w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020

Rewitalizacja jest więc procesem pozytywnych przemian, które występują w przestrzeni gminy, charakteryzującej się występowaniem szeregu problemów, niejednokrotnie powiązanych ze sobą. Proces pozytywnych przemian wspomagany lub sterowany jest poprzez uporządkowane działania, wzajemnie się uzupełniające – w postaci programu rewitalizacji.

Istotą rewitalizacji jest więc komplementarność podejmowanych działań. Rewitalizacja nie dotyczy bowiem tylko jednego aspektu funkcjonowania przestrzeni gminy. Zakłada się natomiast realizację szeregu przedsięwzięć, które powodować będą przemianę obszarów zdegradowanych, zarówno pod względem społecznym, jak też ekonomicznym, przestrzennym, infrastrukturalnym i środowiskowym oraz kulturowym.

Kolejną istotną cechą rewitalizacji jest koncentracja terytorialna. Wynika ona z faktu takiego, że negatywne zjawiska w przestrzeni gminy występują w różnym nasileniu oraz skali. Oznacza to konieczność koncentracji sił i środków na tej przestrzeni gminy, w której zdiagnozowano koncentrację negatywnych zjawisk, w szczególności tych o charakterze społecznym. Wytyczne w zakresie rewitalizacji ograniczyły tę przestrzeń do powierzchni nie większej niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałej przez nie więcej niż 30% mieszkańców gminy.

Komplementarność oraz konieczność koncentracji terytorialnej działań rewitalizacyjnych wpływa istotnie na sposób opracowania programu rewitalizacji.

Zasadniczo program rewitalizacji składa się z dwóch części: diagnostycznej oraz operacyjnej.

Celem części diagnostycznej jest wskazanie przestrzeni gminy, w której występuje koncentracja problemów (stanów kryzysowych), co skutkuje wyznaczeniem obszaru zdegradowanego, a następnie obszaru rewitalizacji, czyli przestrzeni gminy, na rzecz której realizowany będzie program rewitalizacji.

Warto w tym miejscu zaznaczyć, że obszar zdegradowany, to przestrzeń gminy, w której stwierdzono koncentrację problemów społecznych oraz występowanie pozostałych problemów, w tym gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych oraz technicznych.

Obszar rewitalizacji jest to przestrzeń zlokalizowana na obszarze zdegradowanym, która charakteryzuje się szczególną koncentracją ww. problemów oraz dodatkowo posiada istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, czyli zdolność do kreowania pozytywnych przemian.

Sam proces rewitalizacji realizowany jest na rzecz obszarów zamieszkałych, niemniej jednak dopuszcza się włączenie także przestrzeni niezamieszkałych, oczywiście pod pewnymi warunkami. Należy udowodnić możliwość ścisłego powiązania funkcjonalnego tych terenów z zasadniczą częścią obszaru rewitalizacji tak, aby działania możliwe do przeprowadzenia na tych terenach dały się powiązać z celami społecznymi rewitalizacji.¹

Pierwszą część programu rewitalizacji stanowi diagnoza, która wykonywana jest w oparciu o obiektywne i weryfikowalne mierniki i metody badawcze. Druga część programu rewitalizacji to uporządkowany logicznie zestaw działań, których realizacja zmierzać będzie do kompleksowej pozytywnej przemiany rewitalizowanej przestrzeni (wizja obszaru rewitalizacji). Ten logicznie uporządkowany zestaw działań składa się z celów rewitalizacji oraz poszczególnych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Cześć operacyjna programu rewitalizacji musi być ściśle powiązana z pierwszą częścią, czyli diagnozą, nie tylko poprzez zdefiniowanie do realizacji działań, które co do zasady realizowane będą w przestrzeni obszaru rewitalizacji. Istotne jest to, aby zaplanowane projekty i przedsięwzięcia stanowiły odpowiedź na zdiagnozowane problemy. Co więcej ten zestaw działań powinien charakteryzować się komplementarnością, co oznacza zachowanie równowagi pomiędzy poszczególnymi typami projektów oraz różnymi celami rewitalizacji.

Cześć operacyjna programu rewitalizacji powinna również wskazywać w jaki sposób proces przemian będzie realizowany. System zarządzania program rewitalizacji powinien być dopasowany do lokalnych uwarunkowań i możliwości. Istotne jest także włączenie w proces realizacji (a wcześniej przygotowania programu rewitalizacji) mieszkańców gminy oraz interesariuszy (uspółecznienie rewitalizacji).

Rewitalizacja, z uwagi na swój kompleksowy charakter, wpisuje się w szereg krajowych i regionalnych polityk rozwoju, co zaprezentowano w poniżej tabeli.

¹ Ustawa o rewitalizacji – praktyczny komentarz. Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa Departament Polityki Przestrzennej. Warszawa 2016.

Tabela 1. Spójność rewitalizacji z założeniami krajowymi i regionalnymi polityk rozwoju

Dokument	Założenia
Strategia Rozwoju Kraju 2020	Obszar strategiczny II. Konkurencyjna gospodarka. Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego. II. 4.1. Zwiększanie aktywności zawodowej. II. 4.2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego. Obszar strategiczny III. Spójność społeczna i terytorialna. Cel III.1. Integracja społeczna. III.1.1. Zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym. III.1.2. Zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej nim zagrożonych. Cel III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych. III.3.3. Tworzenie warunków dla rozwoju ośrodków regionalnych, subregionalnych i lokalnych oraz wzmacniania potencjału obszarów wiejskich. Wspieranie rozwoju ośrodków o znaczeniu lokalnym w zakresie działań rewitalizacyjnych, rozbudowy infrastruktury, zwłaszcza komunikacyjnej, a także poprawy usług użyteczności publicznej i innych funkcji niezbędnych dla inicjowania procesów rozwojowych na poziomie lokalnym.
Krajowa Polityka Miejska 2023	Cel 1. Stworzenie warunków dla skutecznego, efektywnego i partnerskiego zarządzania rozwojem na obszarach miejskich, w tym w szczególności na obszarach metropolitalnych. Cel 2. Wspieranie zrównoważonego rozwoju ośrodków miejskich, w tym przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom niekontrolowanej suburbanizacji. Cel 3. Odbudowa zdolności do rozwoju poprzez rewitalizację zdegradowanych społecznie, ekonomicznie i fizycznie obszarów miejskich. Cel 4. Poprawa konkurencyjności i zdolności głównych ośrodków miejskich do kreowania rozwoju, wzrostu i zatrudnienia. Cel 5. Wspomaganie rozwoju subregionalnych i lokalnych ośrodków miejskich, przede wszystkim na obszarach problemowych polityki regionalnej (w tym na niektórych obszarach wiejskich) poprzez wzmacnianie ich funkcji oraz przeciwdziałanie ich upadkowi ekonomicznemu.
Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”	Cel 1. Dostosowanie otoczenia regulacyjnego i finansowego do potrzeb innowacyjnej i efektywnej gospodarki. Cel 2. Stymulowanie innowacyjności poprzez wzrost efektywności wiedzy i pracy.
Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020	Cel 3. Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.
Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020	Cel 3. Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Cel 4. Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego.

Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko perspektywa do 2020 roku	Cel 1. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska. Cel 2. Zapewnienie gospodarce krajowej bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia w energię. Cel 3. Poprawa stanu środowiska.
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010- 2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie	Cel 1. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów (konkurencyjność). Cel 2. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych (spójność). Cel 3. Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie (sprawność).
Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	Cel 2: Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialnej, równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich. Cel 4: Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski.
Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku	Cel 1. Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej regionu. Cel 2. Poprawa stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami. Cel 3. Lepsze zarządzanie energią. Cel 4. Zwiększenie konkurencyjności metropolii poznańskiej i innych ośrodków wzrostu w województwie. Cel 5. Zwiększenie spójności województwa. Cel 6. Wzmocnienie potencjału gospodarczego regionu. Cel 7. Wzrost kompetencji mieszkańców i zatrudnienia. Cel 8. Zwiększenie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych województwa. Cel 9. Wzrost bezpieczeństwa i sprawności zarządzania regionem.

Główne potrzeby rewitalizacyjne miasta Złotów zdefiniowane zostały w następujących celach strategicznych, ujętych w Strategii Rozwoju Gminy Miasto Złotów na lata 2011-2020:

Tabela 2. Spójność rewitalizacji z założeniami Strategii Rozwoju Gminy Miasto Złotów na lata 2011-2020

Cel	Potencjalna spójność z założeniami rewitalizacji
1. Zapewnienie optymalnych warunków przestrzennych, infrastrukturalnych, administracyjnych dla rozwoju średniej przedsiębiorczości.	Duża
2. Wzrost spójności lokalnej poprzez nowe rozwiązania przestrzenno-funkcjonalne.	Duża
3. Realizacja polityki ochrony środowiska, w tym rozwój infrastruktury	Umiarkowana

ochrony środowiska.	
4. Lepsze wykorzystanie zasobów naturalnych, infrastruktury służącej uprawianiu turystyki rekreacyjnej.	Umiarkowana
5. Zrównoważony rozwój transportu i komunikacji.	Umiarkowana
6. Wzbogacenie oferty rekreacyjnej i sportowej przyjezdnych.	Umiarkowana
7. Zwiększenie atrakcyjności Złotowa jako miejsca do zamieszkania.	Duża
8. Rozwój usług dla osób starszych i niepełnosprawnych, budowanie spójności społecznej oraz przeciwdziałanie zjawiskom wykluczenia społecznego	Duża
9. Zwiększenie znaczenia miasta jako lokalnego ośrodka edukacji i oświaty.	Umiarkowana
10. Uzyskanie przez Złotów rangi lokalnego centrum kultury i sztuki.	Umiarkowana

Zapisy dot. potrzeb rewitalizacyjnych ujęte są również w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Złotowa.

Tabela 3. Spójność rewitalizacji z założeniami Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Złotowa

Zapisy	Wskazanie na potrzebę podjęcia działań rewitalizacyjnych
Obszar nr 1 : „Śródmieście” Obszar położony między jeziorami: Miejskim, Baba, Burmistrzowskim i linią kolejową. Teren intensywnie zabudowany z niewielkimi rezerwami terenów pod zabudowę. W tym: Jednostka m1. Funkcja mieszkaniowa ze znaczną ilością usług, Stare Miasto o zabytkowym układzie urbanistycznym z nawarstwieniami kulturowymi. Zabudowa w dużym stopniu zdekapitalizowana, wymagająca dużych nakładów na restaurację i rewitalizację. Każde działanie inwestycyjne wymaga szczegółowych uzgodnień z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.	Duże

1. IDENTYFIKACJA STANÓW KRYZYSOWYCH W MIEŚCIE ŻŁOTÓW

Zgodnie z aktualnie obowiązującymi w Polsce regulacjami prawnymi w zakresie rewitalizacji, głównym celem programów rewitalizacji jest wyprowadzanie w sposób kompleksowy ze stanu kryzysowego zdegradowanych obszarów miast i gmin. Stan kryzysowy jest wynikiem koncentracji w przestrzeni negatywnych zjawisk społecznych, które współwystępują z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej. Podstawowym elementem programu rewitalizacji jest diagnoza jednostki terytorialnej w ww. obszarach problemowych, która umożliwia precyzyjne zidentyfikowanie występowania stanu kryzysowego oraz pozwala na określenie zasięgu obszaru zdegradowanego.

Głównym celem prezentowanej diagnozy miasta Żłotów jest:

- Identyfikacja lokalnych problemów rozwojowych, występujących na obszarze miasta – tzw. czynników i zjawisk kryzysowych.
- Określenie skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych, które bezpośrednio nawiązują do zidentyfikowanych problemów rozwojowych.
- Dostarczenie obiektywnych przesłanek do wyznaczenia obszaru zdegradowanego na terenie miasta Żłotowa a docelowo do wyznaczenia obszaru rewitalizacji, który objęty zostanie wsparciem w ramach niniejszego Programu.
- Dostarczenie przesłanek do sformułowania projektów rewitalizacyjnych, eliminujących zidentyfikowane problemy rozwojowe.

Prezentowana diagnoza składa się z dwóch elementów:

I - Diagnozy ogólnej zjawisk kryzysowych występujących w mieście, na podstawie której wskazany został stan kryzysowy i obszar zdegradowany w mieście. Ogólna diagnoza miasta Żłotów identyfikuje miejsca występowania negatywnych zjawisk w jego strukturze przestrzennej. Diagnoza na charakter objawowy – wskazuje charakter i miejsca występowania problemów rozwojowych. Podstawą wyznaczenia obszaru zdegradowanego jest przede wszystkim stwierdzenie występowania negatywnych zjawisk społecznych, co stanowi warunek niezbędny lecz nie jedyny w delimitacji obszaru zdegradowanego. Obok zjawisk społecznych muszą bowiem jednocześnie występować negatywne zjawiska w co najmniej w jednej dodatkowej sferze podlegającej analizie tj.: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej. Struktura tej części diagnozy spójna jest z zapisami Ustawy o rewitalizacji oraz Wytycznymi Ministra Rozwoju.

II - Diagnozy pogłębionej (szczegółowej) na obszarze wyznaczonym do rewitalizacji, która dostarcza wiedzy na temat ukrytych źródeł występujących problemów rozwojowych.

Dwuetapowe podejście diagnostyczne pozwala w pełniejszy sposób na zidentyfikowanie kluczowych negatywnych zjawisk, określenie przyczyn ich występowania a także na wskazanie potencjałów rozwojowych i konkretnych potrzeb rewitalizacyjnych analizowanego obszaru. Takie podejście daje większą gwarancję trwałości i powodzenia realizacji celów programu rewitalizacji w Żłotowie w perspektywie 2025 roku.

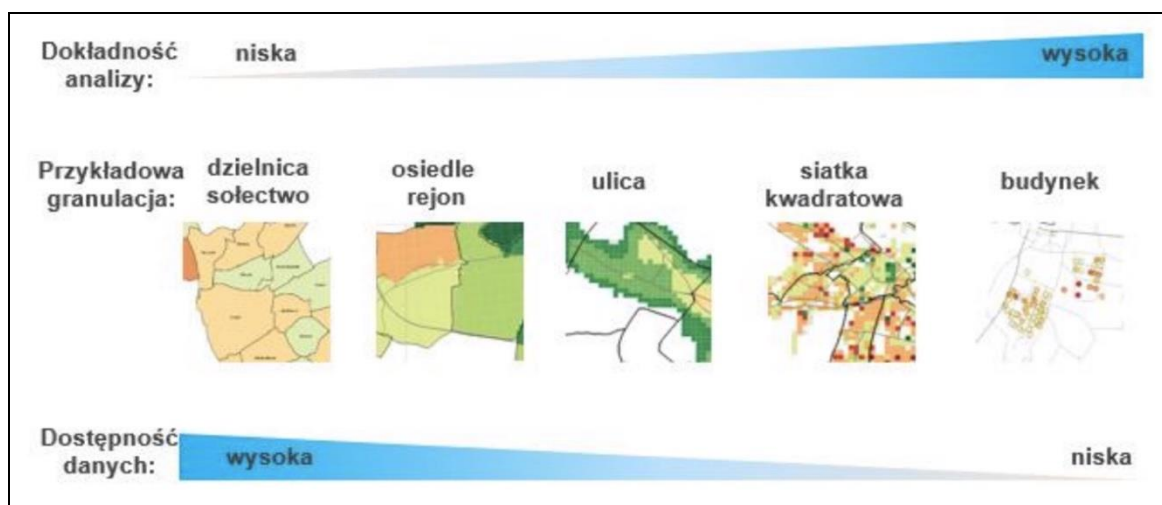
1.1. Metodologia badania diagnostycznego

Obszary referencyjne

Podstawowym założeniem diagnozy ogólnej, służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego w mieście Złotów jest nadanie kontekstu przestrzennego danym ilościowym, opisującym badane zjawiska. Z uwagi na lokalny charakter i zróżnicowanie potrzeb rewitalizacyjnych, wykorzystanie danych i analiz statystyki publicznej odnoszących się do poziomu całego miasta (np. GUS) okazuje się nieadekwatne do specyfiki delimitacji obszaru zdegradowanego i dalszego wyznaczenia obszaru rewitalizacji. Istotne jest bowiem w tym przypadku, aby dane dotyczyły jak najmniejszych jednostek przestrzennych, dla których możliwe jest pozyskanie danych opisujących badane zjawiska.

Na podstawie dokonanej przez Zespół Ekspertski (autorzy dokumentu) analizy funkcjonalno – przestrzennej miasta (zarówno pod względem struktury i formy zabudowy), a przede wszystkim pod kątem charakteru i dostępności danych ilościowych, za jednostki referencyjne, zastosowane w analizach przyjęte zostały ulice. Jednostki referencyjne to strefy przestrzenne w skład, których wchodzi wszystkie punkty adresowe, zlokalizowane w ramach każdej ulicy na terenie miasta. Zastosowanie takiej metodologii stanowi swoisty kompromis pomiędzy dokładnością wykonanych analiz a dostępnością danych, pochodzących w przeważającym stopniu z jednostek administracji publicznej. Co ważne, przyjęte jednostki referencyjne, pokrywają wyłącznie tereny zabudowane, co automatycznie rozwiązuje pojawiający się często problem występowania zjawisk kryzysowych na terenach niezabudowanych. Poza tym, niniejsze podejście ułatwia w sposób znaczący wyznaczenie obszaru zdegradowanego, który z założenia powinien być obszarem zamieszkanym. Identyfikacja występowania zjawisk społecznych, gospodarczych, środowiskowych, funkcjonalno - przestrzennych i technicznych w przestrzeni miasta jest zatem w możliwie największym stopniu precyzyjna, przez co wyznaczenie obszaru wsparcia w ramach rewitalizacji jest bardziej trafne.

Rysunek 1. Relacje pomiędzy dokładnością analiz przestrzennych a dostępnością danych ilościowych

Źródło: Rudnicka M. (2016). *Diagnoza i delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji: źródła danych, ich gromadzenie i interpretacja – aspekty praktyczne*. Materiał publikowany na stornie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego www.rpo.malopolska.pl/rewitalizacja

Zakres tematyczny diagnozy ogólnej

Analiza zjawisk społecznych oraz pozostałych, określonych przez Wytyczne w zakresie rewitalizacji, odniesiona została możliwie w jak największym stopniu do wyznaczonych w mieście jednostek referencyjnych. Identyfikacja miejsc występowania negatywnych zjawisk społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych nastąpiła w oparciu o możliwe dostępne, obiektywne i weryfikowalne mierniki i metody badawcze, które bardzo mocno uwzględniają lokalną specyfikę. Kluczową kwestią jest odniesienie każdego analizowanego zjawiska do wyznaczonych obszarów referencyjnych. Szczegółowe zestawienie wykorzystanych w diagnozie danych prezentuje **tabela nr 4**.

We wstępie każdego rozdziału prezentowanej diagnozy umieszczona została ogólna charakterystyka poszczególnych sfer badawczych, która oparta została o podstawowe dane pochodzące z Banku Danych Lokalnych GUS. Jej celem jest wykazanie ogólnych tendencji rozwojowych oraz wskazanie ogólnomiejskiego kontekstu dla analiz szczegółowych.

Tabela 4. Dane ilościowe wykorzystane na potrzeby diagnozy ogólnej miasta Złotów

Obszar problemowy	Wykorzystany miernik	Jaki problemem mierzy?	Wykorzystanie miernika w analizie wskaźnikowej
SFERA SPOŁECZNA			
Demografia	Liczba ludności (liczba osób)	Liczba ludności wskazuje na potencjał demograficzny danej przestrzeni miasta.	Nie
	Dynamika zmian liczby ludności w latach 2010 - 2015	Zmiana liczby ludności wskazuje na depopulację danej przestrzeni miasta.	Tak
	Udział osób w wieku produkcyjnym w ludności ogółem	Udział ludności w wieku produkcyjnym świadczy o potencjale demograficznym danej przestrzeni miasta, w tym możliwości odwrócenie negatywnych trendów demograficznych, np. poprzez zwiększenie urodzeń, poprawę na rynku pracy.	Nie (w analizie wskaźnikowej wykorzystano inny wskaźnik, tj. obciążenia demograficznego).
	Wskaźnik obciążenia demograficznego (ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym)	Wskaźnik obciążenia demograficznego wskazuje na problem starzejącego się społeczeństwa.	Tak
Pomoc społeczna	Liczba świadczeń pomocy społecznej	Liczba świadczeń pomocy społecznej ogółem wskazuje na skalę pomocy społecznej kierowanej do danej przestrzeni miasta.	Nie (w diagnozie wskaźnikowej wykorzystano inny wskaźnik, tj. liczbę osób korzystających z pomocy społecznej ze względu na ubóstwo)
	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej ze względu na ubóstwo	Wskaźnik informuje o potencjalnej skali ubóstwa w danej przestrzeni miasta.	Tak
	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców ulicy świadczy o ogólnej skali problemów społecznych, które można zmierzyć za pomocą różnych tytułów przyznania pomocy społecznej.	Tak
	Liczba osób bezrobotnych	Liczba bezrobotnych wskazuje na ogólną skalę problemu bezrobocia w danej przestrzeni miasta.	Nie (wykorzystano dwa poniższe wskaźniki)

Obszar problemowy	Wykorzystany miernik	Jaki problemem mierzy?	Wykorzystanie miernika w analizie wskaźnikowej
Bezrobocie	Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym	Udział bezrobotnych na 100 osób w wieku produkcyjnym wskazuje na natężenie problemu bezrobocia w danej przestrzeni miasta.	Tak
	Udział długotrwale bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym	Wskaźnik wskazuje na szczególny przejaw bezrobocia, tj. bezrobocie długotrwale.	Tak
Bezpieczeństwo	Liczba przestępstw	Liczba przestępstw wskazuje na przestrzeń miasta, w której przestępstwa są popełniane (nie wskazuje natomiast miejsc zamieszkania osób popełniających przestępstwa).	Nie (ze względu na małą skalę zjawiska)
Aktywność społeczna	Frekwencja wyborcza w wyborach samorządowych w 2014 roku	Frekwencja wyborcza świadczy o aktywności mieszkańców w sferze obywatelskiej.	Tak
	Udział mieszkańców w głosowaniu w ramach budżetu obywatelskiego	Udział mieszkańców w głosowaniu do budżetu obywatelskiego wskazuje na zaangażowanie mieszkańców w lokalne sprawy publiczne.	Nie (wykorzystano wskaźnik dot. frekwencji wyborczej)
	Liczba stowarzyszeń, fundacji, organizacji społecznych	Liczba stowarzyszeń w danej przestrzeni miasta wskazuje, gdzie koncentruje się życie społeczne.	Nie (ze względu na nieprecyzyjność, tj. lokalizacja siedziby nie wskazuje na miejsca zamieszkania osób aktywnych społecznie).
SFERA GOSPODARCZA			
Podmioty gospodarcze	Podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON	Wskaźnik świadczy o aktywności gospodarczej danej przestrzeni miasta.	Tak
	Podmioty gospodarcze prowadzone przez osoby fizyczne	Wskaźnik świadczy o indywidualnej aktywności gospodarczej mieszkańców, tj. poziomie przedsiębiorczości.	Tak
SFERA ŚRODOWISKOWA			

Obszar problemowy	Wykorzystany miernik	Jaki problemem mierzy?	Wykorzystanie miernika w analizie wskaźnikowej
Zanieczyszczenie środowiska	Pokrycia azbestowe (powierzchnia materiałów z zawartością azbestu w mkw)	Pokrycia azbestowe świadczą o skali problemu (azbest jest szkodliwym materiałem, który powinien zostać poddany utylizacji), jak też informują pośrednio o stanie technicznym, jak też wieku zabudowy (pokrycia azbestowe powstawały od lat 60-tych do lat 90-tych XX wieku).	Tak
SFERA FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNA			
Dostępność przestrzenna	Dostępność przestrzenna terenów zielonych	Dostępność przestrzenna do terenów zieleni wpływa na ocenę jakości życia w danej przestrzeni miasta.	Nie (wizualizację rozmieszczenia dostępu wykorzystano w analizie pogłębionej).
	Dostępność przestrzenna do zbiorników wodnych	Dostępność przestrzenna do zbiorników wodnych wpływa na potencjalną atrakcyjność do zamieszkania/prowadzenia działalności gospodarczej danej przestrzeni miasta.	Nie (wizualizację rozmieszczenia dostępu wykorzystano w analizie pogłębionej).
SFERA TECHNICZNA			
Infrastruktura techniczna	Budynki komunalne w złym stanie technicznym, wymagające remontów	Liczba budynków w złym stanie technicznym wskazuje na koncentrację problemu w przestrzeni miasta.	Tak
	Stan techniczny sieci wodociągowej	Stan techniczny sieci wodociągowej wskazuje na potrzebę jego poprawy.	Tak
	Dostęp do sieci ciepłowniczej	Dostęp do sieci ciepłowniczej wskazuje na ewentualne jego deficyty w przestrzeni, która potencjalnie może być podłączona do tej sieci (dotyczy głównie zabudowy wielorodzinnej).	Nie (dane wykorzystano w diagnozie pogłębionej, brak dostępu do sieci ciepłowniczej jest bowiem specyficzny dla zabudowy jednorodzinnej lub rozproszonej, nie wskazując

Obszar problemowy	Wykorzystany miernik	Jaki problemem mierzy?	Wykorzystanie miernika w analizie wskaźnikowej
			bezpośrednio na stan kryzysowy).
	Dostęp do sieci gazowej	Dostęp do sieci gazowej wskazuje na ewentualne jego deficyty w przestrzeni, która potencjalnie może być podłączona do tej sieci (dotyczy głównie zabudowy wielorodzinnej).	Nie (dane wykorzystano w diagnozie pogłębionej, brak dostępu do sieci gazowej jest bowiem specyficzny dla zabudowy jednorodzinnej lub rozproszonej, w tym podmiejskiej, nie wskazując bezpośrednio na stan kryzysowy).

Źródło: Opracowanie własne

Metody badań jakościowych, wykorzystanych w diagnozie pogłębionej

Duże znaczenie w procesie delimitacji obszaru rewitalizacji odgrywa analiza danych pochodzących z badań społecznych, realizowanych przy wykorzystaniu różnych metod badawczych tj. ankiety, wywiady, wywiady grupowe, warsztaty i inne. Badania społeczne stanowią uzupełnienie (pogłębienie) diagnozy ogólnej, opartej na metodzie wskaźnikowej.

Celem realizacji badań pogłębionych w Złotowie była identyfikacja problemów i negatywnych zjawisk w obszarach zdegradowanych, które nie ujawniają się w toku badań ilościowych. Poznanie faktycznych problemów, a także potrzeb rewitalizacyjnych i potencjałów rozwojowych, doprowadzą do skutecznego określenia celów programu rewitalizacji, dopasowanych do lokalnej, indywidualnej specyfiki miasta. Pogłębiona diagnoza wykonana została przy wykorzystaniu trzech metod badawczych:

- Indywidualne wywiady pogłębione (*ang. IDI*). Metoda polega na jakościowym pozyskaniu danych, której głównym celem jest pogłębienie wiedzy o badanym zjawisku, w toku rozmowy/ wywiadu osobno z każdym z respondentów. IDI nie jest metodą mówiącą o natężeniu danej cechy, a wyniki uzyskane z badań jakościowych nie można jednocześnie generalizować na całą populację. Interpretacja wyników badań IDI pozostawia autorom badania na duży zakres swobody. Wyniki wywiadów pogłębionych posiadają zdecydowanie bardziej subiektywny charakter, niż ma to miejsce w skwantyfikowanych badaniach ilościowych. IDI stanowi komplementarne w stosunku do nich narzędzie, dostarczające odpowiedzi na pytania, które w przypadku badań ilościowych w ogóle nie są poruszane.
- CATI (metoda badania telefonicznego), która wykorzystywana jest zarówno w badaniach ilościowych jak i jakościowych. W badaniach realizowanych metodą CATI wywiad z respondentem jest prowadzony przez telefon a ankieter odczytuje pytania i notuje uzyskiwane odpowiedzi korzystając ze specjalnego skryptu komputerowego. Skrypt pozwala na pewne zautomatyzowanie kwestionariusza – np. poprzez zarządzanie filtrowaniem zadawanych pytań lub losowanie kolejności, w jakiej określone kwestie będą odczytywane respondentowi.
- Badania fokusowe (FGI – Focus Group Interview) to inaczej wywiady grupowe, polegające na dyskusji z co najmniej kilkoma uczestnikami prowadzonej przez moderatora sesji. Dyskusja zawsze skoncentrowana jest wokół nie więcej niż kilku tematów. Zogniskowane wywiady grupowe to technika badawcza, którą można stosować w różnorodnych projektach badawczych, np. w ewaluacjach, badaniach rynku, opinii, analizach marketingowych, badaniach społecznych. Z powodu swojej elastyczności i wysokiego poziomu możliwości pozyskania różnorodnych opinii, jest jedną z najczęściej stosowanych technik badań jakościowych. Powala m.in.: zrozumieć preferencje, opinie i zachowania, uzyskać wiedzę na temat percepcji zjawisk, działań, generować nowe pomysły, oceniać istniejące pomysły i proponowane rozwiązania, uzyskiwać informacje na temat możliwych reakcji na konkretne działania.

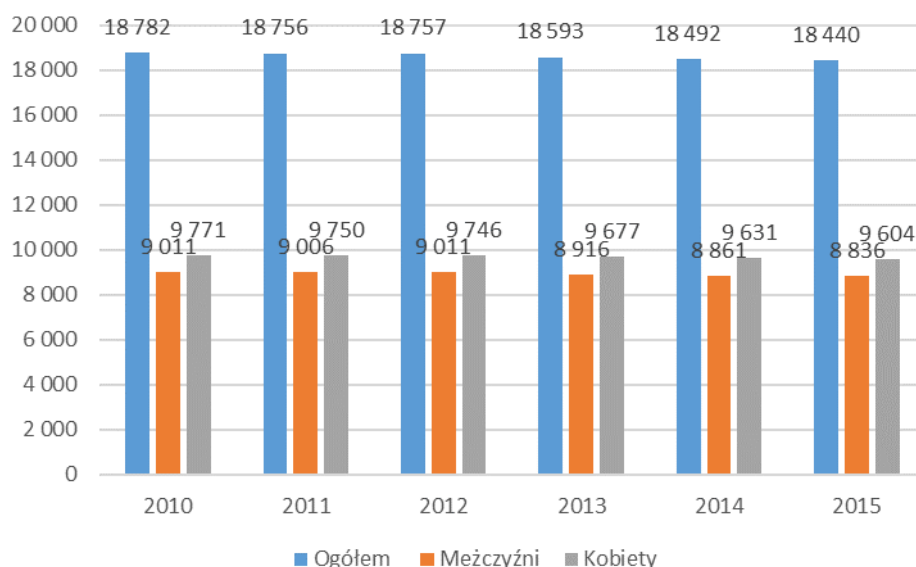
1.2 Analiza zjawisk kryzysowych

Sfera społeczna

Demografia

Zgodnie z danymi pochodzącymi z Banku Danych Lokalnych GUS liczba ludności miasta Złotów na koniec 2015 roku wyniosła 18 440 osób. W porównaniu z rokiem 2010 liczba mieszkańców miasta zmniejszyła się o 342 osoby (w 2010 roku wynosiła 18 782 osób). Jak wskazują dane ludnościowe zaprezentowane na **rysunku nr 2** ogólna sytuacja demograficzna w Złotowie na przestrzeni ostatnich lat jest relatywnie stabilna, co na tle negatywnych zjawisk demograficznych polskich miast porównywalnej wielkości jest sytuacją rzadką.

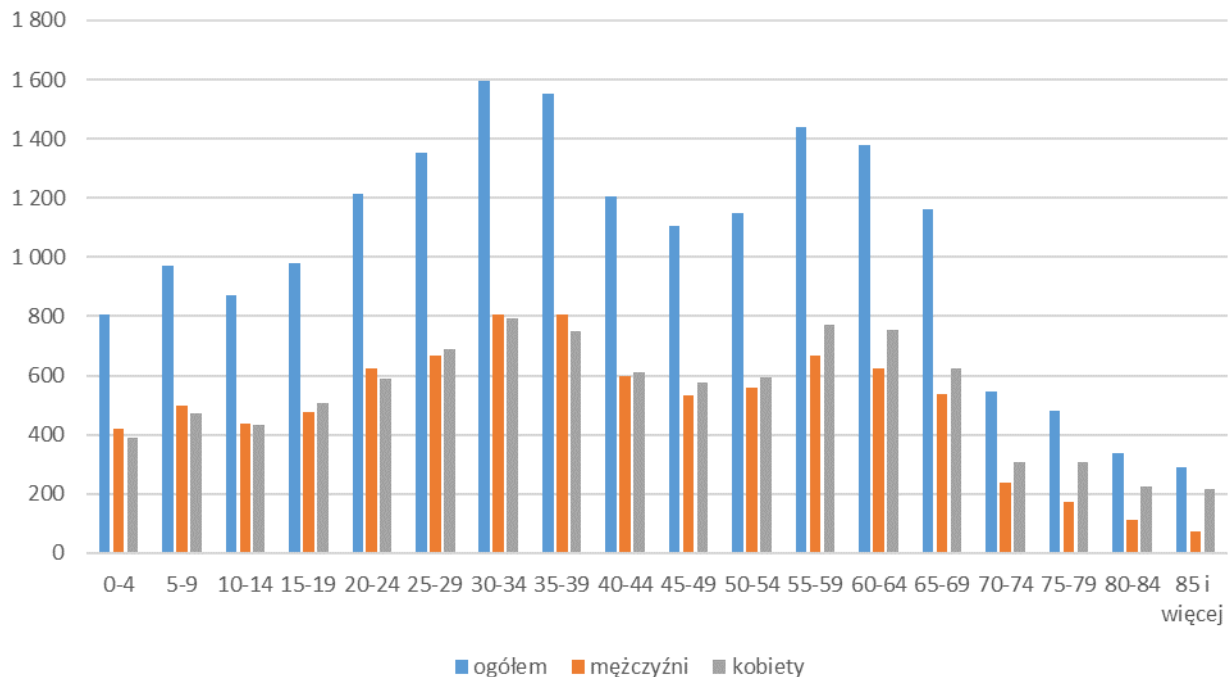
Rysunek 2. Liczba ludności Złotowa w latach 2010 - 2015

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

W strukturze demograficznej Złotowa nieznacznie przeważają kobiety, które w 2015 roku stanowiły 52% całej populacji miasta. Współczynnik feminizacji, oznaczający liczbę kobiet na 100 mężczyzn od 2010 roku utrzymuje na stałym poziomie 109. Miasto Złotów posiada względnie młodą strukturę demograficzną, o czym świadczy dominująca liczba osób w wieku 20 - 40 lat zaprezentowana na **rysunku nr 3**.

Rysunek 3. Liczba ludności Złotowa według grup wiekowych w 2015 roku

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Do 2014 roku w Złotowie notowany był dodatni przyrost naturalny. Jednak jak wskazują dane zaprezentowane w tabeli nr 5 wzrastająca z roku na roku liczba zgonów po raz pierwszy w 2014 roku przewyższyła liczbę żywych urodzeń. Konsekwencją tego zjawiska jest ujemny przyrost naturalny, który w 2015 roku kształtował się na poziomie -6 osób.

Tabela 5. Ruch naturalny w Złotowie w latach 2005-2015

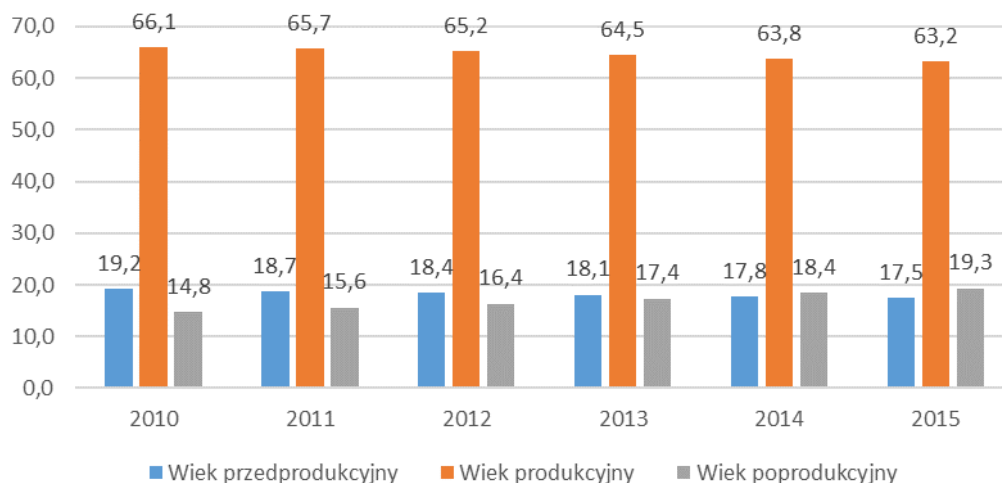
Kategoria	Lata										
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Urodzenia żywe	179	194	181	181	183	188	177	143	163	147	172
Zgony ogółem	145	138	148	129	173	128	135	136	146	169	178
Przyrost naturalny	34	56	33	52	10	60	42	7	17	-22	-6

Źródło: Opracowanie na podstawie BDL GUS

Analiza struktury ludności Złotowa według ekonomicznych grup wieku w latach 2010-2015 wskazuje na postępujące negatywne tendencje w rozwoju demograficznym miasta. Dotyczą one w szczególności spadającego udziału osób w wieku produkcyjnym - stanowiących podstawę rozwoju społeczno-gospodarczego miasta oraz spadku udziału osób w wieku przedprodukcyjnym, które w niedługim czasie osiągną wiek produkcyjny. Wzrasta jednocześnie w sposób wyraźny udział mieszkańców miasta w wieku poprodukcyjnym, który w latach 2010 - 2015 wzrósł o 4,6%. Proces

starzenia się społeczeństwa następuje relatywnie wolno, jednak tendencje w tym zakresie są wyraźne, co przedstawia **rysunek nr 4**.

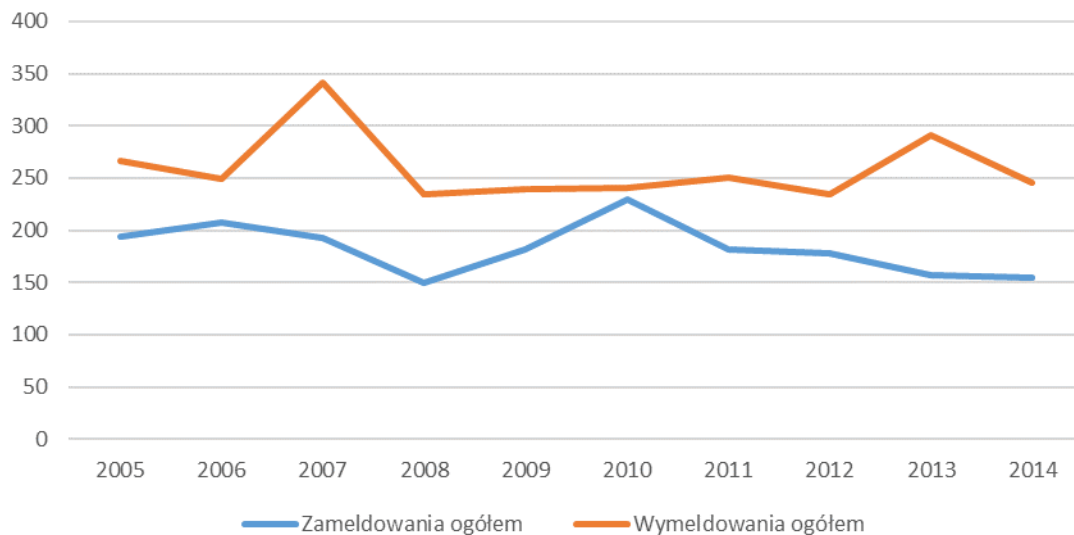
Rysunek 4. Struktura mieszkańców miasta Złotów według ekonomicznych grup wieku (w %)

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Szczególnie negatywnym zjawiskiem w kontekście struktury demograficznej całego miasta Złotów jest wyraźnie spadający udział ludności w wieku produkcyjnym. Na przestrzeni ostatnich pięciu lat udział tej grupy zmniejszył się o niespełna 3%. Bezpośredni wpływ na to zjawisko w przypadku miasta Złotowa ma zjawisko migracji. W Złotowie liczba wymeldowań przewyższa liczbę nowych zameldowań, co w ostateczności jest jedną z głównych przyczyn ujemnego salda migracji, które w 2014 roku wyniosło -90 osób.

Rysunek 5. Zameldowania i wymeldowania w Złotowie w latach 2005-2014

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Tabela 6. Najważniejsze dane dotyczące zjawiska migracji w Złotowie w latach 2005-2014

Kategoria	Lata									
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Zameldowania ogółem	194	208	193	150	181	229	182	178	157	155
Wymeldowania ogółem	267	249	342	234	239	241	250	235	291	245
Saldo migracji	-73	-41	-149	-84	-58	-12	-68	-57	-134	-90
Saldo migracji na 1000 osób	-4,0	-2,2	-8,1	-4,6	-3,2	-0,6	-3,6	-3,0	-7,2	-4,9
Saldo migracji zagranicznych na 1000 osób	-1,25	-1,90	-1,74	-2,18	0,05	-1,22	-2,02	-1,87	-3,69	-2,27

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Redystrybucja ludności w mieście Złotów wynika bezpośrednio ze struktury przestrzennej i funkcjonalnej miasta. Koncentracja liczby ludności ma miejsce w centralnej części miasta, gdzie dominuje zabudowa wielorodzinna i gęstość zaludnienia jest najwyższa. Mowa tu o rejonie ulic Słowackiego, Bohaterów Westerplatte i Alei Piasta. Rozmieszczenie ludności w strukturze przestrzennej Złotowa prezentuje **mapa nr 1**.

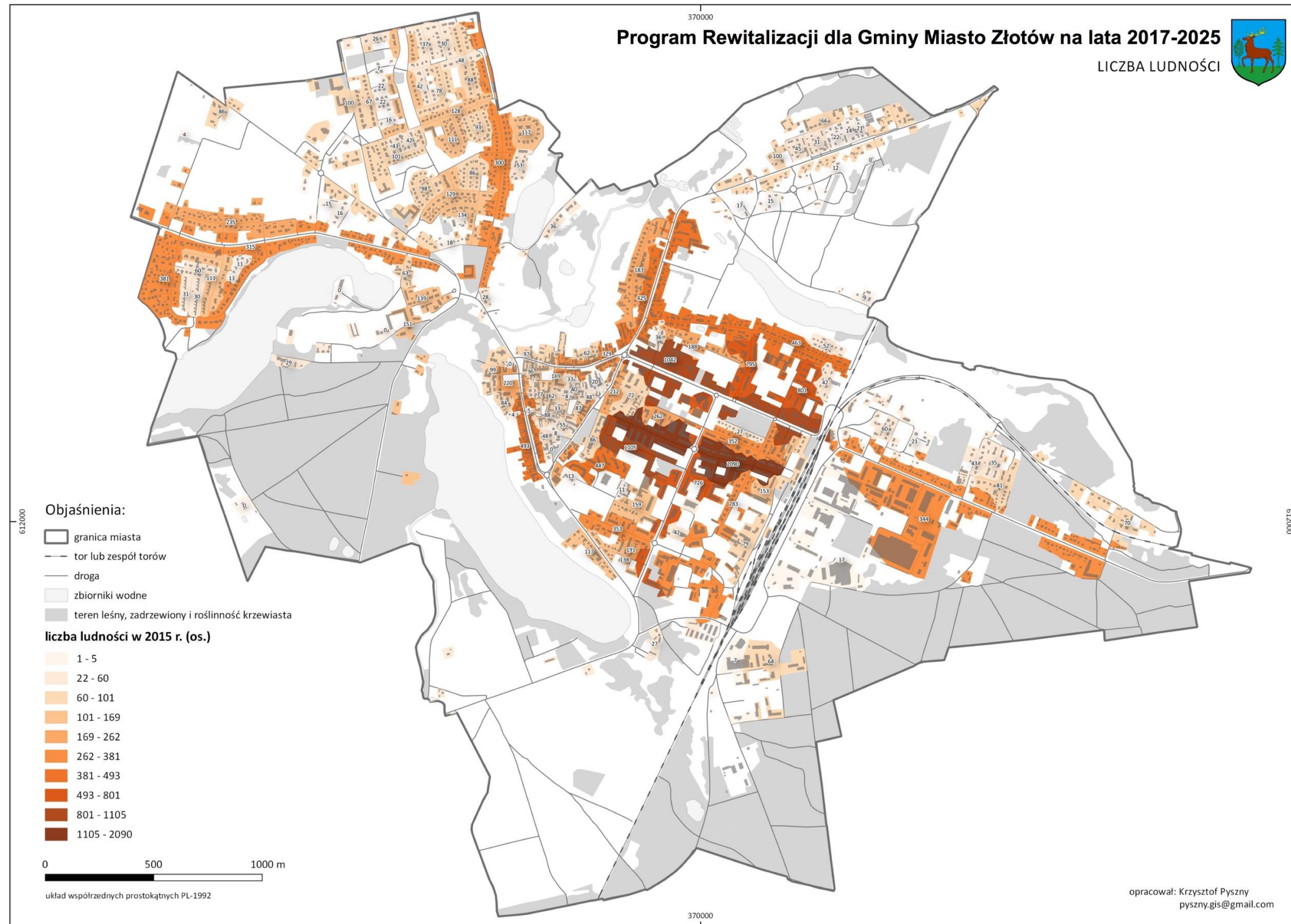
Istotnym zjawiskiem demograficznym, za pomocą którego możliwe jest dokonanie oceny potencjału demograficznego badanego obszaru jest dynamika zmian ludności. Szczegółowe dane dotyczące

dynamiki zmian ludności w Złotowie w latach 2010 - 2015 przedstawia **mapa nr 2**. Obszar Starego Miasta Złotowa, ograniczony ulicami: Aleją Mickiewicza, Obrońców Warszawy i Kościelną cechuje się najniższą dynamiką zmian ludności. Stare Miasto stanowi skoncentrowane miejsce odpływu mieszkańców. Ponadto w Złotowie uwidacznia się, choć w relatywnie małej skali zjawisko suburbanizacji, które wiąże się z wyprowadzaniem się mieszkańców miasta z jego centrum (gdzie dominuje zabudowa wielorodzinna), na obszary podmiejskie (gdzie dominuje zabudowa jednorodzinna). Zjawisko to widoczne jest w szczególności w północno-zachodniej i wschodniej części miasta.

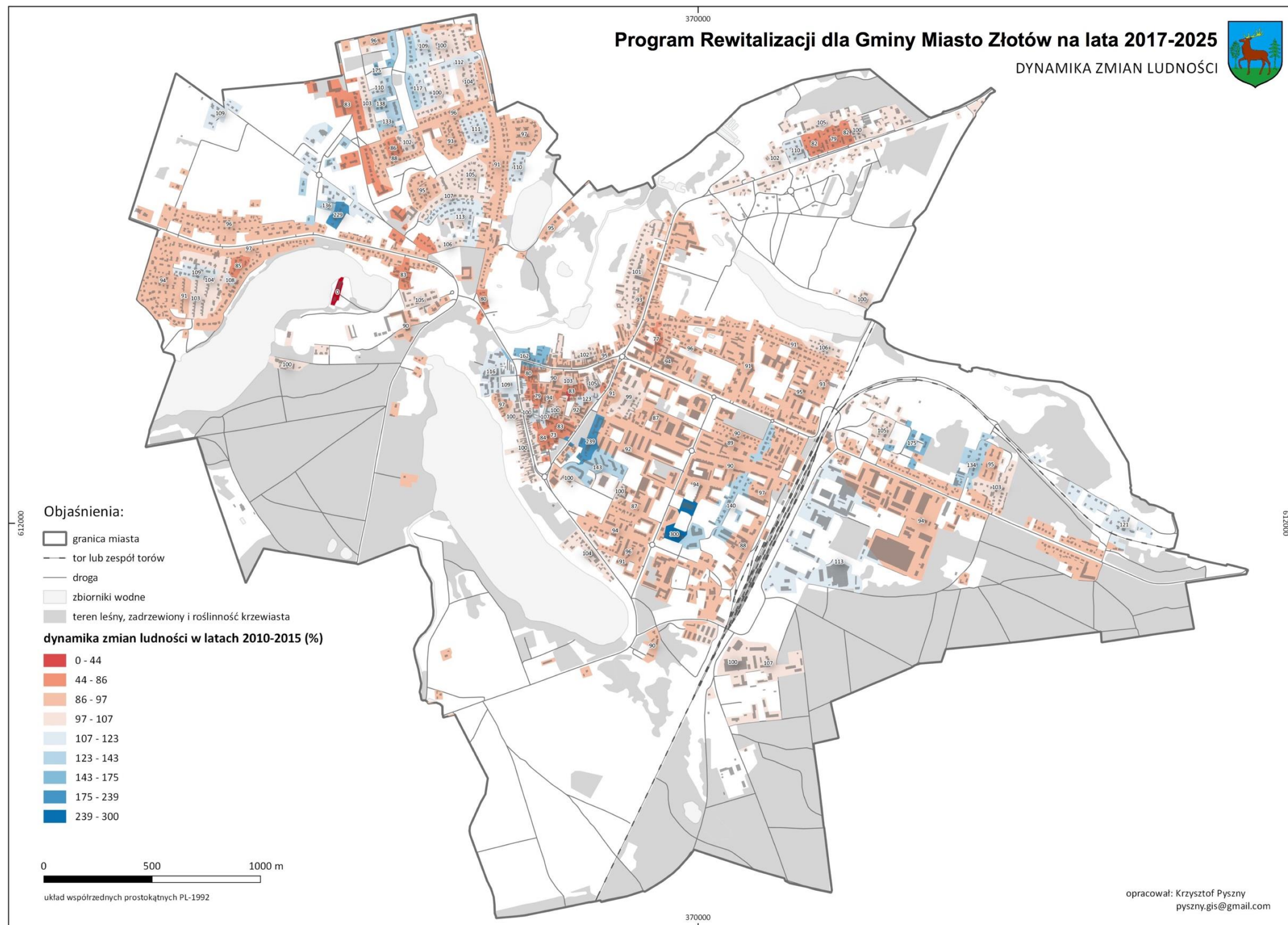
Kolejnym ważnym miernikiem obrazującym aktualną strukturę demograficzną miasta jest udział mieszkańców Złotowa w wieku produkcyjnym na 1000 mieszkańców. W przypadku tego wskaźnika (**mapa nr 3**), koncentracja osób w wieku produkcyjnym ma miejsce w centralnych częściach miasta, głównie na osiedlach wielorodzinnych. Obszar Starego Miasta cechuje się natomiast najniższym wskaźnikiem liczby osób w wieku produkcyjnym na 1000 mieszkańców miasta, co świadczy o względnie niskim demograficznym potencjale rozwojowym tej części miasta.

Mapa nr 4 obrazuje przestrzenny rozkład wartości wskaźnika obciążenia demograficznego w mieście przedstawionego jako ludność w wieku poprodukcyjnym na 1000 osób w wieku produkcyjnym. Wskaźnik ten obrazuje wiek demograficzny ludności oraz daje pewien obraz dostępnych na rynku pracy zasobów siły roboczej poprzez ocenę proporcji liczby osób w wieku produkcyjnym i osób, które w najbliższej przyszłości opuszczą rynek pracy. Najwyższe wartości wskaźnika odnotowano w północno-zachodniej części miasta a najmniejszy w centralnej części miasta, głównie na obszarze osiedli wielorodzinnych.

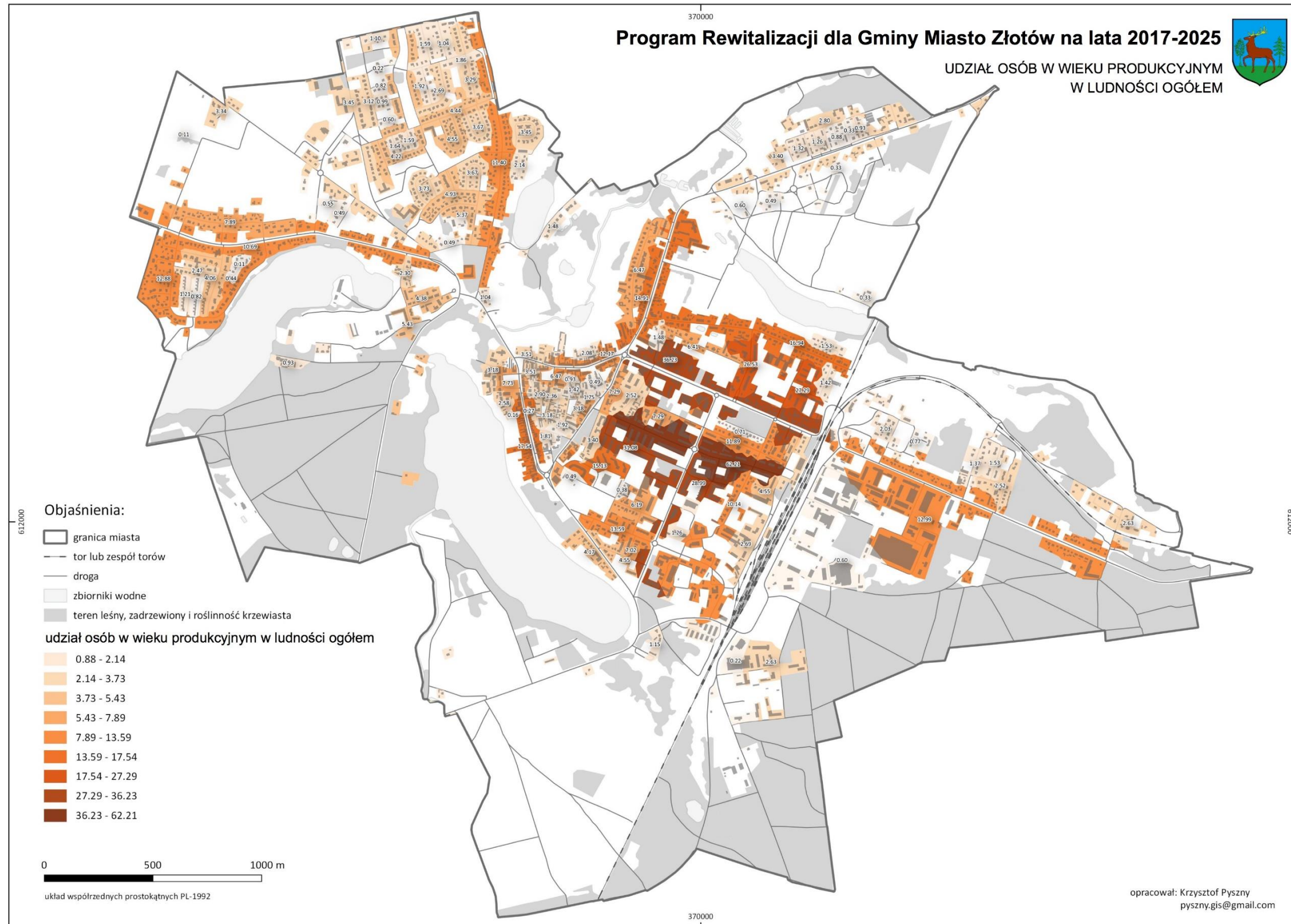
Mapa 1. Liczba ludności w Złotowie w 2015 roku

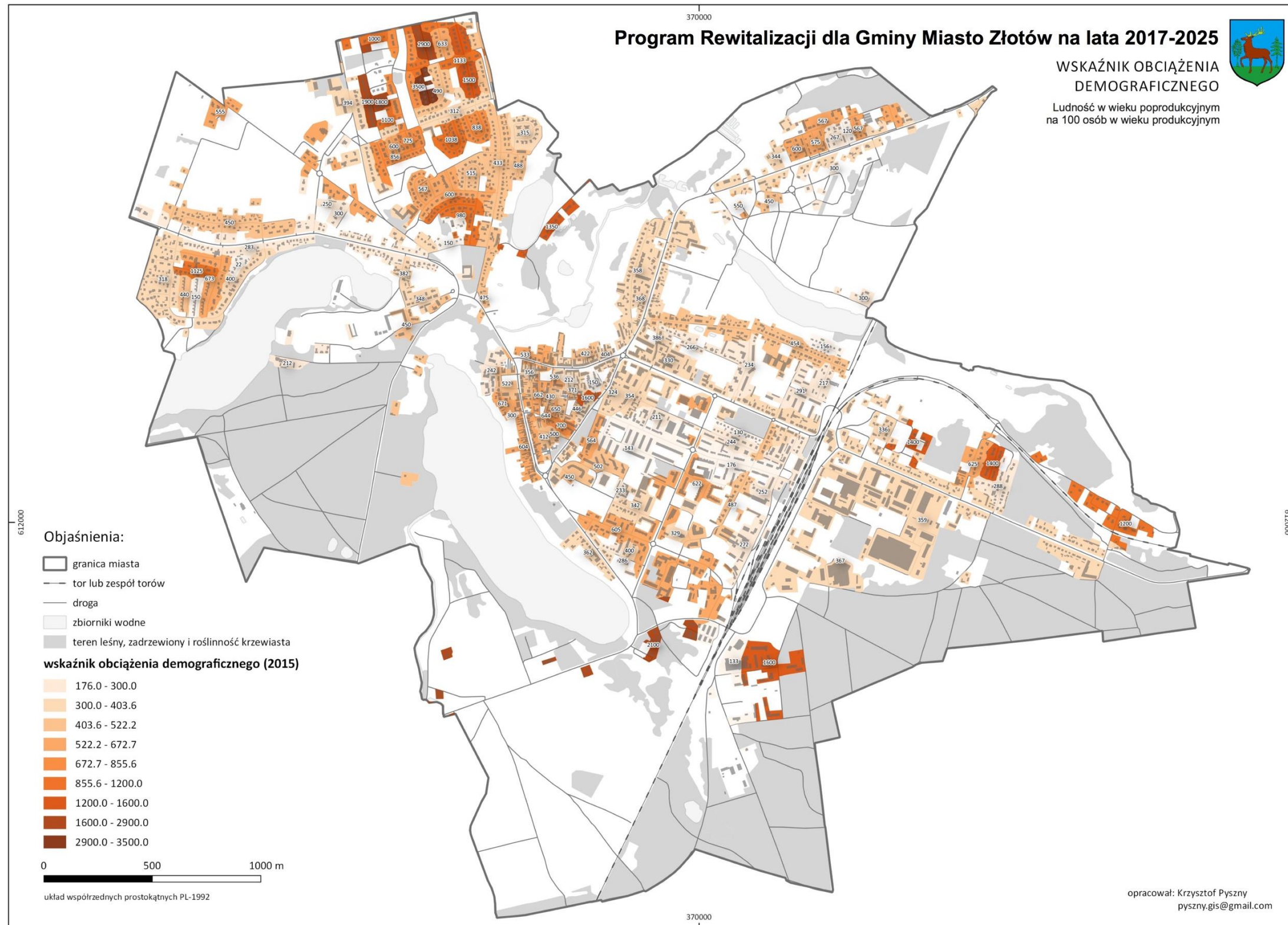
Mapa 2. Dynamika zmian ludności w Złotowie w latach 2010-2015

Mapa 3. Udział osób w wieku produkcyjnym w ludności ogółem Złotowa

Mapa 4. Wskaźnik obciążenia demograficznego w Złotowie w 2015 roku

Pomoc społeczna

Jednym z podstawowych obszarów interwencji w ramach programów rewitalizacji jest sfera społeczna. Na podstawie szczegółowych danych, dotyczących beneficjentów pomocy społecznej, miejsce ich zamieszkania, powodów przyznania pomocy możliwe jest relatywnie precyzyjne ukierunkowanie działań pomocowych. Diagnoza w sferze pomocy społecznej oparta została o dane pochodzące z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Złotowie, które w przeciwieństwie do danych Głównego Urzędu Statystycznego są przypisane do konkretnej lokalizacji w strukturze przestrzennej miasta (zgodnie z założoną metodologią badania diagnostycznego dane odnoszone są do ulic).

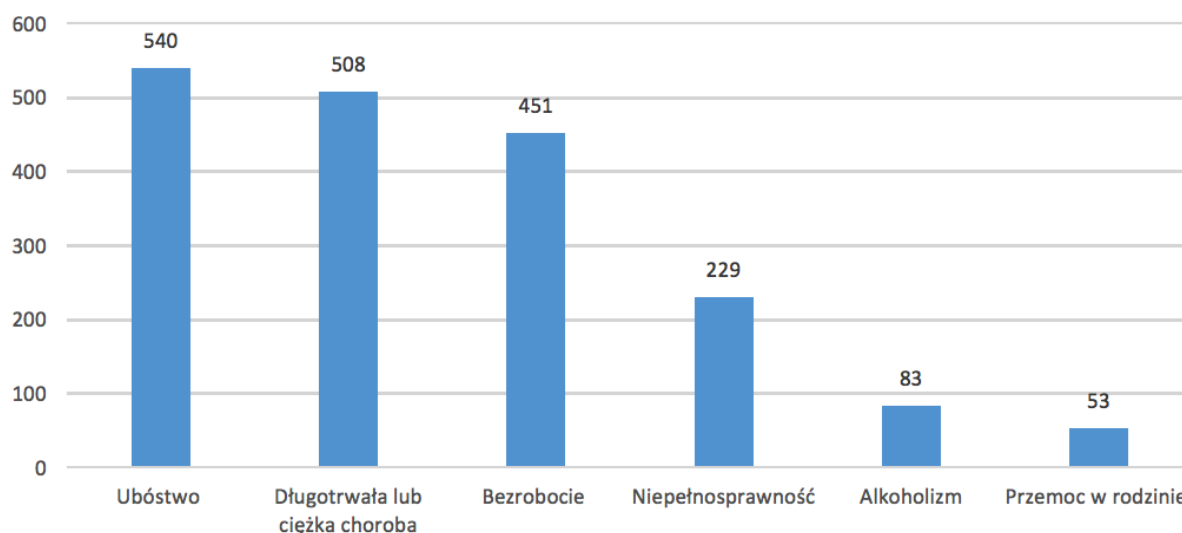
Liczba osób korzystających z usług pomocy społecznej w Złotowie wyniosła w 2015 roku 1032 osoby, co stanowi 5,7% wszystkich mieszkańców miasta. Liczba beneficjentów pomocy społecznej od kilku lat utrzymuje się na względnie stałym poziomie, oscylującym w granicach 1000 osób. Wzrasta natomiast liczba świadczeń pomocy społecznej, przy względnie stałej łącznej kwocie świadczeń oraz liczbie beneficjentów.

Tabela 7. Liczba i kwota świadczeń oraz liczba beneficjentów pomocy społecznej w Złotowie w latach 2010, 2014 i 2015

Lata	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń (w zł)	Liczba beneficjentów
2015	84 511	1 988 520,16	1 032
2014	78 619	1 954 569,65	1 052
2010	59 963	1 229 435,44	983

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Złotowie

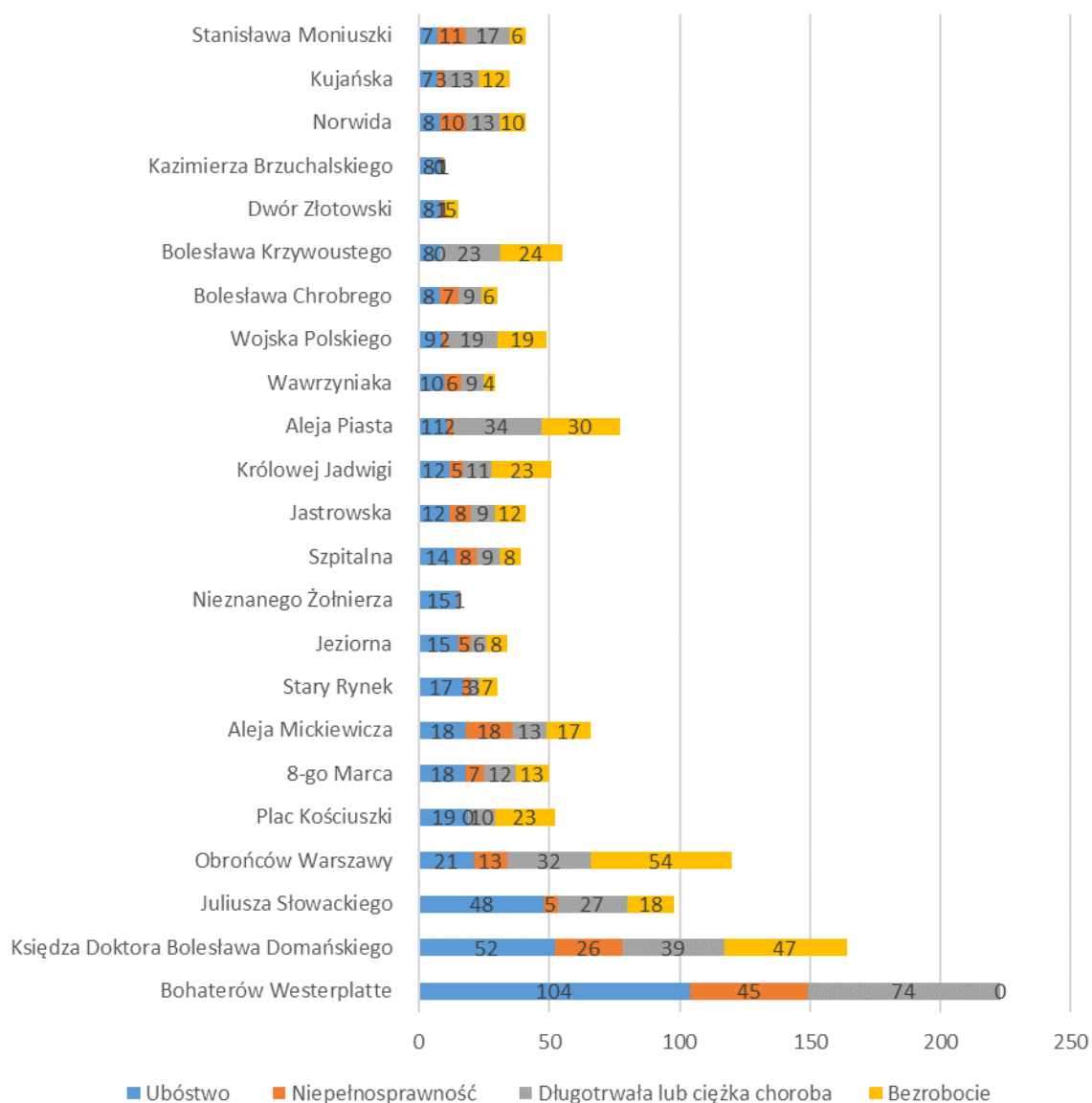
Rysunek 6. Liczba osób korzystająca ze świadczeń pomocy społecznej w Złotowie według głównych powodów ich przyznania w 2015 roku

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej Złotowie

Najczęstszym powodem udzielania pomocy społecznej w Złotowie jest ubóstwo. Z tego powodu w 2015 roku pomocą społeczną objętych zostało 540 mieszkańców miasta. Drugim w kolejności powodem udzielania pomocy jest długotrwała lub ciężka choroba (508 beneficjentów). Równie liczną grupę beneficjentów pomocy społecznej stanowią osoby otrzymujące pomoc ze względu na bezrobocie (451 osób) oraz niepełnosprawność (229 osób). Problemy alkoholowe oraz przemoc w rodzinie to zjawiska z założenia trudno identyfikowalne przez instytucje pomocy społecznej. Posiadają one często ukryty charakter, przez co dotarcie do osób potrzebujących jest znacznie utrudnione. Z danych pochodzących z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Złotowie wynika, iż w 2015 roku w całym Złotowie założonych zostało 40 Niebieskich Kart, co stanowi niemal identyczną wartość co w 2014 roku (39 Niebieskich Kart).

Rysunek 7. Liczba beneficjentów pomocy społecznej w Złotowie według głównych powodów przyznawania pomocy według ulic w 2015 roku

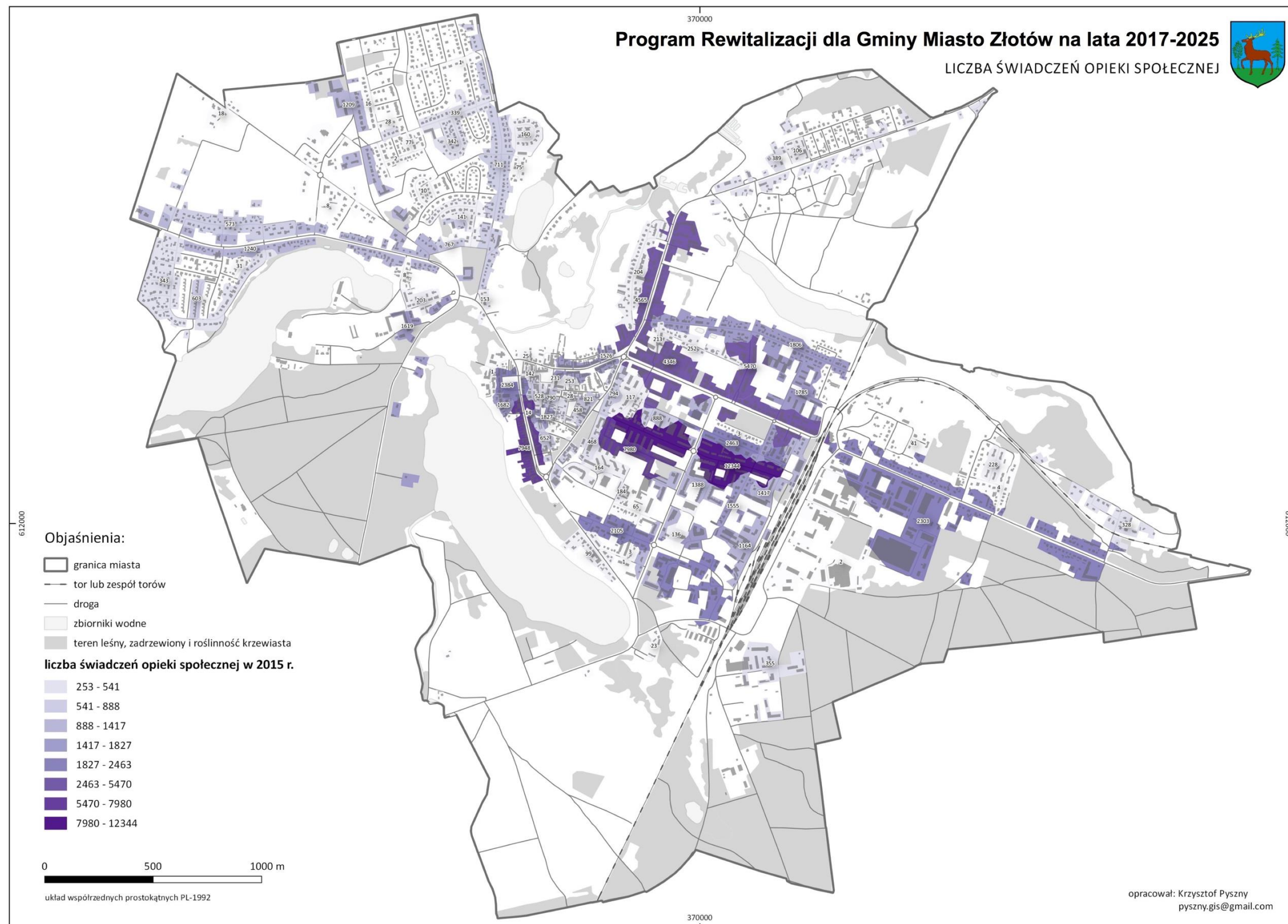

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej Złotowie

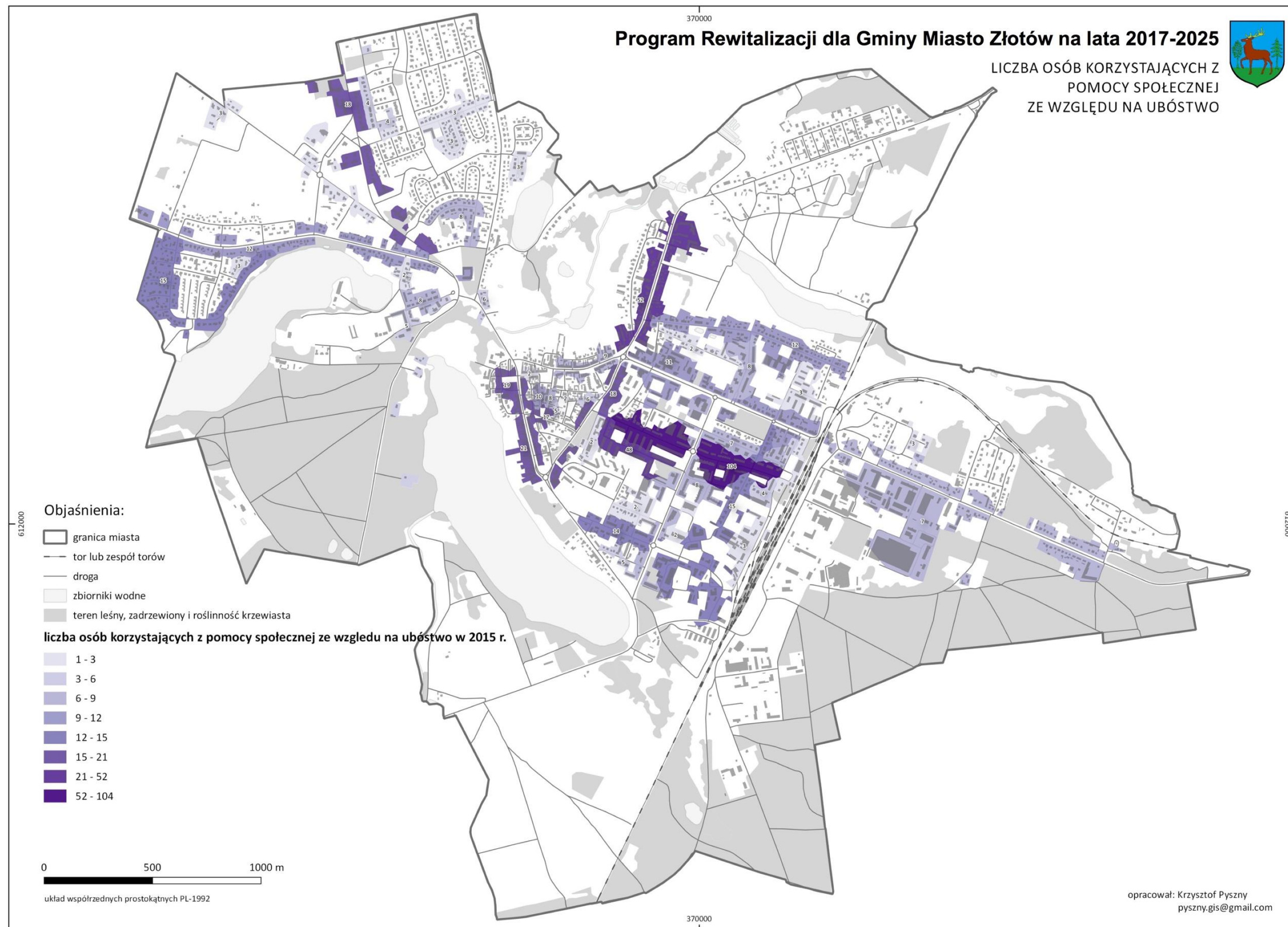
Koncentracja beneficjentów pomocy społecznej w Złotowie występuje w miejscach o najwyższej gęstości zaludnienia, czyli na osiedlach wielorodzinnych (ul. Słowackiego, Bohaterów Westerplatte, Aleja Piasta) a także na obszarze Starego Miasta (ul. Obrońców Warszawy) oraz przy ulicy Księdza Domańskiego. Na tych obszarach występuje szczególna koncentracja osób korzystających z pomocy społecznej z uwagi na wszystkie kategorie pomocy tj. ubóstwo, niepełnosprawność, choroba, czy też bezrobocie. Zjawiska te przedstawione zostały na **mapach nr 5 i 6**.

Jak wskazuje zobrazowany na **mapie nr 7** wskaźnik liczby osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców ulicy, to właśnie obszar Starego Miasta jest miejscem wyraźnej koncentracji beneficjentów pomocy społecznej. Na tle całego miasta w tym zakresie wyróżnia się również przestrzeń wzdłuż ulicy Księdza Domańskiego.

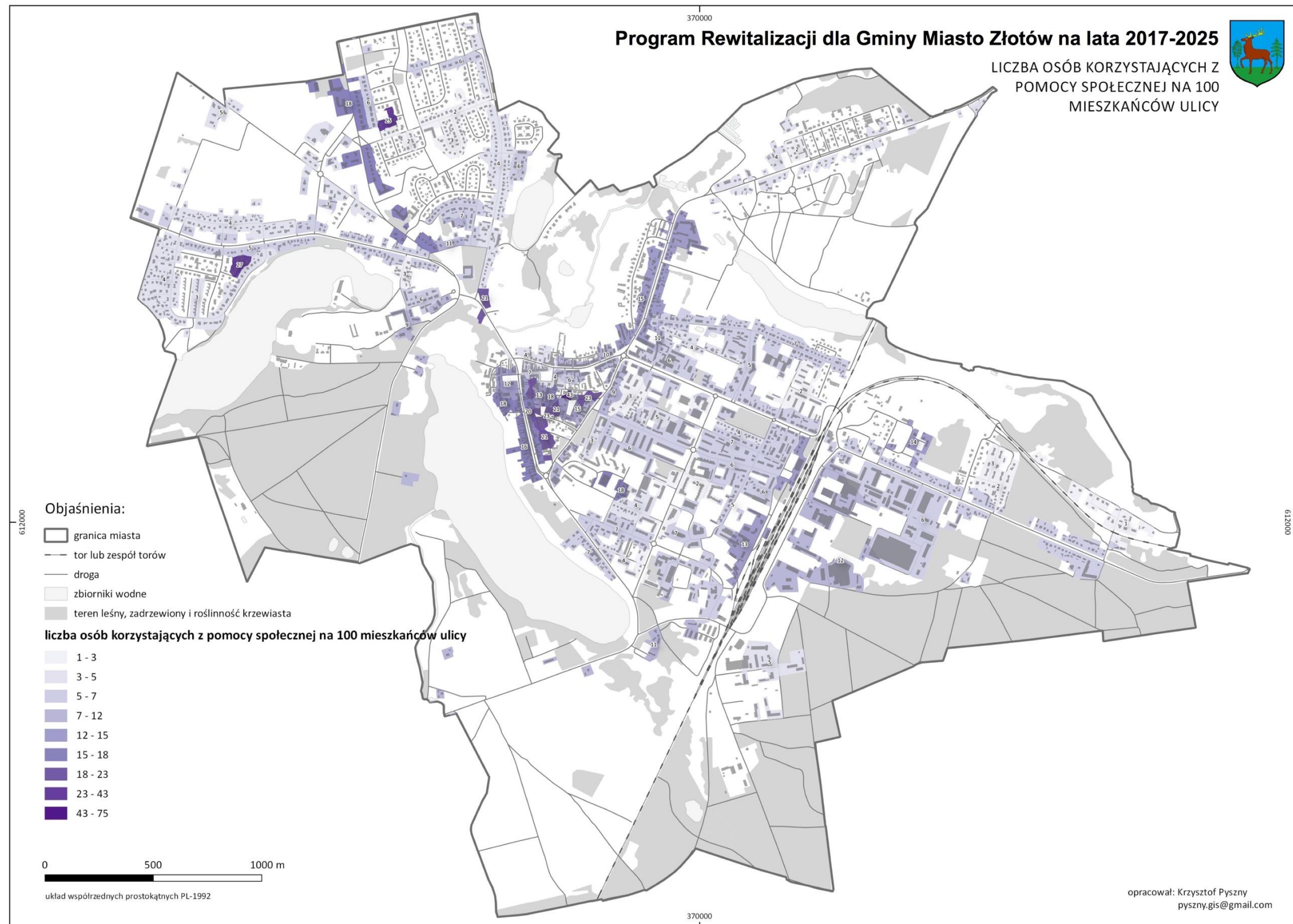
Mapa 5. Liczba świadczeń pomocy społecznej w Złotowie w 2015 roku

Mapa 6. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej ze względu na ubóstwo w Złotowie w 2015 roku.

Mapa 7. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców ulicy w Złotowie w 2015 roku.

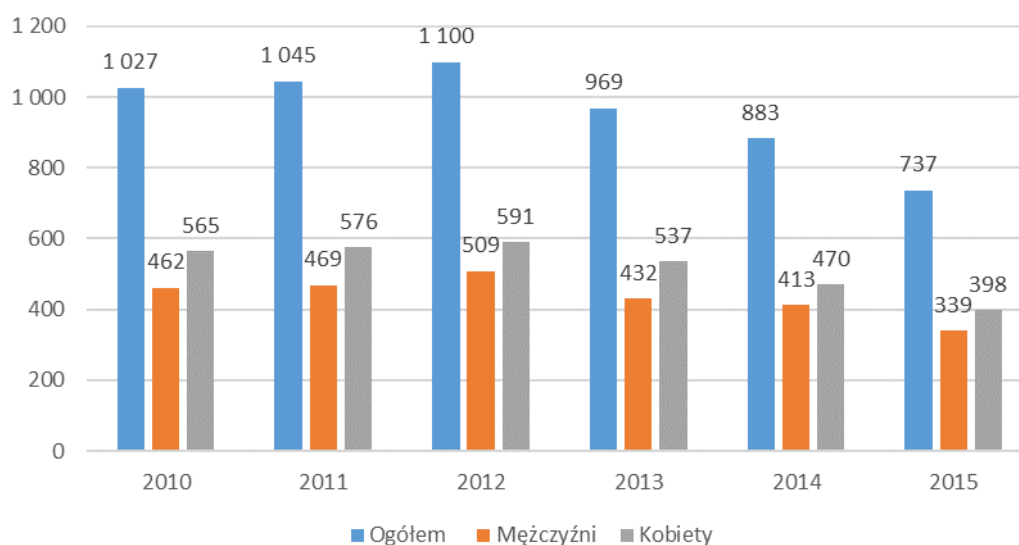

Zjawisko bezrobocia

W celu wskazania ogólnych tendencji w zakresie zjawiska bezrobocia na poziomie całego miasta Złotowa wykorzystane zostały dane pochodzące z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego. Szczegółowe dane pozyskane z ewidencji Powiatowego Urzędu Pracy w Złotowie posłużyły natomiast do wykazania miejsc szczególnej koncentracji osób bezrobotnych w podziale na wybrane kategorie bezrobocia.

Liczba osób bezrobotnych w Złotowie w 2015 roku wyniosła 737 osób, z czego 54% stanowiły kobiety. Jak wskazują dane Głównego Urzędu Statystycznego w latach 2010 -2015 liczba bezrobotnych zmniejszyła się w skali całego miasta o 290 osób, z czego 167 stanowiły kobiety a 123 mężczyźni.

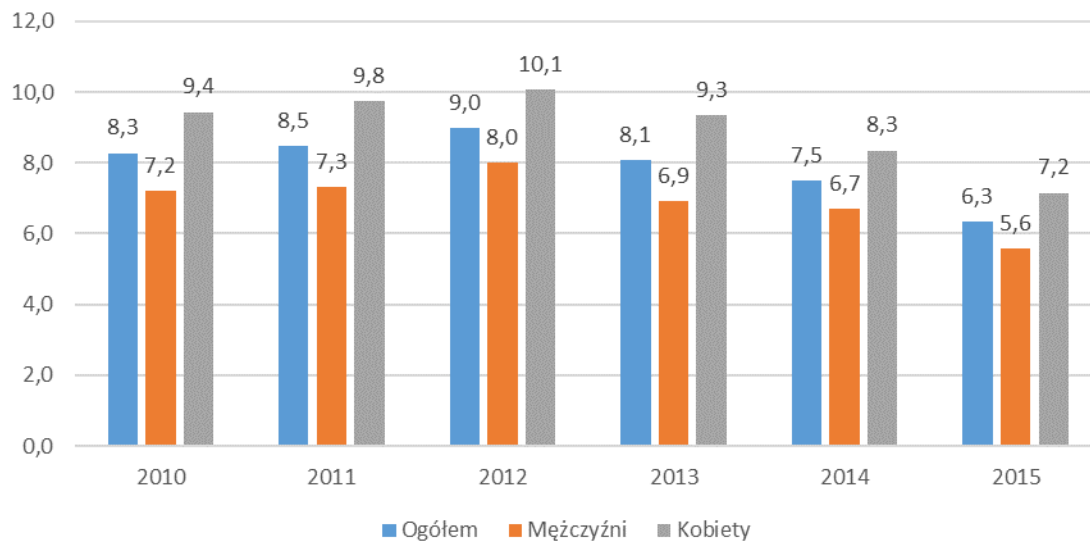
Rysunek 8. Liczba osób bezrobotnych w Złotowie w podziale na płeć w latach 2010-2015

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Udział wszystkich osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Złotowie do liczby ludności w wieku produkcyjnym w 2015 roku wyniósł 6,3%. Jak wskazują dane zaprezentowane na **rysunku nr 9** udział ten od 2010 roku ulegał systematycznemu spadkowi i dotyczył zarówno grupy kobiet jak i mężczyzn.

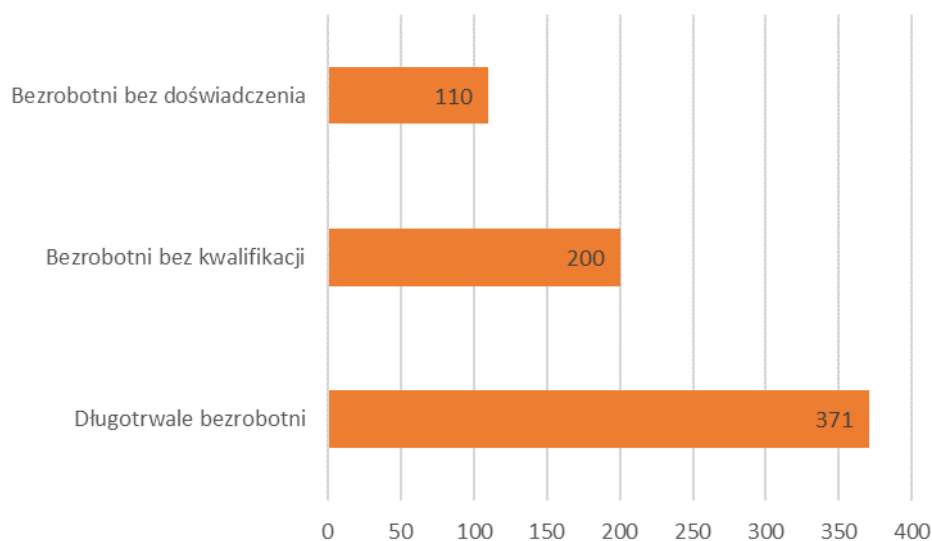
Rysunek 9. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w Złotowie w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

W strukturze bezrobotnych w Złotowie przeważają osoby długotrwale bezrobotne, stanowiące 55% wszystkich pozostających bez pracy. Przywrócenie tej grupy osób bezrobotnych na rynek pracy stanowi największe wyzwanie dla Powiatowego Urzędu Pracy oraz lokalnych instytucji i organizacji zajmujących się rynkiem pracy i rozwojem lokalnym.

Rysunek 10. Liczba bezrobotnych w Złotowie w podziale na główne kategorie bezrobocia w 2015 roku

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Złotowie

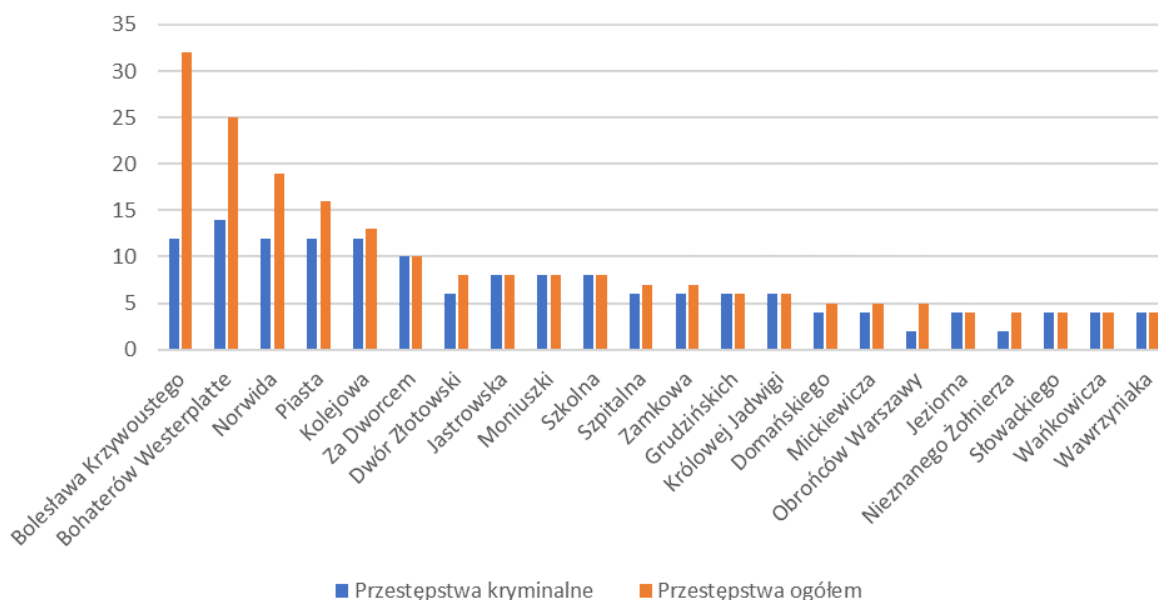
Jak wynika z **mapy nr 8** koncentracja osób bezrobotnych w Złotowie jest porównywalna z rozmieszczeniem beneficjentów pomocy społecznej w mieście (dla porównania: **mapa nr 5 i mapa nr 6**). Dominują obszary miasta zamieszkiwane przez największą liczbę mieszkańców. Są to rejony ulic Słowackiego, Bohaterów Westerplatte, Alei Piasta a także Księdza Domańskiego i Obrońców Warszawy.

Zjawisko bezrobocia przybiera na sile na obszarze Starego Miasta, gdzie wskaźnik udziału osób bezrobotnych na 100 osób w wieku produkcyjnym jest najwyższy w całym Złotowie (**Mapa nr 9**). Podobny rozkład przestrzenny zjawiska bezrobocia dotyczy udziału osób długotrwale bezrobotnych na 100 osób w wieku produkcyjnym, co zaprezentowane zostało na **mapie nr 10**.

Zjawisko przestępczości

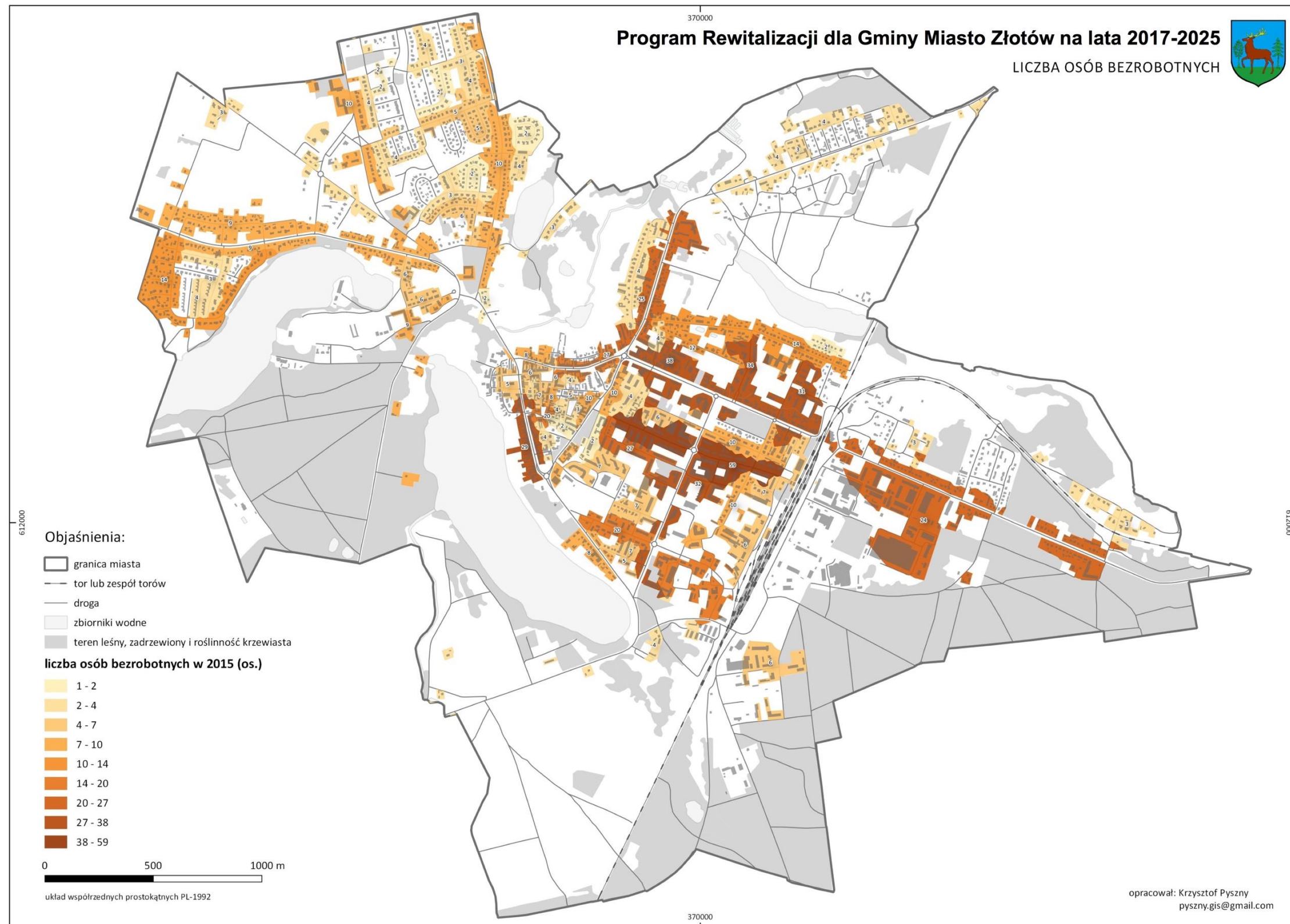
Zjawisko przestępczości w Złotowie ma charakter incydentalny. Na podstawie danych pochodzących z Komendy Powiatowej Policji w Złotowie, zaprezentowanych na **mapie nr 11** dostrzec można koncentrację zjawiska przestępczości w centralnej części miasta. W kontekście wcześniej opisywanych danych zjawisko przestępczości pojawia się w rejonach ulic Krzywoustego oraz Norwida.

Rysunek 11. Liczba przestępstw w Złotowie w 2015 roku wraz z lokalizacją

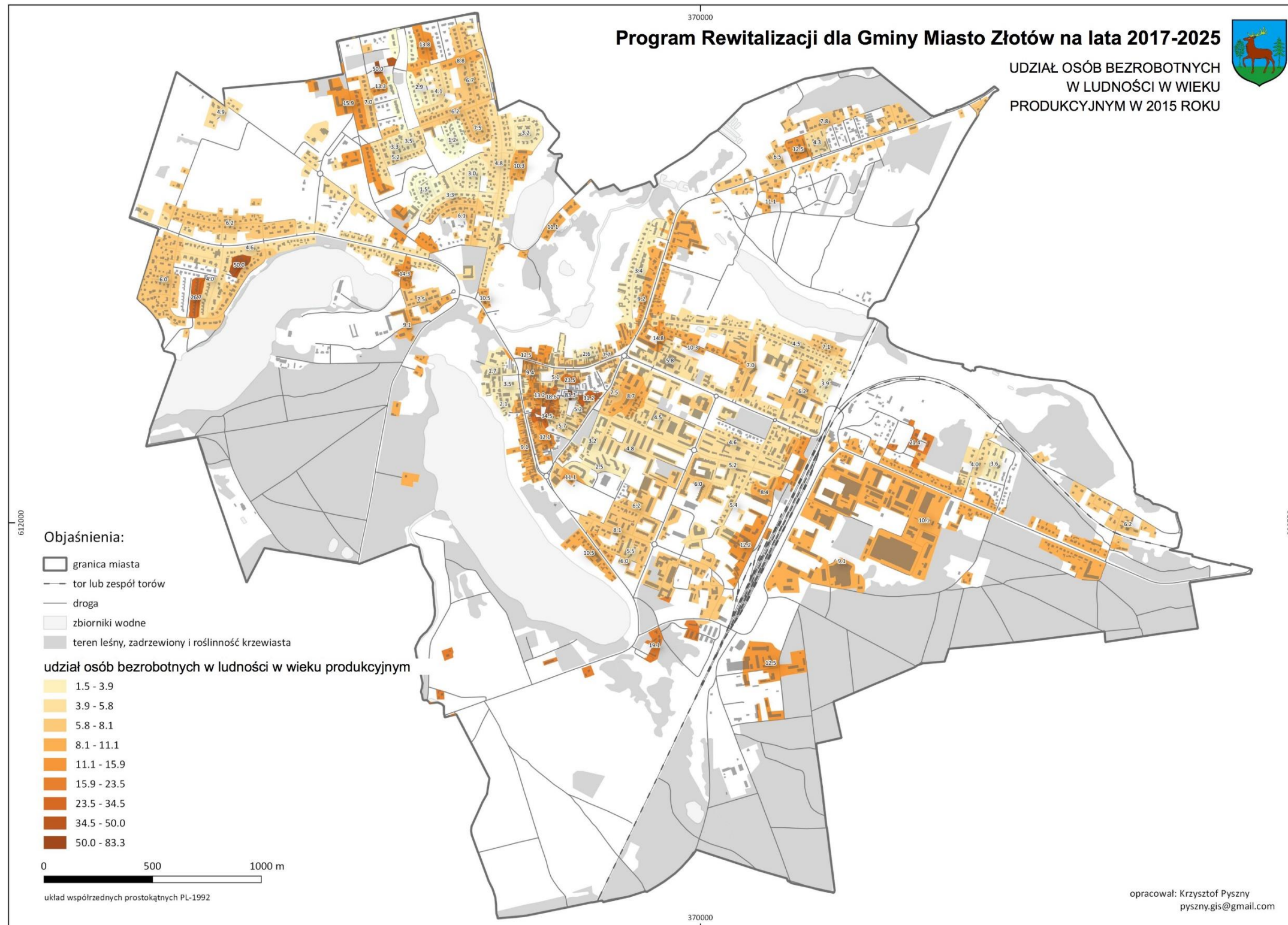

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Złotowie

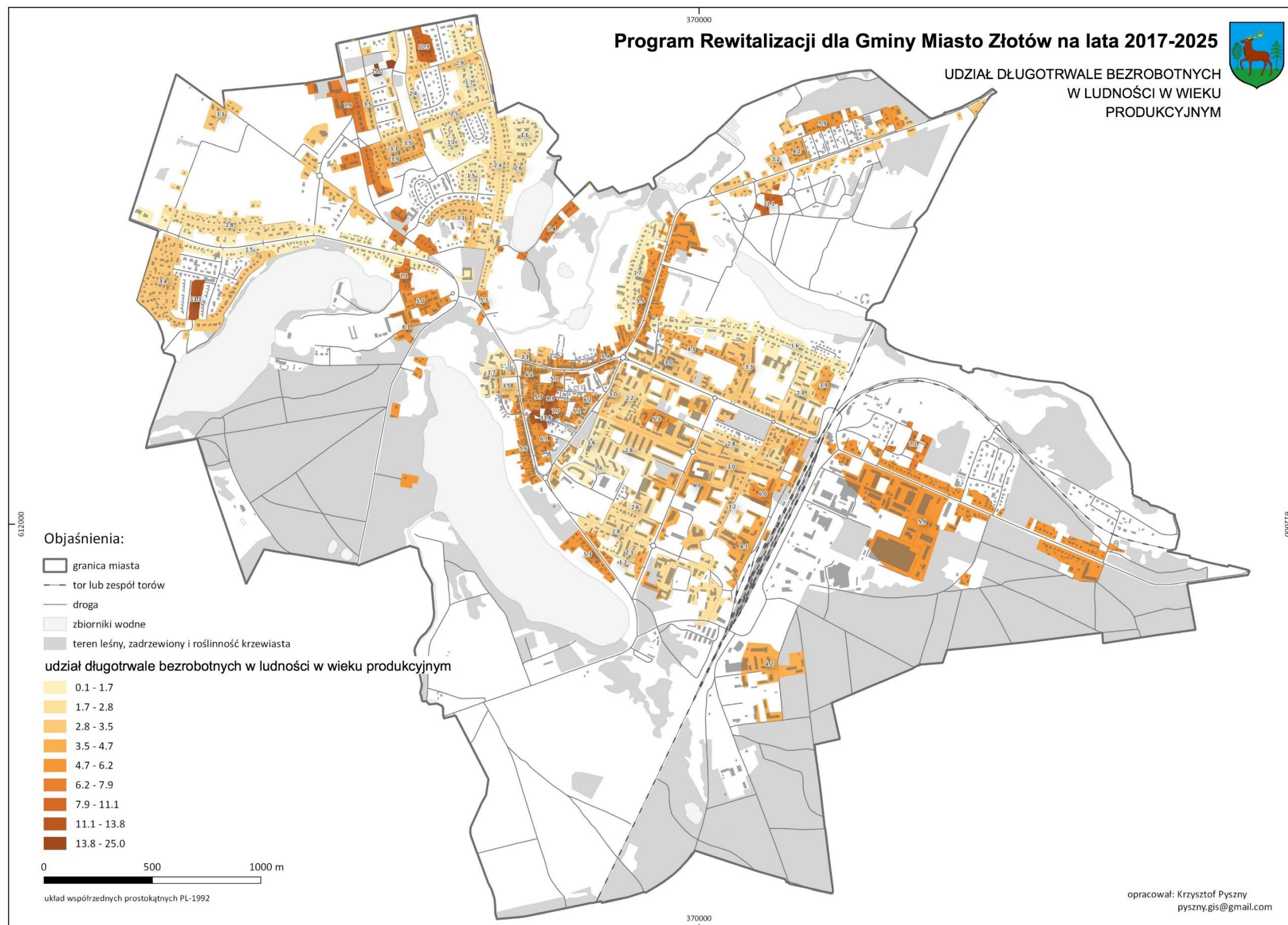
Mapa 8. Liczba osób bezrobotnych w Złotowie w 2015 roku

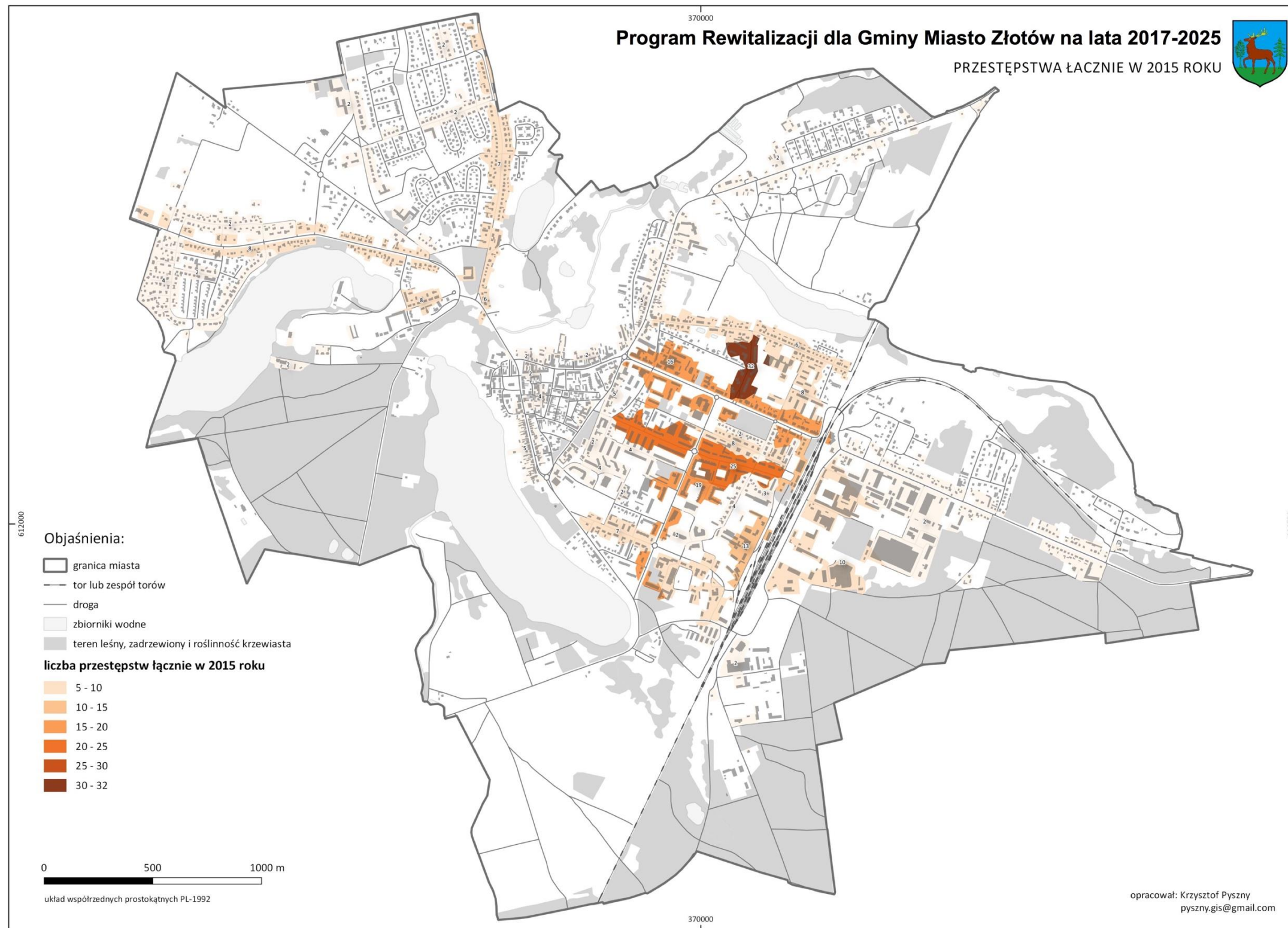
Mapa 9. Udział osób bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym w Złotowie w 2015 roku

Mapa 10. Udział osób długotrwale bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym w mieście Złotów w 2015 roku

Mapa 11. Liczba przestępstw ogółem w Złotowie w 2015 roku

Aktywność społeczna

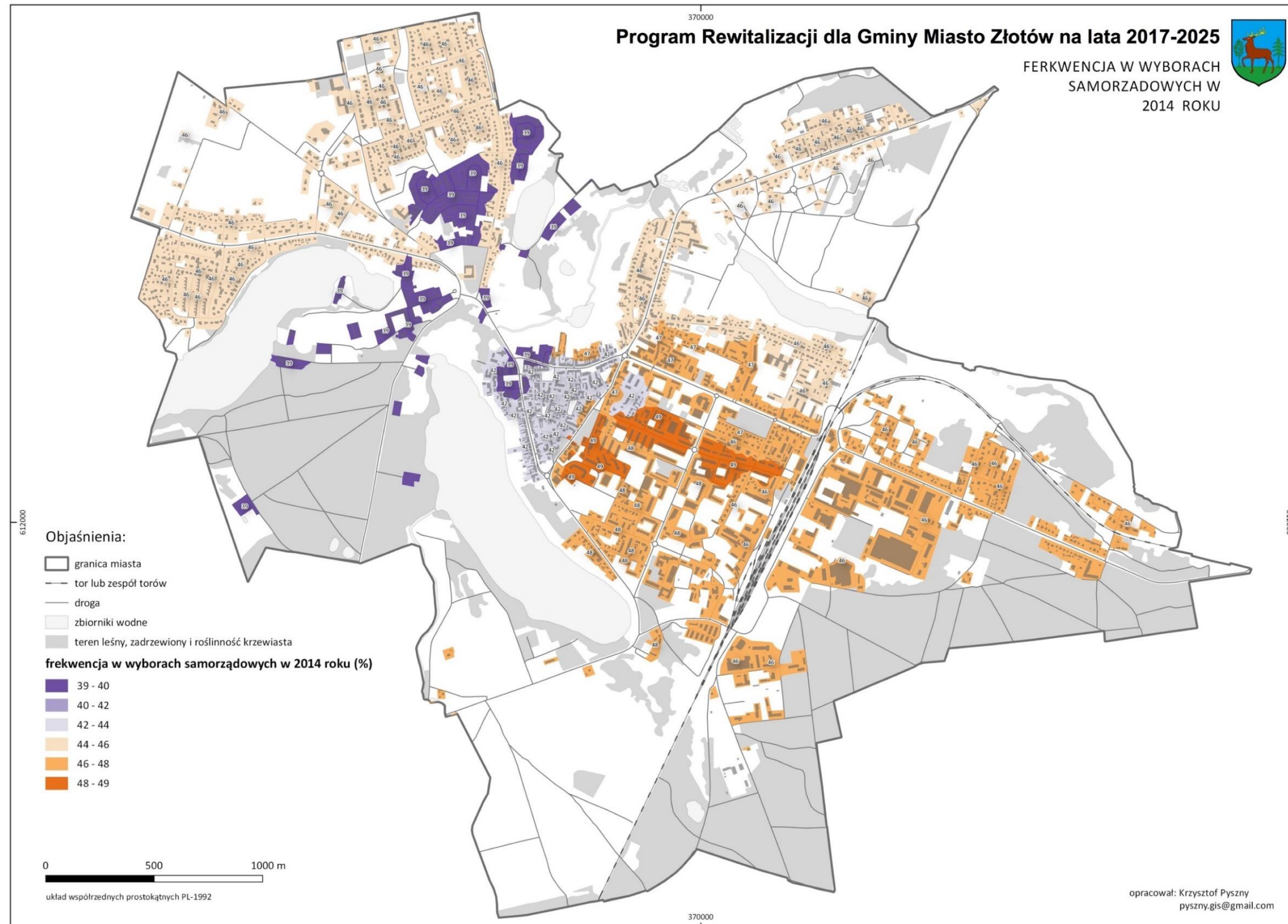
Jednym z mierników aktywności społecznej mieszkańców jest aktywność wyborcza, czyli udział w wyborach i referendach a także uczestnictwo w innych lokalnych inicjatywach wyborczych (coraz bardziej popularne budżety obywatelskie). Aktywność wyborcza najprościej mierzona jest w samorządzie terytorialnym poprzez frekwencję wyborczą. Jej poziom odzwierciedla bezpośrednio aktywność i zaangażowanie w rozwój wspólnoty, a także świadczy o poziomie szeroko rozumianej świadomości społecznej i odpowiedzialności za dobro wspólne.

Na podstawie danych pochodzących z Państwowej Komisji Wyborczej, dotyczących frekwencji w wyborach samorządowych w 2014 roku wskazane zostało jej przestrzenne zróżnicowanie w skali całego miasta Złotowa. Frekwencja wyborcza dla całego miasta wyniosła 45,34%, co stanowi wartość niższą od danych dla powiatu złotowskiego (47,41%) oraz województwa wielkopolskiego (46,94%). Frekwencja w wyborach samorządowych w 2014 roku w Złotowie była także niższa od frekwencji ogólnokrajowej wynoszącej 47,43%.

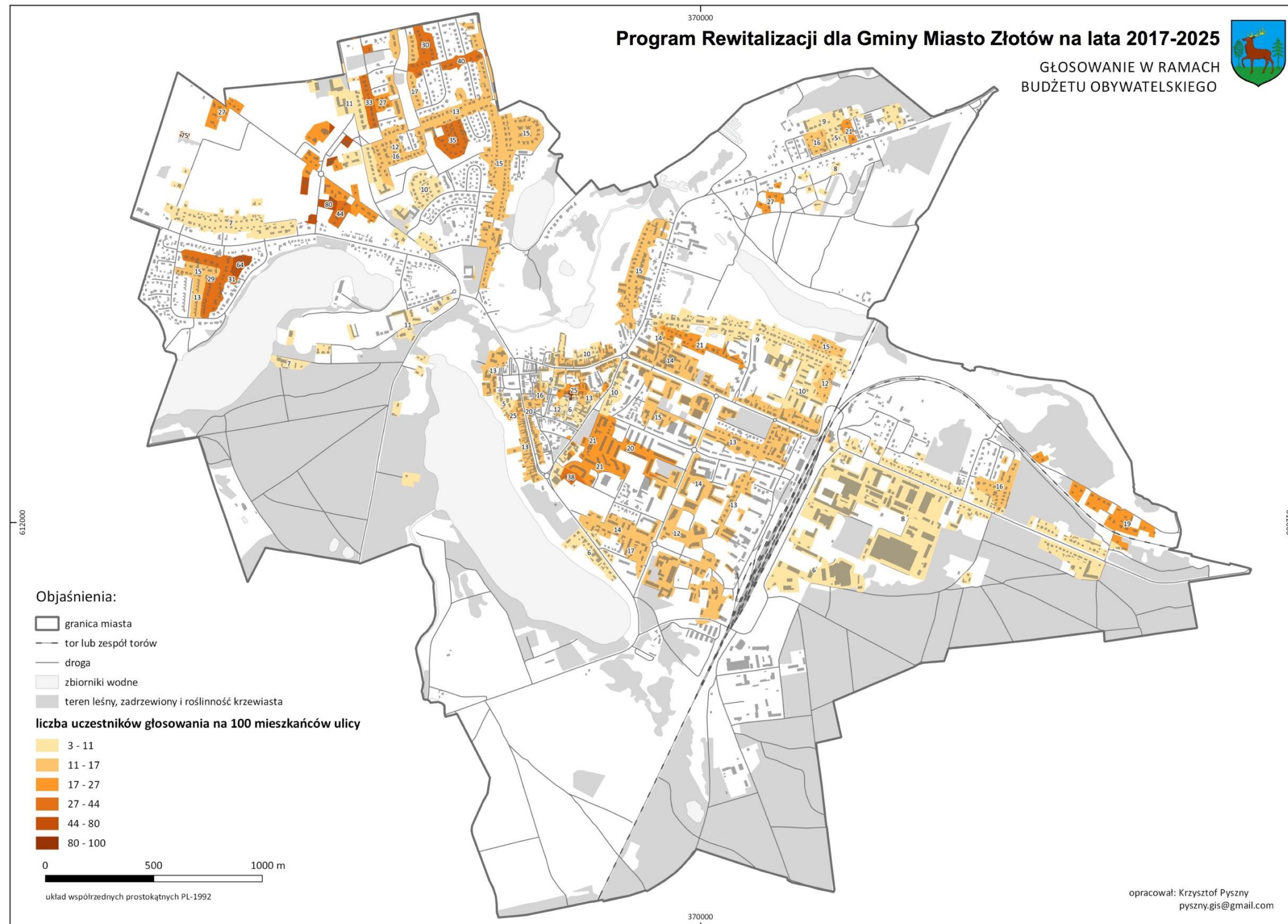
Frekwencja wyborcza w Złotowie jest wyraźnie zróżnicowana przestrzennie i ma charakter strefowy. Jak wynika z zaprezentowanej poniżej **mapy nr 12** obszar Starego Miasta charakteryzuje się względnie jednolitym, niskim poziomem frekwencji wyborczej, wahającej się pomiędzy 40 – 44 procent. Z **mapy nr 13** wynika, że najwięcej osób głosujących w ramach budżetu obywatelskiego w przeliczeniu na 100 mieszkańców ulicy, zamieszkuje w północno zachodniej części miasta przy ulicach: Żeglarskiej, Wielatowskiej, Potulickich, Kwiatowej, Pellowskiego i Kwidzyników. Na wyżej wymienionych ulicach w ramach budżetu obywatelskiego głosowało ponad 30 osób na 100 mieszkańców ulicy. Mieszkańcy centrum byli mniej aktywni i w głosowaniu w ramach budżetu uczestniczyło od kilku do 25 mieszkańców na 100 mieszkańców ulicy. Wyjątek stanowią mieszkańcy ulicy Targowej, gdzie udział głosujących był największy w mieście.

Analizując liczbę stowarzyszeń, fundacji i organizacji społecznych (**mapa 14**) zauważamy wyraźną ich koncentrację przy al. Piasta i ul. Bohaterów Westerplatte. Właśnie na tych ulicach zarejestrowano największą liczbę stowarzyszeń, fundacji, organizacji społecznych odpowiednio 13 i 10.

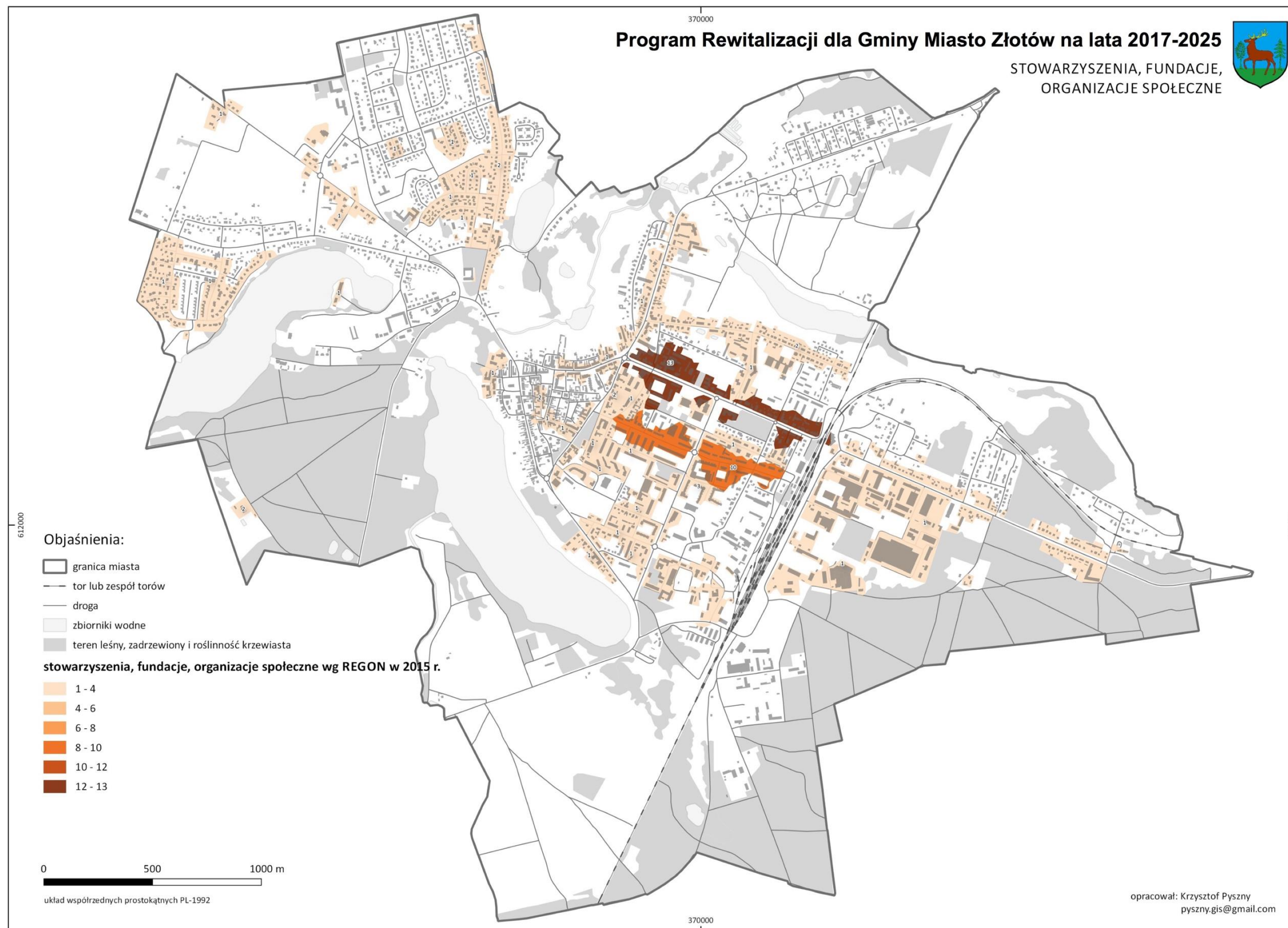
Mapa 12. Frekwencja w wyborach samorządowych w 2014 roku

Mapa 13. Udział mieszkańców Złotowa w głosowaniu w ramach Budżetu Obywatelskiego w 2016 roku

Mapa 14. Liczba stowarzyszeń zarejestrowanych w Złotowie w 2015 roku (według REGON)

Sfera gospodarcza

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego w 2015 roku w Złotowie funkcjonowały 1754 podmioty gospodarcze wpisane do rejestru REGON. W latach 2010 – 2015 ich liczba wzrosła o 136 podmiotów. Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą od kilku lat jest relatywnie stała. W 2015 roku wynosiła 1297 podmiotów, natomiast w 2010 roku było to 1292 podmioty.

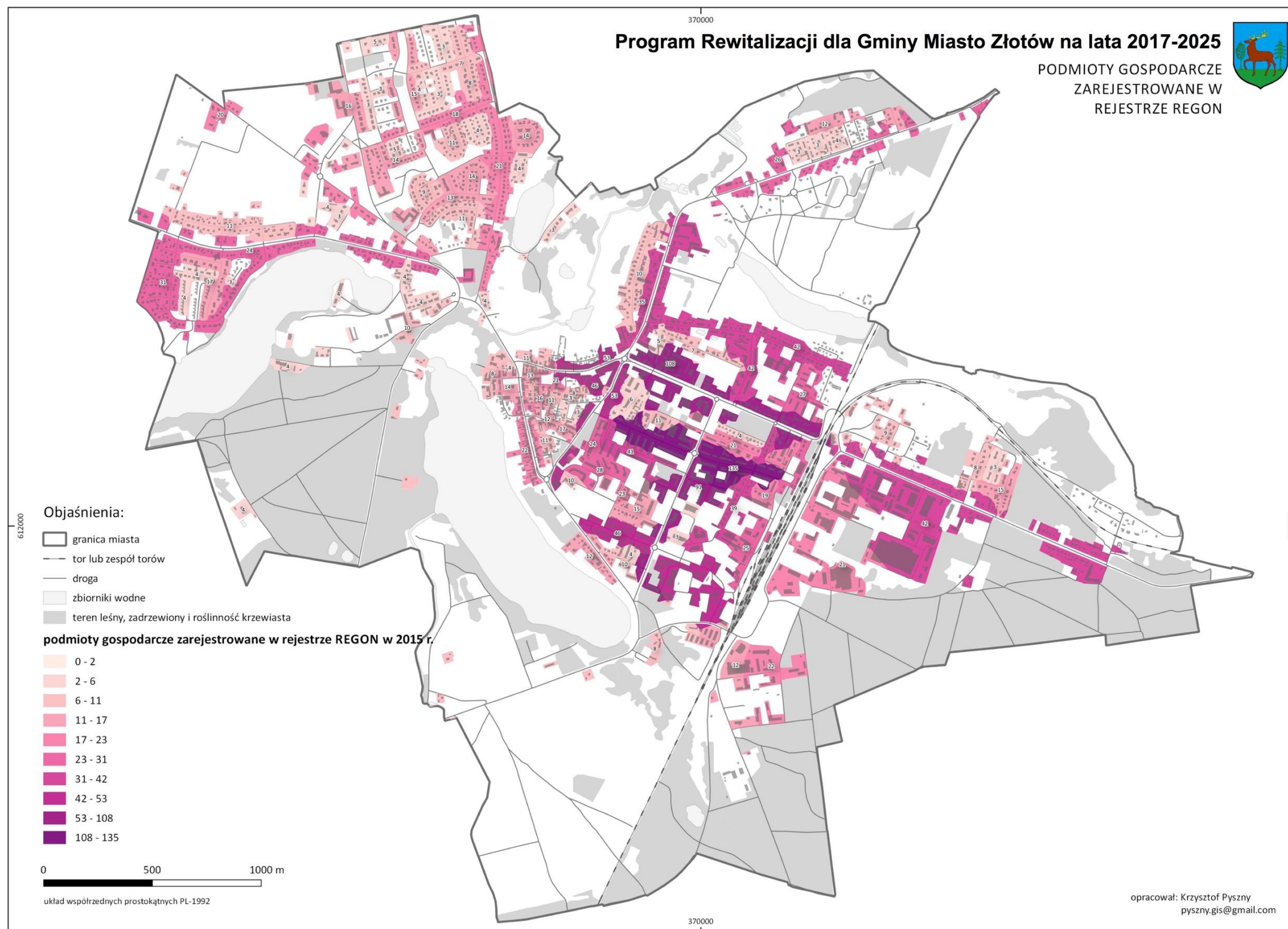
Tabela 8. Podmioty gospodarcze w Złotowie w latach 2012-2015 – wybrane wskaźniki

Kategoria	Lata			
	2012	2013	2014	2015
podmioty wpisane do rejestru na 1000 ludności	92	98	99	102
podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	140,9	152,0	155,8	160,7
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności	70	74	74	75
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	10,7	11,5	11,6	11,9

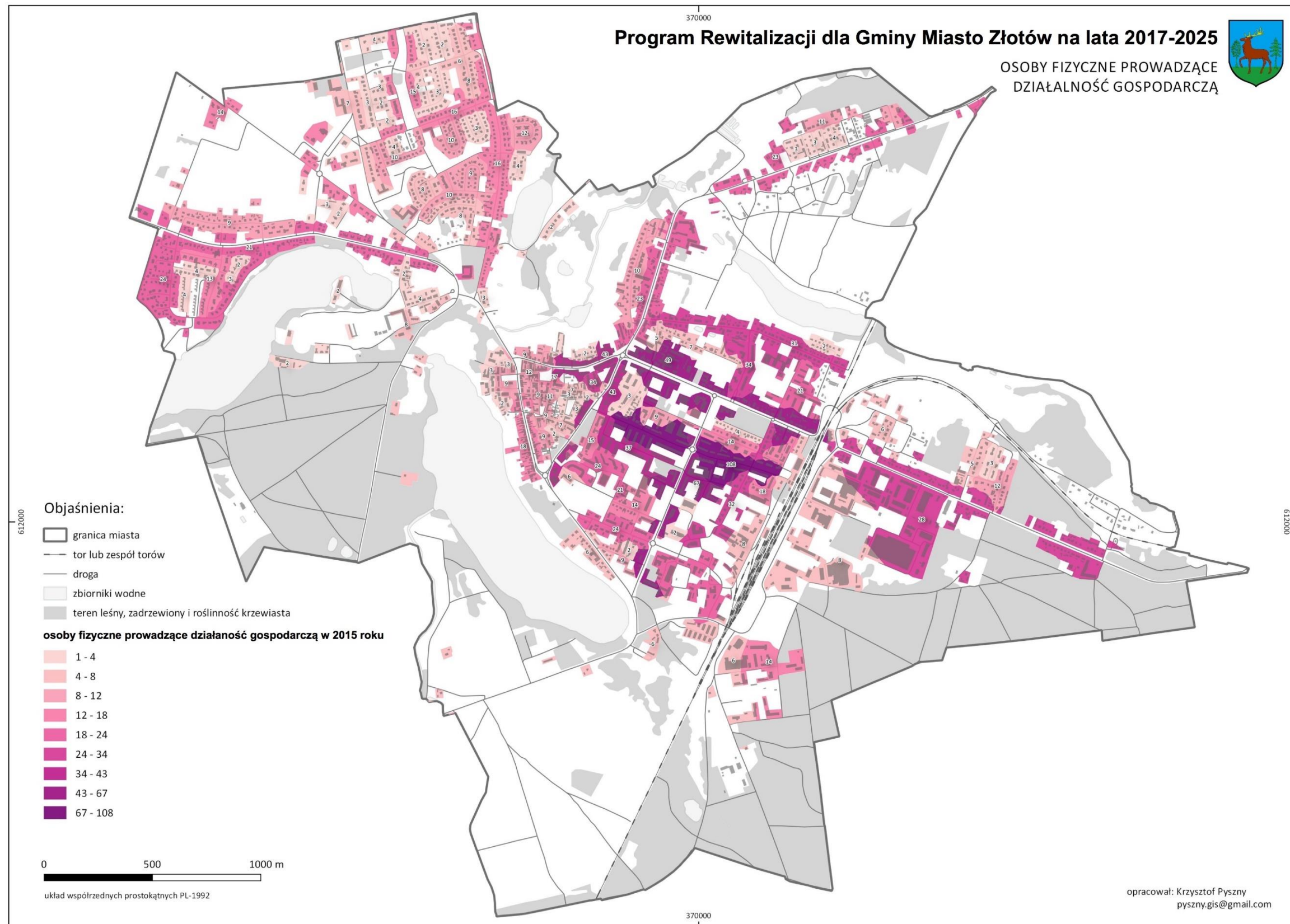
Źródło: BDL GUS

Największa liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w Złotowie funkcjonuje w centralnej części miasta, gdzie jednocześnie występuje największa koncentracja mieszkańców. Jak wynika z **mapy nr 15** są to ulice Bohaterów Westerplatte, Aleja Piasta, Wojska Polskiego, Aleja Mickiewicza a także ulice Szpitalna i Norwida. W tych obszarach liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych waha się od 40 do 135. Na podstawie danych zawartych na **mapach nr 15 i nr 16** wyraźnie widoczny jest niższy poziom aktywności gospodarczej na obszarze Starego Miasta. W szczególności niższa niż w innych częściach miasta jest liczba podmiotów gospodarczych prowadzonych przez osoby fizyczne, wahająca się przeciętnie od 1 do 12 podmiotów.

Mapa 15. Liczba podmiotów gospodarczych w Złotowie wg rejestru REGON w 2015 roku

Mapa 16. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w Złotowie w 2015 roku

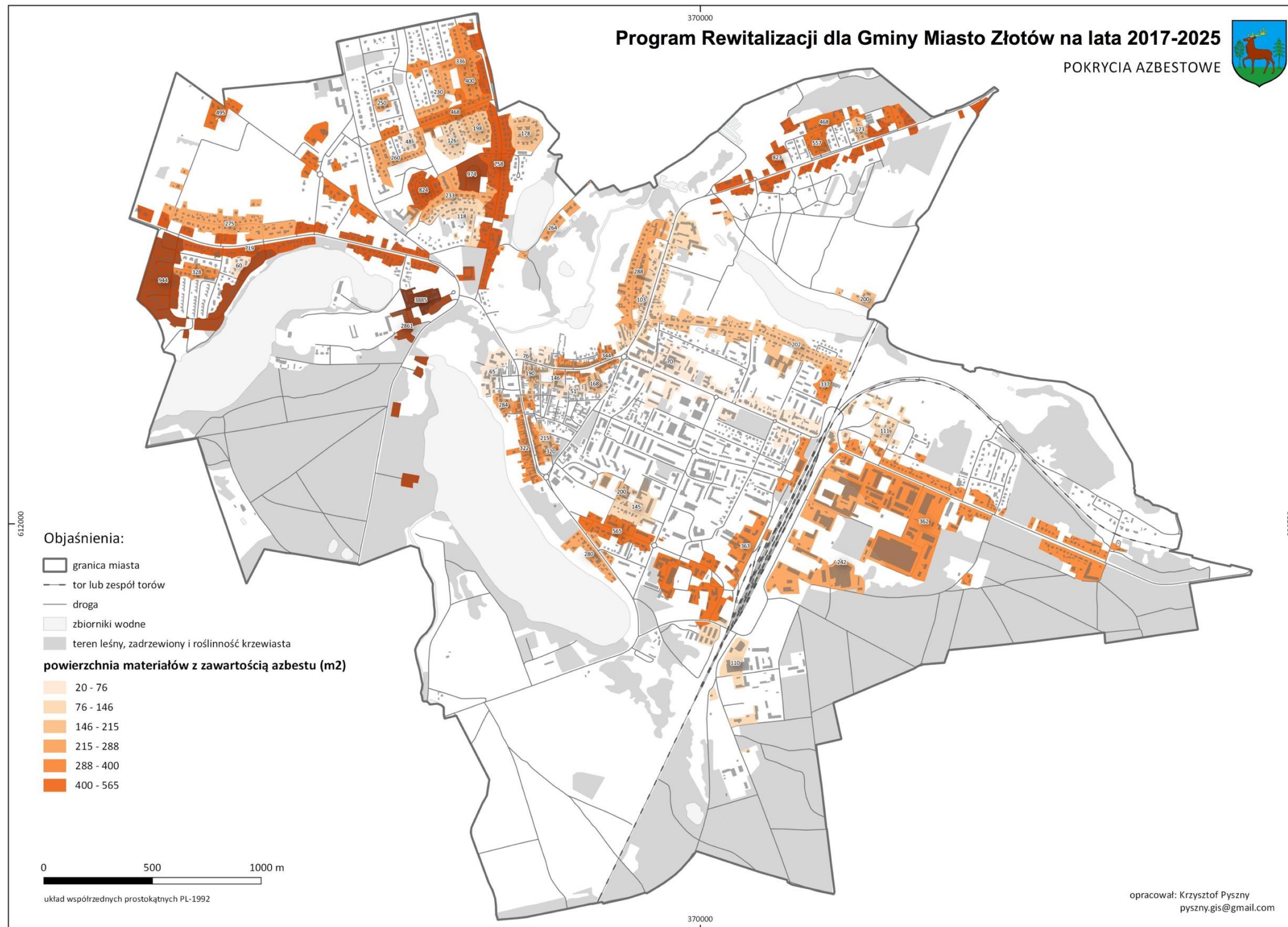

Strefa środowiskowa

Na terenie całego miasta Złotów istnieją budynki posiadające azbestowe pokrycia dachowe. Szczególna ich koncentracja ma miejsce w północno – zachodniej części miasta, gdzie dominuje zabudowa jednorodzinna – wolnostojąca. Obszar Starego Miasta w Złotowie, stanowi również miejsce występowania pokryć dachowych wykonanych z azbestu. Szczególna ich koncentracja w granicach Starego Miasta występuje w rejonie ulic Obrońców Warszawy i Wojska Polskiego. Na **mapie nr 17** zaprezentowany został wskaźnik opisujący łączną powierzchnię pokryć dachowych wykonanych z azbestu w mkw na każdej ulicy w Złotowie.

Niewątpliwie na jakość powietrza w całym mieście Złotów ma stosowany rodzaj ogrzewania budynków mieszkalnych. Zagadnienie to jest powiązane z kwestią funkcjonowania na terenie miasta infrastruktury ciepłowniczej. Jak wskazane zostało na **mapie nr 22** sieć ciepłownicza zasila jedynie budynki zlokalizowane w centrum miasta (głównie budynki wielorodzinne). Pozostałe budynki mieszkalne, w tym przede wszystkim wielorodzinne na obszarze Starego Miasta, posiadają indywidualne źródła ogrzewania, przyczyniając się w największym stopniu do niskiej emisji, poprzez możliwość niekontrolowanego spalania szkodliwych materiałów. Jak wskazane zostało w Programie Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Miasto Złotów (2016), 48% wszystkich budynków mieszkalnych na terenie miasta ogrzewana jest za pomocą indywidualnych pieców CO. Innymi istotnymi z punktu widzenia ochrony środowiska emitorami szkodliwych substancji jest transport indywidualny oraz w mniejszym stopniu transport zbiorowy.

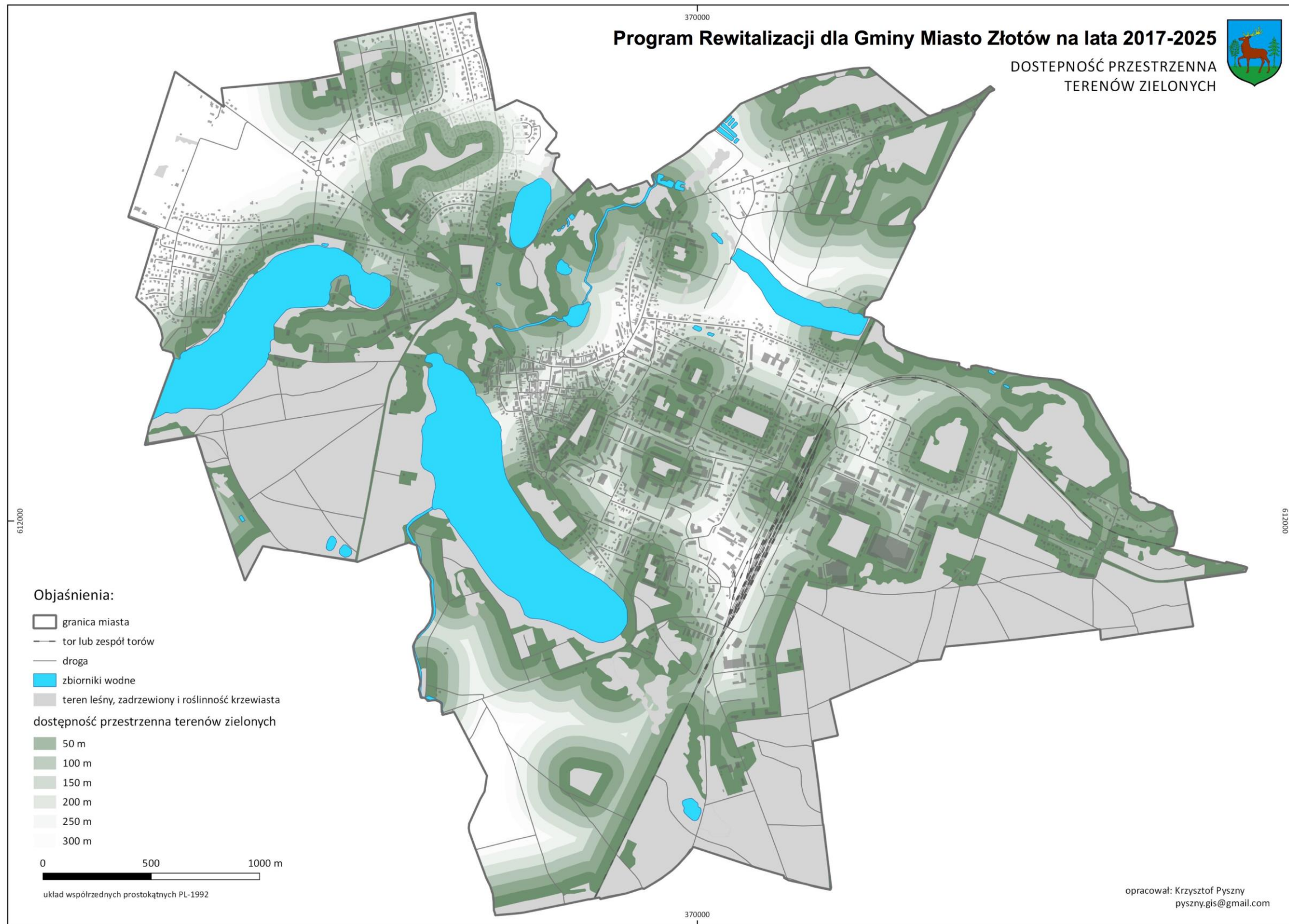
Mapa 17. Pokrycia azbestowe (w mkw) w Złotowie w 2015 roku

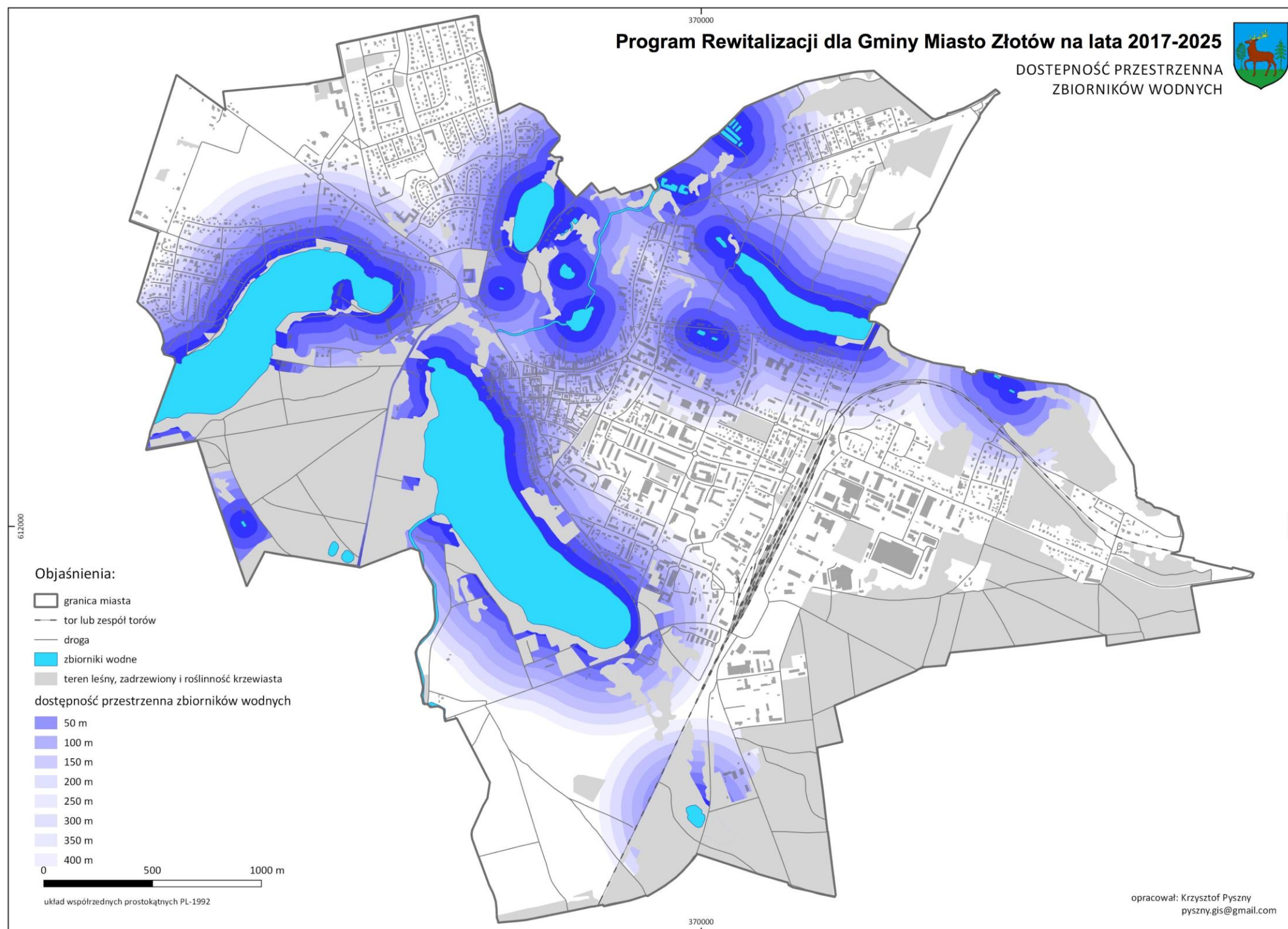
Sfera przestrzenno–funkcjonalna

Analizie poddano dostępność przestrzenną obszarów zielonych w mieście (**mapa 18**) oraz zbiorników wodnych (**mapa 19**). W dwóch wyżej wymienionych analizach wyznaczono ekwidystanty w 50 metrowych przedziałach. Analiza map pozwala stwierdzić, że dostępność obszarów zielonych w mieście jest dobra i dla większości mieszkańców nie przekracza 350 m. Dostępność przestrzenna zbiorników wodnych jest mniejsza szczególnie dla mieszkańców centralnej, południowo wschodniej i północno zachodniej części miasta. Dostępność przestrzenna zbiorników wodnych oraz obszarów leśnych jest elementem względnie stałym. Przedmiotową analizę wykonano w celu wyeksponowania bliskości elementów środowiska przyrodniczego, w mieście Złotów dostępność elementów środowiska przyrodniczego należy uznać za duży walor, wykorzystywany w promowaniu miasta i regionu.

Mapa 18. Dostępność przestrzenna terenów zielonych

Mapa 19. Dostępność przestrzenna do zbiorników wodnych

Sfera techniczna

Obszar Starego Miasta to historycznie kształtowa część miasta, która charakteryzuje się szczególnym występowaniem obiektów powstałych na przełomie XIX/XX wieku oraz w pierwszej połowie XX wieku. Na obszarze Starego Miasta występuje także koncentracja obiektów komunalnych, wymagających prac remontowo – modernizacyjnych. W tej części miasta zlokalizowanych jest 54% wszystkich obiektów komunalnych wymagających remontu w Złotowie (39 budynków z wszystkich 69 zlokalizowanych na terenie miasta Złotowa). Zdecydowana większość obiektów komunalnych, wymagających prac remontowych, to obiekty wybudowane jeszcze przed 1945 rokiem. Dokładną lokalizację obiektów komunalnych, wymagających prac modernizacyjnych przedstawia **mapa nr 20**.

Tabela 9. Lokalizacja obiektów komunalnych wymagających remontów i modernizacji technicznej

L.p.	Nazwa ulicy	Nr domu	Rok bud. budowy
1	Al. Piasta	17	1900
2	Al. Piasta	27	1910
3	Al. Piasta	51	1920
4	Boh. Westerplatte	24	1963
5	Boh. Westerplatte	25	1958
6	Boh. Westerplatte	26	1963
7	Boh. Westerplatte	27	1958
8	Boh. Westerplatte	29	1959
9	Bol. Chrobrego	2	1801
10	Bol. Chrobrego	3	1849
11	Domańskiego	12	1910
12	Domańskiego	13	1890
13	Domańskiego	15	1900
14	Domańskiego	16	1900
15	Domańskiego	24	1910
16	Domańskiego	45	1930
17	Domańskiego	48	1920
18	Dworzaczka	6	1859

L.p.	Nazwa ulicy	Nr domu	Rok bud budowy
19	Dworzaczka	7	1829
20	Kr. Jadwigi	62	1920
21	Mickiewicza	11	1910
22	Mickiewicza	11A	1910
23	Mickiewicza	17	1925
24	Mickiewicza	13A	1900
25	Mokra	3	1900
26	Moniuszki	13	1965
27	Moniuszki	14	1964
28	Niezn. Żołnierza	1	1920
29	Nowy Rynek	2	1869
30	Obr. Warszawy	11	1889
31	Obr. Warszawy	14	1909
32	Obr. Warszawy	30	1890
33	Obr. Warszawy	35	Przebudowa 1985
34	Obr. Warszawy	47	1930
35	Panny Marii	1	1889
36	Pl. Kościuszki	6A	1960
37	Pl. Kościuszki	7	1900
38	Pl. Kościuszki	11	1910
39	Pl. Paderewskiego	7	1899
40	Podolska	3	1879
41	Powstańców	1	
42	Spichrzowa	6	1914
43	Stary Rynek	7	1914
44	Stary Rynek	9	1924
45	Staszica	2	1924
46	Studienna	1	1889

L.p.	Nazwa ulicy	Nr domu	Rok bud budowy
47	Szpitalna	4	1924
48	Szpitalna	6	1924
49	Szpitalna	8	1924
50	Szpitalna	10	1924
51	Szpitalna	15	1924
52	Szpitalna	17	1924
53	Szpitalna	18	1924
54	Szpitalna	20	1924
55	Szpitalna	22	1924
56	Towarowa	1	1890
57	Towarowa	2	1874
58	Wawrzyniaka	3	1890
59	Wawrzyniaka	12	1909
60	Wawrzyniaka	13	1910
61	Woj. Polskiego	3	1900
62	Woj. Polskiego	9	1900
63	Woj. Polskiego	10	1900
64	Woj. Polskiego	17	1900
65	Woj. Polskiego	26	1920
66	Woj. Polskiego	29	1910
67	Woj. Polskiego	31	1992
68	Zamkowa	30	Przebudowa 1970
69	Zielna	2	1930

Źródło: UM w Złotowie

Jak wynika z Programu Ochrony Środowiska Miasta Złotów na lata 2016-2020, 99,9% mieszkańców miasta jest podłączonych do funkcjonującej w mieście sieci wodociągowej, natomiast 98,23% korzysta z sieci kanalizacji sanitarnej. Na terenie miasta Złotowa nie występują deficyty w infrastrukturze wodno-kanalizacyjnej. Jak wskazane zostało na **mapie nr 21** wybrane odcinki istniejącej sieci wodociągowej wymagają podjęcia prac modernizacyjnych. Dotyczy to głównie

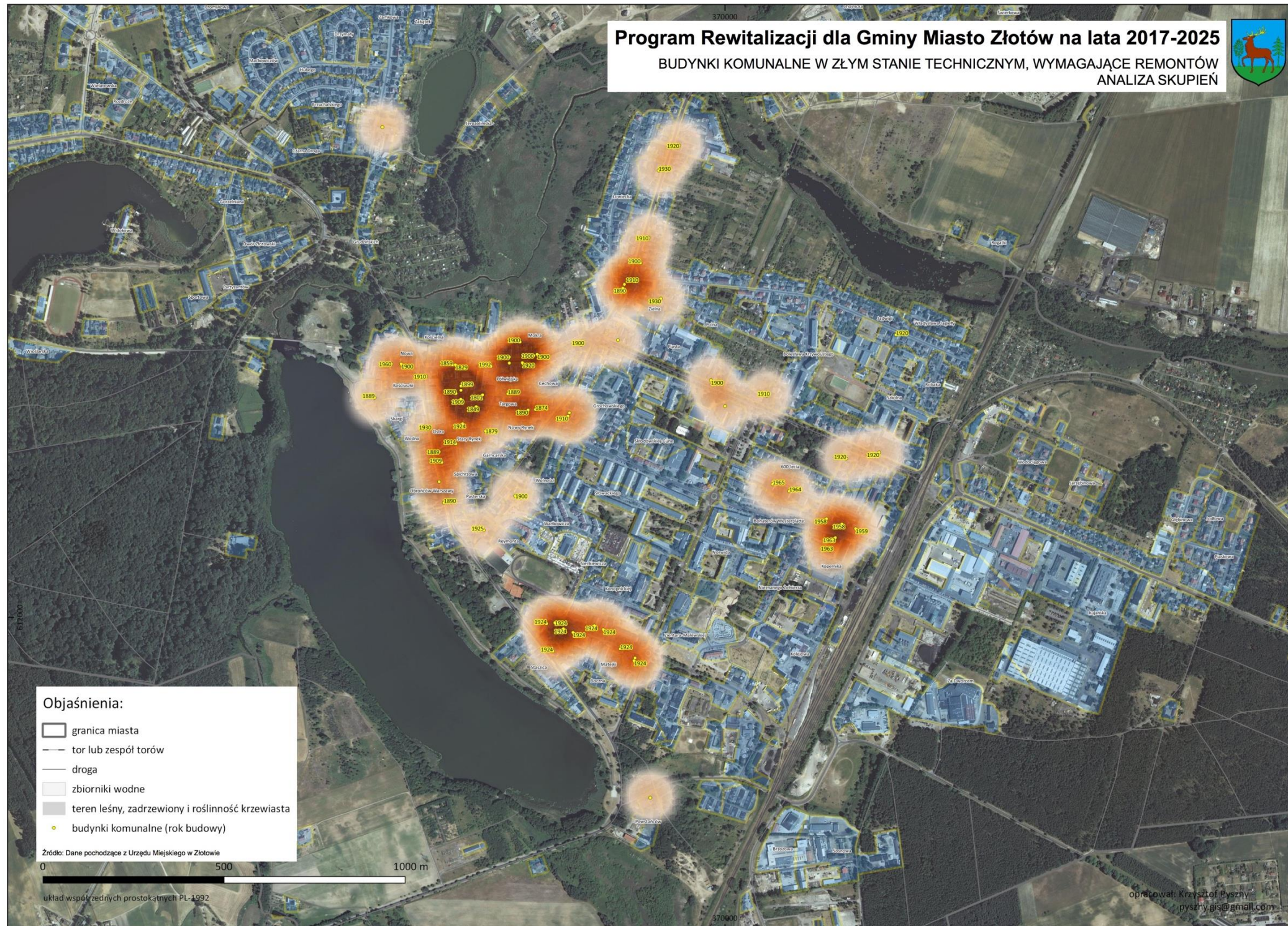
obszaru centralnego Starego Miasta oraz rejonów ulic Szpitalnej, Placu Wolności, Bohaterów Westerplatte, Moniuszki, Alei Piasta.

Jak wynika z **mapy nr 22** deficyty w dostępie budynków mieszkalnych do sieci ciepłowniczej występują głównie w północnej i zachodniej części miasta. Braki w infrastrukturze ciepłowniczej dotyczą także Starego Miasta, na terenie którego 52% wszystkich budynków nie posiada dostępu do sieci ciepłowniczej. Do ulic na których występują braki w dostępie do sieci ciepłowniczej zaliczyć należy:

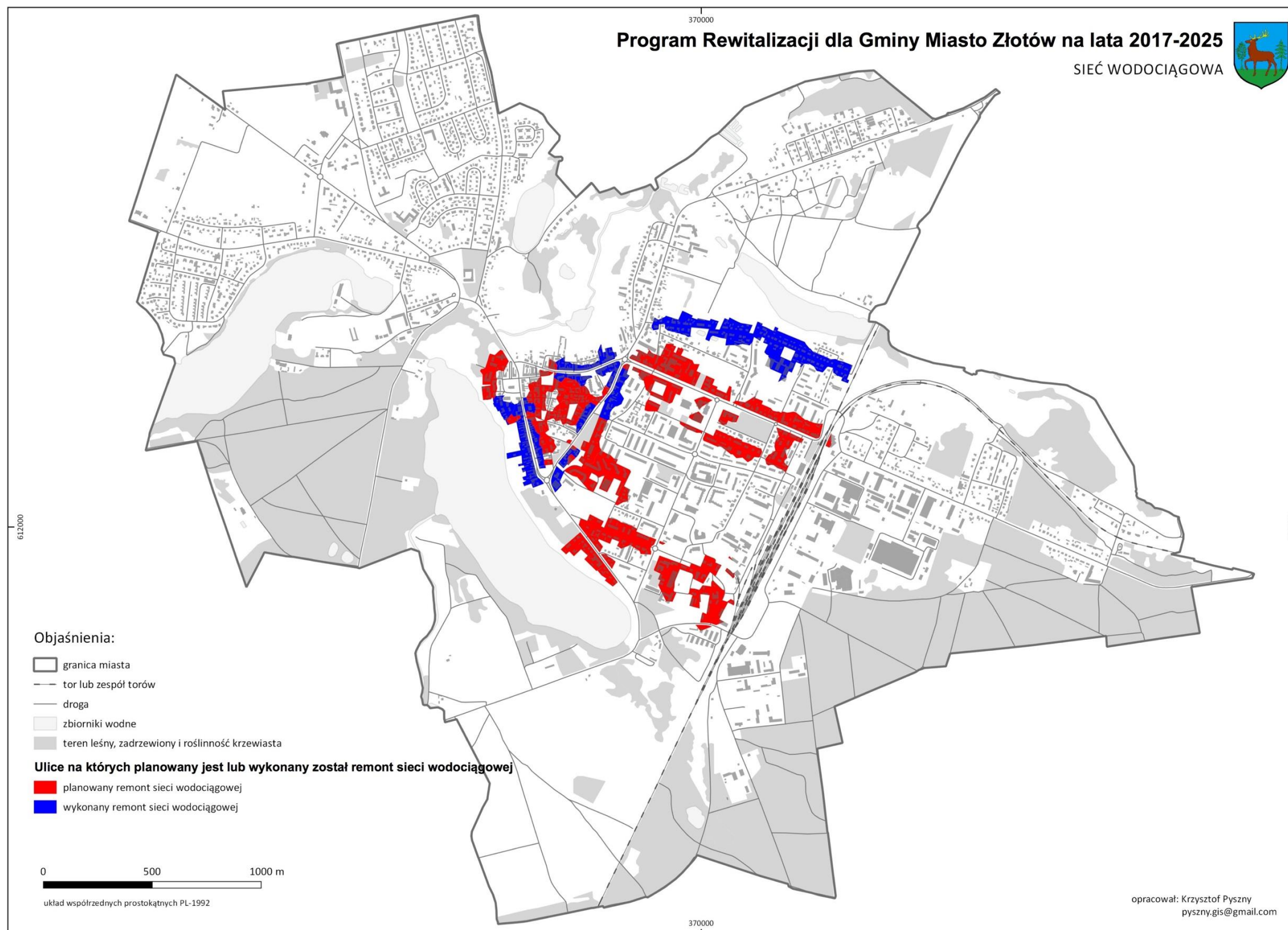
- Dworzaczka
- Kościelna
- Mokra
- Nowa
- Nowy Rynek
- Obrońców Warszawy
- Ostra
- Pl. Paderewskiego
- Panny Marii
- Pasterska
- Podolska
- Półwiejska
- Rybacka
- Skargi
- Spichrzowa
- Stary Rynek
- Studzienna
- Targowa
- Towarowa
- Wawrzyniaka
- Wodna
- Wojska Polskiego
- Zduny

Obszar Starego Miasta to także miejsce deficytów w dostępie do sieci gazowej. Dotyczy to ulic: Nowej, Ostrej, Paderewskiego, Pasterskiej, Starego Rynku, Studziennej, Zduny (Patrz **mapa nr 23**).

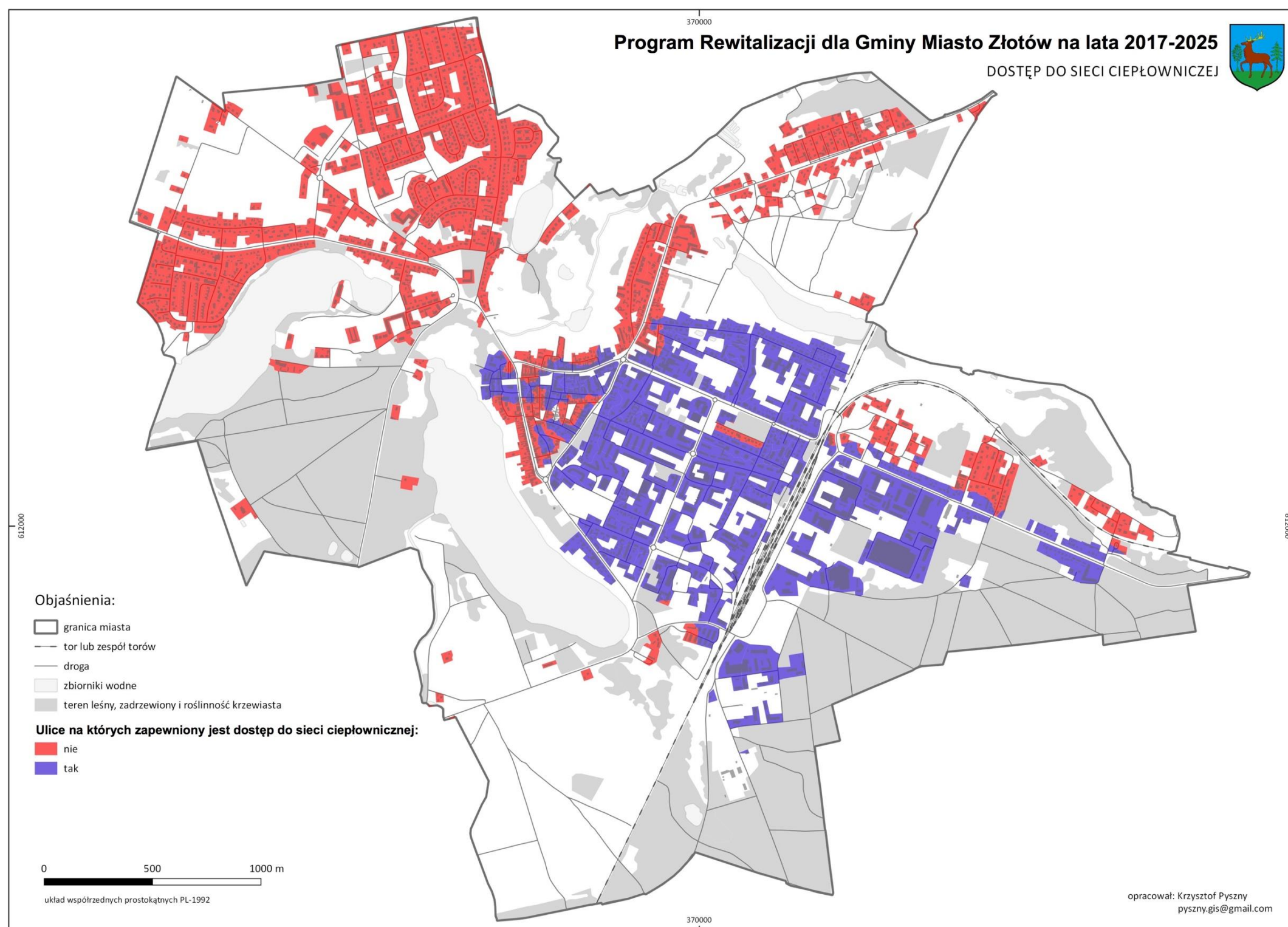
Mapa 20. Budynki komunalne w mieście Złotów wymagające remontów

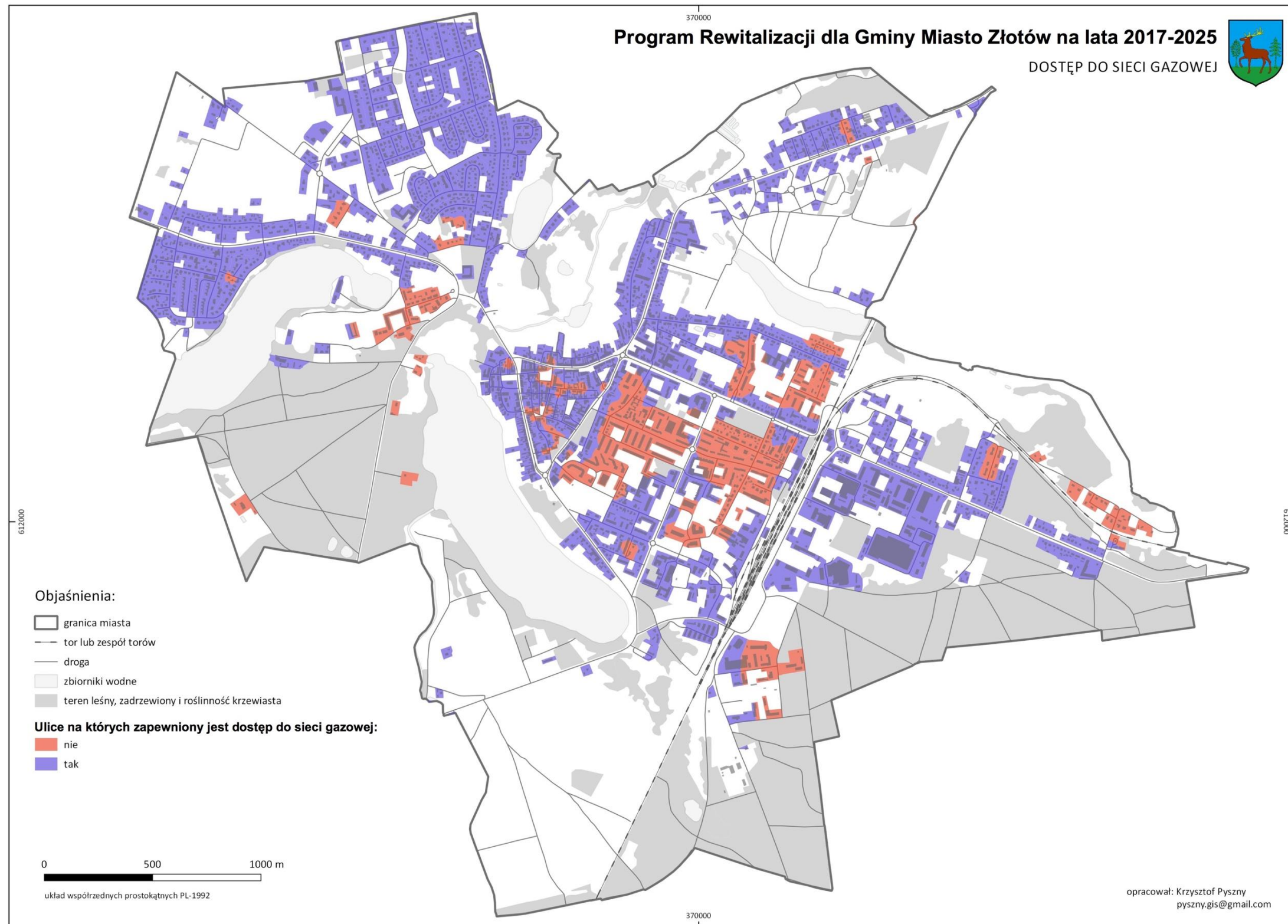
Mapa 21. Sieć wodociągowa w mieście Złotów – potrzeby remontowe (wg ulic)

Mapa 22. Dostęp do sieci ciepłowniczej na terenie miasta Złotów (wg ulic)

Mapa 23. Dostęp do sieci gazowej na terenie miasta Złotów (wg ulic)

4. OBSZAR ZDEGRADOWANY W MIEŚCIE ZŁOTÓW

Zgodnie z Wytycznymi w zakresie rewitalizacji za obszar zdegradowany uważany jest obszar miasta, na którym, w toku prac diagnostycznych zidentyfikowany został stan kryzysowy, przejawiający się koncentracją negatywnych zjawisk społecznych współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej w jednej z sfer: gospodarczej, środowiskowej, funkcjonalno – przestrzennej oraz technicznej.

Mając na uwadze powyższe, konieczne jest pozyskanie danych opisujących wybrane problemy, które można odnieść do przestrzeni gminy, tj. konieczne jest dość precyzyjnie zlokalizować występowanie problemów (porównanie całej przestrzeni gminy wskaźnikami).

W definicji rewitalizacji oprócz istoty skoncentrowania się na przestrzeni, gdzie występują negatywne zjawiska, podkreśla się kompleksowość działań rewitalizacyjnych. Oznacza to w odniesieniu do diagnozy, że badania przeprowadzone w jej ramach, powinny umożliwić i wskazać szeroki, i o ile to możliwe, pełny zakres problemów występujących na obszarze rewitalizacji. Rzuca to bowiem na całą logikę tworzenia programu rewitalizacji, który jest odpowiedzią na zdiagnozowane problemy, które wzajemnie się przenikają.

W diagnozie delimitacyjnej istotną trudność stanowi porównanie charakteru i skali poszczególnych negatywnych zjawisk w przestrzeni całej gminy. O ile negatywne zjawiska społeczne, są dość dobrze opisane poprzez szereg wskaźników, to pozostałe zjawiska już dużo trudniej zobrazować, a tym bardziej porównać za pomocą dostępnych danych.

Aby ostatecznie ustalić jaką listę wskaźników można przyjąć do oceny koncentracji problemów, należy zastanowić się jakie problemy mogą w przestrzeni gminy wystąpić. Wytyczne Ministerstwa Rozwoju Regionalnego w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 wskazują na następującą listę problemów:

Obszar miasta znajdujący się w stanie **KRYZYSOWYM** z powodu **koncentracji negatywnych zjawisk SPOŁECZNYCH**, w szczególności:

- bezrobocia,
- ubóstwa,
- przestępczości,
- niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego,
- a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym,

można wyznaczyć jako **obszar ZDEGRADOWANY** w przypadku występowania na nim **ponadto co najmniej jednego** z następujących **negatywnych zjawisk**:

1. GOSPODARCZYCH – w szczególności:

- niskiego stopnia przedsiębiorczości,
- słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw

LUB

2. ŚRODOWISKOWYCH – w szczególności:

- przekroczenia standardów jakości środowiska,
- obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska

LUB

3. PRZESTRZENNO-FUNKcjONALNYCH – w szczególności:

- niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego,
- braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości,
- niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru,
- niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej,
- niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych,

4. TECHNICZNYCH – w szczególności:

- degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz
- niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Ponadto w przypadku miasta Złotów za szczególny problem należy uznać wyludnianie się przestrzeni miejskich, jak też postępujący proces starzenia się społeczeństwa.

Wytyczenie obszaru zdegradowanego przeprowadzone zostało w dwóch krokach:

1. poszukiwanie obszaru koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, spośród problemów, które występują w przestrzeni Złotowa, które można opisać i porównać za pomocą dostępnych wskaźników,
2. poszukiwanie występowania oraz skali pozostałych problemów, w tym: gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych.

W analizie diagnostycznej wykorzystane zostały mierniki i metody badawcze dostosowane do lokalnych uwarunkowań Złotowa, które wynikają z charakteru dostępnych danych wykorzystanych w analizach, a przede wszystkim z odmiennego charakteru potrzeb rewitalizacyjnych.

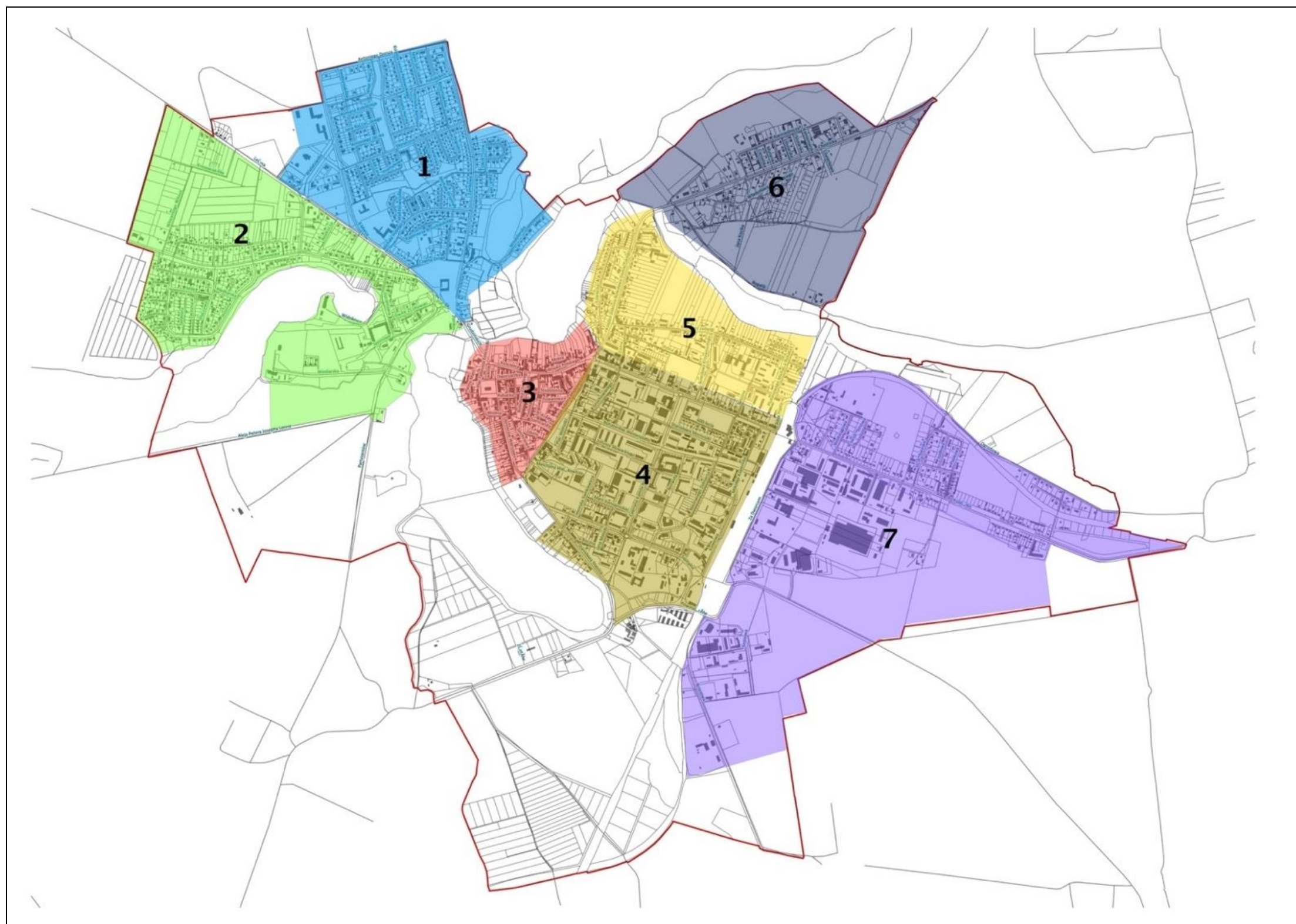
W celu identyfikacji negatywnych zjawisk społecznych, występujących w strukturze przestrzennej miasta określony został zestaw podstawowych wskaźników opisujących zjawiska w sferze społecznej. Są to:

- Wskaźnik obciążenia demograficznego,
- Dynamika zmian ludności,
- Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców,
- Liczba osób korzystających z pomocy społecznej ze względu na ubóstwo na 100 mieszkańców,
- Udział osób bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym,
- Udział osób długotrwale bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym,
- Liczba „Niebieskich Kart” na 100 mieszkańców,
- Frekwencja wyborcza.

Istotnym elementem metodologicznym procesu delimitacji obszaru zdegradowanego w Złotowie jest odniesienie występujących zjawisk do średnich wartości dla całego miasta. Takie podejście wyklucza wskazanie obszarów, gdzie skala negatywnych zjawisk nie jest istotna z punktu widzenia całego miasta i przyszłych działań rewitalizacyjnych.

Wskazane powyżej wskaźniki obrazujące negatywne zjawiska społeczne, występujące na terenie miasta Złotowa odniesione zostały do siedmiu jednostek przestrzennych, wyznaczonych w strukturze miasta. Wybór tzw. jednostek referencyjnych oparty został w znaczącym stopniu o wskazany w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego podział miasta na jednostki funkcjonalno – przestrzenne. Podział ten służyć ma dokładnemu wskazaniu zasięgu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w mieście. Podział miasta Złotów na jednostki referencyjne, służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i rewitalizacji prezentuje **mapa nr 24**.

Mapa 24. Jednostki referencyjne na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego w mieście Złotów

Charakterystyka jednostek referencyjnych:

Obszar nr 1:

- Teren z dominującą formą zabudowy mieszkaniowej wolnostojącej i funkcją mieszkaniową,
- Funkcja usługowa zlokalizowana jest w wolnostojących budynkach mieszkalnych lub jako wolnostojące obiekty usługowe.

Obszar nr 2:

- Teren o funkcji mieszkaniowej wolnostojącej i szeregowej z wbudowanymi usługami,
- Teren z współwystępującymi obszarami rekreacyjno-sportowymi, zlokalizowanymi w otoczeniu Jeziora Zaleskiego.

Obszar nr 3:

- Teren zawartej zabudowy śródmiejskiej, ze szczególną koncentracją zabudowy historycznej, wielorodzinnej,
- Teren o znaczącej koncentracji usług w parterach budynków,
- Obszar historycznego centrum miasta z dominującą zabudową sprzed 1945 roku.

Obszar nr 4:

- Tereny zabudowy mieszkaniowej o dominującej zabudowie wielorodzinnej (blokowej),
- Teren skoncentrowanego występowania usług handlowych (w tym wielkopowierzchniowych), usług społecznych (w tym edukacyjnych, zdrowotnych, transportowych, sportowych itp.).

Obszar nr 5:

- Teren o dominującej funkcji mieszkaniowej z usługami podstawowymi,
- Zabudowa o charakterze mieszanym z dominującą zabudową jednorodzinną.

Obszar nr 6:

- Teren osiedla usługowo – mieszkalnego z występującymi usługami o charakterze rzemieślniczym,
- Funkcja mieszkaniowa realizowana jest w formie zabudowy wolnostojącej.

Obszar nr 7:

- Tereny we wschodniej części miasta, oddzielone funkcjonalnie linią kolejową,
- Teren występowania dwóch funkcji: mieszkaniowej wolnostojącej z dominującą funkcją przemysłową i składową.

Tabela 10. Podstawowa charakterystyka jednostek referencyjnych w procesie delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w mieście Złotów

Jednostka referencyjna	Liczba ludności (l. osób)	Udział % w l. ludności miasta	Powierzchnia (w ha)	Udział % w pow. miasta
Obszar nr 1	2044	11,2	95,8	8,3
Obszar nr 2	1717	9,4	102,2	8,8
Obszar nr 3	2927	16,1	30,5	2,6
Obszar nr 4	5046	40,0	97,6	8,4
Obszar nr 5	2986	16,4	58,9	5,0
Obszar nr 6	352	2,0	90,9	7,9
Obszar nr 7	742	4,0	209,4	1,8

Źródło: Opracowanie własne

Jak wskazane zostało poniżej, w tabeli nr 11, prezentującej wyniki obliczeń najważniejszych wskaźników obrazujących sytuację społeczną w określonych jednostkach przestrzennych, **za obszar koncentracji problemów społecznych należy uznać przestrzeń Starego Miasta (obszar nr 3).**

Obszar Starego Miasta charakteryzuje się:

- najwyższym w skali miasta spadkiem liczby ludności, wynoszącym 8,4%. Oznacza to, iż obszar Starego Miasta jest miejscem dynamicznego odpływu mieszkańców. Stare Miasto narażone jest z tego powodu na utrwalenie się kryzysu demograficznego.
- najwyższym udziałem wszystkich osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców. Wartość tego wskaźnika wynosi 11,8 i jest ponad dwukrotnie wyższa od średnich wartości dla całego miasta.
- koncentracją ubóstwa, definiowanego jako udział osób korzystających z pomocy społecznej ze względu na ubóstwo na 100 mieszkańców. Wartość analizowanego wskaźnika wyniosła 4,2 przy średniej wartości dla miasta wynoszącej 2,9.
- najwyższym w skali miasta udziałem osób bezrobotnych, w tym także osób długotrwale bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym. Dwa analizowane wskaźniki obrazujące problem bezrobocia i długotrwale bezrobocia wyniosły odpowiednio 8,4 i 4,3 wyrażnie.
- najwyższym wskaźnikiem złożonych Niebieskich Kart w przeliczeniu na liczbę mieszkańców. Wartość wskaźnika wyniosła 0,5 przy średniej dla całego miasta wynoszącej 0,2.
- najniższą aktywnością społeczną, określoną przez udział w wyborach lokalnych (wybory samorządowe w 2014 roku).

Tabela 11. Wybrane wskaźniki sfery społecznej służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego

Obszar	Wskaźnik obciążenia demograficznego	Dynamika zmian ludności (2010-2015) 2010r. = 100	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 osób	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej ze względu na ubóstwo na 100 osób	Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym	Udział długotrwale bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym	Liczba Niebieskich Kart na 100 osób	Frekwencja wyborcza
1	16,3	106,3	3,9	2,25	5,4	2,4	0,04	43,77
2	27,7	101,6	4,09	2,91	6,3	3	0,06	43,61
3	21,4	91,6	11,8	4,2	8,4	4,3	0,5	42,44
4	40,4	109,1	5	3,1	5,7	3,2	0,2	47,14
5	33,7	93,7	4,5	2,5	6,8	3	0,3	45,9
6	24,7	95	0,5	0,28	5,6	3	0	45,5
7	22,6	114,6	4,3	1,75	7,8	3,3	0	46,12
Średnie wartości wskaźników dla Złotowa	30,6	97	5,6	2,9	6,4	3,2	0,2	45,34

Źródło: Opracowanie własne

Aby uznać wskazaną przestrzeń miasta za obszar zdegradowany konieczne jest stwierdzenie występowania pozostałych problemów, np. gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych.

Na etapie diagnozy ogólnej zjawisk kryzysowych możliwe jest stwierdzenie, że w przestrzeni Starego Miasta występują następujące problemy:

GOSPODARCZE:

- Niska aktywność gospodarcza mieszkańców Starego Miasta, mierzona liczbą podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym. Wartość tego wskaźnika wyniosła 16,7 przy średniej dla całego miasta kształtującej się na poziomie 18,8.
- Niskie wskaźniki przedsiębiorczości, mierzone liczbę osób prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na liczbę mieszkańców. Wartość tego wskaźnika wyniosła 10,3, przy średniej gminnej 14,1.

TECHNICZNE:

- Na obszarze Starego Miasta występuje koncentracja obiektów komunalnych w złym stanie technicznym, wymagających prac remontowo – modernizacyjnych. W tej części miasta zlokalizowanych jest 60% wszystkich obiektów komunalnych wymagających remontu

w Złotowie (42 budynków z wszystkich 69 zlokalizowanych na terenie miasta Złotowa). Zdecydowana większość obiektów komunalnych, wymagających prac remontowych, to obiekty wybudowane jeszcze przed 1945 rokiem. Degradację techniczną obiektów budowlanych potwierdza wartość wskaźnika, tj. liczby budynków w złym stanie technicznym w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Na obszarze Starego Miasta wskaźnik osiągnął wartość 14,35, przy średniej gminnej 4,36.

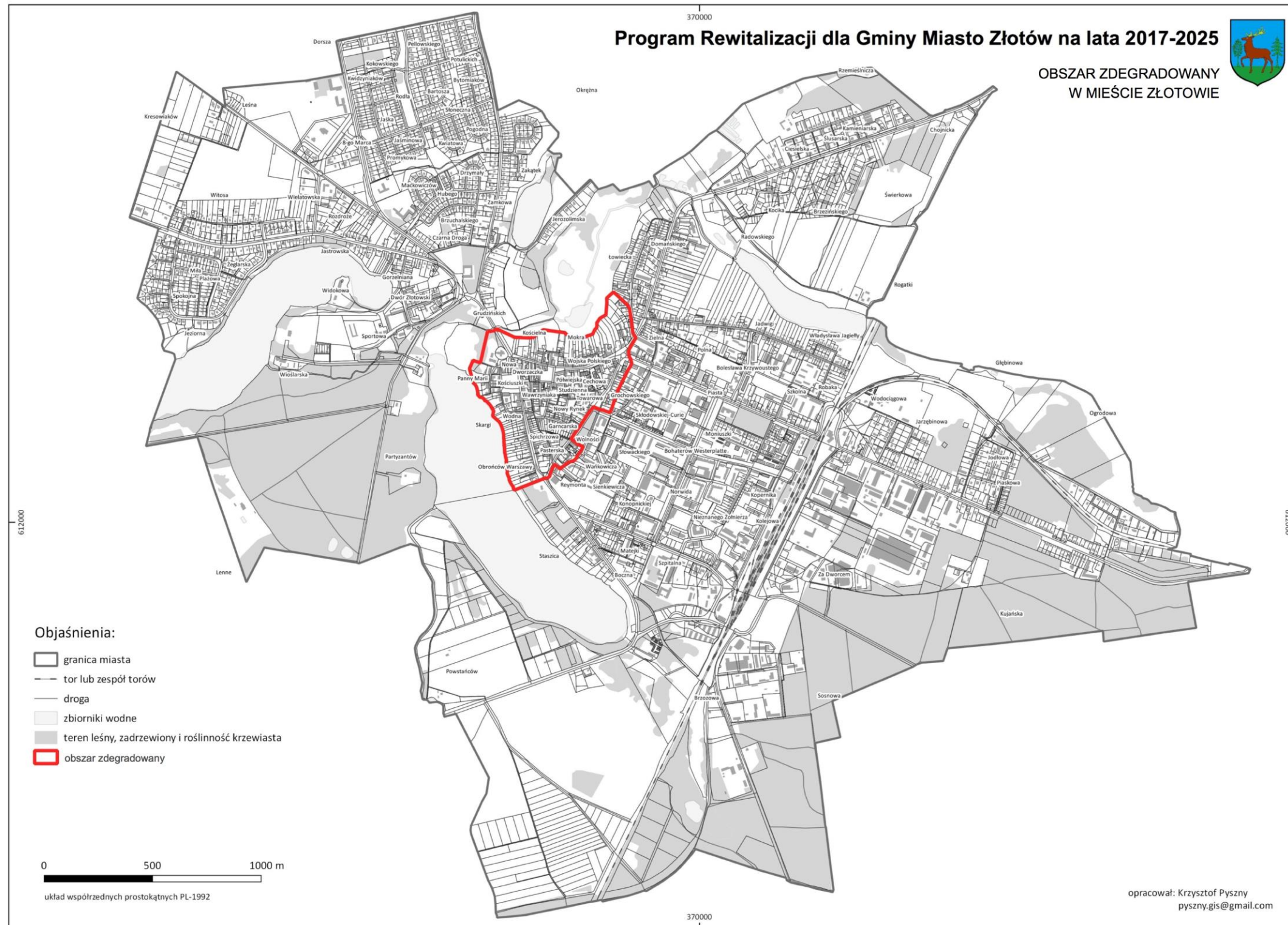
- Wybrane odcinki istniejącej sieci wodociągowej wymagają podjęcia prac modernizacyjnych. Dotyczy to głównie obszaru centralnego Starego Miasta. W przestrzeni Starego Miasta prawie 60% mieszkańców posiada dostęp do sieci wodociągowej będącej w złym stanie technicznym. W skali całego miasta odsetek ten wyniósł 19%.

Tabela 12. wskaźniki sfery gospodarczej, środowiskowej, funkcjonalno – przestrzennej i technicznej wskazujące na stany kryzysowe

Obszar	Liczba podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym ulicy	Liczba osób prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	Udział łącznej powierzchni materiałów z zawartością azbestu (w m2) w powierzchni obszaru	Liczba budynków w złym stanie technicznym na 1000 mieszkańców	Odsetek mieszkańców posiadających dostęp do sieci wodociągowej w złym stanie technicznym
1	10,4	12,5	2,79	0,49	0,00
2	19,7	14,0	5,16	0,00	0,00
3	16,7	10,3	0,76	14,35	59,41
4	35,5	16,5	0,33	3,17	34,46
5	6,9	22,3	0,32	3,35	0,00
6	7,7	7,3	6,31	0,00	0,00
7	36,3	8,8	0,96	0,00	0,00
Średnie wartości wskaźników dla Złotowa	18,5	14,1	1,41	4,36	19,06

Źródło: Opracowanie własne

Mapa 25. Obszar zdegradowany w Złotowie

Tym samym istnieją przesłanki do wskazania obszaru Starego Miasta jako obszaru zdegradowanego.

W skład obszaru zdegradowanego w Złotowie wchodzi następujące ulice Starego Miasta:

- Kościelna
- Aleja Mickiewicza
- Obrońców Warszawy
- Wojska Polskiego
- Nowa
- Grudzińskich
- Plac Kościuszki
- Ks. Piotra Skargi
- Panny Marii
- Wodna
- Półwysep Rybacki
- Dworzaczka
- Plac Paderewskiego
- Rybacka
- Spichrzowa
- Wawrzyniaka
- Bolesława Chrobrego
- Podolska
- Półwiejska
- Mokra
- Studzienna
- Cechowa
- Towarowa
- Nowy Rynek
- Targowa
- Krótka
- Garncarska
- Zduny
- Pasterska
- Ostra
- Stary Rynek

5. OBSZAR REWITALIZACJI W ZŁOTOWIE – DIAGNOZA POGŁĘBIONA

Obszar rewitalizacji jest to obszar obejmujący **całość lub część obszaru zdegradowanego**, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na **istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego**, zamierza się prowadzić rewitalizację.

Obszar rewitalizacji:

- nie może obejmować terenów większych niż **20% powierzchni gminy**,
- oraz zamieszkanym przez więcej niż **30% mieszkańców**.

Po przeprowadzeniu analiz prowadzących do wyznaczenia obszaru zdegradowanego, niezbędne jest wyznaczenie (w ramach tego obszaru) **obszaru rewitalizacji**. Obszar rewitalizacji jest obszarem, na którym prowadzona będzie rewitalizacja.

Określenie, która część obszaru zdegradowanego stanowić będzie obszar rewitalizacji następuje w oparciu o dwie przesłanki. Pierwszą z nich jest stwierdzenie szczególnej koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, współwystępujących z innymi problemami. Do wniosku tego można dojść za pomocą metod badawczych służących wyznaczeniu obszaru zdegradowanego (porównanie wartości mierników, ich koncentracji terytorialnej).

Drugą z przesłanek jest uznanie danego obszaru, jako istotnego dla rozwoju gminy. To bardzo szeroka przesłanka, która pozwala gminie na zachowanie marginesu uznaniowości we wskazaniu, która część obszaru zdegradowanego poddana ma zostać rewitalizacji. Znaczenie dla rozwoju gminy oceniać można na różne sposoby, przede wszystkim istotność danego obszaru powinna jednak wynikać z gminnych dokumentów strategicznych, być w nich wskazana jako obszar szczególnej troski władz publicznych, obszar na którym skupiać się będzie życie społeczno-gospodarcze w gminie. Do oceny istotności obszaru można posłużyć się przykładowo analizami urbanistycznymi, które wskażą obszar wpisujący się w zasady ogólne planowania przestrzennego, takie jak np. zasada miasta zwarteo, zasada niskoemisyjności.²

W Złotowie obszarem zdegradowanym jest przestrzeń Starego Miasta, która zajmuje niedużą powierzchnię miasta (2,6% powierzchni Złotowa) i zamieszкана jest przez 16,5% mieszkańców całej gminy. Oznacza to, że możliwe jest wyznaczenie całego obszaru zdegradowanego w Złotowie, jako obszaru rewitalizacji. Za takim podejściem przemawia fakt koncentracji przestrzeni Starego Miasta, jak też charakter tej części miasta, tj.:

- Teren zawartej zabudowy śródmiejskiej, ze szczególną koncentracją zabudowy historycznej, wielorodzinnej,
- Teren o znaczącej koncentracji usług w parterach budynków,
- Obszar historycznego centrum miasta z dominującą zabudową sprzed 1945 roku.

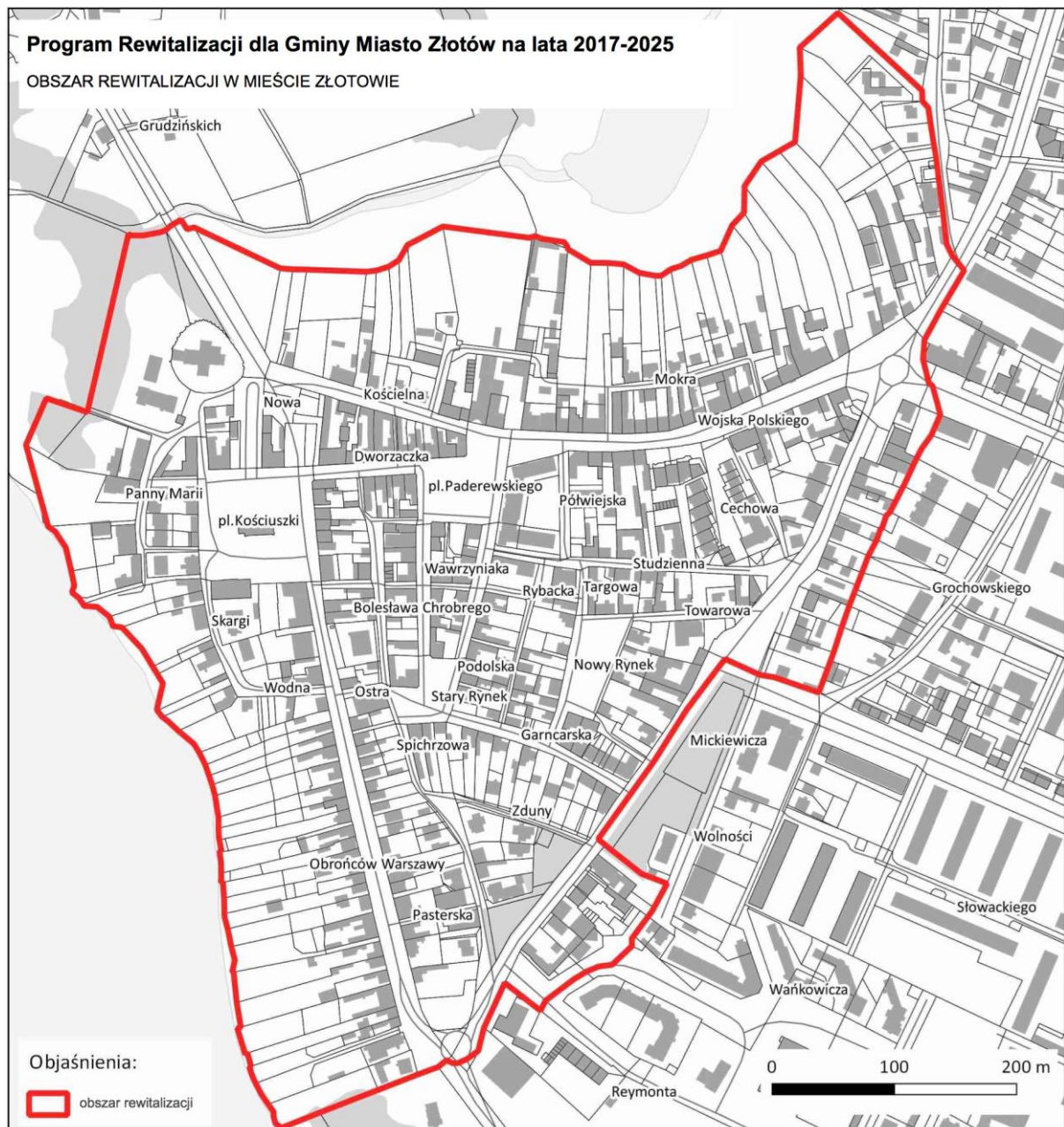
² Źródło: Ustawa o rewitalizacji - praktyczny komentarz, Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa Departament Polityki Przestrzennej, Warszawa 2016

Tym samym zasadne jest uznanie przestrzeni Starego Miasta jako obszaru rewitalizacji.

Tabela 13. Podstawowa charakterystyka obszaru rewitalizacji „Stare Miasto”

Liczba ludności zamieszkująca obszar rewitalizacji	Powierzchnia obszaru rewitalizacji Stare Miasto
2 927 mieszkańców (stan na dzień 31.12.2015 r.)	30,5 ha
Udział mieszkańców obszaru Starego Miasta w liczbie mieszkańców Złotowa	Udział powierzchni obszaru zdegradowanego w łącznej powierzchni Złotowa
16,5% mieszkańców miasta Złotów	2,6 % powierzchni miasta Złotów

Mapa 26. Obszar rewitalizacji w Złotowie

Źródło: Opracowanie własne

Wyznaczenie obszaru rewitalizacji w Złotowie jest istotnym punktem w procesie tworzenia programu rewitalizacji. Obszar rewitalizacji jest to przestrzeń miasta, w której (a właściwie na rzecz której) realizowany będzie program rewitalizacji. Aby móc zaplanować właściwy zestaw działań rewitalizacyjnych konieczne jest pogłębienie wiedzy nt. problemów występujących w rewitalizowanej przestrzeni. Służy temu pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji, którą oparto o dane typu desk-research, badania ilościowe z mieszkańcami miasta, badania jakościowe z liderami lokalnymi oraz sesje warsztatowe z udziałem członków Zespołu ds. programu rewitalizacji.

Poniżej zaprezentowano wyniki poszczególnych prac badawczych realizowanych w celu pogłębienia wiedzy nt. obszaru rewitalizacji.

5.1. Sfera społeczna

Obszar Starego Miasta Złotowa zamieszkuje 16,5% populacji całego miasta. Analizowany obszar w 2015 roku zamieszkiwało 2 927 osób. Na tle całego miasta Złotowa obszar wskazany jako obszar zdegradowany Starego Miasta charakteryzuje się występowaniem negatywnych zjawisk społecznych, do których zaliczyć należy przede wszystkim:

- ujemną dynamikę zmian liczby mieszkańców,
- niski udział mieszkańców miasta w wieku produkcyjnym,
- wysoki wskaźnik obciążenia demograficznego,
- najwyższy w mieście udział osób korzystających z pomocy społecznej,
- najwyższy w mieście udział osób bezrobotnych,
- najwyższy udział Niebiskich Kart na tle całego miasta,
- najniższą frekwencją wyborczą w całym mieście.

Demografia

Obszar zdegradowany charakteryzuje się najniższą dynamiką zmian liczby ludności na tle struktury przestrzennej całego miasta. W latach 2010-2015 wyniosła ona (-8,4%), przy średniej dla całego miasta wynoszącej -3%. Oznacza to, iż obszar Starego Miasta stanowi miejsce intensywnego odpływu mieszkańców, w porównaniu z innymi częściami miasta. Potencjał demograficzny Starego Miasta traci zatem z roku na roku na sile, co w dłuższej perspektywie czasowej może mieć bardzo niekorzystne skutki dla trwałości jego rozwoju. Wzrasta natomiast potencjał demograficzny terenów mieszkalnych, zlokalizowanego poza centrum miasta – w szczególności obszarów zabudowy jednorodzinnej.

Pomoc społeczna

Obszar Starego Miasta to miejsce, gdzie odsetek osób korzystających z usług pomocy społecznej jest najwyższy w całym Złotowie. Wskaźnik liczby osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców Starego Miasta w 2015 roku wyniósł 11,8% i był ponad dwukrotnie wyższy niż w średnia wartość tego wskaźnika dla całego miasta (5,6%).

Obszar zdegradowany to miejsce koncentracji beneficjentów pomocy społecznej ze względu na wszystkie kategorie pomocy tj. ubóstwo, niepełnosprawność, choroba, czy też bezrobocie. Średnie wartości wskaźników opisujących udział beneficjentów pomocy społecznej na 100 mieszkańców

obszaru ze względu na różne powody wsparcia jest każdorazowo wyższy od średnich wartości dla całego miasta.

Szczególnie wyraźny jest wysoki udział osób ubogich, korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w tym zakresie. Stanowią oni 4,2% mieszkańców obszaru rewitalizacji, przy średniej dla całego Złotowa wynoszącej 2,9%. Na obszarze rewitalizacji w sposób wyraźny występuje problem przemocy w rodzinie. Wskaźnik liczby „Niebieskich Kart” na 100 mieszkańców obszaru rewitalizacji w 2015 roku wyniósł 0,5. Jest to wartość wyższa od średniej dla całego miasta, która wyniosła 0,2.

Bezrobocie

Bezrobocie to obok zagadnień związanych z pomocą społeczną jeden z najistotniejszych problemów rozwojowych obszaru rewitalizacji. Na obszarze Starego Miasta widoczne jest współwystępowanie zjawiska bezrobocia z najwyższym udziałem beneficjentów pomocy społecznej w całej populacji Starego Miasta. Udział osób bezrobotnych na terenie Starego Miasta na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2015 roku wynosił 8,4 i był najwyższy w całym Złotowie. Średnia wartość tego wskaźnika dla miasta wynosiła natomiast 6,4. Obszar rewitalizacji to także miejsce szczególnej koncentracji osób długotrwale bezrobotnych, których udział w całej populacji jest również najwyższy w porównaniu z innym analizowanymi obszarami miasta. Na 100 mieszkańców Starego Miasta 4,3 osoby posiadają status osoby długotrwale bezrobotnej (wskaźnik ten dla miasta Złotowa wynosi 3,2.).

Aktywność społeczna

Poza występowaniem na obszarze rewitalizacji opisanych powyżej negatywnych zjawisk społecznych, Stare Miasto cechuje się ponadto najniższą w skali całego miasta aktywnością wyborczą mieszkańców. Frekwencja w wyborach samorządowych w 2014 roku na obszarze Starego Miasta była najniższa w całym Złotowie i wyniosła 42,44%. Dla porównania frekwencja ogólnomiejska wyniosła 45,34%. Niska aktywność społeczna na terenie Starego Miasta w Złotowie przejawia się ponadto niższym od średniej dla miasta odsetkiem osób uczestniczących w głosowaniu w ramach budżetu obywatelskiego w 2016 roku, który wyniósł 13,5% (średnia dla Złotowa to 17,7%).

5.2. Sfera gospodarcza

Od początków kształtowania się struktury przestrzenno-funkcjonalnej Złotowa obszar Starego Miasta stanowił istotne miejsce rozwoju handlu i usług. Obecnie historyczna część miasta poza funkcją mieszkalną pełni ważną w strukturze miasta funkcję handlowo – usługową. Jednak w wyniku rozwoju przestrzennego Złotowa, w szczególności na przestrzeni ostatnich 30 lat znaczenie handlowe i usługowe Starego Miasta znacząco spadło. Wpływ na to ma intensywny rozwój nowych obszarów zabudowy wielorodzinnej, uzupełnionej nowymi obiektami handlowo-usługowymi, zlokalizowanych głównie wzdłuż ulic Bohaterów Westerplatte, Alei Piasta, Wojska Polskiego, Alei Mickiewicza, a także ulic Szpitalnej i Norwida. Tereny poza ścisłym, historycznym centrum miasta dają możliwość rozwoju handlu wielkopowierzchniowego, który stanowi największą konkurencję dla funkcjonujących

w obszarze Starego Miasta małych, lokalnych podmiotów gospodarczych. To właśnie silna konkurencja dużych sieci handlowych jest jedną z najważniejszych barier rozwoju Starego Miasta w zakresie handlu i usług. Ponadto z uwagi na zwartą zabudowę śródmieścia istotnym ograniczeniem w rozwoju usług na terenie Starego Miasta jest problem jego dostępności komunikacyjnej a przede wszystkim kwestia problemów w obsłudze parkingowej obszaru.

5.3. Sfera środowiskowa

Na obszarze rewitalizacji zdiagnozowano występowanie pokryć azbestowych. Ich powierzchnia w przeliczeniu na liczbę mieszkańców jest niższa od średniej gminnej. Występowanie azbestu w większej ilości zdiagnozowano w przestrzeniach zabudowy jednorodzinnej. Na obszarze rewitalizacji azbest występuje przede wszystkim w pokryciach dachowych obiektów o charakterze gospodarczym (szopy, komórki, garaże).

Należy przy tym zwrócić uwagę na niepełny dostęp do sieci gazowej i ciepłowniczej, pomimo tego, że przestrzeń rewitalizacji zdominowana jest przez zabudowę wielorodzinną. Oznacza to, że obiekty te ogrzewane są poprzez indywidualne źródła ciepła, w tym piece kaflowe w poszczególnych mieszkaniach. Z tym zjawiskiem powiązane jest także pośrednio występowanie szop i komórek, w których mieszkańcy przechowują opał.

Zwarta zabudowa wielorodzinna oraz znaczna liczba źródeł ciepła, korzystających z niskiej jakości paliw świadczyć może o problemie z tzw. niską emisją.

5.4. Sfera funkcjonalno–przestrzenna

Stare Miasto posiada dobrze zachowany historyczny układ przestrzenny. Układ ten jest rozczłonkowany i niejednorodny ale jednocześnie odzwierciedlający fazy rozwoju miasta. Założenie urbanistyczne miasta Złotowa wpisane jest do rejestru zabytków. Wpis ten obejmuje półwysep zamkowy następnie obszar miasta lokacyjnego oraz tzw. „Nowe Miasto”. Granicę tego wpisu od zachodu stanowi brzeg jeziora Miejskiego od północy rzeka Głomia oraz brzeg jeziora Baba, a od wschodu ulica Mickiewicza. Granice te łączą się tworząc trójkątny układ przestrzenny historycznego miasta.

Zabudowa Starego Miasta składa się głównie z kamienic o wielkości i formach typowych dla architektury XIX i pierwszej połowy XX wieku, pomiędzy którymi występują pozostałości szczytowej XVIII - wiecznej zabudowy szachulcowej oraz trzech kościołów.

Obszar Starego Miasta stanowi zatem historyczne centrum Złotowa. Obszar objęty jest strefą ochrony konserwatorskiej „A”, co oznacza pełną ochronę konserwatorską tego obszaru. Obowiązuje tu nakaz bezwzględного zachowania ładu urbanistycznego, w tym przede wszystkim zachowania historycznych linii zabudowy, istniejących podziałów własnościowych, historycznie zlokalizowanych terenów zielonych i układu komunikacyjnego. Poza tym obszar Starego Miasta objęty jest dodatkowo strefą ochrony ekspozycji, która obejmuje przedpola widokowe i panoramy Starego Miasta od strony jeziora Miejskiego i Baba oraz Góry Żydowskiej. Wszystkie działania projektowe i prace ziemne prowadzone w obrębie Starego Miasta należy uzgadniać z Urzędem Ochrony Zabytków.

Cały obszar Starego Miasta wpisany jest do gminnego rejestru zabytków. 10 spośród 14 obiektów architektury wpisanych do rejestru zabytków zlokalizowanych jest na obszarze Starego Miasta. Są nimi:

- Kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny z 1664 r.,
- Kościół p.w. Św. Stanisława Kostki,
- Kościół p.w. św. Rocha,
- Dom Polski, przy ul. Ks. B. Domańskiego
- Dom szachulcowy – szczytowy, obecnie Muzeum Ziemi Złotowskiej
- Dom szachulcowy – szczytowy, ul. Kościelna 3,
- Dom szachulcowy – szczytowy, ul. Kościelna 5,
- Dom szachulcowy – kalenicowy, ul. Obrońców Warszawy 31,
- Spichlerz kamienny, Plac Paderewskiego 13/14
- Spichlerz szachulcowy, ul. Kościelna 2b

Na obszarze Starego Miasta występuje kilka elementów dewaloryzujących przestrzeń, do których należą współczesne pawilony handlowe i budynki mieszkalne. Większość obiektów znajdujących się na terenie Starego Miasta jest w stanie zadawalającym poza kilkoma obiektami, które obecnie są nieużytkowane.

Najważniejsze regulacje w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego Starego Miasta Złotowa są przedmiotem Gminnego programu opieki nad zabytkami dla Miasta Złotowa na lata 2014-2017. Dokument określa najważniejsze cele opieki nad zabytkami miasta, gdzie Stare Miasto z uwagi na kluczowe znaczenia kulturowe zajmuje szczególną pozycję. Celami ochrony konserwatorskiej Złotowa są zatem:

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

76

- uporządkowanie funkcji z wylokowaniem usług uciążliwych środowiskowo i estetycznie (budynki gospodarcze itp.),
- zakaz stosowania reklam stojących i na elewacjach; możliwe reklamy wykonane w historyzującym stylu,
- sanacja współczesnej dysharmonijnej zabudowy oraz uzupełnienie zabudową plombową.

Zmiany w strukturze przestrzennej Starego Miasta możliwe są przy zachowaniu ściśle określonych wytycznych. W kontekście Starego Miasta Studium zakłada:

- przyjęcie za obowiązujący historyczny podział działek,
- długość działek nowych - max 60.0 m,
- szerokość działek zależna od podziału historycznego, który należy (także w przypadku scalenia działek) zachować w elewacjach budynków,
- maksymalna wysokość budynków dostosowana do zabudowy sąsiedniej historycznej i w uzgodnieniu z Urzędem Ochrony Zabytków.

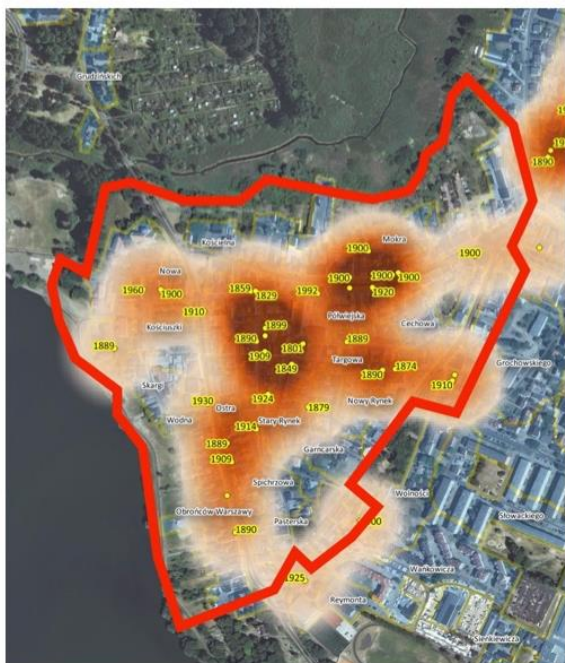
5.5. Sfera techniczna

Obszar Starego Miasta to miejsce, gdzie występują deficyty w zakresie infrastruktury technicznej. Zidentyfikowane problemy techniczne dotyczą:

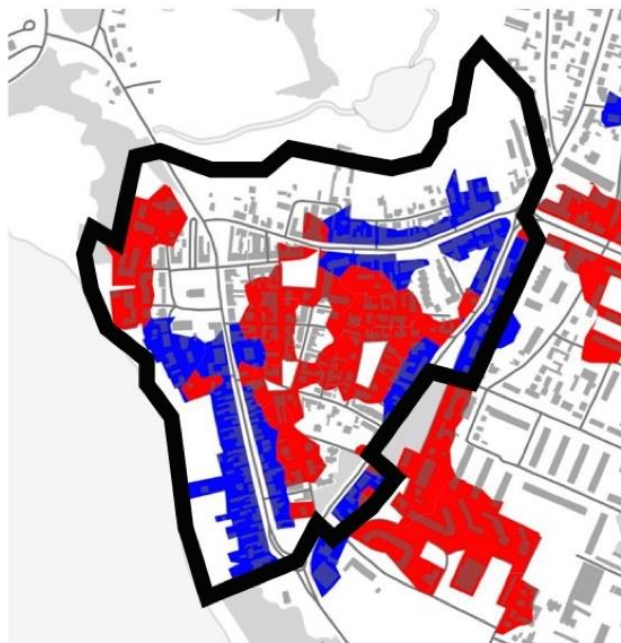
- szczególnej koncentracji obiektów komunalnych wymagających prac modernizacyjnych i remontowych. Na terenie Starego Miasta znajduje się 52% wszystkich obiektów komunalnych o złym stanie technicznym,
- potrzeb remontowych sieci wodociągowej,
- braku w dostępie do sieci ciepłowniczej. 65% budynków na terenie Starego Miasta nie posiada dostępu do sieci ciepłowniczej,
- braku w dostępie do sieci gazowej, w szczególności w centralnej części Starego Miasta.

Mapa 28. Prezentacja rozmieszczenia wybranych problemów technicznych w przestrzeni obszaru rewitalizacji

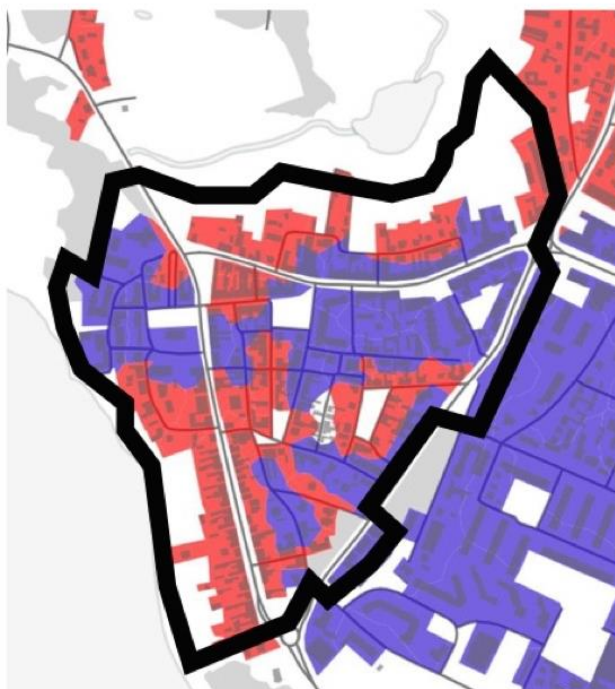
Obiekty komunalne wymagające remontów

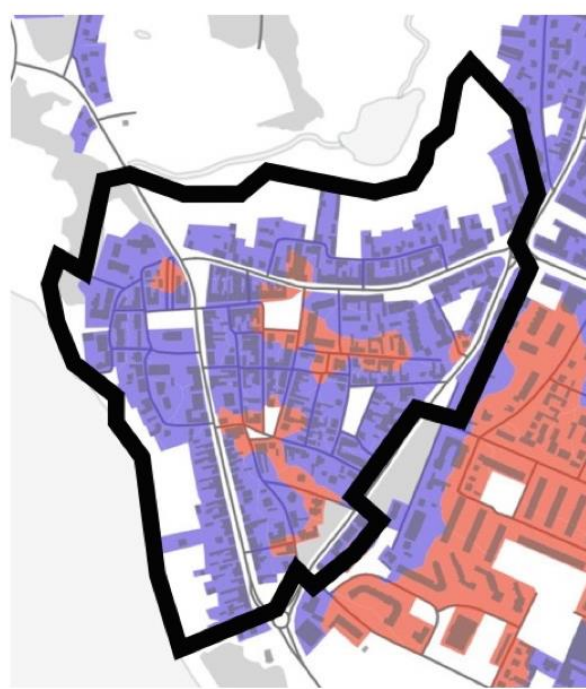
Sieć wodociągowa wymagająca remontów
(kolor czerwony)

Brak dostępu do sieci ciepłowniczej
(kolor czerwony)

Brak dostępu do sieci gazowej
(kolor czerwony)

5.6. Charakterystyka obszaru rewitalizacji w opinii liderów lokalnych

Badanie, którego wyniki zaprezentowano poniżej, zostało zrealizowane na początku grudnia 2016 roku. Jest ono uzupełnieniem analizy danych zastanych *desk research*; stanowiło jednocześnie swego rodzaju „fazę przygotowawczą” dla badania ilościowego z mieszkańcami.

Udział w badaniu wzięło 20 osób opiniotwórczych, związanych zawodowo z instytucjami działającymi na terenie Złotowa. W grupie badanej znaleźli się radni miejscy, reprezentanci jednostek budżetowych, osoby decyzyjne w przedsiębiorstwach świadczących usługi komunalne oraz przedstawiciele organizacji trzeciego sektora.

Zastosowana technika badawcza to indywidualny wywiad pogłębiony IDI (ang. *In-Depth Interview*). Polega ona na prowadzeniu z respondentem moderowanej rozmowy w oparciu o standaryzowaną listę poszukiwanych informacji. Wywiad prowadzony jest bezpośrednio przez badacza bądź też przez doświadczonego, zapoznanego z tematyką badania moderatora – pozwala to na zebranie wszystkich istotnych informacji poprzez kładzenie odpowiedniego nacisku na pogłębianie interesujących wątków.

Scenariusz wywiadu skoncentrowany był wokół trzech głównych bloków tematycznych: negatywnych zjawisk społecznych, gospodarczych i przestrzennych, występujących w Złotowie, obszarach szczególnie wymagających rewitalizacji oraz znaczeniu działań rewitalizacyjnych dla rozwoju miasta.

Negatywne zjawiska występujące w mieście

Tabela 14. Opinie liderów lokalnych nt. problemów występujących w przestrzeni miasta.

Lp.	Charakter problemów	Opinie liderów
1	Problemy społeczne	Problem społeczny, który pojawia się w stosunkowo licznych wypowiedziach, to zakłócanie porządku i ciszy nocnej. Szczególnie uciążliwy jest on dla mieszkańców tych części miasta, w których ulokowane są centra rozrywki. Najbardziej kłopotliwa wydaje się być tutaj dyskoteka „Genesis Club”. Część badanych podsumowuje konkretnie, że największe natężenie problemów społecznych dotyczy Starego Miasta (<i>Chrobrego, Nowy i Stary Rynek, Rybacka, Towarowa</i>). Osoby badane proszone były o wskazanie przyczyn powodujących ich zdaniem występowanie w Złotowie negatywnych zjawisk społecznych w zdecydowanej większości wywodzą je z jednej przyczyny – biedy (w ich opinii często będącej efektem alkoholizmu). Istotną kwestią, jaką podnoszą badani, jest roszczeniowość

		mieszkańców Złotowa, dotkniętych trudną sytuacją ekonomiczną. Drugi istotny problem Złotowa to konsekwencje złej sytuacji na rynku pracy – osoby w wieku produkcyjnym wyjeżdżają z miasta w poszukiwaniu lepszych warunków życia. W efekcie wiele rodzin jest rozbitych, a osoby starsze dotyka samotność. <i>Miasto wyludnia się, a populacja starzeje</i> – tak opisują sytuację uczestnicy badania.
2	Problemy gospodarcze	Jeden opisywany przez opiniotwórczych mieszkańców Złotowa problem gospodarczy to niezagospodarowane tereny po dawnym PGR. Drugi istotny problem gospodarczy, dotyczący całego Złotowa, to brak atrakcyjnych terenów inwestycyjnych, a co za tym idzie – miejsc pracy. W efekcie młodzi ludzie opuszczają miasto, migrując do większych ośrodków lub poza granice kraju, a lokalnym firmom (głównie budowlanym) zaczynają doskwierać trudności w znalezieniu pracowników. Powiązana z problemem ubóstwa jest też sytuacja na rynku pracy. <i>Nikt nie wierzył, że do Złotowa można przyciągnąć inwestorów, więc nie przygotowało się dla nich odpowiednich terenów. W efekcie w mieście nie ma gdzie robić inwestycji i nie powstają nowe miejsca pracy</i> – wyjaśnia jeden z respondentów. <i>Miasto się dusi, ponieważ nie ma miejsc na budownictwo i na większe inwestycje. Jesteśmy w samym środku i okala nas gmina wiejska i oni nie chcą się z nami połączyć</i> – uzupełnia inny badany. Na sytuację gospodarczą i przestrzenną miasta negatywnie wpływa również trudność ze zaktywizowaniem inwestorów na terenie dawnego PGR, sprzedanego przez Agencję Rynku Rolnego prywatnym przedsiębiorcom.
3	Problemy środowiskowe	Najistotniejszym problemem, dotyczącym przede wszystkim teren Starego Miasta, ale też innych złotowskich osiedli jest – poza omawianymi wcześniej negatywnymi zjawiskami społecznymi – zanieczyszczenie powietrza, związane z brakiem sieci ciepłowniczej w mieście.
4	Problemy przestrzenno-funkcjonalne	Problemy przestrzenne występujące w Złotowie były przez badanych wskazywane niejako „na siłę” – wypowiedzi sprawiają wrażenie nieco wymuszonych; trudności nie wydają się być rzeczywiście uciążliwe dla mieszkańców, a wymienione jedynie po to, by dać moderatorowi jakąkolwiek odpowiedź. Jeden z Radnych Miejskich wskazał na duże zagęszczenie sklepów

		wielkopowierzchniowych w okolicach ulicy Norwida. Wymieniony został również brak planów zagospodarowania przestrzennego obszaru pomiędzy Złotowem a Błękwitem. Budynki na Starym Mieście są zdaniem jednego z badanych zbyt wysokie. Inny respondent zwraca uwagę na drzewa ograniczające widoczność przy przejściach dla pieszych. Istotnym wydaje się być fakt, iż problemy przestrzenne miasta dostrzegane są wyłącznie przez uczestniczących w badaniu Radnych Miejskich.
5	Problemy techniczne	Badani są zdania, że należy regularnie sprawdzać stan ulic, a wąskie zaułki poszerzyć i wybudować chodniki, umożliwiające pieszym bezpieczne poruszanie się; potrzeba w mieście również sieci ścieżek rowerowych. Dodatkowo część respondentów zwraca uwagę na niewystarczający zasięg kanalizacji i sieci odprowadzającej wodę deszczową, prowadzące do lokalnych podtopień. Centrum miasta w opinii badanych wymaga również kapitalnego remontu budynków komunalnych. Stare Miasto nie jest wizytówką Złotowa, choć mogłoby nią być. Problem stanowi nie tylko zły stan budynków, ale również mentalność ich mieszkańców – osób przywykłych do życia w złych warunkach mieszkaniowych i niezainteresowanych aktywnymi próbami poprawy swojego położenia.

Zrealizowane badanie jakościowe dotyczyło dwóch głównych obszarów związanych z działaniem miasta Złotowa – występującymi tu problemami oraz pożądanym przebiegiem procesu rewitalizacji.

Większość problemów, dotyczących mieszkańców miasta, jest zbieżna z występującymi w innych polskich miastach podobnej wielkości. Ze względu na małą atrakcyjność istniejących miejsc pracy, młodzi ludzie coraz częściej opuszczają Złotów w poszukiwaniu lepszych warunków pracy i życia. W efekcie miasto wyludnia się, a jego populacja starzeje. Dodatkowo lokalni przedsiębiorcy zaczynają odczuwać brak pracowników, co utrudnia im prowadzenie i rozwijanie już istniejących firm. Sytuacja na rynku pracy wraz z roszczeniowymi postawami części mieszkańców wobec opieki społecznej prowadzi do ubóstwa i pogłębiania się patologii społecznych; znudzona młodzież spędza wieczory na spożywaniu alkoholu i hałasowaniu, szczególnie w okolicach dyskotek.

Miastu brakuje spójnego planu zagospodarowania, a trudności komunikacyjne odstraszały potencjalnych inwestorów. W konsekwencji część terenów, na których dawniej znajdowały się PGR, pozostaje niezagospodarowana. Brak współpracy z otaczającą miasto gminą wiejską również ogranicza potencjał inwestycyjny. Długofalowe plany władz powinny skoncentrować się na lepszym skomunikowaniu Złotowa z okolicznymi ośrodkami miejskimi – istotny jest zarówno transport publiczny (autobusy, kolej), jaki poprawa infrastruktury drogowej. Obecnie mieszkańcy tkwią w poczuciu swego rodzaju odseparowania, co nie wpływa korzystnie na ich aktywność społeczną i zawodową.

Mimo stosunkowo trudnej sytuacji, większość badanych – opiniotwórczych mieszkańców Złotowa – koncentruje się na walorach miasta. Poprzez remonty i utrzymanie atrakcyjności wizualnej, połączone z troską o ekologię, chcą oni zwiększyć potencjał turystyczny regionu. Zagospodarowanie okolicznych jezior i dostosowanie miejskiej infrastruktury do potrzeb osób niepełnosprawnych może ich zdaniem uczynić ze Złotowa atrakcyjną miejscowość o charakterze uzdrowiskowym. O ile przyciągnięcie do Złotowa inwestycji *stricto* biznesowych wydaje się większości badanych niemal niemożliwe, o tyle rozwój turystyki postrzegają oni jako całkiem realny.

W dyskursie publicznym związanym z rewitalizacją kłaść nacisk należy na wielowymiarowość tego zagadnienia. Mieszkańcy Złotowa zdają się bowiem sprowadzać te procesy do pozyskiwania środków na bieżące remonty budynków i ulic. Pomijany jest natomiast zupełnie wątek zwiększenia atrakcyjności miasta dla jego mieszkańców, ożywienie osiedli i stymulowanie tworzenia społeczeństwa obywatelskiego.

5.7. Charakterystyka obszaru rewitalizacji w opinii mieszkańców miasta

5.7.1. Metodologia badań opinii mieszkańców

Badanie ankietowe z mieszkańcami miasta Złotów przeprowadzone zostało w styczniu 2017 roku po wytyczeniu obszaru rewitalizacji. Zasadniczym celem badania było poznanie opinii mieszkańców miasta nt. problemów występujących w przestrzeni Starego Miasta. Mając na uwadze to, że badaniem objętych zostało 500 mieszkańców Złotowa, zdecydowano się podzielić próbę badawczą na mieszkańców obszaru wskazanego do rewitalizacji oraz mieszkańców pozostałych części Złotowa. Tym samym możliwe były zestawienie ze sobą tych opinii. Ciekawe wnioski można ponadto uzyskać z porównania opinii poszczególnych grup wiekowych.

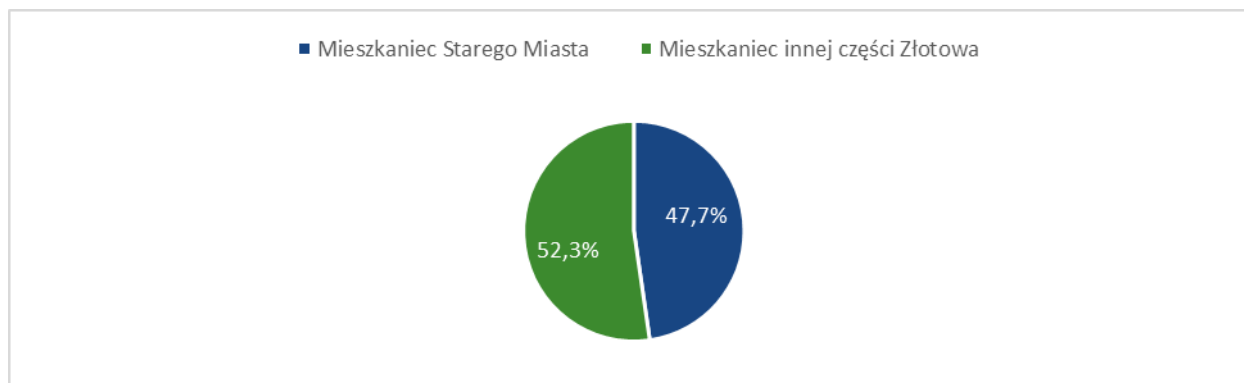
Badanie zostało zrealizowane za pomocą dwóch technik badawczych – badania **PAPI** – ang. *Paper and Pencil Interview*. Za pomocą tej techniki zrealizowano 435 wywiadów. Pozostałą część (65 wywiadów) zrealizowano za pomocą techniki **CAWI** – ang. *Computer-Assisted Web Interview*. Narzędzia zostały tak zaprojektowane, aby można było przełożyć je na dwie techniki badawcze. Dzięki takiemu rozwiązaniu zwiększono próbę badawczą bez wpływu na jakość uzyskanych badań. Dokładny opis zastosowanych metodologii przedstawia poniższa tabela:

Tabela 15. Opis technik badawczych wykorzystanych w badaniu z mieszkańcami Złotowa

Nazwa techniki	Opis
PAPI <i>Paper and Pencil Interview</i>	To najbardziej tradycyjna metoda badawcza wśród stosowanych technik ilościowych. Polega ona na przeprowadzeniu wywiadu bezpośredniego z respondentem przez ankietera, który czyta pytanie i odpowiedź respondenta na bieżąco zapisuje w papierowym kwestionariuszu. Ten rodzaj badań jest uważany za jeden z najskuteczniejszych, ponieważ respondent w sytuacji rozmowy z ankieterem face to face, czuje się bardziej zobligowany do udzielenia rzetelnej odpowiedzi.
CAWI <i>Computer-Assisted Web Interview</i>	Wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony www – metoda zbierania informacji w ilościowych badaniach rynku i opinii publicznej, w której respondent jest proszony o wypełnienie ankiety w formie elektronicznej.

W badaniach kontrolowano miejsce zamieszkania respondentów. Badano grupę mieszkańców, która mieszka w obszarze Starego Miasta – 47,7% oraz osoby spoza Starego Miasta – 52,3%. Miejsce zamieszkania wpływa na opinie o rewitalizowanym obszarze – wszystkie wyniki są istotne statystycznie i zostały zaprezentowane na wykresach (rys. 12-30).

Rysunek 12. Miejsce zamieszkania względem obszaru zdegradowanego, wymagającego rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne, IB IPC Sp. z o.o., badania ilościowe, 2017 rok.

Osoby, które wskazały, że mieszkają poza obszarem Starego Miasta zostały poproszone o wskazanie konkretnego miejsca w Złotowie. Największy odsetek badanych wskazał na ulicę Słowackiego (6,7%), Aleję Piasta (5,9%) oraz Norwida (5%). Pozostałe ulice/osiedla były wskazywane przez mniej niż 5% badanych.

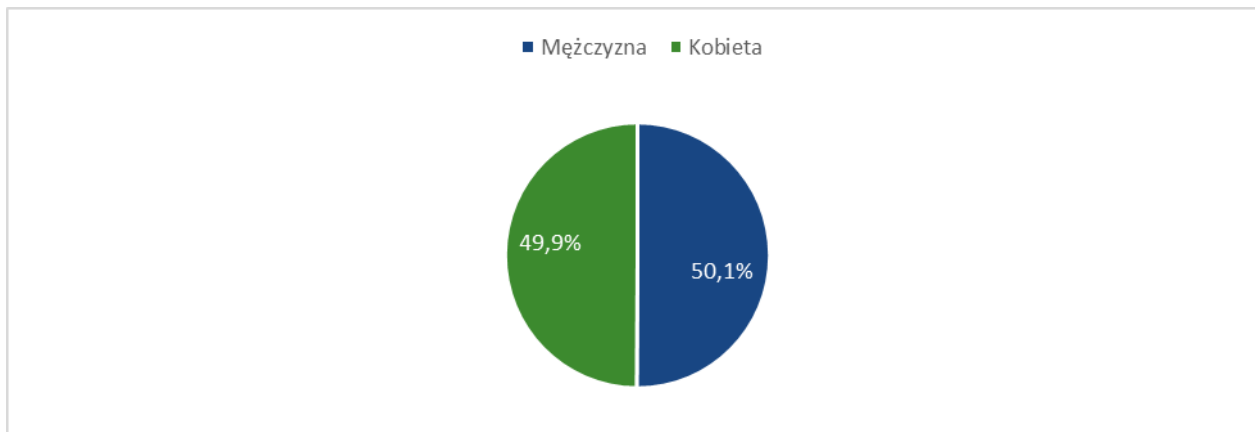
Tabela 16. Inna część Złotowa niż Stare Miasto – jaka?

Ulica/osiedle/obszar	% - pierwsze 21 wskazań	Ulica/osiedle/obszar	% – drugie 21 wskazań	Ulica/osiedle/obszar	% – trzecie 21 wskazań
Słowackiego	6,7%	Ogrodowa	1,7%	Sosnowa	0,8%
Aleja Piasta	5,9%	Piaskowa	1,7%	Zarzecze	0,8%
Norwida	5,0%	Rzemieślnicza	1,7%	Brzuchalskiego	0,4%
Konopnickiej	4,2%	Aleja Rodła	1,3%	Czarna Droga	0,4%
Królowej Jadwigi	4,2%	Brzozowa	1,3%	Gorzelniana	0,4%
Bohaterów Westerplatte	3,8%	Bytomiaków	1,3%	Horsta	0,4%
Matejki	3,8%	Głębinowa	1,3%	Kołodzieja	0,4%
Szpitalna	3,4%	Jastrowska	1,3%	Kwiatowa	0,4%
Szkolna	2,9%	Jodłowa	1,3%	Leśna	0,4%
Wańkowicza	2,9%	Osiedle za Rzeką	1,3%	Maćkowiczów	0,4%
Kopernika	2,5%	Potulickich	1,3%	Marii Gąszczak	0,4%
Kujańska	2,5%	Promykowa	1,3%	Obrzeża Złotowa	0,4%
8 marca	2,1%	Sienkiewicza	1,3%	Okolice Staszica, Norwida, Szpitalnej	0,4%
Kwidzynaików	2,1%	Zielna	1,3%	Pogodna	0,4%
Łowiecka	2,1%	Zientary-Zalewskiej	1,3%	Reymonta	0,4%
Moniuszki	2,1%	Centrum	0,8%	Robaka	0,4%
Słoneczna	2,1%	Dorsza	0,8%	Rogatki	0,4%
Zamkowa	1,7%	Franciszka Bartosza	0,8%	Rożeńskiego	0,4%
600-lecia	1,7%	Grochowskiego	0,8%	Staszica	0,4%
Michała Hubego	1,7%	Jana Kocika	0,8%	Ślusarska	0,4%
Niezanego Żołnierza	1,7%	Polna	0,8%	Witosa	0,4%

Źródło: Opracowanie własne, IB IPC Sp. z o.o., badania ilościowe, 2017 rok.

Proporcja pomiędzy mężczyznami i kobietami była wyrównana – 50,1% badanych w próbie stanowili mężczyźni, 49,9%: kobiety.

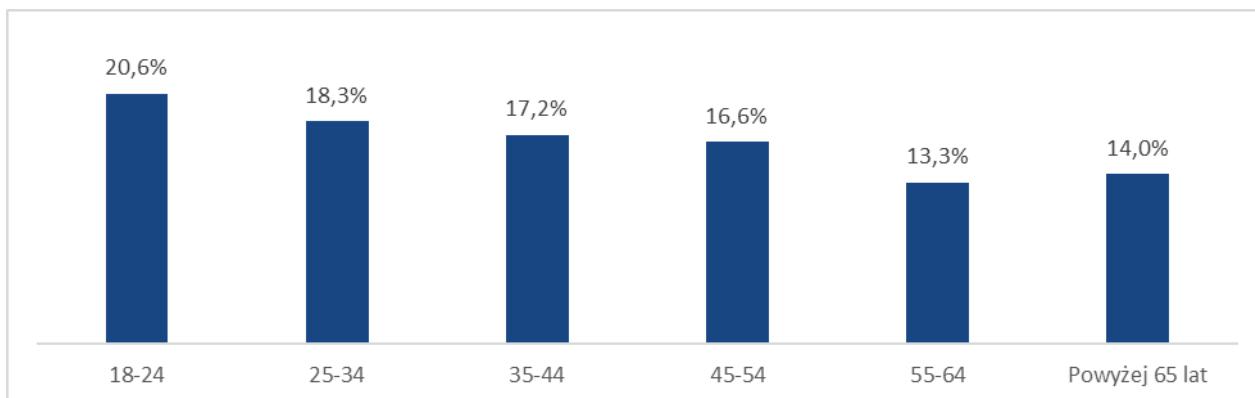
Rysunek 13. Płeć respondentów

Źródło: Opracowanie własne, IB IPC Sp. z o.o., badania ilościowe, 2017 rok.

Jedną piątą badanej próby stanowili najmłodsi mieszkańcy Złotowa (18 – 24-latkowie) i była to najliczniejsza grupa badanych, zaś najmniej liczną grupą respondentów byli badani pomiędzy 55 a 64 rokiem życia – 13,3%. Przedziały wiekowe zostały zagregowane w mniejsze przedziały: 18 – 34 lat (38,9%), 35 – 54 lata (33,8%) oraz 55+ (27,3%). Tam, gdzie wyniki były istotne statystycznie, przedstawiono wykres w dekompozycji na 3 kategorie wiekowe.

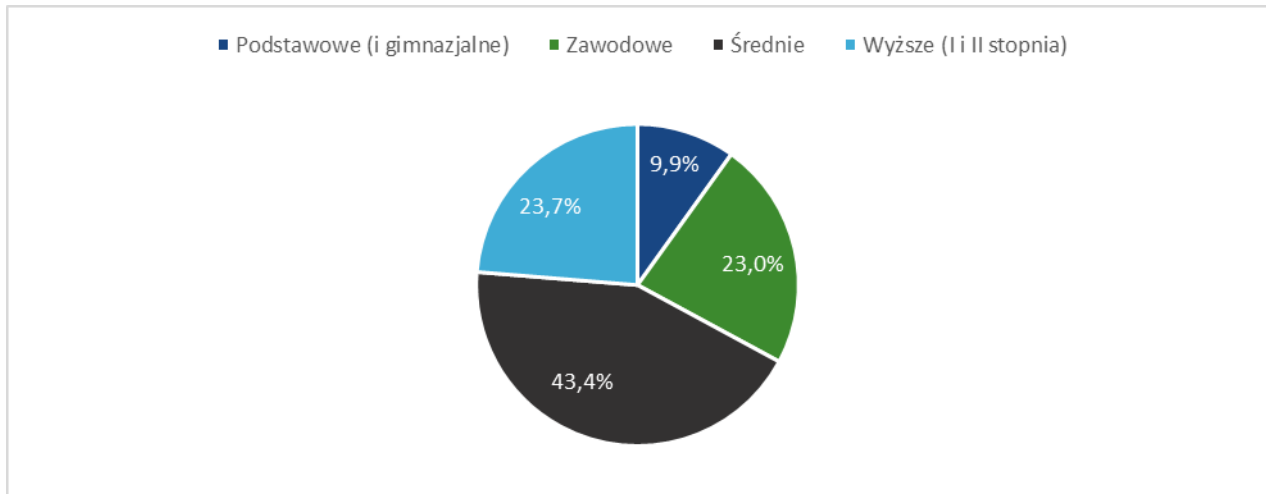
Rysunek 14. Wiek respondentów

Źródło: Opracowanie własne, IB IPC Sp. z o.o., badania ilościowe, 2017 rok.

43,4% badanych ma wykształcenie średnie. Podobny odsetek badanych zadeklarował, że ma wykształcenie wyższe (I i II stopnia) – 23,7%, a także wykształcenie zawodowe – 23%. Najmniejszy odsetek badanych ma wykształcenie podstawowe (i gimnazjalne) – 9,9%.

Rysunek 15. Wykształcenie respondentów

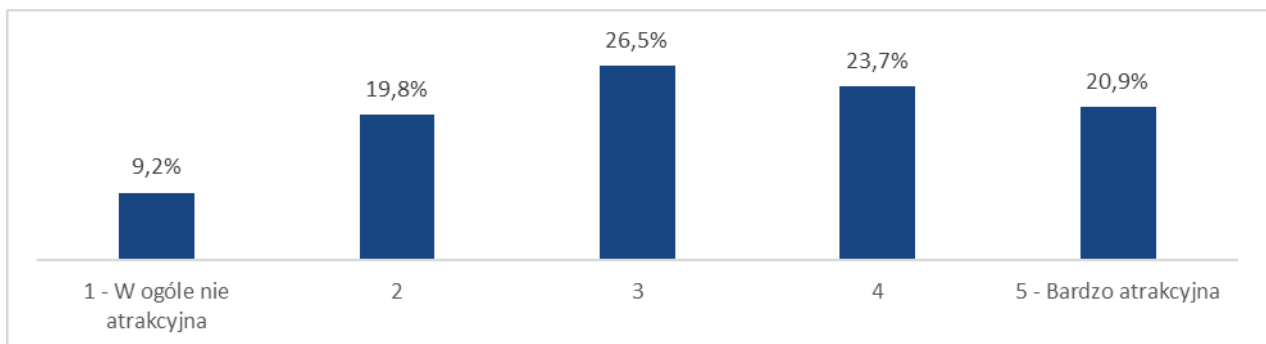
Źródło: Opracowanie własne, IB IPC Sp. z o.o., badania ilościowe, 2017 rok.

5.7.2. Wyniki badań opinii mieszkańców

Pierwszym pytaniem ankiety była generalna ocena atrakcyjności przestrzeni mieszkaniowej, kulturalnej oraz usługowej/handlowej Starego Miasta. Badani oceniali dane sfery na 5-stopniowych skalach, gdzie 1 oznaczała – zupełnie nieatrakcyjna, a 5 – bardzo atrakcyjna.

Okazuje się, że przestrzeń mieszkaniowa Starego Miasta jest oceniana pozytywnie przez mieszkańców Złotowa – 44,6% badanych uznaje ją za atrakcyjną, w tym 20,9% wskazało na najwyższą ocenę, a 23,7% wskazało na ocenę 4. Przeciwnego zdania jest 29% badanych, którzy uznali przestrzeń mieszkaniową Starego Miasta za nieatrakcyjną.

Rysunek 16. Ocena przestrzeni mieszkaniowej Starego Miasta

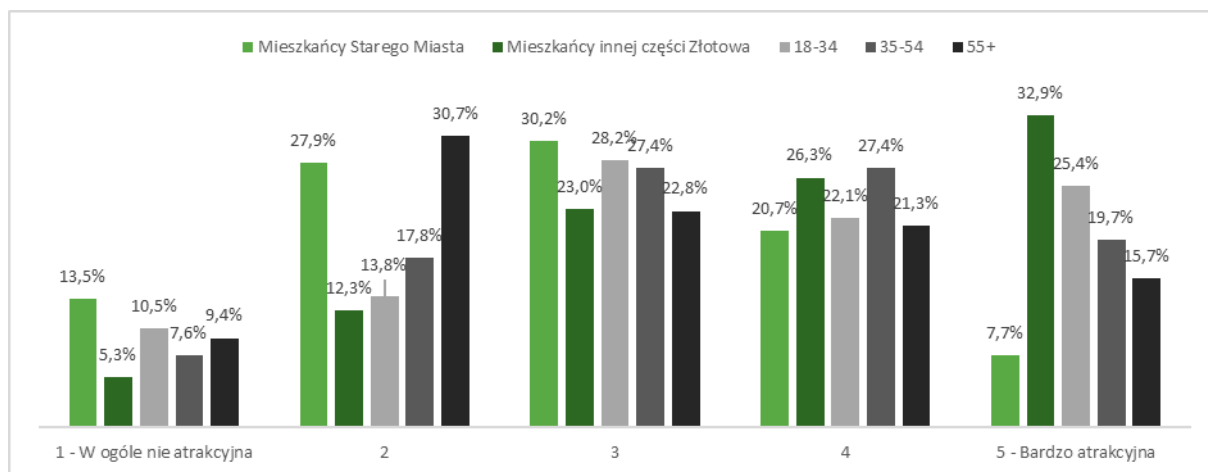
Źródło: Opracowanie własne, IB IPC Sp. z o.o., badania ilościowe, 2017 rok.

Opinia na temat przestrzeni mieszkaniowej Starego Miasta jest ściśle powiązana z miejscem zamieszkania. Najbardziej niezadowoleni z przestrzeni mieszkaniowej Starego Miasta są właśnie jego mieszkańcy – zdecydowanie większy odsetek najniższych ocen (41,4% - suma ocen 1 i 2, przy 28,4% - suma ocen 4 i 5). Osoby zamieszkujące inny obszar miasta oceniły poddany rewitalizacji obszar, jako atrakcyjny do mieszkania (59,2% - suma ocena 4 i 5, przy 17,6% - suma ocen 1 i 2).

Dodatkowo starsi respondenci mają gorszą opinię na temat przestrzeni mieszkaniowej miasta – 40,1% 55-latków i starszych badanych przyznał najgorszą ocenę (suma 1 i 2), w porównaniu do 25,4% negatywnych ocen danych przez 35 – 54-latków czy 24,3% najmłodszych badanych.

Największe uchybienia pod względem przestrzeni mieszkalnej obszaru zdegradowanego widzą jego mieszkańcy, a także najstarsi mieszkańcy Złotowa.

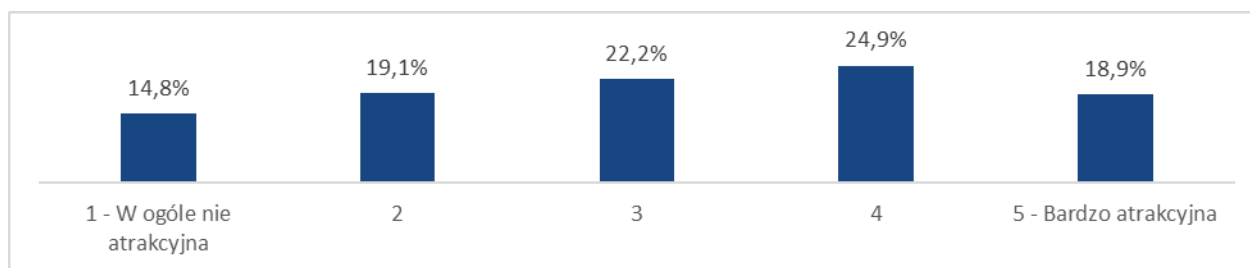
Rysunek 17. Ocena przestrzeni mieszkaniowej Starego Miasta w podziale na miejsce zamieszkania i wiek

Źródło: Opracowanie własne, IB IPC Sp. z o.o., badania ilościowe, 2017 rok.

Kolejny oceniany aspekt – przestrzeń kulturalna również w ogólnej ocenie nie jest negatywna – 43,8% badanych przyznało jej pozytywne oceny, a 33,9% negatywne. Ponad jedna piąta badanych (22,2%) uznała, że przestrzeń kulturalna Starego Miasta nie jest ani atrakcyjna, ani nieatrakcyjna.

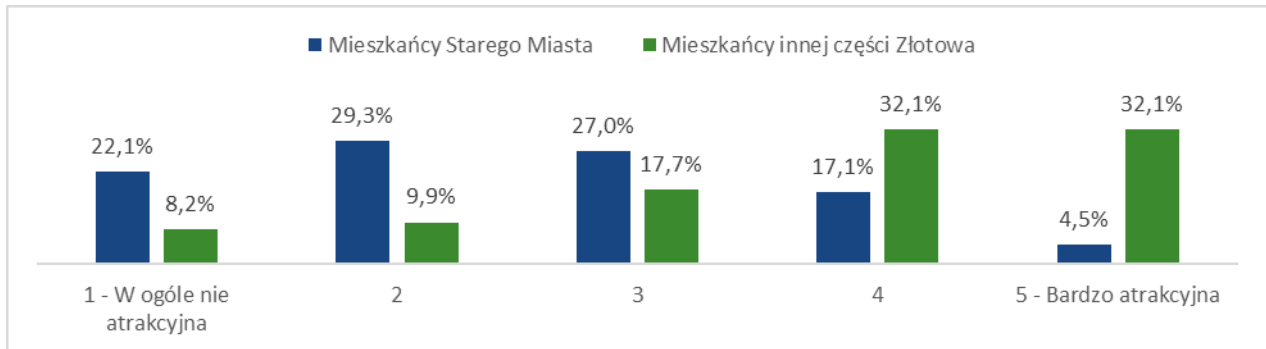
Rysunek 18. Ocena przestrzeni kulturalnej Starego Miasta

Źródło: Opracowanie własne, IB IPC Sp. z o.o., badania ilościowe, 2017 rok.

Tak jak w przypadku oceny przestrzeni mieszkaniowej, tak w przypadku przestrzeni kulturalnej, ocenę determinuje miejsce zamieszkania. Mieszkańcy Starego Miasta są niezadowoleni z przestrzeni kulturalnej, a mieszkańcy innych obszarów Złotowa przypisują jej zdecydowanie wyższe noty.

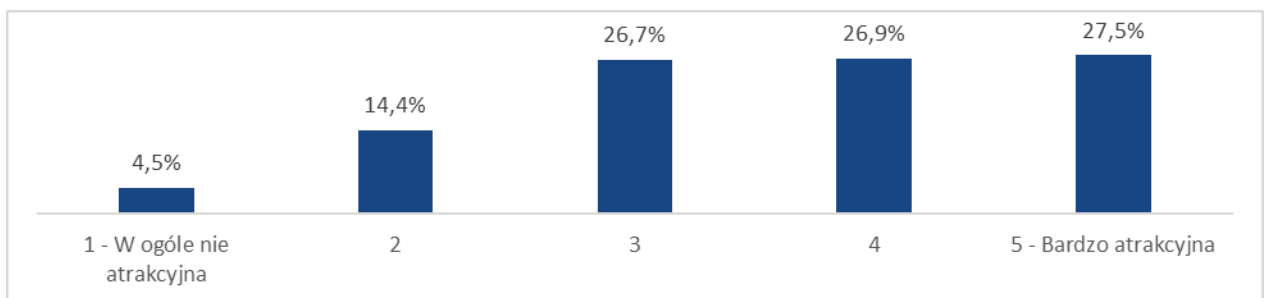
Rysunek 19. Ocena przestrzeni kulturalnej Starego Miasta w podziale na miejsce zamieszkania respondenta

Źródło: Opracowanie własne, IB IPC Sp. z o.o., badania ilościowe, 2017 rok

Przestrzeń usługowa/handlowa została oceniona najlepiej – ponad połowa mieszkańców Złotowa (54,4%) przypisała jej pozytywne oceny. Przeciwnego zdania było 18,9% respondentów, którzy uznali przestrzeń Starego Miasta za nieatrakcyjną pod względem handlu czy usług.

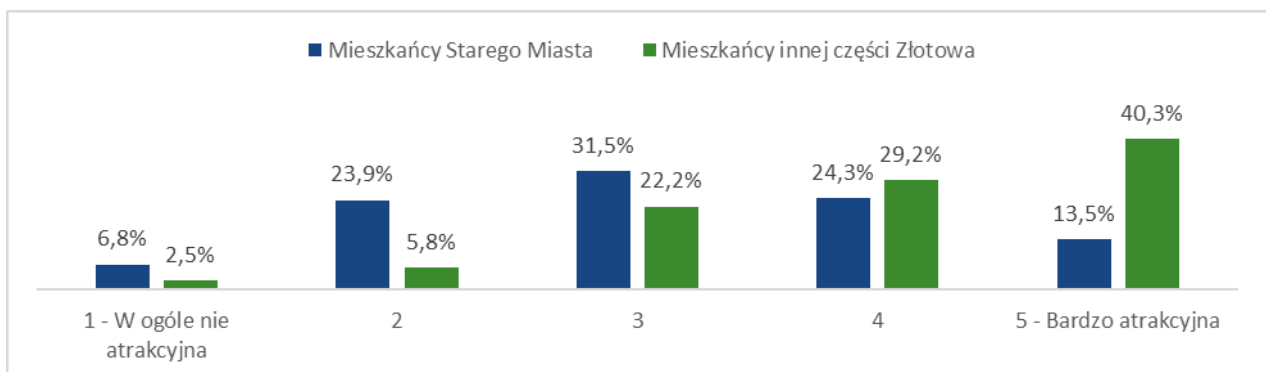
Rysunek 20. Ocena przestrzeni usługowej/handlowej Starego Miasta

Źródło: Opracowanie własne, IB IPC Sp. z o.o., badania ilościowe, 2017 rok

W przypadku przestrzeni handlowej/usługowej Starego Miasta, oceny mieszkańców Złotowa są jeszcze bardziej spolaryzowane. Negatywną opinię na ten temat wydało 30,7% mieszkańców Starego Miasta w porównaniu do 8,5% mieszkańców innych części Złotowa, zaś pozytywną opinię na temat przestrzeni handlowej/usługowej Starego Miasta wydało 69,5% mieszkańców innych terenów, przy 37,8% pozytywnych opinii mieszkańców obszaru zdegradowanego.

Rysunek 21. Ocena przestrzeni usługowej/handlowej Starego Miasta w podziale na miejsce zamieszkania respondenta

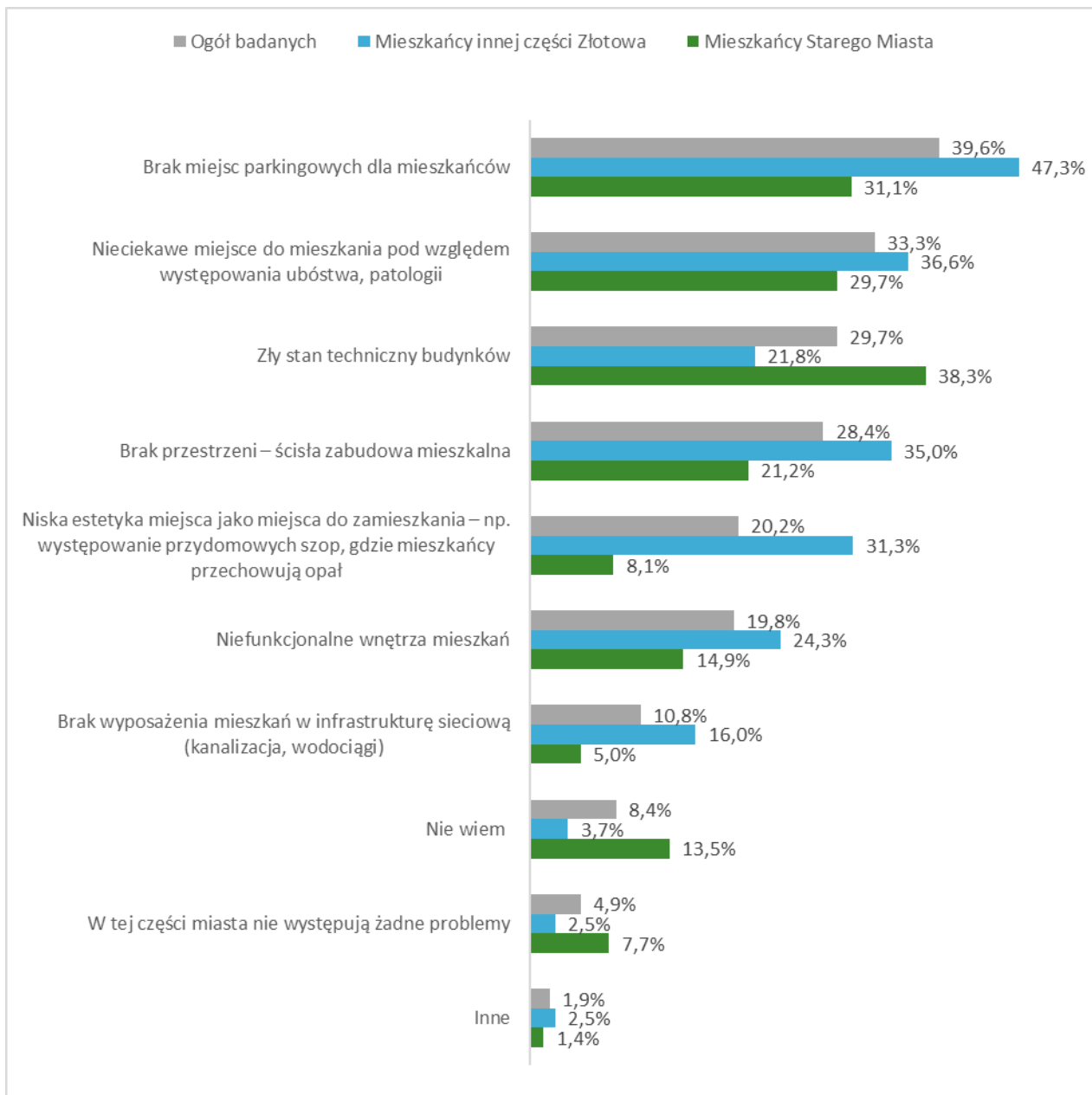
Źródło: Opracowanie własne, IB IPC Sp. z o.o., badania ilościowe, 2017 rok

Po ogólnej ocenie poszczególnych aspektów (przestrzeń mieszkaniowa, kulturalna oraz usługowa/handlowa), mieszkańców Złotowa zapytano o problemy, jakie mają miejsce w przestrzeni mieszkaniowej. Największym problemem według ogółu badanych jest brak miejsc parkingowych dla

mieszkańców – 39,6%. 33,3% respondentów uznało także, że teren Starego Miasta nie jest ciekawym miejscem do mieszkania ze względu na występujący tam problem ubóstwa, patologii. Kolejnymi problemami przestrzeni mieszkaniowej Starego Miasta są: zły stan techniczny budynków oraz brak przestrzeni poprzez ścisłą zabudowę – kolejno 29,7% oraz 28,4% wskazań. Około jedna piąta respondentów wskazała, że problemami przestrzeni mieszkaniowej jest niska estetyka miejsca, na co mają wpływ przydomowe szopy gdzie mieszkańcy przechowują opał, a także нефункционалне wnętrza mieszkań.

Opinie co do problemów występujących na terenie Starego Miasta są zależne od miejsca zamieszkania. Mieszkańcy tego obszaru za największy problem przestrzeni mieszkaniowej uznali zły stan techniczny budynków (38,3%), na drugim miejscu znalazł się brak miejsc parkingowych dla mieszkańców (31,1%), a 29,7% badanych zwróciło uwagę na patologię i ubóstwo. Mieszkańcy innych obszarów Złotowa za największy problem występujący na Starym Mieście podają brak miejsc parkingowych (47,3%), następnie zwracają uwagę na patologię (36,6%), ścisłą zabudowę (35%) oraz przydomowe szopy (31,3%).

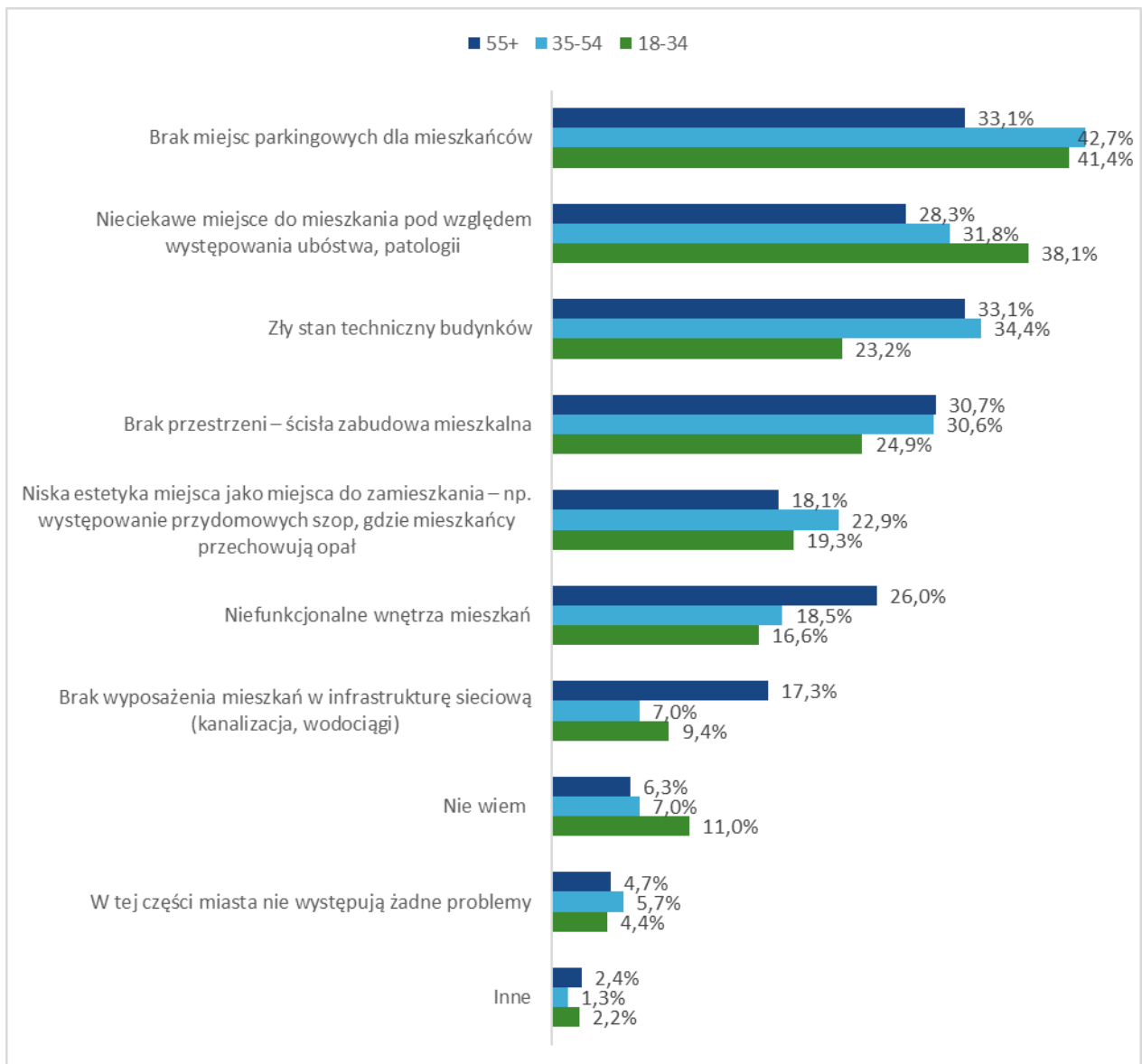
Rysunek 22. Problemy z jakimi zmagają się przestrzeń mieszkaniowa Starego Miasta – zestawienie ogólne oraz w podziale na miejsce zamieszkania respondenta

Źródło: Opracowanie własne, IB IPC Sp. z o.o., badania ilościowe, 2017 rok.

Dodatkowo starsi respondenci częściej zwracają uwagę na niefunkcjonalne wnętrza mieszkań, brak wyposażenia w infrastrukturę sieciową (kanalizacja, wodociągi) czy zły stan techniczny budynków. Najmłodsi mieszkańcy Złotowa najczęściej spośród innych grup wiekowych są zdania, że Stare Miasto to nieciekawe miejsce do zamieszkania ze względu na występujący tam problem patologii i ubóstwa.

Rysunek 23. Problemy z jakimi zmagają się przestrzeń mieszkaniowa Starego Miasta – podział na wiek respondenta

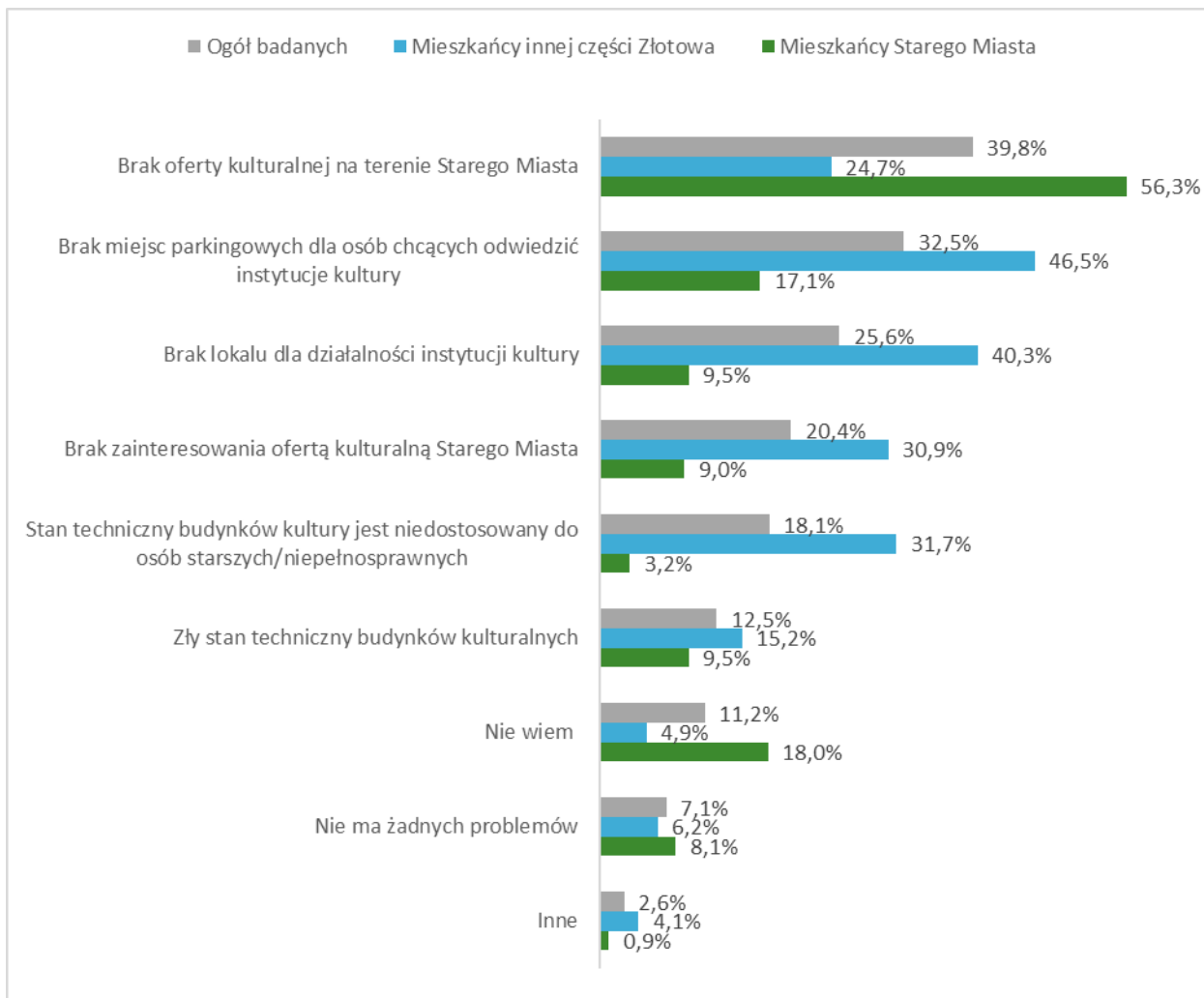

Źródło: Opracowanie własne, IB IPC Sp. z o.o., badania ilościowe, 2017 rok.

Głównym problemem przestrzeni kulturalnej Starego Miasta jest brak oferty – na tą odpowiedź wskazało 39,8% respondentów. Ponadto bolączką również jest brak miejsc parkingowych dla osób chcących odwiedzić instytucje kultury – 32,5%. Jedna czwarta badanych stwierdziła, że w Starym Mieście nie ma lokalu na instytucję kultury, a jedna piąta zadeklarowała, że w Złotowie jest słabe zainteresowanie ofertą kulturalną.

Według mieszkańców obszaru zdegradowanego głównym problemem przestrzeni kulturalnej jest brak oferty – twierdzi tak ponad połowa mieszkańców Starego Miasta. Mieszkańcy innych obszarów Złotowa wskazywali na więcej problemów przestrzeni kulturalnej. Najważniejszym problemem wśród tych badanych jest brak miejsc parkingowych (46,5%), brak lokalu dla działalności instytucji kultury (40,3%). Podobny odsetek badanych wskazał także na stan techniczny budynków, który jest niedostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych i starszych (31,7%) oraz na brak zainteresowania ofertą kulturalną Starego Miasta (30,9%).

Rysunek 24. Problemy z jakimi zmagają się przestrzeń kulturalna Starego Miasta – zestawienie ogólne oraz w podziale na miejsce zamieszkania respondenta

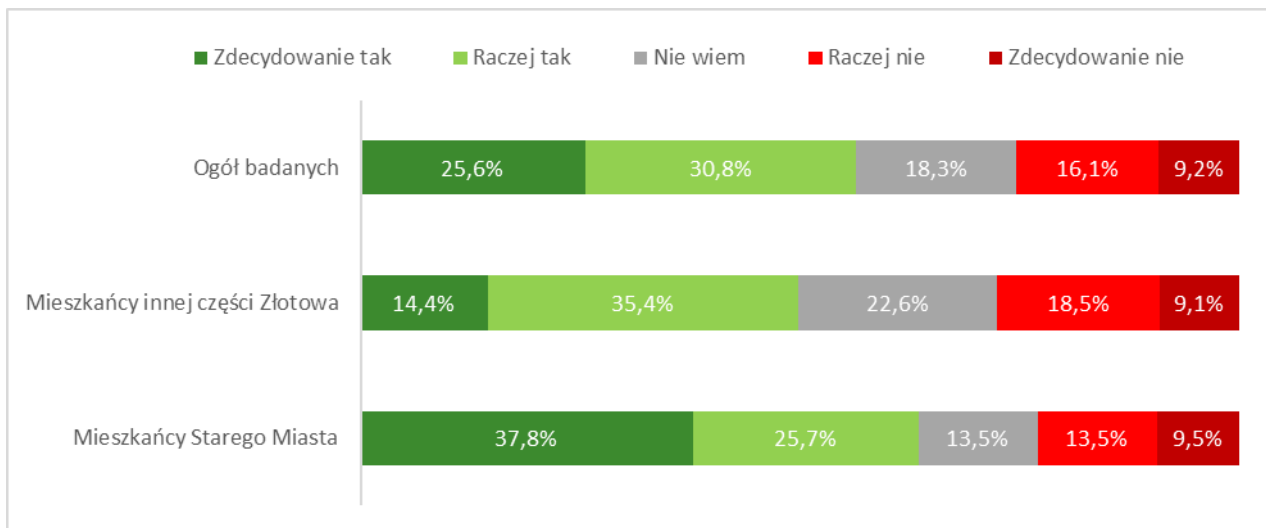

Źródło: Opracowanie własne, IB IPC Sp. z o.o., badania ilościowe, 2017 rok.

Pomysł stworzenia Obiektu Kultury/Domu Kultury w Spichlerzu w Starym Mieście został przyjęty pozytywnie – 56,3% badanych uznało to za dobry pomysł (suma odpowiedzi „zdecydowanie tak” i „raczej tak”), przeciwnego zdania jest 25,3% mieszkańców Złotowa, a prawie jedna piąta nie potrafiła podjąć jednoznacznej opinii co do tego pomysłu.

Bardziej entuzjastyczni wobec stworzenia ośrodka kulturalnego ze Spichlerza są mieszkańcy Starego Miasta – 63,5% pozytywnych opinii w porównaniu do 49,8% mieszkańców pozostałych obszarów Złotowa, którzy udzielili odpowiedzi „raczej tak” i „zdecydowanie tak”.

Rysunek 25. Czy stworzenie Obiektu Kultury/Domu Kultury w Spichlerzu w Starym Mieście to dobry pomysł? – zestawienie ogólne oraz w podziale na miejsce zamieszkania respondenta

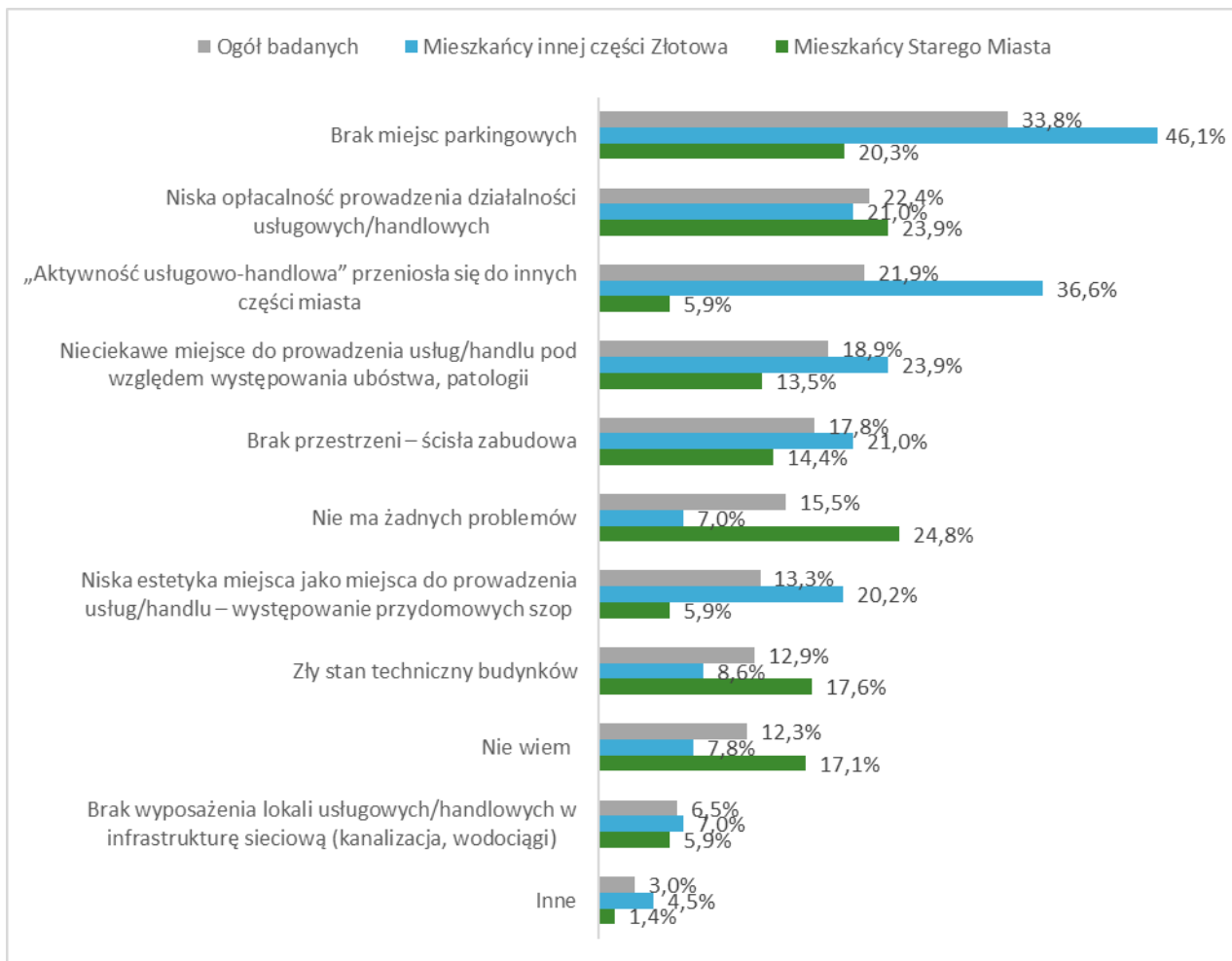

Źródło: Opracowanie własne, IB IPC Sp. z o.o., badania ilościowe, 2017 rok.

Kolejne pytanie dotyczyło problemów przestrzeni usługowej/handlowej Starego Miasta. Problem miejsc parkingowych wydaje się być dużym utrudnieniem dla mieszkańców Złotowa, pojawia się on na pierwszym miejscu w zestawieniu ogólnym – 33,8%. Ponad jedna piąta respondentów podaje, że działalność usługowa, handlowa na terenie Starego Miasta jest nieopłacalna (22,4%). Podobny odsetek badanych jest zdania, że to nieciekawe miejsce do prowadzenia usług, handlu ze względu na występowanie ubóstwa, patologii – 18,9%.

Opinie mieszkańców poszczególnych obszarów Złotowa różnią się znacząco od siebie – według 24,8% mieszkańców obszaru zdegradowanego w przestrzeni usługowej/handlowej Starego Miasta nie ma żadnych problemów, nieco mniejszy odsetek badanych (23,9%) dostrzega niską opłacalność działalności na terenie Starego Miasta oraz brak miejsc parkingowych (20,3%). Zupełnie innego zdania są mieszkańcy innych obszarów Złotowa. Według nich największym problemem przestrzeni handlowej jest brak miejsc parkingowych (46,1%). Ponadto dostrzegają oni przeniesienie aktywności „handlowo-usługowej” do innych części miasta – 36,6% wskazań.

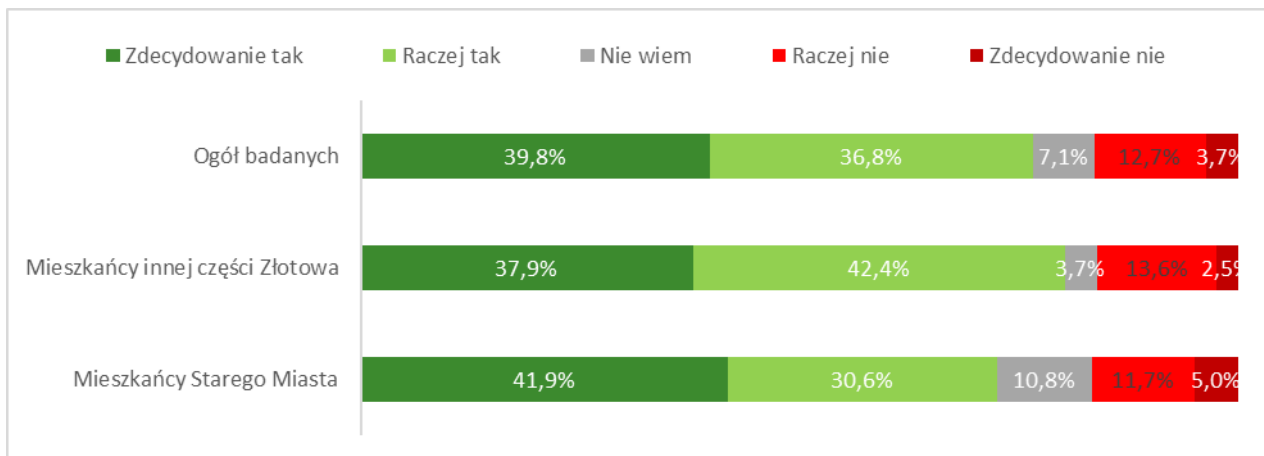
Rysunek 26. Problemy z jakimi zmagają się przestrzeń usługowa/handlowa Starego Miasta – zestawienie ogólne oraz w podziale na miejsce zamieszkania respondenta

Źródło: Opracowanie własne, IB IPC Sp. z o.o., badania ilościowe, 2017 rok.

Mieszkańcy Złotowa deklarują, że czują się bezpiecznie na terenie miasta – 76,6% odpowiedzi „zdecydowanie tak” i „raczej tak”. Nieco bezpieczniej na terenie Starego Miasta czują się mieszkańcy innej części Złotowa – 80,3%, w porównaniu do 72,5% mieszkańców Starego Miasta.

Rysunek 27. Poczucie bezpieczeństwa na terenie Starego Miasta – zestawienie ogólne oraz w podziale na miejsce zamieszkania respondenta

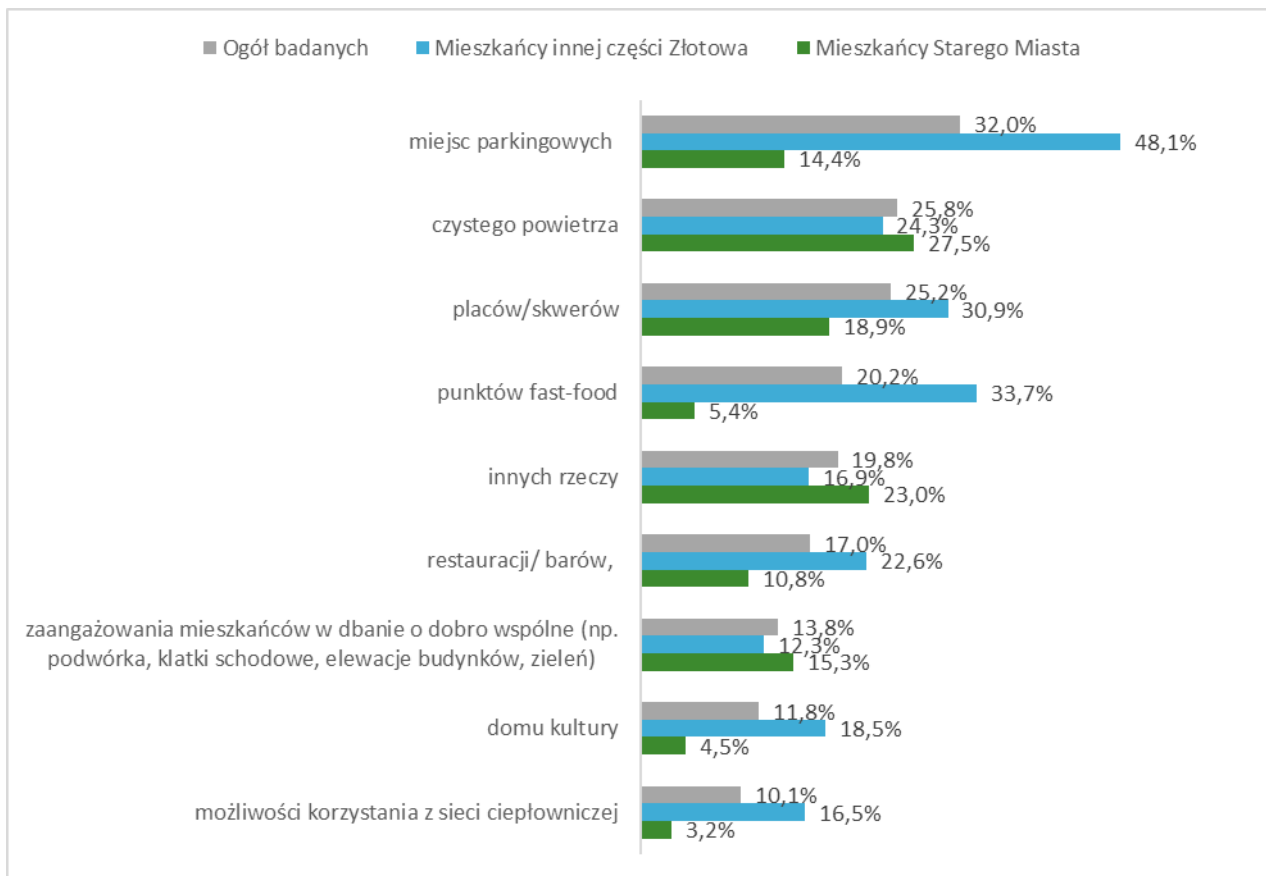

Źródło: Opracowanie własne, IB IPC Sp. z o.o., badania ilościowe, 2017 rok.

To czego brakuje w Złotowie koresponduje z poprzednimi wynikami – na obszarze Starego Miasta przede wszystkim brakuje miejsc parkingowych – 32%. Mieszkańcy Złotowa narzekają także na zanieczyszczone powietrze – 25,8%. Brakuje także placów, skwerów – 25,2% oraz punktów fast-food’owych – 20,2%. Prawie jedna piąta mieszkańców wskazała także na inne, nieujęte w przygotowanej kafeterii braki, a wśród nich znalazła się oferta hotelowa, kino, galeria handlowa, ale także badani widzą Stare Miasto jako miejsce ciszy, spokoju bez hałasu poruszających się samochodów – część deklaruje nawet wprowadzeni zakazu wjazdu pojazdów na teren Starego Miasta. Badani w innych odpowiedziach podawali także miejsca zieleni, fontannę, czy place zabaw dla dzieci.

Tak jak w przypadku poprzednich pytań, miejsce zamieszkania również generowało różne potrzeby dotyczące przestrzeni Starego Miasta – mieszkańcy innych obszarów Złotowa najchętniej w Starym Mieście widzieliby większą liczbę miejsc parkingowych (48,1%), punkty fast-food’owe (33,7%) oraz restauracje i bary (22,6%). Mieszkańcom Starego Miasta natomiast najbardziej brakuje czystego powietrza (27,5%), innych rzeczy, które zostały opisane wcześniej (23%), a także placów, skwerów (18,9%). Widać jednoznaczny podział oczekiwań – mieszkańcy innych obszarów Złotowa stawiają przede wszystkim na zaplecze gastronomiczne z wygodną opcją zaparkowania, zaś mieszkańcy Starego Miasta widzieliby ten obszar jako spokojne miejsce, dobre do mieszkania.

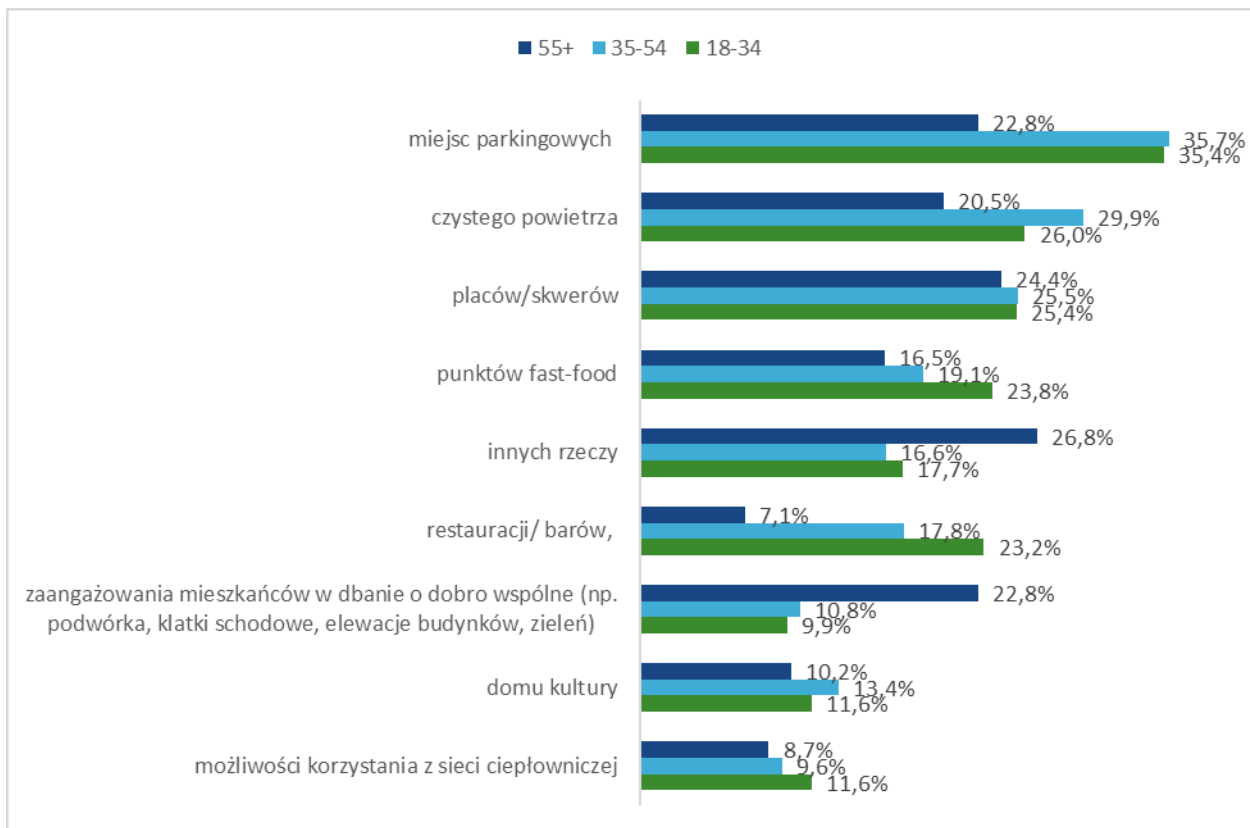
Rysunek 28. Czego najbardziej brakuje w obszarze Starego Miasta? – zestawienie ogólne oraz w podziale na miejsce zamieszkania respondenta

Źródło: Opracowanie własne, IB IPC Sp. z o.o., badania ilościowe, 2017 rok.

Również wiek znacząco wpływa na potrzeby w zakresie Starego Miasta. Mieszkańcy Złotowa pomiędzy 18 a 34 rokiem życia częściej niż inne grupy badanych, wskazywali na punkty fast-food'owe oraz na restauracje i bary. Oprócz typowo rozrywkowej wizji Starego Miasta osoby najmłodsze częściej od pozostałych grup wskazywały na umożliwienie korzystania z sieci ciepłowniczej. Osoby pomiędzy 35 a 54 rokiem życia częściej niż pozostałe grupy wskazywały, że warto pracować nad czystością powietrza, a także nad stworzeniem Domu Kultury. Najstarsi badani (55+) zdecydowanie częściej od pozostałych grup wskazywali na inne, nieujęte w kafeterii odpowiedzi. Znacznie częściej też wskazywali na potrzebę zaangażowania mieszkańców Starego Miasta w dbanie o dobro wspólne – o podwórka, klatki schodowe, elewacje budynków czy zieleni.

Rysunek 29. Czego najbardziej brakuje w obszarze Starego Miasta? – w podziale na wiek respondenta

Źródło: Opracowanie własne, IB IPC Sp. z o.o., badania ilościowe, 2017 rok.

Lista efektów, jakie powinna przynieść rewitalizacja Starego Miasta wygląda następująco:

Ogół badanych:

1. Utworzenie miejsc parkingowych (25,8%)
2. Przyciągnięcie inwestorów (20,9%)
3. Przeciwdziałanie problemom społecznym (19,6%)

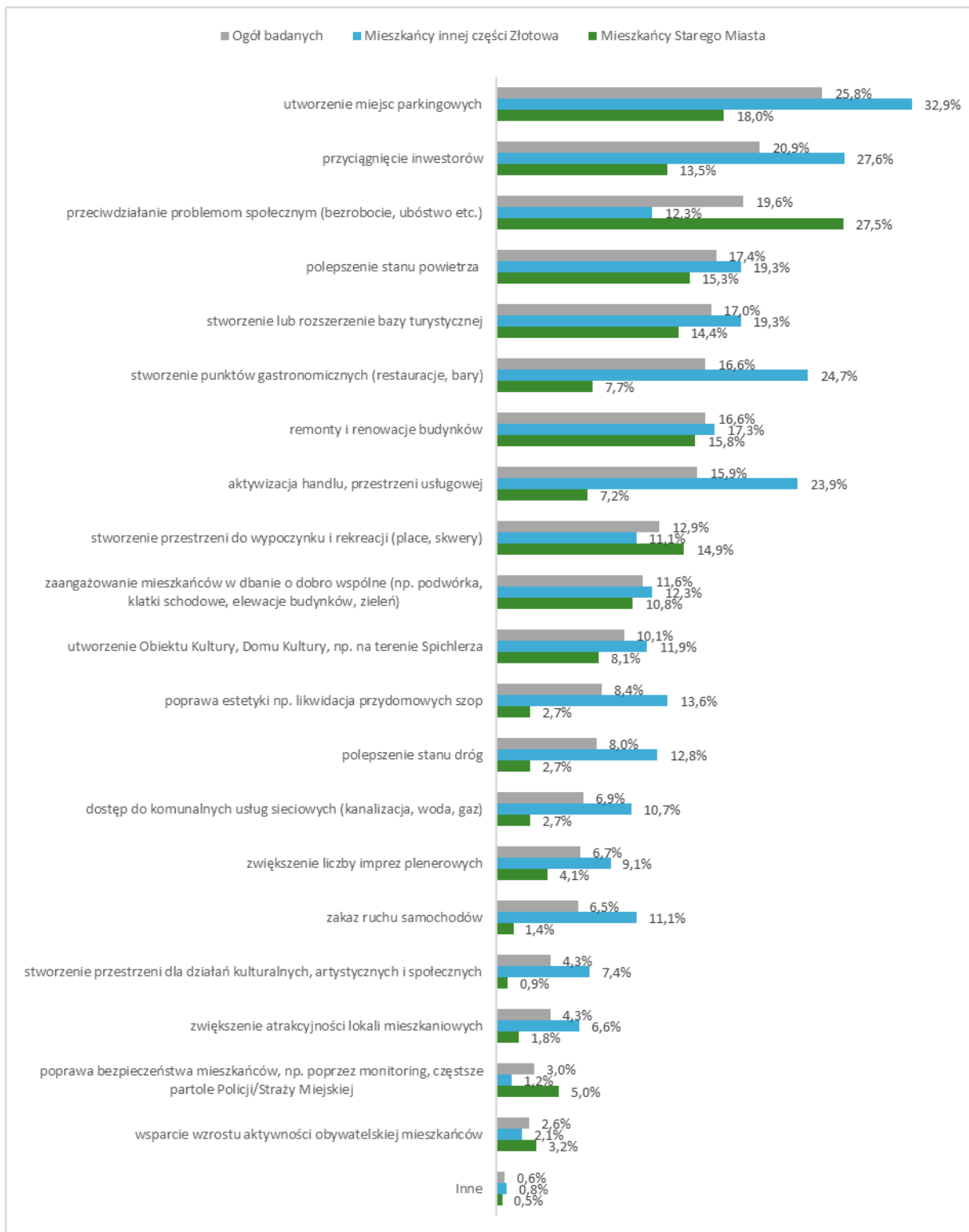
Mieszkańcy Starego Miasta:

1. Przeciwdziałanie problemom społecznym (27,5%)
2. Utworzenie miejsc parkingowych (18%)
3. Remonty i elewacje budynków (15,8%)

Mieszkańcy innej części Złotowa:

1. Utworzenie miejsc parkingowych (32,9%)
2. Przyciągnięcie inwestorów (27,6%)
3. Stworzenie punktów gastronomicznych (24,7%)

Rysunek 30. Efekty, które powinny zostać osiągnięte w procesie rewitalizacji Starego Miasta w Złotowie – zestawienie ogólne oraz w podziale na miejsce zamieszkania respondenta

Źródło: Opracowanie własne, IB IPC Sp. z o.o., badania ilościowe, 2017 rok.

5.6.3. Podsumowanie badania opinii mieszkańców

Obszar Starego Miasta w Złotowie został najlepiej oceniony pod względem usług, handlu – 54,4% badanych oceniło tę przestrzeń pozytywnie. 44,6% badanych pozytywnie ocenia przestrzeń mieszkaniową, a 43,8% przestrzeń kulturalną. W przypadku każdej ocenianej przestrzeni to mieszkańcy innych obszarów Złotowa przypisują wyższe noty. Swoje niezadowolenie pokazują przede wszystkim mieszkańcy obszaru zdegradowanego.

Jednym z głównych problemów jest brak miejsc parkingowych, co dotyczy zarówno przestrzeni mieszkaniowej, jak i osób chcących skorzystać z usług kulturalnych czy ze strefy usługowej, handlowej. Mieszkańcy tego obszaru za największy problem przestrzeni mieszkaniowej uznali zły stan techniczny budynków (38,3%), na drugim miejscu znalazł się brak miejsc parkingowych dla mieszkańców (31,1%), a 29,7% badanych zwróciło uwagę na patologię i ubóstwo. Mieszkańcy innych obszarów Złotowa za największy problem występujący na Starym Mieście, podają brak miejsc parkingowych (47,3%), następnie zwracają uwagę na patologię (36,6%), ścisłą zabudowę (35%) oraz przydomowe szopy (31,3%).

Według mieszkańców Starego Miasta głównym problemem przestrzeni kulturalnej jest brak takiej oferty. Dla mieszkańców spoza obszaru zdegradowanego głównym problemem jest nieodpowiednia ilość miejsc parkingowych, brak lokalu na działalność instytucji kultury. Dlatego być może dobrym pomysłem byłoby stworzenie Obiektu Kultury, Domu Kultury w Spichlerzu w Starym Mieście. Twierdzi tak 63,5% mieszkańców Starego Miasta i 49,8% mieszkańców pozostałych obszarów Złotowa. Pomysł przekształcenia Spichlerza w obiekt kultury uznało za negatywny 25,3% badanych, z czego zdecydowanie mniejszy odsetek mieszkańców Starego Miasta.

Przestrzeń handlowa, usługowa Starego Miasta została oceniona najlepiej spośród innych obszarów. Dodatkowo największy odsetek mieszkańców Starego Miasta zadeklarował, że nie widzi żadnych problemów w jej funkcjonowaniu. Mieszkańcy innych części Złotowa podawali zdecydowanie częściej różne problemy, z którymi zmaga się przestrzeń usługowa, handlowa Starego Miasta. Według nich największym problemem jest brak miejsc parkingowych (46,1%). Ponadto dostrzegają oni przeniesienie aktywności „handlowo-usługowej” do innych części miasta – 36,6% wskazań.

Odnotowuje się jednoznaczny podział oczekiwań co do obszaru Starego Miasta – mieszkańcy innych obszarów Złotowa stawiają przede wszystkim na rozrywkę: zaplecze gastronomiczne z wygodną opcją zaparkowania, zaś mieszkańcy Starego Miasta widzieliby ten obszar jako spokojne miejsce, dobre do mieszkania. Efekty, jakie powinna przynieść rewitalizacja w dwóch grupach wyglądają następująco:

Mieszkańcy Starego Miasta:

1. Przeciwdziałanie problemom społecznym (27,5%)
2. Utworzenie miejsc parkingowych (18%)
3. Remonty i elewacje budynków (15,8%).

Mieszkańcy innej części Złotowa:

1. Utworzenie miejsc parkingowych (32,9%)
2. Przyciągnięcie inwestorów (27,6%)
3. Stworzenie punktów gastronomicznych (24,7%)

5.7. Charakterystyka obszaru rewitalizacji w opinii Zespołu ds. programu rewitalizacji

Sesje warsztatowe z Zespołem ds. programu rewitalizacji były ostatnim etapem prac nad diagnozą obszaru rewitalizacji w Złotowie. Łącznie odbyły się trzy sesje warsztatowe. W trakcie pierwszej sesji warsztatowej 19.12.2016 roku zaprezentowana została diagnoza ogólna, prezentująca terytorialne rozmieszczenie wybranych problemów w mieście. Druga sesja, która odbyła się 11.01.2017 roku, poświęcona była pogłębieniu wiedzy nt. problemów występujących na obszarze rewitalizacji. Istotne było także zatwierdzenie propozycji granic obszaru rewitalizacji, co było warunkiem koniecznym do dalszych prac diagnostycznych, w tym prowadzenia badań z mieszkańcami miasta oraz liderami lokalnymi.

Trzecia sesja warsztatowa przeprowadzona została 24.01.2017 roku. Odstęp czasu pomiędzy poszczególnymi warsztatami pozwolił na przeprowadzenie badań z mieszkańcami, jak też wywiadów z liderami lokalnymi. Dało to możliwość skonfrontowania wypracowanych wniosków w trakcie pierwszej sesji warsztatowej i poddania ich ponownej dyskusji (metoda Delphi).

Trzecia sesja warsztatowa była również swoistym łącznikiem pomiędzy częścią diagnostyczną programu rewitalizacji, a częścią operacyjną. Pozwoliła bowiem podsumować w sposób syntetyczny wyniki prac badawczych w formie analizy SWOT (zobacz poniżej).

Moderowana dyskusja w trakcie sesji warsztatowych przeprowadzonych 11.01.2017 oraz 24.01.2017 roku z członkami Zespołu ds. programu rewitalizacji, która ukierunkowana była na pogłębienie problemów występujących na obszarze rewitalizacji, wskazała przede wszystkim na występowanie problemów przestrzenno-funkcjonalnych oraz technicznych, których pochodną są również negatywne zjawiska środowiskowe (oprócz problemów społecznych, które zostały bardzo precyzyjnie określone wskaźnikami).

Diagnoza obszaru rewitalizacji – podsumowanie

Przestrzeń Starego Miasta w Złotowie to najstarsza część miasta, w której skupione jest historyczne centrum. Dawniej (około 20-30 lat temu) przestrzeń ta była tętniącym życiem centrum miasta. Z upływem kolejnych lat znaczenie tej części miasta dla rozwoju lokalnego systematycznie malało. Związane to było z szeregiem powiązanych ze sobą czynników:

Po pierwsze, naturalny rozwój miasta, tj. powstanie nowych osiedli mieszkaniowych, spowodowało przeniesienie aktywności społeczno-gospodarczej, w tym handlowej do innych części miasta.

Po drugie, zlikwidowano Dom Kultury, który funkcjonował na obszarze Starego Miasta.

Po trzecie, z uwagi na przeważający charakter zabudowy mieszkaniowej, w której dominują obiekty wybudowane przed 1945 rokiem, obszar Starego Miasta tracił również na atrakcyjności pod kątem zamieszkania. Standard mieszkań, w tym brak dostępu do infrastruktury sieciowej, np. sieci ciepłowniczej oraz zły stan techniczny samych mieszkań, w tym wysokie potencjalne koszty poprawy tego stanu – spowodowały niskie zainteresowanie zakupem mieszkań w tej części miasta.

W związku z powyższym widocznym problemem Starego Miasta stał się ubytek mieszkańców, w szczególności osób w wieku produkcyjnym, co potęgowało zjawisko starzenia się społeczności tej części Złotowa.

Stare Miasto to również przestrzeń koncentrująca mieszkańców otrzymujących świadczenia socjalne, w szczególności z tytułu ubóstwa. Wynika to m. in. z lokalizacji mieszkań socjalnych i komunalnych, które jak już opisano wcześniej, znajdują się w złym stanie technicznym.

Kompleksowa poprawa stanu technicznego mieszkań jest procesem, który bardzo trudno zainicjować, ze względu m. in. na niski potencjał ekonomiczny mieszkańców (w tym wspólnot), mieszaną strukturę własności oraz prognozowane duże koszty takich inwestycji (stare budownictwo wymagające znacznych nakładów oraz podłączenia do infrastruktury technicznej).

Istotnym problemem jest także zwarty charakter zabudowy, co wpływa m. in. na niedostatek wolnych przestrzeni, w tym miejsc parkingowych oraz przestrzeni, w których mieszkańcy mogliby przebywać, spotykać się i inicjować różnego rodzaju wydarzenia o charakterze integracyjnym.

Widoczny jest również niski poziom estetyki przestrzeni, w tym występowanie tzw. „szop, komórek”, w których mieszkańcy przetrzymują m. in. opał (ze względu na brak podłączenia do sieci ciepłowniczej).

Niski standard techniczny mieszkań dotyczy także systemów grzewczych. W połączeniu z problemami ekonomicznymi mieszkańców, niski standard systemów grzewczych przyczynia się do niekorzystnego oddziaływania na powietrze atmosferyczne. Powodem tego są głównie indywidualne źródła ciepła o niskiej sprawności i wydajności, opalane niskiej jakości paliwami.

W potocznej świadomości mieszkańców Złotowa Stare Miasto określane jest mianem gorszej części miasta.

W przestrzeni obszaru rewitalizacji koncentrują się problemy społeczne. Jak pokazały doświadczenia części uczestników spotkania, rozwiązywanie problemów społecznych nie jest łatwym zadaniem. Uczestnicy warsztatów podkreślali, że obszar zamieszkały jest przez społeczność słabo angażującą się społecznie.

W przestrzeni obszaru rewitalizacji działa Muzeum Ziemi Złotowskiej, jednak brak jest Domu Kultury. Widoczny jest także spadek liczby działalności usługowych (o czym świadczą świecące pustkami lokale przeznaczone na prowadzenie działalności gospodarczej). Problemem może być m. in. brak odpowiednich rozwiązań funkcjonalnych, w tym brak parkingów.

Obszar Starego Miasta jest miejscem gdzie odbywają się imprezy plenerowe. Atutem jest sąsiedztwo jeziora oraz promenady.

Poniżej zestawiono ze sobą mocne i słabe strony obszaru rewitalizacji. W ten sposób określono zasadnicze problemy oraz przypisano im proponowane rozwiązania.

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

MINISTERSTWO
ROZWOJU

SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Tabela 17. Podsumowanie wyników prac warsztatowych z udziałem członków Zespołu ds. programu rewitalizacji w Złotowie

Mocne strony	Słabe strony	Zasadniczy problem	Proponowane rozwiązania
Atutem tej części miasta jest lokalizacja w ścisłym centrum miasta oraz sąsiedztwo jeziora i promenady.	Ograniczona przestrzeń do dalszych inwestycji, jak również ograniczona przestrzeń publiczna, w tym brak miejsc parkingowych	Napływ nowych mieszkańców uzależniony jest od tworzenia przestrzeni dla inwestycji, zarówno nowych, jak też tych, które opierać się będą na starszej substancji mieszkaniowej. Konieczność „opróżniania” lokali socjalnych i komunalnych przeznaczonych na inwestycje mieszkaniowe ukierunkowane pod nowych mieszkańców.	„Scalanie” spójności właścicielskiej gruntów i obiektów mieszkaniowych, które docelowo można przeznaczać na inwestycje. Budowa nowych obiektów z przeznaczeniem na mieszkania socjalne i komunalne.
Historyczna część miasta, z licznymi obiektami dziedzictwa kulturowego, m. in. kościoły, zabytkowe obiekty mieszkalne, zwarta zabudowa nadająca „klimatu” śródmiejskiego.	Zły stan techniczny dużej liczby obiektów mieszkalnych, brak wyposażenia tych obiektów w infrastrukturę sieciową, niefunkcjonalne wnętrza mieszkań. Duża liczba mieszkań wybudowanych przed 1945 rokiem. Niska estetyka tej części miasta (m. in. komórki i szopy).	Konieczność kompleksowej poprawy stanu technicznego obiektów mieszkaniowych oraz estetyki. Konieczność podłączenia do infrastruktury technicznej.	Jak wyżej. Sprzedaż działek budowlanych deweloperom na rynku. Uszczegółowienie zapisów w MPZP oraz Studium odnośnie charakteru zabudowy. Dotacje dla wspólnot na poprawę stanu technicznego części wspólnych oraz estetyki. Dotacje na wymianę źródeł ciepła.
Potencjał instytucjonalny oraz	Niska aktywność społeczna.	Brakuje obiektów będących własnością Miasta, które można	Zmiana funkcji wybranych obiektów

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

MINISTERSTWO
ROZWOJU

SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO

Unia Europejska
Fundusz Spójności

społeczny występujący w mieście. Działające instytucje kultury oraz pomocy społecznej, mające doświadczenie w realizacji projektów wspierających aktywność społeczną. Organizacje pozarządowe działające w mieście oraz inicjatywy społeczne np. Dom Dziennego Pobytu. Budżet obywatelski.	Brak lokalu dla działalności instytucji kultury, w tym brak Domu Kultury. Brak lokalu dla działalności Domu Dziennego Pobytu. Brak działalności Inkubatora Organizacji Pozarządowej.	przeznaczyć na powstanie Domu Kultury, Domu Dziennego Pobytu czy Inkubatora Organizacji Pozarządowej	będących własnością Miasta. Wsparcie organizacji pozarządowych świadczących usługi kulturalne. Wsparcie organizacji pozarządowych świadczących usług na rzecz osób starszych.
Jak wyżej	Koncentracja problemów społecznych, w tym ubóstwa.	Trudność prowadzenia efektywnej polityki wyprowadzania ze stanów kryzysowych.	Skupienie działań zmniejszających skalę negatywnych zjawisk społecznych na młodych i dzieciach (przeciwdziałanie dziedziczeniu problemów).
Obiekty, które mogą stać się docelowo siedzibą obiektów kultury, w szczególności Spichlerz	Niedostatek oferty kulturalnej, usługowej, która zlokalizowana byłaby w przestrzeni Starego Miasta.	Brak koncepcji na zwiększenie aktywności kulturalnej i usługowej. Niska opłacalność prowadzenia działalności gospodarczej w przestrzeni Starego Miasta (konkurencja sklepów wielkopowierzchniowych). Potencjalne wolne lokale usługowe są w posiadaniu prywatnych właścicieli.	Konieczność przyciągania aktywności kulturalnej i usługowej do Starego Miasta, co pozytywnie wpłynie na wizerunek tej części miasta. Tworzenie centrum coworkingu. Uruchomienie obiektu kultury w Spichlerzu.

Powyższa analiza, która ograniczyła się do mocnych i słabych stron obszaru rewitalizacji wymaga szerszego spojrzenia.

Program rewitalizacji powinien bowiem w optymalny sposób wykorzystywać swoje potencjały, ale także pojawiające się w otoczeniu szanse. Istotne jest więc przeanalizowanie oprócz mocnych i słabych stron (cech wewnętrznych) także szans i zagrożeń (czynników zewnętrznych).

Szanse i zagrożenia zostały przeanalizowane w kontekście specyfiki przestrzeni obszaru rewitalizacji, jak też zamierzeń (celów) zdefiniowanych w Strategii Rozwoju Gminy Miasto Złotów na lata 2011 – 2020.

Niewątpliwie szansą za zainicjowanie działań rewitalizacyjnych jest dostępność funduszy zewnętrznych umożliwiających realizację projektów infrastrukturalnych oraz społecznych. Z uwagi na niską aktywność społeczną obszaru rewitalizacji istotny pozytywny wpływ na budowanie kapitału społecznego mogą mieć narzędzia współpracy miasta z mieszkańcami, jak też organizacjami społecznymi, np. budżet obywatelski.

Przestrzeń Starego Miasta może być również miejscem aktywnym gospodarczo, w szczególności w zakresie usług i handlu. W tym kontekście szansę należy upatrywać w narzędziach wsparcia rozwoju przedsiębiorczości, tworzonych zarówno przez instytucje publiczne (np. ulgi podatkowe), jak też prywatne (np. dostęp do kapitału inwestycyjnego).

Rozwój gospodarczy w przestrzeni miasta realizowany może być poprzez napływ nowych inwestycji oraz wzmacnianie potencjału już działających w mieście przedsiębiorstw. Poprawa sytuacji na lokalnym rynku pracy oznaczać będzie poprawę jakości życia w mieście, a tym samym wpływać będzie na decyzje migracyjne. Jest to jeden z istotnym elementów wpływających na tworzenie na obszarze rewitalizacji atrakcyjnej przestrzeni do życia (tworzenie popytu na zamieszkanie w tej części miasta).

Istotną barierą w rozwoju społeczno-gospodarczym miasta, a co za tym idzie także obszaru rewitalizacji, będzie miał dalszy proces zmniejszania się liczby mieszkańców, w szczególności w wieku produkcyjnym. Wpływać to będzie na zmniejszenie potencjału ekonomicznego miasta. Stanowiąc będzie także istotną barierę w rozwoju gospodarczym (niedostatek kapitału ludzkiego).

Zagrożeniem dla pozytywnych przemian społecznych w przestrzeni miasta może być także brak liderów społecznych lub niedostatek wiedzy i umiejętności, co skutkować może ograniczeniem roli sektora pozarządowego i inicjatyw społecznych (oddolnych) we wspieraniu pozytywnych przemian społecznych w mieście.

Z uwagi na specyfikę rewitalizacji, która zakłada jako priorytetowe przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym – za zagrożenie należy uznać nieefektywność podejmowanych wysiłków i nakładów pomocy społecznej, w tym dotyczących przeciwdziałaniu ubóstwu oraz bezrobociu długotrwałemu np. ze względu na dziedziczenie tych problemów.

Za istotne zagrożenia należy uznać ponadto niedostatek kapitału i środków w odniesieniu do skali potrzeb rewitalizacyjnych, w szczególności w sferze przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Zagrożenie dla realizacji kompleksowych przedsięwzięć rewitalizacji przestrzennej i technicznej, związane są również z formą własności obiektów mieszkalnych i terenów w mieście, co znacząco utrudnia interwencję publiczną i realizację inwestycji.

Poniżej zestawiono w formie klasycznej analizy SWOT najważniejsze **MOCNE I SŁABE STRONY**, jak również **SZANSE I ZAGROŻENIA**.

MOCNE STRONY OBSZARU REWITALIZACJI	SŁABE STRONY OBSZARU REWITALIZACJI
• Atrakcyjna lokalizacja obszaru rewitalizacji w ścisłym centrum miasta oraz sąsiedztwo jeziora i promenady (potencjał kluczowy obszaru rewitalizacji). • Historyczna część miasta, z licznymi obiektami dziedzictwa kulturowego, m. in. kościoły, zabytkowe obiekty mieszkalne, zwarta zabudowa nadająca „klimatu” śródmiejskiego. • Potencjał instytucjonalny oraz społeczny występujący w mieście, za pośrednictwem którego możliwa jest realizacji działań na rzecz społeczności obszaru rewitalizacji. • Obiekty, które mogą stać się docelowo siedzibą obiektów kultury, w szczególności Spichlerz.	• Szczególna koncentracja problemów społecznych, w tym ubóstwa. • Niska aktywność społeczna. • Ograniczona przestrzeń do dalszych inwestycji, jak również przestrzeń publiczna, w tym brak miejsc parkingowych. • Zły stan techniczny dużej liczby obiektów mieszkalnych, brak wyposażenia tych obiektów w infrastrukturę sieciową, niefunkcjonalne wnętrza mieszkań. • Duża liczba mieszkań wybudowanych przed 1945 rokiem. • Niska estetyka (m. in. komórki i szopy). • Brak lokalu dla działalności instytucji kultury, w tym brak Domu Kultury. • Brak lokalu dla działalności Domu Dziennego Pobytu. • Brak działalności Inkubatora Organizacji Pozarządowej. • Niedostatek oferty kulturalnej, usługowej, która zlokalizowana byłaby w przestrzeni Starego Miasta.
SZANSE	ZAGROŻENIE
• Napływ nowych mieszkańców do Starego Miasta, realizowany m. in. za pośrednictwem prywatnych inwestycji deweloperskich. • Dostępność funduszy zewnętrznych umożliwiających realizację projektów infrastrukturalnych oraz społecznych. • Narzędzia współpracy miasta z mieszkańcami, jak też organizacjami	• Dalszy proces zmniejszania się liczby mieszkańców, w szczególności w wieku produkcyjnym. • Brak liderów społecznych lub niedostatek wiedzy i umiejętności, co skutkować może ograniczeniem roli sektora pozarządowego i inicjatyw społecznych (oddolnych) we wspieraniu pozytywnych przemian społecznych w mieście.

społecznymi, np. budżet obywatelski. • Narzędzia wsparcia rozwoju przedsiębiorczości, tworzone zarówno przez instytucje publiczne (np. ulgi podatkowe), jak też prywatne (np. dostęp do kapitału inwestycyjnego). • Rozwój gospodarczy w przestrzeni miasta realizowany poprzez napływ nowych inwestycji oraz wzmacnianie potencjału już działających w mieście przedsiębiorstw.	• Nieefektywność podejmowanych wysiłków i nakładów pomocy społecznej, w tym dotyczących przeciwdziałaniu ubóstwu oraz bezrobociu długotrwałemu np. ze względu na dziedziczenie tych problemów. • Niedostatek kapitału i środków w odniesieniu do skali potrzeb rewitalizacyjnych, w szczególności w sferze przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. • Forma własności obiektów mieszkalnych i terenów w mieście, co znacząco utrudnia interwencję publiczną i realizację inwestycji.
---	---

6. WIZJA OBSZARU REWITALIZACJI

Wizja obszaru rewitalizacji jest pierwszym elementem struktury operacyjnej programu rewitalizacji. Program rewitalizacji jest dokumentem porządkującym sposób działania na rzecz wychodzenia ze stanów kryzysowych obszaru zdegradowanego. W przedmiotowym dokumencie datą docelową realizacji ujętych w nim projektów i przedsięwzięć jest 2025 rok. Taka perspektywa czasowa wskazuje na to, że wizję obszaru rewitalizacji należałoby określić właśnie dla tego roku.

Z drugiej strony podkreśla się, że rewitalizacja jest procesem wieloletnim, a jego komplementarność polega między innymi na spójności realizowanych przedsięwzięć w czasie, np. w odniesieniu do poprzednich programów rewitalizacji, realizowanych w latach 2007 – 2013.

Pośród zagrożeń w procesie rewitalizacji wskazuje się ponadto niedostatek kapitału i środków w odniesieniu do skali potrzeb rewitalizacyjnych, w szczególności w sferze przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Zagrożenie dla realizacji kompleksowych przedsięwzięć rewitalizacji przestrzennej i technicznej, związane są również z formą własności obiektów mieszkalnych i terenów w mieście, co znacząco utrudnia interwencję publiczną i realizację inwestycji.

Zasadniczo główny wysiłek finansowy związany z rewitalizacją będzie udziałem samorządu lokalnego i uzależniony będzie w dużym stopniu od zewnętrznych źródeł finansowania.

Powyższe aspekty rzutują w istotny sposób na to w jaki sposób zdefiniować wizję obszaru rewitalizacji (czy ma to być stan docelowy, bez uwzględniania ograniczeń czasowych, czy też należy opisać w sposób w miarę precyzyjny, jakie zmiany zajdą w przestrzeni rewitalizowanej w wyniku realizacji przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych).

Istotnym pytaniem jest to czy perspektywa czasowa, tj. docelowy 2025 rok, to czas w jakim może dojść do zasadniczej przemiany obszaru rewitalizacji, czy też bardziej prawdopodobne jest uruchomienie procesów pozytywnych przemian, jakie zachodzić będą po zrealizowaniu programu rewitalizacji – w dużej mierze samoistnie (program rewitalizacji będzie dźwignią pozytywnych przemian). Analizując uwarunkowania wewnętrzne oraz zewnętrzne (zobacz analiza SWOT) bardziej prawdopodobne jest to drugie.

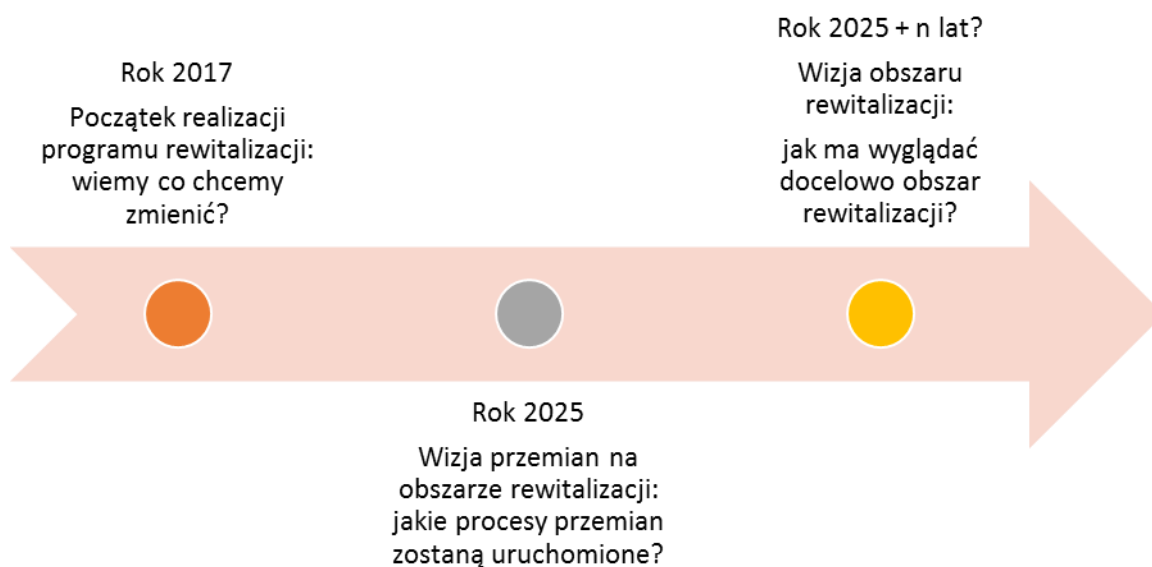
Tym samym w opisie wizji obszaru rewitalizacji należy rozróżnić:

- Wizję obszaru rewitalizacji – jako stan docelowy prowadzonych działań rewitalizacyjnych w różnych okresach czasu, bez ograniczania się do jednego programu rewitalizacji, z których każdy traktowany jest jako plan operacyjny wskazujący dość precyzyjnie jakie działania należy podjąć w danej perspektywie czasu;
- Wizję przemian (pozytywnych) na obszarze rewitalizacji, które uda się zainicjować lub zrealizować w okresie obowiązywania jednego planu operacyjnego (programu rewitalizacji).

Aby pomysł na rewitalizację był przedsięwzięciem skutecznym, efektywnym i komplementarnym, także w czasie – wizja przemian na obszarze rewitalizacji powinna zmierzać do osiągnięcia docelowego stanu opisanego w wizji obszaru rewitalizacji, jako nadrzędnego pomysłu na daną przestrzeń gminy.

Logikę definiowania wizji (docelowej i przemian) ukazano za pomocą poniższego diagramu.

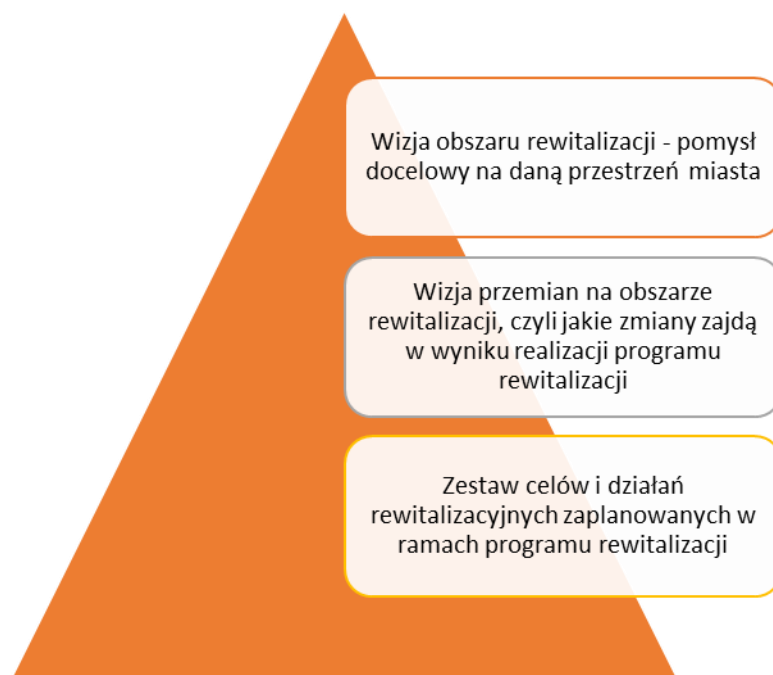
Rysunek 31. Logika definiowania wizji obszaru rewitalizacji oraz wizji przemian na obszarze rewitalizacji.

Źródło: Opracowanie własne, IB IPC Sp. z o.o.

Powyższa logika wskazuje na konstrukcję wizji w niniejszym opracowaniu. W sposób poglądowy zaprezentowano to za pomocą poniższego diagramu.

Rysunek 32. Konstrukcja wizji obszaru rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne, IB IPC Sp. z o.o.

Definiowanie wizji obszaru rewitalizacji miało charakter uspołeczniony. W trakcie sesji warsztatowych z Zespołem ds. programu rewitalizacji dyskutowano nt. problemów, jak też potencjałów przestrzeni wskazanej do rewitalizacji. Zauważono, że już dziś ta część miasta, pomimo szeregu negatywnych wskaźników społecznych, budzi zainteresowanie deweloperów oraz widoczny jest napływ nowych mieszkańców. Zjawisko to wskazuje na to, że przestrzeń Starego Miasta jest potencjalnie atrakcyjnym miejscem do zamieszkania. Procesy przemian tej części miasta, które występują niejako samoistnie, mogłyby następować dynamiczniej, gdyby udało się rozwiązać szereg problemów, przede wszystkim natury przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej. Nie można również zapomnieć o mieszkańcach tej części miasta, którzy mają problemy. Program rewitalizacji nie powinien zakładać przenoszenia problemów w inne miejsce miasta, np. poprzez tylko i wyłącznie alokację ludności.

W wyniku dyskusji w trakcie warsztatów, jak też mając na uwadze diagnozę obszaru rewitalizacji, zdecydowano się w wizji obszaru rewitalizacji podkreślić jego funkcję mieszkaniową oraz usługową.

Wizja obszaru rewitalizacji:

„Obszar rewitalizacji stanie się atrakcyjną przestrzenią mieszkaniową z rozwiniętą funkcją kulturalną i usługową.”

Powyższa wizja wskazuje na istotne dążenia i aspiracje – mające odwrócić negatywny trend „degradacji” tej części miasta. Działania zmierzające do osiągnięcia tego stanu zapewne trudno będzie uzyskać tylko w jednej perspektywie czasowej, tj. do 2025 roku. Zgodnie z logiką tworzenia „kompletnej wizji” (wizja docelowa oraz wizja przemian w okresie realizacji programu rewitalizacji) – powyższy, krótki, syntetyczny opis obszaru rewitalizacji należy uzupełnić o opis przemian jakie zajdą w przestrzeni rewitalizowanej w wyniku realizacji założeń programu rewitalizacji.

Wizja przemian na obszarze rewitalizacji w wyniku realizacji programu rewitalizacji:

Próbując określić wizję przemian obszaru rewitalizacji należy powiązać ze sobą główne problemy tej przestrzeni miasta z potencjałami, jak też szansami. W wyniku przeprowadzonej diagnozy wśród istotnych rozwiązań, które mogłyby uruchomić procesy pozytywnych przemian na obszarze rewitalizacji wskazano m. in.:

W odniesieniu do części wizji: atrakcyjna przestrzeń mieszkaniowa:

- „Scalanie” spójności właścicielskiej gruntów i obiektów mieszkaniowych, które docelowo można przeznaczać na inwestycje – jest to warunek konieczny do rozpoczęcia procesu remontów, modernizacji, czy też przeznaczania gruntów i obiektów na sprzedaż.
- Budowa nowych obiektów z przeznaczeniem na mieszkania socjalne i komunalne, której zasadniczym celem jest poprawa warunków zamieszkania najbardziej potrzebujących i najuboższych mieszkańców miasta. Jednocześnie bez tego działania nie jest możliwe zapoczątkowanie procesu „scalania” spójności właścicielskiej gruntów i obiektów mieszkalnych.

- Sprzedaż mieszkań/gruntów deweloperom na rynku, co pozwoli przyciągać do obszaru rewitalizacji nowych mieszkańców. W obecnej chwili ubytek mieszkańców jest istotnym problemem Starego Miasta. Przyciągnięcie nowych mieszkańców, w szczególności osób młodych, pozytywnie wpłynie także na sferę usług zlokalizowanych na obszarze rewitalizacji.
- Uszczegółowienie zapisów w MPZP oraz Studium odnośnie charakteru zabudowy. Jest to zadanie konieczne do lepszego zaplanowania procesów przemian funkcjonalno-przestrzennych.
- Dotacje dla wspólnot na poprawę stanu technicznego części wspólnych oraz estetyki. Jak pokazują doświadczenia innych miast może to być skuteczne narzędzie kompleksowych przemian wizerunku przestrzeni miasta.
- Dotacje na wymianę źródeł ciepła. Realizacja tych działań możliwe będzie zapewne w wyniku wsparcia centralnego, mającego na celu poprawę jakości powietrza. Poprawa jakości powietrza powinna być zadaniem kompleksowym w całym mieście, gdyż emisja zanieczyszczeń pyłowych może migrować, np. z przestrzeni podmiejskich.
- Zwiększenie dostępności infrastruktury sieciowej, w tym sieci ciepłowniczej. Jest to warunek konieczny do poprawy jakości życia oraz zwiększania zainteresowania zamieszkaniem w tej części miasta nowych mieszkańców, w szczególności o wyższych wymaganiach oraz statusie ekonomicznym.

W odniesieniu do części wizji: rozwinięta funkcja kulturalna i usługowa:

- Zmiana funkcji wybranych obiektów będących własnością Miasta, w szczególności na obiekty o funkcji kulturalnej lub integrującej mieszkańców. Na obszarze rewitalizacji brak jest obecnie takich przestrzeni, co negatywnie wpływa na dostęp do kultury oraz integrację społeczności Starego Miasta, jak też przyciąganie do tej części miasta „klientów”.
- Wsparcie instytucji oraz organizacji pozarządowych świadczących usługi kulturalne, usługi na rzecz osób starszych lub integrujących społeczność Starego Miasta. Zwiększenie aktywności społecznej powinno być ukierunkowane w dużej mierze na przeciwdziałanie dziedziczeniu problemów. W tym kontekście możliwe jest wykorzystanie potencjału instytucjonalnego lub społecznego miasta.
- Skupienie działań zmniejszających skalę negatywnych zjawisk społecznych na młodych i dzieciach (przeciwdziałanie dziedziczeniu problemów). Jak pokazują doświadczenia realizacji wielu programów pomocy społecznej, skupienie się na „młodych” odznacza się największą efektywnością.
- Przyciąganie aktywności kulturalnej i usługowej do Starego Miasta, co pozytywnie wpłynie na wizerunek tej części miasta. Zwiększenie aktywności kulturalnej może być realizowane w różny sposób, choć największy potencjał i możliwości posiadają działające w przestrzeni miasta instytucje publiczne. Aktywność kulturalna, np. organizacja imprez plenerowych, wydarzeń angażujących mieszkańców miasta, przyciągać będzie ludzi do obszaru rewitalizacji, ożywiając ją. Powinno to również pozytywnie wpłynąć na rozwój usług.

7. CELE ORAZ KIERUNKI REWITALIZACJI

Rewitalizacja jest procesem w szczególny sposób ukierunkowanym na problemy mieszkańców, czyli de facto realizowanym jest na rzecz przestrzeni i mieszkańców obszaru rewitalizacji. W przestrzeni Starego Miasta występuje szereg problemów, w tym występuje wyraźna koncentracja problemów społecznych. Istotną skalę stanowią problemy przestrzenno-funkcjonalne oraz techniczne.

Struktura części operacyjnej programu rewitalizacji sporządzona została w postaci hierarchicznej. Pierwszym elementem tej struktury jest wizja obszaru rewitalizacji – definiująca najważniejsze przemiany, jaki powinny zajść w rewitalizowanej przestrzeni.

Kolejnym poziomem agregacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, który już precyzyjniej wskazuje, jakie wysiłki i działania należy podjąć, aby urzeczywistnić wizję – są cele rewitalizacji, rozwinięte o kierunki rewitalizacji.

Wizja obszaru rewitalizacji wskazuje na dążenia do przemiany przestrzeni Starego Miasta w atrakcyjną przestrzeń mieszkaniową, z rozwiniętą funkcją kulturalną i usługową. Ponadto istotnym wyzwaniem rewitalizacji jest zmniejszanie skali negatywnych zjawisk społecznych, które w szczególny sposób koncentrują się w przestrzeni Starego Miasta.

Wizja obszaru rewitalizacji:

„Obszar rewitalizacji stanie się atrakcyjną przestrzenią mieszkaniową z rozwiniętą funkcją kulturalną i usługową.”

Bezpośrednio z tak zdefiniowanego obrazu przestrzeni Starego Miasta można wysublimować dwa istotne dążenia:

- **atrakcyjna przestrzeń mieszkaniowa**
- **rozwinięta funkcja kulturalna i usługowa**

Ww. dążenia powinny zostać uzupełnione o istotny cel rewitalizacji, który będzie odpowiedzią na szczególną koncentrację problemów społecznych:

- **zmniejszona skala negatywnych zjawisk społecznych**

oraz z uwagi na istotne znaczenie dla skuteczności prowadzonych działań rewitalizacyjnych oraz zdiagnozowane niedostatki w tym zakresie:

- **podniesiony poziom aktywności społecznej**

Tym samym proponuje się wizję obszaru rewitalizacji rozwinąć o następujące cele rewitalizacji:

Cele rewitalizacji w Złotowie:

1. Podniesienie poziomu aktywności społecznej oraz zmniejszanie skali negatywnych zjawisk społecznych.

2. Poprawa przestrzeni mieszkaniowej.

3. Podniesienie poziomu aktywności kulturalnej i handlowo-usługowej.

Cel 1. Podniesienie poziomu aktywności społecznej oraz zmniejszanie skali negatywnych zjawisk społecznych.

Cel wskazuje na dążenie do zmniejszania skali negatywnych zjawisk społecznych oraz zwiększania aktywności społecznej, która jest przejawem kształtującego się kapitału społecznego. Stan opisany w celu osiągnąć będzie poprzez szereg komplementarnych do siebie przedsięwzięć, w tym projektów o charakterze miękkim, jak też infrastrukturalnym. Niemniej jednak w strukturze programu rewitalizacji do tego celu przypisane zostaną przede wszystkim projekty realizowane bezpośrednio na rzecz mieszkańców, w szczególności projekty o charakterze animacyjnym, szkoleniowym, edukacyjnym, informacyjnym oraz organizacyjnym. Cel obejmować będzie m. in. projekty angażujące organizacje pozarządowe i aktywności nieformalne mieszkańców, projekty aktywizujące, realizowane za pośrednictwem instytucji publicznych, jak też przedsięwzięcia polegające na tworzeniu oferty mieszkań socjalnych.

Cel ten jest odpowiedzią na następujące problemy obszaru rewitalizacji:

- Szczególna koncentracja problemów społecznych, w tym ubóstwa.
- Niska aktywność społeczna.
- Niska estetyka.

Realizacja przedsięwzięć ujętych w celu bazować będzie na następującym potencjale:

- Potencjał instytucjonalny oraz społeczny występujący w mieście, za pośrednictwem którego możliwa jest realizacji działań na rzecz społeczności obszaru rewitalizacji.

Tym samym oczekiwane kierunki działań rewitalizacyjnych to:

- Realizacja projektów animacyjnych, szkoleniowych, edukacyjnych, informacyjnych oraz organizacyjnych na rzecz zmniejszania skali negatywnych zjawisk społecznych,
- Realizacja działań oraz wspieranie przedsięwzięć na rzecz zwiększenia aktywności społecznej mieszkańców Starego Miasta,
- Działania o charakterze organizacyjnym oraz edukacyjnym realizowane na rzecz poprawy estetyki,
- Zwiększenie potencjału instytucjonalnego oraz jakości i skuteczności prowadzonych działań pomocy społecznej na rzecz mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Cel 2. Poprawa przestrzeni mieszkaniowej.

Cel jest odpowiedzią na występujące na obszarze rewitalizacji problemy sfery przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej oraz dążenia przekształcenia tej części miasta w atrakcyjną przestrzeń mieszkaniową. Cel integrować będzie działania w dużej części infrastrukturalne, związane z poprawą infrastruktury technicznej, infrastruktury mieszkaniowej, jak też przestrzeni wspólnych. Obszar rewitalizacji charakteryzuje się niedostatkiem przestrzeni, w tym miejsc parkingowych. Wskazuje to na konieczność podjęcia działań, m. in. o charakterze organizacyjnym. W tym celu ujęte będą także przedsięwzięcia poprawiające stan środowiska.

Cel ten jest odpowiedzią na następujące problemy obszaru rewitalizacji:

- Ograniczona przestrzeń do dalszych inwestycji, jak również przestrzeń publiczna, w tym brak miejsc parkingowych.
- Zły stan techniczny dużej liczby obiektów mieszkalnych, brak wyposażenia tych obiektów w infrastrukturę sieciową, niefunkcjonalne wnętrza mieszkań.
- Duża liczba mieszkań wybudowanych przed 1945 rokiem.
- Niska estetyka (m. in. komórki i szopy).

Realizacja przedsięwzięć ujętych w celu bazować będzie na następującym potencjale:

- Napływ nowych mieszkańców do Starego Miasta, realizowany za pośrednictwem prywatnych inwestycji deweloperskich, co wskazuje na zainteresowanie tą częścią miasta.
- Atrakcyjna lokalizacja obszaru rewitalizacji w ścisłym centrum miasta oraz sąsiedztwo jeziora i promenady.

Tym samym oczekiwane kierunki działań rewitalizacyjnych to:

- Poprawa oraz rozwój infrastruktury technicznej, w szczególności sieciowej (sieć ciepłownicza),
- Poprawa stanu infrastruktury mieszkaniowej,
- Zwiększanie liczby miejsc parkingowych, np. poprzez rozwiązania organizacyjne, parkingi na obrzeżach obszaru rewitalizacji,
- Poprawa estetyki przestrzeni wspólnych i publicznych,
- Poprawa stanu środowiska.

Cel 3. Podniesienie poziomu aktywności kulturalnej i handlowo-usługowej.

Wizja obszaru rewitalizacji wskazuje na dążenie do rozwoju w przestrzeni Starego Miasta funkcji kulturalnej i usługowo-handlowej. Jedynym obiektem świadczącym usługi w zakresie kultury jest Muzeum. Rozwój oferty kulturalnej w przestrzeni Starego Miasta mógłby pozytywnie wpłynąć na jego ożywienie, a tym samym także na rozwój gospodarczy, w tym rozwój usług oraz handlu.

Cel ten jest odpowiedzią na następujące problemy obszaru rewitalizacji:

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

MINISTERSTWO
ROZWOJU

SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO

Unia Europejska
Fundusz Spójności

- Brak lokalu dla działalności instytucji kultury, w tym brak Domu Kultury.
- Niedostatek oferty kulturalnej, usługowej, która zlokalizowana byłaby w przestrzeni Starego Miasta.

Realizacja przedsięwzięć ujętych w celu bazować będzie na następującym potencjale:

- Historyczna część miasta, z licznymi obiektami dziedzictwa kulturowego, m. in. kościoły, zabytkowe obiekty mieszkalne, zwarta zabudowa nadająca „klimatu” śródmiejskiego.
- Obiekty, które mogą stać się docelowo siedzibą obiektów kultury, w szczególności Spichlerz.

Tym samym oczekiwane kierunki działań rewitalizacyjnych to:

- Utworzenie w budynku Spichlerza funkcji kulturalnych,
- Wspieranie rozwoju usług i handlu,
- Organizacja wydarzeń kulturalnych.

8. PROJEKTY I PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE

Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne stanowią ostatnie ogniwo struktury operacyjnej programu rewitalizacji. Poszczególne projekty i przedsięwzięcia przypisane zostały do celów rewitalizacji, nawiązując bezpośrednio do oczekiwanych kierunków działań rewitalizacyjnych.

Wytyczne w zakresie rewitalizacji wskazują na konieczność dość precyzyjnego określenia poszczególnych zamierzeń rewitalizacyjnych. Zdecydowano się te zamierzenia zaprezentować w jednolity sposób, za pomocą kart projektów.

Program rewitalizacji przygotowany jest przez Gminę, jednak w celu zwiększenia skuteczności prowadzonych działań zakłada się również udział innych podmiotów, także prywatnych (np. przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, parafie).

W toku tworzenia programu rewitalizacji umożliwiono interesariuszom rewitalizacji składanie propozycji projektów i przedsięwzięć. Zbierane karty projektów były analizowane, m. in. pod kątem tego, czy projekty będą realizowane na obszarze rewitalizacji, lub na rzecz tego obszaru, czy są odpowiedzią na zdiagnozowane problemy oraz wpisują się w cele rewitalizacji, jak też czy realna jest ich realizacja.

Wytyczne w zakresie rewitalizacji wskazują, że program rewitalizacji powinien zawierać informacje o planowanych działaniach rewitalizacyjnych, w tym:

- identyfikację podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, tj. takich, bez których realizacja celów programu rewitalizacji nie będzie możliwa i obszar rewitalizacji nie będzie w stanie wyjść z kryzysowej sytuacji. Na tej liście każdy projekt/przedsięwzięcie rewitalizacyjne powinno zawierać co najmniej: nazwę i wskazanie podmiotów go realizujących, zakres realizowanych zadań, lokalizację (miejsce przeprowadzenia danego projektu), szacowaną wartość, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji;
- charakterystykę (zbiorczy opis) innych, uzupełniających rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych, tj. takich, które ze względu na mniejszą skalę oddziaływania trudno zidentyfikować indywidualnie, a są oczekiwane ze względu na realizację celów programu rewitalizacji.

Mając na uwadze powyższe, poszczególne projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne przypisane zostały do dwóch list:

- Listy podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych – obejmujących najważniejsze projekty, które zostały dość precyzyjnie zdefiniowane, zawierające m. in. takie elementy jak: opis przedmiotu projektu, szacunkowa wartości, oczekiwane rezultaty, sposób ich pomiaru, podmiot realizujący, oczekiwane źródła finansowania, jak też terminy realizacji,
- Listy pozostałych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych – obejmującej pozostałe pomysły, których nie udało się dość szczegółowo rozplanować na etapie tworzenia programu rewitalizacji, choćby ze względu na odległy termin realizacji, brak dostatecznej wiedzy nt. sposobu realizacji, etc., a także projekty o mniejszej skali oddziaływania.

8.1 Podstawowe projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Na liście podstawowej ujęte zostały następujące projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne.

Cel rewitalizacji	Tytuł projektu	Szacunkowa wartość
Cel 1. Podniesienie poziomu aktywności społecznej oraz zmniejszanie skali negatywnych zjawisk społecznych.	1. Centrum multiopieki.	1,5 mln zł
	2. Gdzie jest praca?	45 tys. zł
	3. Postaw na rodzinę.	150 tys. zł
	4. Alternatywy społeczne.	50 tys. zł
	5. Pociąg do pracy. Centrum coworkingu, inkubator NGO i Centrum Integracji Społecznej.	5 mln zł
Cel 2. Poprawa przestrzeni mieszkaniowej.	6. Wzmocnienie funkcji mieszkaniowej poprzez ulepszenie dotychczasowej przestrzeni mieszkalnej i dopasowanie jej do potrzeb rodzin z dziećmi i osób starszych oraz zapewnienie nowoczesnych standardów energetycznych.	1,5 mln zł
Cel 3. Podniesienie poziomu aktywności kulturalnej i handlowo-usługowej.	7. Po sąsiedzku z muzeum.	200 tys. zł
	8. Dzieci Andy'ego Warhola – czyli popkultura wewnątrz.	100 tys. zł
	9. Plac Paderewskiego – strefa kultury.	3 mln zł
	10. Spichlerz – lokalne centrum aktywności edukacyjnej, kulturalnej i społecznej.	1,5 mln zł

Projekty i przedsięwzięcia realizujące Cel 1. Podniesienie poziomu aktywności społecznej oraz zmniejszanie skali negatywnych zjawisk społecznych.

PROJEKT NR 1

Nazwa projektu / przedsięwzięcia	Centrum multiopieki
Zakres realizowanych zadań	Stworzenie na obszarze zdegradowanym centrum multiopieki poprzez: - rozbiórkę zdegradowanego budynku mieszkalnego przy ul. Obrońców Warszawy, - budowę podłączonego do miejskiej sieci ciepłowniczej budynku, spełniającego funkcje: miejsca dziennego pobytu seniorów wraz z częścią do rehabilitacji, centrum opieki na dziećmi (klubik dziecięcy, sala dla opiekunek dzieci do lat 3, usługa opieki doraźnej), miejsca spotkań i integracji dla osób niepełnosprawnych (kawiarenka). Dzięki temu powstanie miejsce spotkań dla dzieci, młodzieży, seniorów, osób niepełnosprawnych i mieszkańców obszaru rewitalizowanego i całego miasta, - aranżację terenu zielonego znajdującego się w bezpośrednim otoczeniu centrum na potrzeby rekreacji osób przebywających w centrum.
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Złotów, ul. Obrońców Warszawy 25 działka nr 59/1 o pow. 600 m ² i działki przyległe od ul. Spichrzowej (teren w okolicy plebanii) nr 150 i 167/6 (od strony al. Mickiewicza)
Podmiot(y) realizujące projekt/przedsięwzięcie	Gmina Miasto Złotów, Fundacja CIS
Prognozowane rezultaty	Rezultaty: - zwiększenie ilości miejsc pobytu dziennego dla osób starszych, podniesienie jakości życia seniorów i ich rodzin z terenu zdegradowanego, - ułatwienie zdobywania pracy przez młode matki zamieszkujące teren zdegradowany, - integracja osób zdrowych i niepełnosprawnych i międzypokoleniowa (dzieci – seniorzy), - aktywizacja różnych grup wiekowych, przeciwdziałanie patologiom społecznym.
Sposób oceny i miary	- liczba miejsc w dziennym domu pobytu dla seniorów, - liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w zajęciach świetlicowych, - efekt ekologiczny związany z powstaniem nowej infrastruktury budowlanej, - powierzchnia terenu zieleni. Kluczowy wskaźnik rezultatu:

	- Liczba osób korzystających z pomocy społecznej.
Termin realizacji	2018-2025
Szacowana wartość projektu	1,5 mln zł
Przewidywane źródło finansowania	Gmina Miasto Złotów i środki zewnętrzne

PROJEKT NR 2

Nazwa projektu / przedsięwzięcia	Gdzie jest praca?
Zakres realizowanych zadań	Projekt zakłada grę miejską dla uczniów klas gimnazjalnych i klas ósmych szkoły podstawowej Nr 2 pod nazwą „Gdzie jest praca”. Podczas gry uczniowie będą mieli możliwość odwiedzenia zakładów rzemieślniczych, rozmowy z rzemieślnikami, spotkania z doradcą zawodowym oraz poznania ścieżek kariery zawodowej. A wszystko to w formie zabawy połączonej z rywalizacją. Gra przeznaczona jest dla uczniów, którzy chcą wybrać jako ścieżkę kariery szkołę zawodową lub też rozważają taką możliwość.
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Cech Rzemiosł Różnych w Złotowie, ul. Cechowa 11, 77-400 Złotów
Podmiot(y) realizujące projekt/przedsięwzięcie	Organizatorem gry jest Cech Rzemiosł Różnych w Złotowie, Gimnazjum Nr 2 w Złotowie, Szkoła podstawowa Nr 2 w Złotowie, ZNP – oddział w Złotowie.
Prognozowane rezultaty	Zwiększenie wiedzy na temat różnych zawodów, wstępny wybór zawodu przez uczniów, zwiększenie wiedzy na temat kształcenia dualnego zawodowego.
Sposób oceny i miary	Rozwiązane zadania, wykonane zdjęcia, prezentacje, punktacja przyznana zgodnie z regulaminem. Kluczowy wskaźnik rezultatu: - Liczba osób długotrwale bezrobotnych.
Termin realizacji	2017-2025
Szacowana wartość projektu	Jedna edycja – 5 tys. zł (łącznie 9 edycji – razem 45 tys. zł)
Przewidywane źródło finansowania	Gmina Miasto Złotów, Cech Rzemiosł Różnych w Złotowie

PROJEKT NR 3

Nazwa projektu / przedsięwzięcia	Postaw na rodzinę
Zakres realizowanych zadań	Projekt dotyczy wsparcia rodzin objętych pomocą Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Złotowie zamieszkałych na terenie starego miasta oraz rodzin korzystających z powodu ubóstwa i rodzin objętych asystenturą. Projektem zostanie objętych 9 rodzin (49 osób), w tym 4 rodziny objęte asystenturą (29 osób) zamieszkałych na ulicy Obrońców Warszawy, Piotra Skargi i Wojska Polskiego i Towarowej. Rodziny te przejawiają trudności w wypełnianiu podstawowych funkcji opiekuńczo- wychowawczych. Atutem projektu jest kompleksowa pomoc rodzinom. Wzmocnienie rodziców w pełnionej przez nich roli społecznej poprzez pokazanie, że inni zmagają się z podobnymi problemami oraz poprzez przekazanie informacji na temat różnorodnych możliwości uzyskania wsparcia. Poznanie przez uczestników mocnych i słabych stron własnego rodzicielstwa, poznanie zasad dobrego rodzicielstwa. Włączenie w aktywniejsze pełnienie roli rodzica, wykazywanie większego zainteresowania postępami edukacyjnymi dziecka przez rodziców biorących udział w projekcie. Celem projektu jest wzmacnianie kompetencji rodzicielskich. Cele szczegółowe: • Budowanie wzajemnych relacji opartych na szacunku • Wzmocnienie więzi między rodzicami i dziećmi • Angażowanie rodziców w proces edukacyjny dzieci • Łączenie obowiązków zawodowych z życiem rodzinnym i odpoczynkiem • Edukowanie rodziców w zakresie konstruktywnego spędzania czasu z dziećmi Działania : • Warsztaty z dramaterapii/teatroterapia • Zorganizowanie rajdu rowerowego • Organizowanie spotkań samopomocowych dla rodzin • Organizowanie wspólnych zabaw i gier dla dzieci i ich rodziców • Warsztaty z racjonalnego wykorzystywania posiadanych środków finansowych, planowania budżetu domowego i konsekwentnej jej realizacji (trening ekonomiczny) • Rodzinne warsztaty edukacyjno- kulinarne z praktyką • Warsztaty umiejętności społecznych – praktyczna Pani, praktyczny Pan • Warsztaty doskonalenia umiejętności rodzicielskich

	- Warsztaty dla rodziców dzieci w okresie adolescencji - Konsultacje indywidualne i wsparcie psychologiczne rodziny
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	obszar Starego Miasta , teren objęty rewitalizacją
Podmiot(y) realizujące projekt/przedsięwzięcie	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Złotowie, Złotowskie Centrum Aktywności Społecznej (ZCAS)
Prognozowane rezultaty	Aktywne uczestnictwo w projekcie zaowocuje poprawą jakości codziennego funkcjonowania i pomoże w osobistym rozwoju rodzin. Uczestnicy projektu poprawią swoje relacje z dziećmi, zaangażują się w proces edukacyjny dzieci i nauczą się racjonalnie gospodarować budżetem domowym.
Sposób oceny i miary	Po zakończeniu projektu zostanie przeprowadzona ankieta, która zweryfikuje, czy rezultaty zostały osiągnięte. Przeprowadzanie sprawozdań cyklicznych. Kluczowy wskaźnik rezultatu: - Liczba osób korzystających z pomocy społecznej.
Termin realizacji	2017-2025
Szacowana wartość projektu	150 tys. zł
Przewidywane źródło finansowania	Dotacje, środki własne gminy, sponsorzy

PROJEKT NR 4

Nazwa projektu / przedsięwzięcia	Alternatywy społeczne
Zakres realizowanych zadań	1. Stworzenie Ruchu Inicjatyw Społecznych, którego zadaniem będzie inicjowanie środowiska lokalnego poprzez: - działania na rzecz kompleksowego wspierania i reintegracji rodziny (warsztaty kompetencji rodzicielskich oraz kształcenia i rozwijania umiejętności podtrzymywania więzi rodzicielskich, spotkania, grupy wsparcia, poradnictwo rodzinne, mediacje, organizowanie zajęć psychoedukacyjnych dla rodziców i dzieci); - organizacja spotkań mieszkańców wskazanego obszaru w rewitalizacji celem uświadamiania otoczenia lokalnego o różnorodnych problemach, mających wpływ na cały organizm

	społeczny (wspólne rozwiązywanie aktualnych problemów, zaangażowanie i współpraca wszystkich mieszkańców na rzecz rozwoju danego obszaru); • zapobieganie marginalizacji osób i rodzin poprzez wyrównywanie szans dla grup marginalizowanych m.in. osób niepełnosprawnych, długotrwale bezrobotnych (organizowanie grup samopomocy, wspieranie wolontariatu, zajęcia terapeutyczne, poradnictwo zawodowe); • organizacja integracyjnych festynów dla mieszkańców, imprez sportowych, akcji społecznych w ramach przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy (tematycznych np. Pokolenia Na Bis, Rowerowe Szaleństwo Dla Dużych i Małych); 2. Zadania realizowane będą przez organizatorów społeczności lokalnej, wolontariuszy oraz lokalnych liderów którzy będą czuwać nad projektem oraz na bieżąco reagować i rozwiązywać ewentualne problemy.
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	obszar Starego Miasta objęty programem rewitalizacji / budynek Spichlerza – teren Starego Miasta
Podmiot(y) realizujące projekt/przedsięwzięcie	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej we współpracy z organizacjami pozarządowymi np. TPD, Stowarzyszenie Zastępczego Rodzicielstwa Oddział w Złotowie, Fundacja "Złotowianka", Fundacja CIS
Prognozowane rezultaty	- zwiększenie wiedzy na temat potrzeb, problemów grup i społeczności danego obszaru; - zmniejszanie ilości osób zagrożonych wykluczeniem społecznym; - prowadzenie działań o charakterze informacyjnym, edukacyjnym, aktywizującym i integracyjnym; - zwiększenie aktywności mieszkańców oraz ich świadomości obywatelskiej; - zwiększenie kompetencji społecznych; - promowanie postaw prospołecznych; - wzrost poczucia przynależności do danej społeczności i odpowiedzialności mieszkańców za procesy w niej zachodzące; - skuteczniejsze i efektywniejsze wykorzystanie istniejących zasobów; - promowanie zdrowego stylu życia; - pozytywna zmiana społeczna i promocja innego oblicza instytucji pomocowej.
Sposób oceny i miary	Sprawozdania, analiza ankiet przed i po zakończeniu projektu, monitoring. Kluczowy wskaźnik rezultatu: - Liczba osób korzystających z pomocy społecznej.
Termin realizacji	2017-2025

Szacowana wartość projektu	50 tys. zł
Przewidywane źródło finansowania	Dotacje, środki własne gminy, sponsorzy

PROJEKT NR 5

Nazwa projektu / przedsięwzięcia	Pociąg do pracy. Centrum Integracji Społecznej, Centrum co-workingu i inkubator NGO
Zakres realizowanych zadań	Projekt zakłada wykorzystanie budynków dworca kolejowego oraz infrastruktury towarzyszącej (wieże ciśnień, mały budynek mieszkalny) na potrzeby centrum aktywizacji społecznej mieszkańców obszaru zdegradowanego. Konieczna dla realizacji powyższych celów jest: - poprawa infrastruktury technicznej budynku dworca i jego otoczenia poprzez kompleksową termomodernizację, doprowadzenie sieci ciepłowniczej, remont i modernizację pomieszczeń, rozbudowę i modernizację instalacji wewnętrznych, w celu zorganizowania w nich centrum co-workingu, inkubatora NGO oraz centrum integracji społecznej oraz centrum przesiadkowego (parking, wiata na rowery) - zaadoptowanie terenu przyległego do dworca na mały skwer (niska zielen, ławki), Wprowadzone do budynków dworca instytucje będą służyły aktywnemu wchodzeniu na rynek pracy mieszkańcom terenu zdegradowanego poprzez: miejsca pracy dla aktywnych zawodowo młodych ludzi (coworking), miejsca pracy i integracji społecznej dla osób trwale bezrobotnych, centrum przesiadkowe dla osób dojeżdżających do pracy oraz aktywizacji społecznej tych osób (inkubator NGO).
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Złotów, ul. Kolejowa (budynek Dworca PKP oraz budynki przyległe) działki nr 135/20 o pow. 1696 m ² , nr 135/21 o pow. 682 m ² (zabudowana wieżą ciśnień), nr 135/22 o pow. 713 m ² (zabudowana budynkiem dworca), nr 135/23 o pow. 581 m ² , nr 135/24 o pow. 332 m ² (zabudowana budynkiem byłej przychodni PKP), nr 135/26 o pow. 1744 m ² (zabudowana budynkiem wieży ciśnień), nr 135/27 o pow. 1555 m ² .
Podmiot(y) realizujące projekt/przedsięwzięcie	Gmina Miasto Złotów, NGO
Prognozowane rezultaty	- oferta dla osób rozpoczynających pracę na własny rachunek, których nie stać na wynajęcie biura, - wsparcie osób mających problemy z wejściem na rynek pracy (długotrwale bezrobotne) – utworzenie miejsca do aktywizacji społecznej – inkubator NGO, - podniesienie estetyki zaniedbanych okolic dworca PKP i nadaniem nowej funkcji.

Sposób oceny i miary	- liczba nowych miejsc pracy w obiektach dworcowych, - liczba zorganizowanych inicjatyw społecznych i ich uczestników, - efekt ekologiczny uzyskany dzięki termomodernizacji budynków, - powierzchnia na nowo urządzonej zieleni. Kluczowy wskaźnik rezultatu: - Liczba uczestników zajęć, warsztatów, spotkań dedykowanych mieszkańcom OR, - Liczba wolnych lokali użytkowych na OR.
Termin realizacji	2017-2025
Szacowana wartość projektu	5 mln zł (całość projektu) działania wprost dedykowane mieszkańcom obszaru rewitalizacji (CIS co-working, Centrum NGO) 1 mln zł
Przewidywane źródło finansowania	Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego, Urząd Wojewódzki Województwa Wielkopolskiego, Gmina Miasto Złotów

Projekty i przedsięwzięcia realizujące Cel 2. Poprawa przestrzeni mieszkaniowej.

PROJEKT NR 6

Nazwa projektu / przedsięwzięcia	Wzmocnienie funkcji mieszkaniowej poprzez ulepszenie dotychczasowej przestrzeni mieszkalnej i dopasowanie jej do potrzeb rodzin z dziećmi i osób starszych oraz zapewnienie nowoczesnych standardów energetycznych.
Zakres realizowanych zadań	Budowa komunalnego budynku mieszkalnego; przyłączenie do miejskiej sieci ciepłowniczej. Przeprowadzenie modernizacji przegród budowlanych w istniejących budynkach mieszkalnych poprzez ich docieplenie. Wymiana istniejących źródeł ogrzewania na piece gazowe lub ciepło z sieci ciepłowniczej. Rozbiórka budynków gospodarczych. Wykonanie zagospodarowania terenu z miejscem do rekreacji i miejscami parkingowymi.
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Plac Kościuszki 7, dz. nr 178/1 o pow. 567 m ² i 178/2 o pow. 144 m ² , Plac Kościuszki 15 dz. nr 87/1, Obrońców Warszawy 11 - 14, dz. nr 75/1 pow. 191,00m ² , dz. nr 75/2 pow. 190,00m ² , dz. nr 74 pow. 182,00m ² , dz. nr 72/2 pow. 175,00m ² , Obrońców Warszawy 14, dz. nr 71 pow. 362,00m ²
Podmiot(y) realizujące	Gmina Miasto Złotów, Wspólnota mieszkaniowa Obrońców Warszawy 11

projekt/przedsięwzięcie	
Prognozowane rezultaty	Zwiększenie i podniesienie standardu zasobu mieszkaniowego gminy. Dopasowanie otoczenia mieszkaniowego do potrzeb rodzin z dziećmi i osób starszych, zapewnienie nowoczesnych standardów energetycznych budynku. Poprawa wizerunku przestrzeni publicznej pod względem funkcjonalności, estetyki i bezpieczeństwa. Stworzenie odpowiednich warunków sprzyjających wzmocnieniu poczucia tożsamości lokalnej mieszkańców. Poprawa jakości powietrza dzięki nowemu budynkowi przyłączonemu do ciepła miejskiego w miejsce starego z ogrzewaniem piecowym.
Sposób oceny i miary	- liczba nowych lokali mieszkalnych - powierzchnia wyremontowanych budynków, - efekt energetyczny wynikający z przeprowadzenia termomodernizacji, - powierzchnia zagospodarowanego terenu wokół budynków Kluczowy wskaźnik rezultatu: - Liczba budynków o poprawionym stanie technicznym na OR, - Liczba węzłów sieci ciepłowniczej na OR.
Termin realizacji	2017-2025
Szacowana wartość projektu	1,5 mln zł
Przewidywane źródło finansowania	Gmina Miasto Złotów, Wspólnota Mieszkaniowa, Bank Gospodarstwa Krajowego w Warszawie

Projekty i przedsięwzięcia realizujące Cel 3. Podniesienie poziomu aktywności kulturalnej i handlowo-usługowej.

PROJEKT NR 7

Nazwa projektu / przedsięwzięcia	Po sąsiedzku z muzeum
Zakres realizowanych zadań	Zadaniem muzeum jest wyrabianie nawyków w zakresie odbioru kultury, podwyższanie kompetencji odbiorców i kształtowanie uczestnictwa w kulturze. Konieczne jest budowanie zróżnicowanego programu, wykraczającego poza podstawową działalność muzeum, z wydarzeniami skierowanymi do różnych grup wiekowych i różnych grup społecznych, zwłaszcza najbliższych sąsiadów instytucji, czyli mieszkańców starego

	miasta. Rozszerzenie oferty wydarzeń muzealnych o działania skierowane do mieszkańców starówki. Najważniejszym zadaniem edukacyjnym realizowanym przez muzeum będzie wprowadzenie szerokiej oferty warsztatów tematycznych z zakresu literatury, fotografii, filmu. Poza grupami dzieci, mile widziani będą seniorzy oraz rodziny z dziećmi. Wprowadzenie wydarzeń w przestrzeni Placu Paderewskiego – złoty starych pojazdów, grupy rekonstrukcyjne, wystawy plenerowe. Dodatkowym działaniem będzie wprowadzenie stałych elementów małej architektury w przestrzeń starego miasta, np. tablice wystawiennicze i informacyjne, pomnik-ławeczka.
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Siedziba Muzeum Ziemi Złotowskiej, ul. Wojska Polskiego 2 a, Złotów Nr działki 223 i 222/3. Przestrzeń starego miasta – zwłaszcza Plac Paderewskiego oraz plac pomiędzy ulicami Dworzaczka/Nowa/Kościelna.
Podmiot(y) realizujące projekt/przedsięwzięcie	Muzeum Ziemi Złotowskiej, Stowarzyszenie Przyjazna Edukacja, Stowarzyszenie Na Rzecz Uhonorowania Księdza Patrona Bolesława Domańskiego
Prognozowane rezultaty	Promocja dziedzictwa będzie odbywać się za pomocą rozszerzonej oferty kulturalnej, dostosowanej do potrzeb i możliwości percepcyjnych odbiorców. Zajęcia twórcze zaangażują uczestników, rozwiną wyobraźnię i kreatywność, przybliżą wybrane zagadnienia kultury w sposób przystępny dla przeciętnego odbiorcy. Wymaga to wejścia w większą interakcję z mieszkańcami starego miasta i okolic. Muzeum będzie stymulować współpracę różnych podmiotów, pobudzać aktywność środowisk lokalnych, ćwiczyć umiejętność twórczego współdziałania. Efekty działań wzbogacą działalność dokumentacyjną, promocyjną, wystawienniczą muzeum. Zostaną zaprezentowane w formie folderu, na stronie internetowej muzeum oraz wystawie plenerowej i w siedzibie muzeum. Wykorzystane zostaną również jako nowe media, interaktywne środki komunikacji.
Sposób oceny i miary	Wzbogacona oferta kulturalna, która jest efektem specyficznej selekcji dóbr kultury oraz zapewnienie odbiorców z obszaru rewitalizowanego dla tej oferty. Kluczowy wskaźnik rezultatu: - Liczba uczestników zajęć, warsztatów, spotkań dedykowanych mieszkańcom OR.
Termin realizacji	2017-2019
Szacowana wartość projektu	200 tys. zł
Przewidywane źródło finansowania	Środki własne instytucji z UM, Dotacja MKiDN

PROJEKT NR 8

Nazwa projektu / przedsięwzięcia	Dzieci Andy'ego Warhola – czyli popkultura wewnątrz
Zakres realizowanych zadań	Osią projektu jest architektura wewnątrz. Uczestnicy będą mogli przygotować się podczas warsztatów artystycznych, do stworzenia nowej przestrzeni w częściach Starego Miasta, w stylu popartu i charakterze popkultury, ćwicząc na przestrzeniach szkoły. Wprowadzeniem do działań praktycznych ma być cykl warsztatów teoretyczno-praktycznych z architektami wewnątrz jak i z mistrzem malarstwa ściennego w celu upowszechniania i promowania tych specjalizacji zawodowych wśród młodzieży. Uczestnicy w sposób praktyczny wykorzystają zdobytą wiedzę, tworząc w środowisku lokalnym nowe wnętrza. Dotacja projektu ma wspomóc materialnie młodzież: zakup odpowiednich materiałów projektowych i malarskich, opłacenie warsztatów, wystaw, ekspozycji jak i działań praktycznych osób zaangażowanych w projekt. Odbiorcami projektu będzie młodzież miasta Złotów - pomysłodawcy projektu, skupiona wokół jedynego w tej części miasta - Stare Miasto-miejsca spotkań- szkoły i biblioteki szkolnej SP nr 2 w Złotowie. W ramach rekrutacji w Bibliotece Szkolnej będą stworzone dwie listy: lista 20 uczestników i lista 5 rezerwowych.
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Szkoła Podstawowa Nr 2 8 Marca 16, 77-400 Złotów
Podmiot(y) realizujące projekt/przedsięwzięcie	Szkoła Podstawowa Nr 2
Prognozowane rezultaty	Zadaniem projektu jest aranżacja przestrzenno-funkcjonalna wybranego wnętrza architektonicznego (np.: rewitalizacja wybranych budynków na Starym Mieście, korytarze szkoły). Stworzenie multimedialnego przewodnika młodego architekta wewnątrz, w którym zawarte będą treści teoretyczne jak i zdjęcia dotyczące ćwiczeń praktycznych, spotkania z architektami, malarzami ściennymi, realizacja poszczególnych etapów projektu. Uczestnik będzie miał wpływ na wizerunek otoczenia środowiska lokalnego; będzie potrafił pozyskiwać informacje z literatury, czasopism fachowych, innych źródeł oraz analizować je i wyciągać wnioski dla własnej koncepcji projektowej, nowoczesnej i długoterminowej; przygotuje prezentację multimedialną; będzie umiał myśleć w sposób kreatywny. Dzięki działaniom projektowym szkoła w sposób teoretyczny i praktyczny wprowadzi nowe działania, opierające się na uzawodowieniu ucznia. Stworzy możliwość zmiany wizualnej swojego budynku, który zyska nowy wygląd, co ma nie tylko aspekt estetyczny, ale stanowić może wartość indywidualności jednostki oświatowej w środowisku lokalnym.
Sposób oceny i miary	Młodzież (wskazanie liczby uczestników) nawiąże kontakty z lokalnymi

	portalami, za pośrednictwem których będą informować lokalną społeczność o kolejnych etapach realizacji projektu. Uczestnicy projektu będą publikować w Internecie (prezentacja multimedialna): strona SP nr 2 w Złotowie fotoreportaże z przebiegu projektu - wskazanie zakresu upowszechniania projektu. Zakończenie projektu jest związane z prezentacją swoich dokonań (wystawa w "Spichlerzu") i uroczystym otwarciem nowej przestrzeni szkoły, Starego Miasta w stylu popartu o charakterze popkultury. Uczestnicy projektu będą mogli zaprezentować prezentację multimedialną, która poprzez zdjęcia, filmiki pokaże kolejne etapy działań projektowych, a tym samym będzie podsumowywać ich dokonań. Kluczowy wskaźnik rezultatu: - Liczby osób korzystających z pomocy społecznej.
Termin realizacji	2018
Szacowana wartość projektu	100 tys. zł
Przewidywane źródło finansowania	WRPO 2014-2020, Gmina Miasto Złotów

PROJEKT NR 9

Nazwa projektu / przedsięwzięcia	Plac Paderewskiego – strefa kultury
Zakres realizowanych zadań	Stworzenie w środku obszaru zdegradowanego (Plac Paderewskiego) ogólnodostępnej strefy dla odpoczynku i kameralnych wydarzeń kulturalnych poprzez nową aranżację zieleni na placu, wprowadzenie sieci Wi-Fi na placu, ograniczenie ruchu pojazdów i utworzenie wokół sieci parkingów (w tym parkingu podziemnego). Modernizacja i rozbudowa oficyny Muzeum Ziemi Złotowskiej (jedynej instytucji kultury w tym rejonie miasta) służącej aktywizacji kulturalnej mieszkańców obszaru zdegradowanego poprzez organizację zajęć dla dzieci i wystaw czasowych.
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Pl. Paderewskiego dz. nr 126 Zaplecze budynków pl. Paderewskiego 1 i 5 , Wojska Polskiego 31 działka nr 128/2 ul. Mokra działki nr 219/2, 219/6, 218/26 i 217 ul. Nowa działka nr 179 Złotów, Budynek Muzeum Ziemi Złotowskiej ul. Wojska Polskiego 2a, działka nr 223 i 222/3
Podmiot(y) realizujące projekt/przedsięwzięcie	Gmina Miasto Złotów, Wspólnoty mieszkaniowe przy ul. Wojska Polskiego 31, pl. Paderewskiego 1 i 5, ul. Mokrej, Muzeum Ziemi Złotowskiej
Prognozowane	- stworzenie atrakcyjnego miejsca kameralnych spotkań i wydarzeń

rezultaty	kulturalnych, pobudzenie działalności handlowej i gastronomicznej na obszarze rewitalizacji, - poprawa estetyki otoczenia i jakości życia mieszkańców, - rozwiązanie problemów związanych z brakiem miejsc parkingowych powodującej niechęć mieszkańców z innych rejonów miasta do korzystania z placówek handlowych i gastronomicznych na terenie zdegradowanym, - zwiększenie powierzchni wystawienniczej Muzeum Ziemi Złotowskiej i rozszerzenie oferty edukacyjnej kulturalnej tej instytucji kultury.
Sposób oceny i miary	- liczba wydarzeń kulturalnych organizowanych na pl. Paderewskiego i jego okolicy, - liczba wystaw, warsztatów i spotkań organizowanych przez MZZ, - liczba uczestników wydarzeń organizowanych przez MZZ, - liczba nowych miejsc parkingowych, - powierzchnia nowych terenów zielonych. Liczba osób zwiedzających muzeum. Kluczowy wskaźnik rezultatu: - Liczba uczestników zajęć, warsztatów, spotkań dedykowanych mieszkańcom OR, - Liczba miejsc parkingowych.
Termin realizacji	2018-2020
Szacowana wartość projektu	3 mln zł
Przewidywane źródło finansowania	WRPO 2014-2020, Gmina Miasto Złotów, dotacja MKiDN, inne

PROJEKT NR 10

Nazwa projektu / przedsięwzięcia	Spichlerz – lokalne centrum aktywności edukacyjnej, kulturalnej i społecznej
Zakres realizowanych zadań	Projekt zakłada wykorzystanie budynku zabytkowego Spichlerza jako lokalnego centrum aktywności mieszkańców obszaru zdegradowanego. Działania w ramach projektu: - poprawa infrastruktury technicznej Spichlerza poprzez termomodernizację i instalację ogniw fotowoltaicznych, doprowadzenie sieci ciepłowniczej i budowę wewnętrznej instalacji ciepłej, doprowadzenie na wyższe piętra instalacji wodno-kan., instalację windy zewnętrznej w celu udostępnienia osobom z niepełnosprawnościami dostępu na wyższe kondygnacje, - zaadoptowanie terenu przyległego do obiektu na mały śródmiejski skwer

	(niska zielen, ławki) dzięki przyłączeniu sąsiadujących budynków komunalnych do sieci ciepłej i wyburzeniu oficyn i szop na opał -wykorzystanie 4 kondygnacji budynku jako miejsca aktywności mieszkańców terenu zdegradowanego poprzez organizację: wystaw muzealnych, zajęć edukacyjnych i wyrównawczych dla dzieci, „pogotowie lekcyjne” dla dzieci z problemami w nauce wsparcia i psychologicznego pedagogicznego rodzin, doradztwa zawodowego dla młodzieży oraz spotkań seniorów.
Lokalizacja projektu/ miejsce prowadzenia przedsięwzięcia	Spichlerz i jego otoczenie - Złotów, ul. Spichrzowa 9, dz. nr 94 i 90/4, 89/4, 87/1, 88
Podmiot(y) realizujące projekt/przedsięwzięcie	Gmina Miasto Złotów, Fundacja CIS, Muzeum Ziemi Złotowskiej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
Prognozowane rezultaty	- stworzenie nowej atrakcyjnej oferty na spędzanie czasu wolnego, umiejscowionej na terenie zdegradowanym, dla seniorów, młodzieży, dzieci, - przeciwdziałanie patologiom społecznym na obszarze zdegradowanym, - aktywizacja mieszkańców, - poprawa estetyki otoczenia na obszarze zdegradowanym przy zachowaniu zabytkowej zabudowy Starego Miasta, - zwiększenie powierzchni wystawienniczej Muzeum Ziemi Złotowskie – jedynej instytucji kultury na obszarze zdegradowanym, - efekt ekologiczny - dzięki przyłączeniu do miejskiej sieci ciepłej budynku spichlerza i innych okolicznych budynków, oraz zastosowaniu OZE nastąpi zmniejszenie ilości indywidualnych pieców, co wpłynie na zmniejszenie niskiej emisji i poprawę jakości powietrza na obszarze rewitalizacji
Sposób oceny i miary	- liczba wydarzeń kulturalnych i edukacyjnych organizowanych w Spichlerzu. - liczba osób korzystających z oferty Spichlerza, - powierzchnia budynku wyremontowanego, - efekt ekologiczny uzyskany dzięki termomodernizacji i OZE, - powierzchnia terenu zielonego Kluczowy wskaźnik rezultatu: - Liczba uczestników zajęć, warsztatów, spotkań dedykowanych mieszkańcom OR.
Termin realizacji	2018
Szacowana wartość projektu	1,5 mln zł
Przewidywane źródło finansowania	WRPO 2014-2020, Gmina Miasto Złotów

8.2. Pozostałe projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Tabela 18. Lista pozostałych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Lp.	Tytuł projektu	Opis projektu	Podmiot realizujący	Rezultaty projektu
Projekty i przedsięwzięcia realizujące Cel 1. Podniesienie poziomu aktywności społecznej oraz zmniejszanie skali negatywnych zjawisk społecznych.				
1.	Centrum Integracji	Centrum Integracji dla dzieci, młodzieży, osób niepełnosprawnych i seniorów. Kawiarenka prowadzona przez osoby niepełnosprawne. Miejsce spotkań dla dzieci, młodzieży, seniorów, osób niepełnosprawnych i mieszkańców obszaru rewitalizowanego (i całego miasta). Wspólne zajęcia artystyczne (typu teatr, kabaret), pogadanki, obchodzenie rocznic itp.	Gmina Miasto Złotów, organizacje pozarządowe	Integracja osób zdrowych i niepełnosprawnych i międzypokoleniowa (dzieci – seniorzy). Kluczowy wskaźnik rezultatu: - liczba osób korzystających z pomocy społecznej, liczba uczestników zajęć, warsztatów, spotkań dedykowanych mieszkańcom OR.
2.	Warsztaty Artystyczne Dla Dzieci	Zajęcia plastyczne i fotograficzne dla dzieci i młodzieży. Projekt zlokalizowany będzie na ulicach obszaru rewitalizacji oraz w Muzeum.	Lokalni artyści i fotografowie, nauczyciele plastyki.	Podniesienie kompetencji artystycznych dzieci i młodzieży, podniesienie poczucia własnej wartości, integracja międzypokoleniowa. Kluczowy wskaźnik rezultatu: liczba uczestników zajęć, warsztatów, spotkań dedykowanych mieszkańcom OR.
3.	Warsztaty Kompetencji Rodzicielskich	Zajęcia warsztatowe z rodzicami dzieci i młodzieży podnoszące ich wiedzę i umiejętności wychowawcze. Cykl zajęć- tematyka dobrana do problemów wychowawczych występujących u odbiorców.	Pedagodzy, psycholodzy	Podniesienie kompetencji wychowawczych wpłynie pozytywnie na jakość więzi i relacji rodzinnych, wyniki w nauce, przyczyni się do zahamowania rozprzestrzeniania się uzależnień.

				Kluczowy wskaźnik rezultatu: - liczba osób korzystających z pomocy społecznej, - liczba uczestników zajęć, warsztatów, spotkań dedykowanych mieszkańcom OR.
4.	Warsztaty Prozdrowotne	Zajęcia warsztatowe dla dorosłych i dzieci.	Pedagodzy, psycholodzy, lekarze, pielęgniarki.	Podniesienie wiedzy i umiejętności praktycznych dotyczących zdrowego stylu życia. Wpłyne to pozytywnie na stan zdrowia mieszkańców obszaru rewitalizowanego, profilaktycznie w zakresie uzależnień. Kluczowy wskaźnik rezultatu: - liczba osób korzystających z pomocy społecznej, - liczba uczestników zajęć, warsztatów, spotkań dedykowanych mieszkańcom OR.
5.	Jestem wolny od używek	Projekt dotyczy wsparcia rodzin zamieszkałych na terenie Starego Miasta Złotowa oraz rodzin korzystających z świadczeń pomocy społecznej z powodu bezrobocia i ubóstwa. Pokazanie młodzieży szkodliwości zażywania używek w formie warsztatów, zajęć terapeutycznych, poradnictwa	Złotowskie szkoły podstawowe, gimnazjalne, ponadgimnazjalne	- upowszechnianie i pogłębianie wiedzy uczniów nt. profilaktyki uzależnień, uświadomienie uczniom zagrożeń dla ich zdrowia i życia, płynących z nałogów. Kluczowy wskaźnik rezultatu: - liczba osób korzystających z pomocy społecznej, - liczba uczestników zajęć, warsztatów, spotkań dedykowanych mieszkańcom OR.

6.	Aktywizacja ludności Starego Miasta	Aktywizacja ludności Starego Miasta – oraz uczestnictwo mieszkańców z innych części Złotowa – poprzez działania artystyczne, tj. realizację kilku scen filmu fabularnego pt. Gra w butelkę z udziałem znacznych polskich artystów. Udział mieszkańców jako czynnych uczestników działań artystycznych oraz późniejszych odbiorców – widzów – w stworzonej wspólnie inicjatywie kulturalnej. Akcja zachęcająca ludność zamieszkującą tereny objęte programem rewitalizacji. Wsparcie akcji poprzez projekcję filmu Navajo, zrealizowanego w 2002 roku na terenie Starego Miasta, z udziałem mieszkańców tego rejonu Złotowa. Projekt zostanie zrealizowany w 2017 roku.	Stowarzyszenie Artystyczno-Kulturalne Złototwórczość	- Ożywienie kapitału ludzkiego pośród mieszkańców wspomnianego terenu. - Stworzenie produktu – filmu – łatwego do upowszechniania (prezentacji), a tym samym popularyzacji postaw aktywnego uczestnictwa w życiu kulturalnym miasta. - Projekt może wpłynąć na zmianę „złych nawyków”, form spędzania wolnego czasu. Kluczowy wskaźnik rezultatu: - liczba osób korzystających z pomocy społecznej, liczba uczestników zajęć, warsztatów, spotkań dedykowanych mieszkańcom OR.
----	-------------------------------------	--	--	--

Projekty i przedsięwzięcia realizujące Cel 2. Poprawa przestrzeni mieszkaniowej.

7.	Odnova funkcjonowania w życiu codziennym mieszkańców oraz poprawa w ramach infrastruktury ulic zlokalizowanych w "Starym Mieście" w Złotowie	1. Wymiana zużytej wyeksploatowanej sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oraz w zależności od potrzeb kanalizacji deszczowej. 2. Budowa w pełnym zakresie sieci ciepłowniczej w celu podłączenia do niej budynków mieszkalnych oraz pozostałych obiektów użytkowo handlowych, alternatywnie rozbudowa sieci gazowej. 3. Przeprowadzenie rewitalizacji terenów zielonych zlokalizowanych w tej części miasta. 4. W ramach zadań wspólnych ze Starostwem Powiatowym realizacja zadania uwzględnia całodobową opiekę dla osób które nie mogą samotnie funkcjonować. 5. Wdrożenie różnych form dotowania dla osób starszych i mniej zamożnych,	Gmina Miasto Złotów	Kluczowy wskaźnik rezultatu: - liczba osób korzystających z pomocy społecznej, - liczba węzłów sieci ciepłowniczej na OR.
----	--	--	---------------------	--

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

MINISTERSTWO
ROZWOJU

SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO

Unia Europejska
Fundusz Spójności

		które korzystałyby w większym z obiektów odnowy biologicznej rekreacji sportu i kultury. 6. Uruchomienie na terenie miasta komunikacji miejskiej / busy/, które odciążąby coraz większy ruch pojazdów osobowych na terenie starego miasta i pozostałych terenów przyległych - zmniejszenie niskiej emisji substancji niebezpiecznych.		
--	--	---	--	--

9. KOMPLEMENTARNOŚĆ PROGRAMU REWITALIZACJI

Komplementarność to jedna z najistotniejszych cech programów rewitalizacji. Rewitalizacja jest procesem całościowej przemiany przestrzeni gminy, która charakteryzuje się szczególną koncentracją problemów. W Złotowie główne problemy obszaru rewitalizacji związane są z koncentracją problemów społecznych, jak też problemami przestrzenno-funkcjonalnymi oraz technicznymi. Zauważalne są również problemy natury gospodarczej, jak też środowiskowej.

Program rewitalizacji, będący bardzo precyzyjnie zdefiniowanym planem operacyjnym na rzecz wychodzenia ze stanów kryzysowych przestrzeni zdegradowanej, powinien być tak skonstruowany, aby zapewnić równowagę w eliminowaniu problemów, które z reguły wzajemnie się przenikają i są od siebie zależne (**komplementarność problemowa**).

Samo pojęcie komplementarności nie ogranicza się jednak tylko i wyłącznie do holistycznego spojrzenia na problemy trwające przestrzeń rewitalizacji. Przestrzeń miasta, na której gmina zamierza prowadzić rewitalizację jest częścią tkanki całego miasta – powiązaną z nią funkcjonalnie. Szereg procesów zachodzących w tej przestrzeni wynika z uwarunkowań i czynników występujących poza granicami obszaru rewitalizacji (**komplementarność przestrzenna**).

Jak już zauważono przy opisie wizji, rewitalizacja jest procesem wieloletnim, a zdefiniowany na konkretny okres czasu program rewitalizacji, to dość precyzyjny plan operacyjny. Oznacza to, że w programie rewitalizacji należy także uwzględniać wymiar czasu – w szczególności poprzez nawiązanie do prowadzonych już wcześniej działań. W ten sposób możliwe jest wykorzystanie oraz wzmacnianie rezultatów już wcześniej prowadzonych działań (**komplementarność międzyokresowa**).

Sukces rewitalizacji jest w dużym stopniu uzależniony od tego, czy uda się zrealizować szereg zaplanowanych, bardzo konkretnych przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych. Projektowe podejście do realizacji programu rewitalizacji, oznacza, że jest to dość skomplikowany plan, który wymaga partnerstwa oraz zorganizowania procedur realizacji. Niepowodzenie realizacji jednego z istotnych projektów rewitalizacyjnych może bowiem wpłynąć na niepowodzenie lub skuteczność całego programu rewitalizacji (**komplementarność proceduralno-instytucjonalna**).

Podejście projektowe w realizacji programu rewitalizacji oznacza także konieczność poszukiwania dla każdego z przedsięwzięć źródeł finansowania. Różnorodność pomysłów rewitalizacyjnych skutkuje różnorodnością potencjalnych źródeł finansowania. Projekty edukacyjne, szkoleniowe, etc. mogą uzyskać wsparcie ze środków EFS, projekty infrastrukturalne ze środków EFRR. Program rewitalizacji może być realizowany zarówno przez podmioty publiczne jak też prywatne (**komplementarność źródeł finansowania**).

W poniższej tabeli ujęto najważniejsze cechy komplementarności programu rewitalizacji w Złotowie.

Tabela 19. Najważniejsze cechy komplementarności Programu Rewitalizacji

Rodzaj komplementarności	Uzasadnienie
Komplementarność przestrzenna	Działania rewitalizacyjne skupiać się będą na Starym Mieście, tj. na obszarze, który pełni istotne funkcje usługowe oraz reprezentacyjne w skali miasta oraz powiatu złotowskiego. Działania realizowane na obszarze rewitalizacji będą komplementarne do działań podnoszących jakość i funkcjonalność przestrzenną miasta, co wynika z założeń Strategii Rozwoju Gminy Miasto Złotów 2011 – 2020. Wizja miasta w perspektywie do 2020 roku podkreśla konieczność poprawy warunków inwestowania na obszarze miasta oraz wsparcia rozwoju przedsiębiorczości. W tym kontekście obszar Starego Miasta będzie przestrzenią aktywną usługowo i handlowo (cel 3). Wizja podkreśla powiązania funkcjonalne, w szczególności z sąsiednimi gminami, ukierunkowane na aktywizację gospodarczą oraz budownictwo mieszkaniowe. Jako szczególną grupę odbiorców wskazuje na osoby starsze oraz niepełnosprawne. Podkreśla wagę oferty kulturalnej, rekreacyjnej oraz sportowej dla mieszkańców i turystów. Istotny jest rozwój oferty turystycznej wykorzystującej walory przyrodniczo-krajobrazowe. W tym kontekście Stare Miasto może być przestrzenią przyciągającą nowych mieszkańców, jak też przestrzenią ukierunkowaną na obsługę ludności, m. in. poprzez ofertę kulturalną. Sąsiedztwo jeziora Miejskiego wzmacnia ten potencjał. Cztery główne obszary polityki rozwoju miasta to: 1) rozwój przestrzenny i gospodarczy, 2) kultura, turystyka i sport, 3) warunki życia, 4) infrastruktura. Główne potrzeby rewitalizacyjne miasta Złotów zdefiniowane zostały w następujących celach strategicznych, ujętych w Strategii Rozwoju Gminy Miasto Złotów na lata 2011-2020: 1. Zapewnienie optymalnych warunków przestrzennych, infrastrukturalnych, administracyjnych dla rozwoju średniej przedsiębiorczości – umiarkowana spójność z celami programu rewitalizacji. 2. Wzrost spójności lokalnej poprzez nowe rozwiązania przestrzenno-funkcjonalne – duża spójność z celami rewitalizacji. W chwili obecnej Stare Miasto staje się przestrzenią wyraźnie odstającą wskaźnikami rozwoju od pozostałych przestrzeni miasta. Ma to także swój wyraz w problemach przestrzenno-funkcjonalnych. 3. Realizacja polityki ochrony środowiska, w tym rozwój infrastruktury ochrony środowiska – umiarkowana spójność z celami rewitalizacji. Atrakcyjność zamieszkania w sercu miasta uzależniona będzie od poprawy dostępu do sieci ciepłowniczej, co wpłycie na

	poprawę stanu powietrza. 4. Lepsze wykorzystanie zasobów naturalnych, infrastruktury służącej uprawianiu turystyki rekreacyjnej – niska spójność z celami rewitalizacji. Warto wspomnieć o sąsiedztwie przestrzeni rewitalizacji z jeziorem Miejskim. 5. Zrównoważony rozwój transportu i komunikacji – niska spójność z celami rewitalizacji. Spójności poszukiwać może w kwestii dot. zwiększania przestrzeni parkingowych. 6. Wzbogacenie oferty rekreacyjnej i sportowej przyjezdnych – niska spójność z celami rewitalizacji. 7. Zwiększenie atrakcyjności Złotowa jako miejsca do zamieszkania – bardzo wysoka spójność z celami rewitalizacji, na co wskazują m. in. wyniki badań z młodszymi mieszkańcami miasta, które sugerują, że Stare Miasto może być atrakcyjną przestrzenią do zamieszkania. 8. Rozwój usług dla osób starszych i niepełnosprawnych, budowanie spójności społecznej oraz przeciwdziałanie zjawiskom wykluczenia społecznego – bardzo wysoka spójność z celami rewitalizacji, ze względu na szczególną koncentrację negatywnych zjawisk społecznych na obszarze rewitalizacji. 9. Zwiększenie znaczenia miasta jako lokalnego ośrodka edukacji i oświaty – niska spójność z celami rewitalizacji. 10. Uzyskanie przez Złotów rangi lokalnego centrum kultury i sztuki – bardzo wysoka spójność z celami rewitalizacji, zdefiniowana na poziomie wizji obszaru rewitalizacji, jako przestrzeni o funkcji kulturalnej.
Komplementarność problemowa	Poszczególne cele programu rewitalizacji wykazują się silną spójnością i wzajemnym oddziaływaniem. Poszczególne cele zdefiniowane zostały w odpowiedzi na główne problemy miasta, bazując na jego atutach (zobacz analiza SWOT, wizja, cele rewitalizacji). Pozwoliło to stworzyć logicznie powiązany plan operacyjny, opierający się ostatecznie na wybranych projektach rewitalizacyjnych. Projekty ujęte w niniejszym programie wypełniają wszystkie zdefiniowane cele. Efektywność podejmowanych działań związanych z wychodzeniem ze stanów kryzysowych (projekty miękkie) wzmacniania jest działaniami o charakterze infrastrukturalnym i organizacyjnym. Istotą programu jest ponadto oparcie się na potencjale instytucjonalnym oraz społecznym miasta, który tworzy szereg wyspecjalizowanych jednostek, świadczących usługi społeczne. Program rewitalizacji zakłada wzmocnienie tego potencjału, m. in. poprzez rozwój infrastruktury kultury. Istotną rolę w procesie przemian rewitalizacyjnych odgrywać będą organizacje pozarządowe. Program rewitalizacji zakłada wzmocnienie ich potencjału, m. in. poprzez stworzenie miejsca w przestrzeni miasta,

	gdzie takie organizacje mogą funkcjonować, wymieniać się wiedzą oraz być wspierane. Szczególną komplementarnością wykazują się ponadto wybrane projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne: • Projekty miękkie realizowane bezpośrednio na rzecz mieszkańców Starego Miasta (projekty: Postaw na rodzinę, Alternatywy społeczne) wzmocnione będą przez powstałą na tym obszarze ofertę kulturalną (Centrum multiopieki, Po sąsiedzku z muzeum, Spichlerz – lokalne centrum aktywności edukacyjnej, kulturalnej i społecznej). • Istotną rolę w procesie przemian społecznych odgrywać będzie na obszarze rewitalizacji kultura. Jednym z projektów angażujących mieszkańców obszaru rewitalizacji do aktywności kulturalnej jest projekt pt. Aktywizacja ludności Starego Miasta. Efekty tego projektu wzmocnione będą poprzez rozwój przestrzeni umożliwiającej korzystanie z oferty kulturalnej (Plac Paderewskiego – strefa kultury). • Należy również zwrócić uwagę, że istotnym partnerem w realizacji przedsięwzięć bezpośrednio angażujących mieszkańców obszaru rewitalizacji będą organizacje pozarządowe (projekty: Centrum Integracji, Warsztaty Artystyczne Dla Dzieci, Warsztaty Kompetencji Rodzicielskich, Warsztaty Prozdrowotne, Jestem wolny od używek). Efektywność realizacji takich przedsięwzięć zależeć będzie od potencjału organizacji pozarządowych, który wzmocniany będzie poprzez stworzenie przestrzeni do współpracy tych organizacji (projekt: Pociąg do pracy. Centrum coworkingu, inkubator NGO i Centrum Integracji Społecznej). Komplementarność problemową uzupełnia związek programu rewitalizacji z celami Strategii Rozwoju Gminy Miasto Złotów na lata 2011-2020, które zaprezentowano w opisie komplementarności przestrzennej.
Komplementarność proceduralno-instytucjonalna	Program rewitalizacji realizowany jest przez Gminę, ale charakteryzuje się również włączeniem w proces tworzenia i realizacji różnych interesariuszy, w tym mieszkańców. Gmina pełnić będzie rolę lidera inicjującego współpracę interesariuszy oraz odpowiedzialna będzie za zorganizowanie procesu uspołecznienia, jak też monitoringu i ewaluacji. Istotną rolę w procesie przemian powinny mieć także organizacje pozarządowe, co ma swój wyraz w następujących zaplanowanych projektach rewitalizacyjnych:

	• Alternatywy społeczne, • Pociąg do pracy. Centrum coworkingu, inkubator NGO i Centrum Integracji Społecznej, • Spichlerz – lokalne centrum aktywności edukacyjnej, kulturalnej i społecznej, • Centrum Integracji, • Warsztaty Artystyczne Dla Dzieci, • Warsztaty Kompetencji Rodzicielskich, • Warsztaty Prozdrowotne, • Aktywizacja ludności Starego Miasta. Komplementarność proceduralno – instytucjonalną opisano szerzej we rozdziale 10. SYSTEM REALIZACJI PROGRAMU REWITALIZACJI.
Komplementarność międzyokresowa	Działania ujęte w programie rewitalizacji są kolejnym krokiem wspierającym wychodzenie ze stanów kryzysowych obszarów zdegradowanych w Złotowie. Projekty zrealizowane na obszarze zdegradowanym, sfinansowane ze środków własnych miasta po roku 2010 to: - remonty nawierzchni ulic na obszarze Starego Miasta: ul. Mokra, ul. ks. Piotra Skargi, część ul. Spichrzowej, - budowa budynku wielorodzinnego z 8 mieszkaniami komunalnymi na ulicy Kościelnej (z udziałem dofinansowania z BGK) - remont budynku zabytkowego spichlerza na ulicy Spichrzowej - docieplenie budynków i remont elewacji budynków komunalnych przy ul. ks. Piotra Skargi 3, Obrońców Warszawy 30, Wojska Polskiego 1 i 14, Bolesława Chrobrego 9, pl. Kościuszki 8. Szczególną spójność działania rewitalizacyjne wykazują z projektem „Kompleksowe zagospodarowanie terenów wokół jeziora Miejskiego i jeziora Zaleskiego”, realizowanym w poprzednim okresie finansowania w ramach wsparcia unijnego (WRPO). W ramach projektu wykonano: Promenadę nad jeziorem Miejskim w formie ciągu pieszo - rowerowego, zjazdu i zejścia do promenady oraz parkingu, oświetlenie uliczne wraz z monitoringiem, pomosty rekreacyjne na jeziorze Miejskim, skansen w formie "Zagrody Krajeńskiej", zagospodarowanie Półwyspu Rybackiego (Zamkowego) z ekspozycją po spalonym zamku w 1657 roku oraz nasadzenia roślin, wyposażenie w ławki, kosze na śmieci, zakup dwóch fontann, opracowanie i wykonanie tablic edukacyjnych. Promenada otacza obszar zdegradowany na długości ponad 1 km, jej wybudowanie

	miało znaczący wpływ na wygląd tej części miasta (likwidacja bezładnej zabudowy budynków gospodarczych, udostępnienie działek do nowej zabudowy jednorodzinnej). Dodatkowo przestrzeń Półwyspu Rybackiego jest stale wykorzystywana na imprezy plenerowe dla mieszkańców miasta, w tym imprezy prospołeczne (festyny rodzinne, ekologiczne). Dzięki temu przestrzeń Starego Miasta sąsiaduje bezpośrednio z jeziorem Miejskim, tworząc wraz z terenami przyległymi do jeziora przestrzeń wypoczynku, rekreacji, spędzania wolnego czasu. Poza środkami publicznymi na terenie Starego Miasta inwestują prywatni deweloperzy, którzy na zakupionych działkach budują budynki wielorodzinne na sprzedaż oraz wynajem. W ostatnim czasie takie budynki powstały przy ulicach: Kościelnej, Studziennej, Nowy Rynek, Garncarskiej, Zduny.
Komplementarność źródeł finansowania	Realizacja programu rewitalizacji w Złotowie zakłada wykorzystanie szeregu dostępnych funduszy zewnętrznych. Uzupełnieniem środków zewnętrznych będą fundusze własne, w tym publiczne oraz prywatne.

10. SYSTEM REALIZACJI PROGRAMU REWITALIZACJI

Przyjęcie programu rewitalizacji rozpoczyna proces jego realizacji. Program realizowany jest w przestrzeni obszaru rewitalizacji lub na rzecz tego obszaru. Istotną cechą programu jest jego komplementarność. Program obejmuje szereg konkretnych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które realizowane będą przez różne podmioty. Już ten sam fakt wskazuje na istotność systemu zarządzania. Aby program rewitalizacji spełnił pokładane w nim oczekiwania, tj. był istotnym wkładem w wychodzenie ze stanów kryzysowych obszaru zdegradowanego, prowadząc ostatecznie do urzeczywistnienia wizji obszaru rewitalizacji – istotne jest stworzenie systemu realizacji.

Istotą systemu realizacji będzie zarządzanie, oparte na podejściu partnerskim oraz projektowym. System zarządzania realizacją całego programu musi uwzględnić jego autonomiczność, która oparta jest właśnie na poszczególnych projektach. Projekty te łącznie tworzą spójny, przemyślany plan – jednak każdy z tych projektów jest osobnym przedsięwzięciem, osobno finansowanym i zarządzanym, niejednokrotnie przez różne instytucje.

Rewitalizacja to także proces, który powinien być prowadzony we współpracy z lokalną społecznością i na jej rzecz. Oznacza to, że w system realizacji należy zaplanować odpowiednie narzędzia i przewidzieć realizację działań, które spełnią ten wymóg.

Program rewitalizacji jest planem, którego realizacja rozłożona jest w czasie. Można natomiast w tym okresie zauważyć pewną powtarzalność poszczególnych zdarzeń, co zaprezentowane zostało w tabeli nr 20.

Podsumowując, w systemie realizacji programu rewitalizacji należy zwrócić szczególną uwagę na:

- partnerstwo,
- podejście projektowe,
- uspołecznienie.

Kluczowe działania związane z realizacją programu rewitalizacji ujęte zostały w poniższej tabeli.

Tabela 20. Kluczowe działania związane z realizacją programu rewitalizacji

L.p.	Działanie	Odpowiedzialność	Termin
1.	Przyjęcie programu rewitalizacji jako dokumentu obowiązującego w Gminie – uchwalenie na Sesji Rady Miasta	Rada Miasta	Kwiecień 2017 roku
2.	Wprowadzenie przedsięwzięć rewitalizacyjnych zawartych w programie rewitalizacji do załącznika do wieloletniej prognozy finansowej gminy. Jeżeli dane dotyczące tych przedsięwzięć nie są wystarczające, by mogły zostać wpisane do wieloletniej prognozy finansowej, Rada Miasta wprowadza przedsięwzięcia do tej prognozy niezwłocznie po ustaleniu niezbędnych danych.	Rada Miasta	Po uchwaleniu programu rewitalizacji
3.	Powołanie i działalność Zespołu ds. wdrażania programu rewitalizacji Zespół ds. wdrażania programu rewitalizacji stanowić będzie forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniodawczo-doradczą. Zakłada się cykliczność spotkań Zespołu ds. wdrażania programu rewitalizacji, w trakcie których omawiane będą poszczególne przedsięwzięcia rewitalizacji, ich stan wdrażania oraz rezultaty programu rewitalizacji. Zespół ds. wdrażania programu rewitalizacji pełnić będzie funkcję multiplikatora, tj. jest zobowiązany do komunikowania się w sprawach istotnych dla rewitalizacji z interesariuszami, których reprezentuje.	Zespół ds. wdrażania programu rewitalizacji, Burmistrz	Lata 1 – n (okres realizacji programu)
4.	Opracowywanie dokumentacji technicznej dla projektów wpisanych do programu rewitalizacji, kosztorysów, uzyskiwanie wszelkich pozwoleń. Opracowanie studiów wykonalności i wniosków aplikacyjnych oraz niezbędnych załączników. Zgodnie z harmonogramami opracowywania, składania, realizacji i rozliczenia poszczególnych projektów na współfinansowanie zadań.	Podmioty realizujące zadania ujęte w programie rewitalizacji.	Lata 1 – n (okres realizacji programu)
5.	Ocena aktualności i stopnia realizacji programu rewitalizacji co najmniej raz na trzy lata.	Burmistrz, Zespół ds. wdrażania	Lata 1 – n (okres

	Ocena sporządzona przez Burmistrza podlega zaopiniowaniu przez Zespół ds. wdrażania programu rewitalizacji oraz ogłoszeniu na stronie podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej gminy. W przypadku stwierdzenia, że program rewitalizacji wymaga zmiany Burmistrz występuje do Rady Miasta z wnioskiem o jego zmianę. Do wniosku załącza się opinię Zespołu ds. wdrażania programu rewitalizacji. Zmiany, które nie dotyczą przedsięwzięć rewitalizacyjnych, tj. nie powodują zmiany zakresu projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych, np. ograniczają się tylko do nieznacznych modyfikacji już ujętych w programie rewitalizacji projektów, nie wymagają uzyskania opinii i przeprowadzenia konsultacji społecznych.	programu rewitalizacji	realizacji programu)
6.	Uzupełnienie i rozszerzanie programu rewitalizacji o nowe zadania zgłaszane przez instytucje, organizacje i firmy działające na obszarze objętym programem rewitalizacji, w tym także o zadania miasta.	Burmistrz, Zespół ds. wdrażania programu rewitalizacji, podmioty zamierzające realizować przedsięwzięcia rewitalizacyjne w oparciu o zaktualizowany program rewitalizacji	Lata 1 – n (okres realizacji programu)
7.	Działania Public Relations, bieżąca i stała komunikacja z mieszkańcami miasta nt. założeń rewitalizacji, postępów w realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz efektów. Zbieranie i analizowanie zgłaszanych przez społeczność miasta uwag, opinii, wniosków. Działania komunikacyjne realizowane za pośrednictwem narzędzi komunikacyjnych miasta, lokalnych mediów, Zespołu ds. wdrażania programu rewitalizacji oraz podmiotów realizujących przedsięwzięcia rewitalizacyjne.	Burmistrz, Zespół ds. wdrażania programu rewitalizacji, podmioty realizujące przedsięwzięcia rewitalizacyjne.	Lata 1 – n (okres realizacji programu)

Istotnym elementem systemu zarządzania będzie monitoring program rewitalizacji.

Monitoring procesu wdrażania programu rewitalizacji i jego efektów jest odpowiedzialnym i ważnym zadaniem, warunkującym skuteczne zarządzanie procesem wdrażania programu. Zbieranie informacji nt. postępów w realizacji programu rewitalizacji pozwala osiągnąć wiedzę nt. stanu wdrażania nie tylko konkretnych przedsięwzięć i projektów, ale przede wszystkim osiągnięcia rezultatów ukierunkowanych na pozytywną przemianę rewitalizowanej przestrzeni (**zobacz wskaźniki rezultatu**).

Sposób prowadzenia monitoringu realizacji programu rewitalizacji uzależniony jest od autonomiczności poszczególnych składowych programu, czyli projektów. Jak można zauważyć program rewitalizacji realizowany jest przez kilka podmiotów i instytucji. Partnerskie podejście do realizacji programu rewitalizacji oznacza także współuczestnictwo w jego ważnej części, tj. monitoringu (dotyczy to także oczywiście ewaluacji).

Głównymi obszarami monitorowania i ewaluacji programu rewitalizacji będą:

- wizja i cele główne wytyczone w programie – które można opisać za pomocą wskaźników rezultatu,
- Poszczególne przedsięwzięcia oraz projekty rewitalizacyjne – w których istotny jest pomiar produktów, jak też wpływu na osiągnięcie celów głównych, za pomocą wskaźników rezultatu.

Proces monitorowania polegać będzie na systematycznym obserwowaniu zmian zachodzących w ramach poszczególnych celów, jak też projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Monitoring programu będzie odbywał się w dwóch etapach:

- Sprawozdania z realizacji poszczególnych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które można ujmować w formie zbiorczych zestawień/raportów, np. w formie rocznych podsumowań,
- Analiza wskaźnikowa, służąca odpowiedzi na pytanie o zbieżność podejmowanych działań z osiąganymi wynikami społeczno-gospodarczymi gminy wg wskaźników rezultatu. Zaleca się gromadzenie tych danych w ujęciu rocznym, po opublikowaniu poszczególnych danych w statystykach publicznych, np. Powiatowego Urzędu Pracy, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Ewaluacja realizacji programu rewitalizacji.

Poddawać ewaluacji można szereg aspektów związanych z realizacją programu rewitalizacji, łącznie z tym, czy dany program rewitalizacji jest realizowany w sposób właściwy, czy zaplanowane działania rewitalizacyjne rzeczywiście rozwiązują zdiagnozowane problemy.

Ewaluacja będzie opierać się na trzech rodzajach ocen:

- ocena przed realizacją działań - czy i w jaki sposób program, a w szczególności poszczególne działania i przedsięwzięcia rewitalizacyjne wpłyną na grupy docelowe, przyczynią się do poprawy sytuacji na terenie gminy,
- ocena w trakcie realizacji działań - odpowiada na pytanie, czy przyjęte cele i podjęte w następstwie działania zmierzają w dobrym kierunku,

- ocena po realizacji działań – ocena długoterminowego wpływu programu rewitalizacji na grupy docelowe, czy efekty wynikłe z zastosowania strategii są trwałe.

Sugeruje się, aby ewaluacja była elementem niedozowanym i przypisanym do każdego istotnego aspektu związanego z realizacją programu rewitalizacji, w szczególności:

- trafności zdefiniowanej wizji i celów rewitalizacji – oceniając w trakcie realizacji programu rewitalizacji, czy zdefiniowany na początku tego procesu zestaw celów i działań nie zdezaktualizował się, np. poprzez wpływ czynników zewnętrznych, których nie można było przewidzieć w momencie tworzenia programu rewitalizacji. Oznacza to, że zarządzający muszą sobie odpowiedzieć na pytanie, czy prowadzenia programu rewitalizacji w tej części miasta, w niezmienionej formie ma dalej sens,
- trafności poszczególnych projektów i przedsięwzięć – oceniając, czy te projekty są możliwe do realizacji, spełnią pokładane w nich oczekiwania, są uzasadnione ekonomicznie i społecznie etc.
- sposobu zarządzania programem rewitalizacji – tj. czy stworzone procedury i ich zastosowanie umożliwiają partnerskie wdrażanie i realizację programu rewitalizacji,
- sposobu uspołecznienia programu rewitalizacji – tj. czy stworzone procedury, narzędzia oraz sposób ich realizacji umożliwiają włączenie w proces realizacji społeczności lokalnych, w tym interesariuszy rewitalizacji.

Wskaźniki rezultatu ujęto w poniższej tabeli, przypisując je do poszczególnych celów rewitalizacji.

Tabela 21. Wskaźniki rezultatu

Wskaźnik	Jednostka	Źródło pozyskania informacji	Częstotliwość pomiaru	Wartość wyjściowa w 2015 roku	Oczekiwana zmiana w 2025 roku
Cel 1. Podniesienie poziomu aktywności społecznej oraz zmniejszanie skali negatywnych zjawisk społecznych					
Udział długotrwale bezrobotnych na 100 osób w wieku produkcyjnym	Osoby	PUP	1 raz na rok	4,3%	Spadek do 3,6% (o 15%)
Liczba osób korzystająca z pomocy społecznej na 100 osób	Liczba osób	MOPS	1 raz na rok	11,8%	Spadek do 9,5% (o 10%)
Cel 2. Poprawa przestrzeni mieszkaniowej					
Liczba budynków o poprawionym stanie technicznym na OR	Liczba budynków	Miasto Złotów Wspólnota Mieszkaniowa	1 raz na rok	0*	10 budynków
Liczba miejsc parkingowych	Liczba miejsc	Miasto Złotów (Straż Miejska)	1 raz na rok	459*	Wzrost o 50%
Liczba węzłów sieci ciepłowniczej na OR	Liczba węzłów	Engie Złotów	1 raz na rok	31*	Wzrost o 15 punktów
Cel 3. Podniesienie poziomu aktywności kulturalnej i handlowo-usługowej.					
Liczba wolnych lokali użytkowych na OR	Liczba lokali	Miasto Złotów	1 raz na rok	15*	5
Liczba uczestników zajęć, warsztatów, spotkań dedykowanych mieszkańcom OR	Liczba osób	Miasto Złotów	1 raz na rok	0*	500 osób

* wartość wyjściowa podana została dla 2017 roku

10.1. Uspółecznienie

Program rewitalizacji jest wypracowywany przez samorząd gminny i poddawany dyskusji w oparciu o diagnozę lokalnych problemów: społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych. Prace nad przygotowaniem programu bądź jego aktualizacją, jak również wdrażanie (realizacja) programu oparte są na współpracy ze wszystkimi grupami interesariuszy, w tym szczególnie ze społecznością obszarów rewitalizacji, innymi ich użytkownikami, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi.

Partycypacja społeczna obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy, w tym poprzez uczestnictwo w konsultacjach społecznych oraz w pracach Zespołu ds. wdrażania programu rewitalizacji.

Przygotowanie, prowadzenie i ocena rewitalizacji polegają w szczególności na:

- poznaniu potrzeb i oczekiwań interesariuszy oraz dążeniu do spójności planowanych działań z tymi potrzebami i oczekiwaniami;
- prowadzeniu, skierowanych do interesariuszy, działań edukacyjnych i informacyjnych o procesie rewitalizacji, w tym o istocie, celach, zasadach prowadzenia rewitalizacji, wynikających z ustawy, oraz o przebiegu tego procesu;
- inicjowaniu, umożliwianiu i wspieraniu działań służących rozwijaniu dialogu między interesariuszami oraz ich integracji wokół rewitalizacji;
- zapewnieniu udziału interesariuszy w przygotowaniu dokumentów dotyczących rewitalizacji, w szczególności gminnego programu rewitalizacji;
- wspieraniu inicjatyw zmierzających do zwiększania udziału interesariuszy w przygotowaniu i realizacji gminnego programu rewitalizacji;
- zapewnieniu w czasie przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji możliwości wypowiedzenia się przez interesariuszy.

Partycypacja społeczna jest wpisana w proces rewitalizacji jako fundament działań na każdym etapie tego procesu (diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, monitorowanie). Skonsolidowanie wysiłków różnych podmiotów na rzecz obszaru rewitalizacji jest ważnym warunkiem sukcesu.³

Procedura uspołecznienia przygotowania programu rewitalizacji związana była zarówno z aktywnymi jak też biernymi formami angażującymi społeczność lokalną. Możliwość wypowiedzenia się mieszkańców miasta, w tym również mieszkańców obszaru, m. in. poprzez badania ilościowe, jakościowe, warsztaty oraz spotkania z mieszkańcami – miała istotny wpływ na kształt programu rewitalizacji (więcej nt. w rozdziale 5. Obszar rewitalizacji w Złotowie – Diagnoza pogłębiona).

W proces konsultacji społecznych obejmował również tradycyjne formy, umożliwiające wnoszenie uwagi i opinii w formie pisemnej. Uspółeczniiony był także proces formułowania projektów

³ Na podstawie: Ustawa z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji

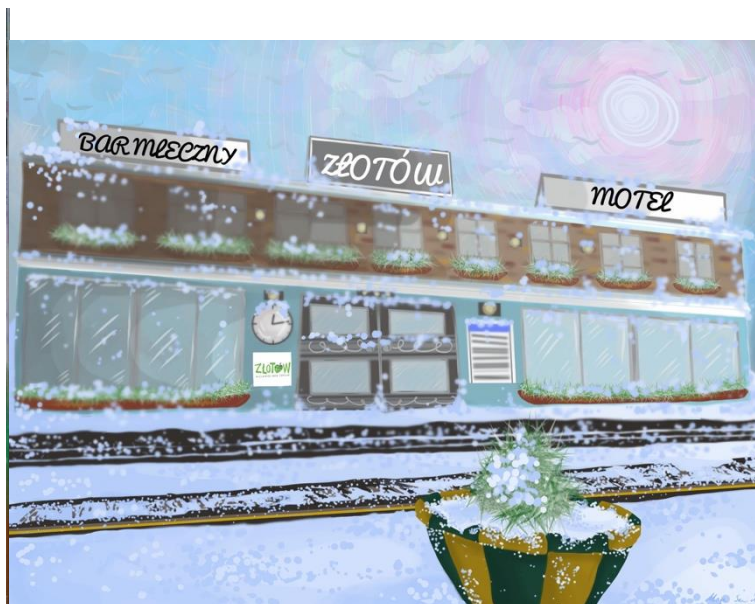
i przedsięwzięć rewitalizacyjnych, tj. pomysły rewitalizacyjne zbierane były w formie kart projektów, które zgłosić mógł każdy zainteresowany.

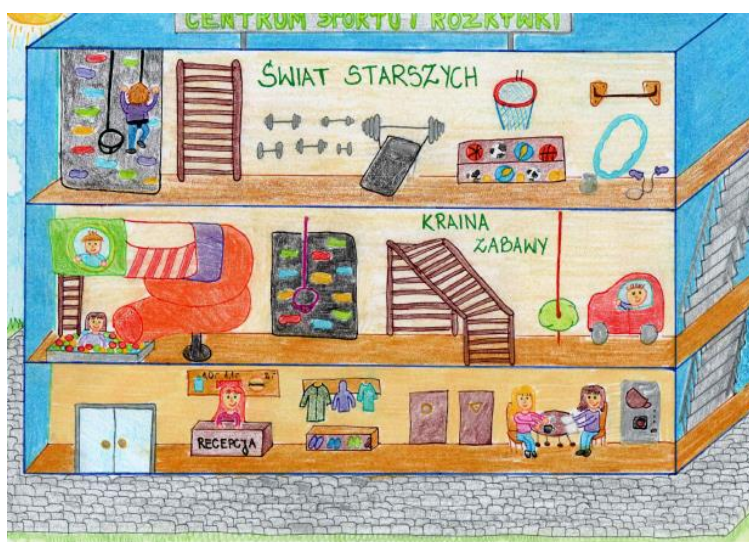
Gmina Miasto Złotów przez cały okres przygotowywania programu prowadziła kampanię informacyjną dla mieszkańców. Polegała ona na bieżącym informowaniu o wszystkich etapach prac przez zamieszczanie wiadomości oraz udostępnianie materiałów ze spotkań w specjalnie utworzonej w tym celu zakładce „REWITALIZACJA” na stronie internetowej miasta, druk i kolportaż ulotek informacyjnych i plakatów na terenie miasta. Wypowiedzi Burmistrza dla lokalnej telewizji oraz prasy zachęcające mieszkańców do włączania się w proces rewitalizacji, opracowanie i zamieszczenie artykułu prasowego pt. „Rewitalizacja w pytaniach i odpowiedziach” w tygodniku „Aktualności Lokalne”, zamieszczanie ogłoszeń o spotkaniach na popularnych portalach internetowych (www.pzl.24).

W celu zapewnienia jak najszerszego udziału mieszkańców miasta w opracowaniu „Programu Rewitalizacji dla Gminy Miasto Złotów na lata 2017 – 2025” w dniu 19 grudnia 2016 r. Burmistrz Miasta Złotowa ogłosił **konkurs plastyczny pt. „Złotów – moje wymarzone miasto”**. Współorganizatorem konkursu i fundatorem nagród był Związek Gmin Krajny z siedzibą w Złotowie. Konkurs skierowany był do wszystkich uczniów złotych szkół podstawowych i gimnazjalnych. Zadanie konkursowe polegało na wskazaniu przez uczestnika miejsca w mieście, które jego zdaniem powinno zostać zmienione w ramach rewitalizacji Złotowa.

W określonym przez Organizatora terminie zostało zgłoszonych do konkursu 57 prac. Najwięcej prac dotyczyło terenu Promenady nad jeziorem Miejskim oraz Dworca PKP. Dwie prace przedstawiały propozycję nowego zagospodarowania Placu Paderewskiego. Ciekawe były też projekty dotyczące tzw. Willi Iwańskiego przy al. Piasta. Wszystkie prace zostały zaprezentowane na stronie www.zlotow.pl.

Rysunek 33. Prace uczniów biorących udział w konkursie upowszechniającym rewitalizację w Złotowie

Podnieść należy, że proces rewitalizacji, rozumianej jako szerokie i kompleksowe oddziaływanie w celu reagowania na problemy społeczne, ekonomiczne, przestrzenne, infrastrukturalne i środowiskowe oraz kulturowe dopiero się w Złotowie rozpoczął. Konieczne jest zatem kontynuowanie działań zapoczątkowanych na etapie diagnozy, służących zaangażowaniu jak najszerszych grup społecznych w proces zmian.

Procedura uspołecznienia realizacji programu rewitalizacji zakłada powołanie Zespołu ds. wdrażania programu rewitalizacji, jak również działania mające na celu nie tylko informowanie o realizacji programu, ale także aktywne włączenie społeczności lokalnych w jego realizację.

Procedura uspołecznienia realizacji programu rewitalizacji zakłada:

1. Bezpośrednie oddziaływanie na społeczność zamieszkałą na terenie obszaru zdegradowanego poprzez projekty służące podnoszeniu aktywności społecznej, kulturalnej, edukacyjnej mieszkańców obszaru zdegradowanego poprzez:

- organizację mikrofestynów podwórkowych integrujących mieszkańców wokół danej przestrzeni, tworzących więzi sąsiedzkie,
- organizację wydarzeń kulturalnych na obszarze Starego Miasta, wspieranie aktywności edukacyjnej i kulturalnej istniejącej na obszarze zdegradowanym instytucji kultury (Muzeum Ziemi Złotowskiej)
- udział mieszkańców (poprzez konsultacje społeczne) w tworzeniu koncepcji lub dokumentacji technicznej inwestycji realizowanych na obszarze zdegradowanym,
- wspieranie wspólnych inicjatyw mieszkańców na rzecz poprawy warunków zamieszkania: promocja instrumentu „Inicjatywy lokalnej”, organizacja konkursów, akcji poprawiających estetykę otoczenia, zagospodarowania przestrzeni sąsiedzkich w zieleń,
- akcje informacyjne dla poszczególnych grup interesariuszy np. dla wspólnot mieszkaniowych/zarządców promujące dostępne źródła finansowania przedsięwzięć remontowych, termomodernizacyjnych,

2. Realizację projektów rozwiązujących/łagodzących problemy mieszkańców Starego Miasta, zakładających ich aktywny udział poprzez:

- akcje edukacyjne dla dzieci i młodzieży prowadzone przez szkoły, przedszkola, świetlice środowiskową – o konieczności współpracy sąsiedzkiej,
- promocję i wsparcie przedsiębiorczości mieszkańców obszaru zdegradowanego,
- utworzenie instytucji wsparcia i aktywizacji społecznej (Centrum Integracji Społecznej),
- wprowadzenie w złotowskich szkołach zajęć doradztwa zawodowego,
- organizację warsztatów, szkoleń, spotkań dla mieszkańców służących podnoszeniu ich kwalifikacji i umiejętności, motywujących do aktywnego rozwiązywania problemów życia codziennego

3. Właściwą komunikację z mieszkańcami miasta - informowanie o realizacji programu i możliwościach współdecydowania i współdziałania poprzez:

- informowanie mieszkańców przez różne kanały przekazu: praca lokalna / Internet (strona www, portal społecznościowy) o planowanych działaniach, konsultowanych przedsięwzięciach,
- poszerzanie grup interesariuszy o nowe podmioty mogące zintensyfikować założone efekty programu rewitalizacji.

10.2. Zarządzanie

System zarządzania realizacją programu rewitalizacji stworzony został z myślą o takich cechach programu rewitalizacji jak komplementarność, konieczność partnerskiej realizacji, jak też podejście projektowe. Oznacza to m. in. konieczność analizowania szeregu różnych aspektów realizacyjnych, jak też posiada przekrojowej wiedzy nt. szerokiego spektrum poruszanych przez program rewitalizacji obszarów tematycznych.

Tym samym zdecydowano się na powołanie dwóch zespołów, które wspierać będą realizację programów rewitalizacji:

- Zespołu ds. wdrażania programu rewitalizacji,
- Zespołu ekspertów lokalnych, wspierających prace zespołu ds. wdrażania programu rewitalizacji.

Zespół ds. wdrażania programu rewitalizacji

Sposób powołania	Skład osobowy i tryb pracy zostanie określony w Zarządzeniu Burmistrza Miasta Złotowa
Planowany Skład	• Zastępca Burmistrza • Insp. ds. pozyskiwania środków • Insp. ds. oświaty • Kierownik Referatu Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej • Insp. ds. alkoholowych i zarządzania kryzysowego • Insp. ds. inwestycji miejskich • Komendant Straży Miejskiej • Kierownik Referatu Gospodarki Nieruchomościami i Ekologii • Kierownik MOPS • Kierownik Miejskiego Zakładu Gospodarki Lokalami • Dyrektor Szkoły Podstawowej lub Zespołu Szkół • 4 Radnych RM • Przedstawiciel NGO • Skład zespołu może zostać poszerzony w zależności od potrzeb, co zostanie określone w odpowiednim Zarządzeniu.
Funkcje	• bieżąca koordynacja prac rewitalizacyjnych, • konsultowanie i optymalizacja działań rewitalizacyjnych, • poszukiwanie możliwości finansowania zaplanowanych działań w tym aplikowanie o środki,

	• potwierdzanie zgodności przedsięwzięć z wyznaczonymi celami Programu Rewitalizacji, • współpraca oraz prowadzenie dialogu z interesariuszami programu, • poszukiwanie nowych partnerów dla przedsięwzięć i umożliwianie współpracy między nimi, • ocena stopnia osiągnięcia wskaźników wyznaczonych w przedsięwzięciach
Częstotliwość spotkań	Przynajmniej raz do roku, w zależności od potrzeb

Zespołu ekspertów lokalnych, wspierających prace zespołu ds. wdrażania programu rewitalizacji

Sposób powołania	Skład osobowy i tryb pracy zostanie określony w Zarządzeniu Burmistrza Miasta Złotowa
Planowany Skład	Przynajmniej jeden przedstawiciel: • Powiatowego Urzędu Pracy, • Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, • Komendy Powiatowej Policji • wspólnot mieszkaniowych, • organizacji pozarządowej, • przedsiębiorców, • mieszkańców obszaru rewitalizowanego. • Architekt m/ urbanista • Dyrektor Miejskiej Biblioteki Publicznej • Dyrektor Muzeum Ziemi Złotowskiej • Inspektor nadzoru inwestycji budowlanych i drogowych • Inspektor nadzoru branża instalacyjna • Skład zespołu może zostać poszerzony w zależności od potrzeb, co zostanie określone w odpowiednim Zarządzeniu.
Funkcje	• wsparcie prac Zespołu do spraw rewitalizacji w formie konsultowania i doradztwa w poszczególnych obszarach tematycznych, • informowanie o zaistniałych problemach, proponowanie rozwiązań, • opiniowanie propozycji działań rewitalizacyjnych w tym nowych, przedłożonych w procesie aktualizacji Programu Rewitalizacji, • interwencja i współpraca z członkami zespołu ds. rewitalizacji

	i członkami zespołu ekspertów w celu osiągnięcia pożądaných efektów rewitalizacyjnych, • zbieranie oraz udostępnianie informacji służących celom Programu Rewitalizacji, • promowanie założeń Programu Rewitalizacji w swoich środowiskach. • proponowanie i opiniowanie wprowadzonych zmian w Programie Rewitalizacji, • weryfikacja zgodności realizowanych projektów z wyznaczonymi celami.
Częstotliwość spotkań	Przynajmniej 1 raz w roku

10.3. Ramy finansowe związane z realizacją programu rewitalizacji

Zabezpieczenie finansowe działań związanych z realizacją programu rewitalizacji stanowią przede wszystkim środki budżetowe gminy. Jednakże środki własne gminy wspomagane będą środkami zewnętrznymi pochodzącymi m. in. ze środków Unii Europejskiej.

Podstawowe źródła pozabudżetowe wykorzystywane do realizacji strategii obejmują:

- środki Unii Europejskiej – m. in. fundusze strukturalne i inwestycyjne: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny, Fundusz Spójności, Instrument Łącząc Europę,
- środki budżetu państwa – przewidziane na współfinansowanie projektów, lub jako niezależne źródło finansowania,
- środki budżetów samorządów – wojewódzkich, powiatowych – na współfinansowanie projektów lub jako niezależne źródło finansowania,
- inne środki publiczne – np. fundusze celowe,
- środki prywatne – np. środki organizacji pozarządowych,
- kredyty, pożyczki, obligacje komunalne i inne narzędzia i instrumenty finansowe kierowane do JST.

Do najważniejszych źródeł finansowania programu rewitalizacji należeć będą:

- Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2014-2020
- Ministerstwo Kultury (środki na ratowanie i zachowanie zabytków)
- Środki prywatne wspólnot mieszkaniowych

- Środki gminne (głównie jako wkłady własne projektów lub nieduże przedsięwzięcia inwestycyjne)
- EFS dla projektów ujętych w celu 1
- Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (głównie projekty ujęte w celu 1)

Ramy finansowe Programu rewitalizacji w odniesieniu do celów rewitalizacji wyglądać będą następująco:

Tabela 22. Ramy finansowe Programu rewitalizacji (w odniesieniu do podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych)

Program rewitalizacji – całość	13,045 mln zł
Cel 1. Podniesienie poziomu aktywności społecznej oraz zmniejszanie skali negatywnych zjawisk społecznych.	6,745 mln zł
Cel 2. Poprawa przestrzeni mieszkaniowej.	1,5 mln zł
Cel 3. Podniesienie poziomu aktywności kulturalnej i handlowo-usługowej.	4,8 mln zł

Tabela 23. Indykatywne ramy finansowe związane z realizacją poszczególnych projektów

Lp.	Tytuł projektu	Przewidywane ramy finansowe
1.	Centrum multiopieki	1,5 mln zł, w tym: - Gmina Miasto Złotów – 50% - Środki zewnętrzne – 50%
2.	Gdzie jest praca?	45 tys. zł, w tym: - Gmina Miasto Złotów – 50% - Cech Rzemiosł Różnych w Złotowie – 50%
3.	Postaw na rodzinę	150 tys. zł, w tym: - Dotacje – 50% - Środki własne gminy – 30% - Sponsorzy – 20%
4.	Alternatywy społeczne	50 tys. zł, w tym: - Dotacje – 50% - Środki własne gminy – 30% - Sponsorzy – 20%
5.	Pociąg do pracy. Centrum Integracji Społecznej, Centrum co-workingu i inkubator NGO	5 mln zł, w tym: - Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego – 20% - Gmina Miasto Złotów – 80%
6.	Wzmocnienie funkcji mieszkaniowej poprzez ulepszenie dotychczasowej przestrzeni mieszkalnej i dopasowanie jej do potrzeb rodzin z dziećmi i osób starszych oraz zapewnienie nowoczesnych standardów energetycznych	1,5 mln zł, w tym: - Gmina Miasto Złotów – 50% - Wspólnota Mieszkaniowa – 30% - Bank Gospodarstwa Krajowego w Warszawie – 20%
7.	Po sąsiedzku z muzeum	200 tys. zł, w tym: - Środki własne instytucji z UM – 70% - Dotacja MKiDN – 30%
8.	Dzieci Andy'ego Warhola – czyli popkultura wewnątrz.	100 tys. zł, w tym: - WRPO 2014-2020 – 80% - Gmina Miasto Złotów – 20%
9.	Plac Paderewskiego – strefa kultury	3 mln zł, w tym: - WRPO 2014-2020 – 50% - Gmina Miasto Złotów – 20% - Dotacja MKiDN – 20% - Inne – 10%
10.	Spichlerz – lokalne centrum aktywności edukacyjnej, kulturalnej i społecznej	1,5 mln zł, w tym: - WRPO 2014-2020 – 80% - Gmina Miasto Złotów – 20%

11. STRATEGICZNA OCENA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla dokumentu pod nazwą: „Program Rewitalizacji dla Gminy Miasto Złotów na lata 2017-2025”, wynika z art. 47 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. z 2016 r. poz. 353), o ile projektowany dokument wyznacza ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko lub że realizacja postanowień strategii może spowodować znaczące oddziaływanie na środowisko.

Projektowany dokument został poddany procedurze zapytania o konieczność i ewentualny zakres opracowywania prognozy oddziaływania na środowisko. Jako, że opracowywany dokument, nie jest dokumentem wymienionym w art. 46 pkt 1 i 2 ustawy OOŚ, stąd wobec tego dokumentu nie mają zastosowania przepisy art. 48 ustawy OOŚ.

Kierując się zasadą przezorności, w przedmiotowym przypadku wystąpiono do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska (RDOŚ) z wnioskiem o stwierdzenie, na podstawie Art. 47 Ustawy OOŚ, czy dla dokumentu, istnieje konieczność przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

W wyniku analizy projektów i przedsięwzięć ujętych w Programie rewitalizacji stwierdzono, że:

- **Dokument pod nazwą „Program Rewitalizacji dla Gminy Miasto Złotów na lata 2017-2025” nie wyznacza ram dla późniejszych realizacji mogących znacząco oddziaływać na środowisko,**
- **Realizacja postanowień tego dokumentu nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko.**

Analizując zapisy Programu Rewitalizacji należy stwierdzić, że charakter przewidzianych do realizacji przedsięwzięć nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko. Część zaplanowanych do realizacji przedsięwzięć, charakteryzować się będzie niewątpliwie wpływem na środowisko, jednak wpływ ten będzie niewielki. Oddziaływania na środowisko będą miały charakter tymczasowy, tj. po zrealizowaniu danego przedsięwzięcia ustąpią. Oddziaływania te występować będą jedynie w otoczeniu i najbliższym sąsiedztwie miejsc, na których planuje się realizować przedsięwzięcia rewitalizacyjne.

Nie przewiduje się także oddziaływania na obszarze chronionej, w tym obszary Natura 2000, które położone są w znacznym oddaleniu od obszaru miasta, a tym samym obszaru rewitalizacji.

Nie przewiduje się także realizacji działań w sąsiedztwie pomników przyrody. Skala realizowanych działań jest nieduża, tym samym nie przewiduje się wpływu na zdrowie ludzi oraz środowisko, w tym tereny zielone oraz jeziora zlokalizowane w mieście.

SPIS MAP, RYSUNKÓW, TABEL

Mapa 1. Liczba ludności w Złotowie w 2015 roku.....	21
Mapa 2. Dynamika zmian ludności w Złotowie w latach 2010-2015	22
Mapa 3. Udział osób w wieku produkcyjnym w ludności ogółem Złotowa	23
Mapa 4. Wskaźnik obciążenia demograficznego w Złotowie w 2015 roku.....	24
Mapa 5. Liczba świadczeń pomocy społecznej w Złotowie w 2015 roku.....	28
Mapa 6. Liczba osób korzystająca z pomocy społecznej ze względu na ubóstwo w Złotowie w 2015 roku.	29
Mapa 7. Liczba osób korzystająca z pomocy społecznej na 100 mieszkańców ulicy w Złotowie w 2015 roku.	30
Mapa 8. Liczba osób bezrobotnych w Złotowie w 2015 roku	34
Mapa 9. Udział osób bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym w Złotowie w 2015 roku	35
Mapa 10. Udział osób długotrwale bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym w mieście Złotów w 2015 roku.....	36
Mapa 11. Liczba przestępstw ogółem w Złotowie w 2015 roku	37
Mapa 12. Frekwencja w wyborach samorządowych w 2014 roku	39
Mapa 13. Udział mieszkańców Złotowa w głosowaniu w ramach Budżetu Obywatelskiego w 2016 roku	40
Mapa 14. Liczba stowarzyszeń zarejestrowanych w Złotowie w 2015 roku (według REGON)	41
Mapa 15. Liczba podmiotów gospodarczych w Złotowie wg rejestru REGON w 2015 roku	43
Mapa 16. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w Złotowie w 2015 roku.....	44
Mapa 17. Pokrycia azbestowe (w mkw) w Złotowie w 2015 roku	46
Mapa 18. Dostępność przestrzenna terenów zielonych	48
Mapa 19. Dostępność przestrzenna do zbiorników wodnych	49
Mapa 20. Budynki komunalne w mieście Złotów wymagające remontów.....	54
Mapa 21. Sieć wodociągowa w mieście Złotów – potrzeby remontowe (wg ulic)	55
Mapa 22. Dostęp do sieci ciepłowniczej na terenie miasta Złotów (wg ulic).....	56
Mapa 23. Dostęp do sieci gazowej na terenie miasta Złotów (wg ulic)	57
Mapa 24. Jednostki referencyjne na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego w mieście Złotów.....	61
Mapa 25. Obszar zdegradowany w Złotowie	66

Mapa 26. Obszar rewitalizacji w Złotowie.....	70
Mapa 27. Fragment mapy stref ochrony konserwatorskiej (1989 r.)	76
Mapa 28. Prezentacja rozmieszczenia wybranych problemów technicznych w przestrzeni obszaru rewitalizacji.....	78
Rysunek 1. Relacje pomiędzy dokładnością analiz przestrzennych a dostępnością danych ilościowych	9
Rysunek 2. Liczba ludności Złotowa w latach 2010 - 2015.....	16
Rysunek 3. Liczba ludności Złotowa według grup wiekowych w 2015 roku	17
Rysunek 4. Struktura mieszkańców miasta Złotów według ekonomicznych grup wieku (w %)	18
Rysunek 5. Zameldowania i wymeldowania w Złotowie w latach 2005-2014	19
Rysunek 6. Liczba osób korzystająca ze świadczeń pomocy społecznej w Złotowie według głównych powodów ich przyznania w 2015 roku.....	25
Rysunek 7. Liczba beneficjentów pomocy społecznej w Złotowie według głównych powodów przyznawania pomocy według ulic w 2015 roku.....	26
Rysunek 8. Liczba osób bezrobotnych w Złotowie w podziale na płeć w latach 2010-2015	31
Rysunek 9. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w Złotowie w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci.....	32
Rysunek 10. Liczba bezrobotnych w Złotowie w podziale na główne kategorie bezrobocia w 2015 roku	32
Rysunek 11. Liczba przestępstw w Złotowie w 2015 roku wraz z lokalizacją.....	33
Rysunek 12. Miejsce zamieszkania względem obszaru zdegradowanego, wymagającego rewitalizacji	84
Rysunek 13. Płeć respondentów	85
Rysunek 14. Wiek respondentów.....	85
Rysunek 15. Wykształcenie respondentów.....	86
Rysunek 16. Ocena przestrzeni mieszkaniowej Starego Miasta	86
Rysunek 17. Ocena przestrzeni mieszkaniowej Starego Miasta w podziale na miejsce zamieszkania i wiek	87
Rysunek 18. Ocena przestrzeni kulturalnej Starego Miasta.....	87
Rysunek 19. Ocena przestrzeni kulturalnej Starego Miasta w podziale na miejsce zamieszkania respondenta	88
Rysunek 20. Ocena przestrzeni usługowej/handlowej Starego Miasta	88
Rysunek 21. Ocena przestrzeni usługowej/handlowej Starego Miasta w podziale na miejsce zamieszkania respondenta	88

Rysunek 22. Problemy z jakimi zmagają się <u>przestrzeń mieszkaniowa</u> Starego Miasta – zestawienie ogólne oraz w podziale na miejsce zamieszkania respondenta	90
Rysunek 23. Problemy z jakimi zmagają się <u>przestrzeń mieszkaniowa</u> Starego Miasta – podział na wiek respondenta	91
Rysunek 24. Problemy z jakimi zmagają się <u>przestrzeń kulturalna</u> Starego Miasta – zestawienie ogólne oraz w podziale na miejsce zamieszkania respondenta	92
Rysunek 25. Czy stworzenie Obiektu Kultury/Domu Kultury w Spichlerzu w Starym Mieście to dobry pomysł? – zestawienie ogólne oraz w podziale na miejsce zamieszkania respondenta	93
Rysunek 26. Problemy z jakimi zmagają się <u>przestrzeń usługowa/handlowa</u> Starego Miasta – zestawienie ogólne oraz w podziale na miejsce zamieszkania respondenta	94
Rysunek 27. Poczucie bezpieczeństwa na terenie Starego Miasta – zestawienie ogólne oraz w podziale na miejsce zamieszkania respondenta	95
Rysunek 28. Czego najbardziej brakuje w obszarze Starego Miasta? – zestawienie ogólne oraz w podziale na miejsce zamieszkania respondenta	96
Rysunek 29. Czego najbardziej brakuje w obszarze Starego Miasta? – w podziale na wiek respondenta	97
Rysunek 30. Efekty, które powinny zostać osiągnięte w procesie rewitalizacji Starego Miasta w Złotowie – zestawienie ogólne oraz w podziale na miejsce zamieszkania respondenta	98
Rysunek 31. Logika definiowania wizji obszaru rewitalizacji oraz wizji przemian na obszarze rewitalizacji.....	108
Rysunek 32. Konstrukcja wizji obszaru rewitalizacji.....	108
Rysunek 33. Prace uczniów biorących udział w konkursie upowszechniającym rewitalizację w Złotowie.....	148
 Tabela 1. Spójność rewitalizacji z założeniami krajowych i regionalnych polityk rozwoju	5
Tabela 2. Spójność rewitalizacji z założeniami Strategii Rozwoju Gminy Miasto Złotów na lata 2011-2020.....	6
Tabela 3. Spójność rewitalizacji z założeniami Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Złotowa	7
Tabela 4. Dane ilościowe wykorzystane na potrzeby diagnozy ogólnej miasta Złotów.....	11
Tabela 5. Ruch naturalny w Złotowie w latach 2005-2015	17
Tabela 6. Najważniejsze dane dotyczące zjawiska migracji w Złotowie w latach 2005-2014.....	19
Tabela 7. Liczba i kwota świadczeń oraz liczba beneficjentów pomocy społecznej w Złotowie w latach 2010, 2014 i 2015	25
Tabela 8. Podmioty gospodarcze w Złotowie w latach 2012-2015 – wybrane wskaźniki.....	42
Tabela 9. Lokalizacja obiektów komunalnych wymagających remontów i modernizacji technicznej..	50

Tabela 10. Podstawowa charakterystyka jednostek referencyjnych w procesie delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w mieście Złotów	63
Tabela 11. Wybrane wskaźniki sfery społecznej służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego.....	64
Tabela 12. wskaźniki sfery gospodarczej, środowiskowej, funkcjonalno – przestrzennej i technicznej wskazujące na stany kryzysowe	65
Tabela 13. Podstawowa charakterystyka obszaru rewitalizacji „Stare Miasto”	69
Tabela 14. Opinie liderów lokalnych nt. problemów występujących w przestrzeni miasta.	79
Tabela 15. Opis technik badawczych wykorzystanych w badaniu z mieszkańcami Złotowa	83
Tabela 16. Inna część Złotowa niż Stare Miasto – jaka?.....	84
Tabela 17. Podsumowanie wyników prac warsztatowych z udziałem członków Zespołu ds. programu rewitalizacji w Złotowie.....	102
Tabela 18. Lista pozostałych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych	130
Tabela 19. Najważniejsze cechy komplementarności Programu Rewitalizacji	135
Tabela 20. Kluczowe działania związane z realizacją programu rewitalizacji	141
Tabela 21. Wskaźniki rezultatu.....	145
Tabela 22. Ramy finansowane Programu rewitalizacji (w odniesieniu do podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych)	154
Tabela 23. Indykatywne ramy finansowe związane z realizacją poszczególnych projektów.....	155